

MEŞHURLARIN SON SÖZLERİ

Sevgili Peygamberimiz; MUHAMMED ALEYHİSSELAM'ın son sözleri

Alemlerin efendisi, hastalığı ağırlaşmış, şiddetli ağrılarının olduğu gün, Eshabını mescidde toplayıp, “**Ey Eshabım! Bilmiş olunuz ki, aranızdan ayrılmam yaklaştı. Kimin bende hakkı varsa, benden istesin. Benim yanımda sevgili olan, benden hakkını istesin veya helal etsin ki, Rabbime ve rahmetine bunları ödemiş olarak kavuşayım**” buyurdu.

Sonra evine çekildi. Alemlerin efendisi, artık son anlarını yaşıyordu, mübarek dudaklarından,

“**Aman! Aman! Ellerinizdeki kölelerinize iyi davranınız! Onların üzerlerine elbise giydiriniz, karınlarını doyurunuz. Onlara yumuşak konuşunuz. Namaza, namaza devam ediniz. Kadınlarınız ve köleleriniz hakkında Allahü teâlâdan korkunuz!.. Ey Allah'ım! Beni yarlığa! Bana rahmetini ihsan eyle!.. Beni Refik-i ala zümresine kavuşturun!..**” cümleleri döküldü.

Cebrail aleyhisselam gelince de ona; “**Allahü teâlâ kat üç muradım vardır: Biri; ümmetimin günahkarlarına beni şefaathçi etmesi, ikincisi; dünyada yaptıkları günahlardan dolayı onlara azab etmemesi, üçüncüsü; Perşembe ve Pazartesi günleri ümmetimin amellerinin bana arzedilmesidir.**” buyurdu.

Cebrail aleyhisselam, Allahü teâlâdan, bu üç arzusunun da kabul edildiği haberini verdi. Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz rahattı. Son nefesinde bile “**Namaza! Namaza! Ellerinizdeki kölelerinize...**” diye tavsiyede bulunmaktan geri durmamakta idi. eygamberimizin en son sözü “**Kadınlarınız ve ellerinizdeki köleleriniz hakkında Allah'dan korkunuz!**” buyruğu oldu.

Rebiül'evvel ayının on ikinci Pazartesi günü kuşluk vakti, Hz. Aişe, şifa bulması için dua edince, Peygamberimiz “**Hayır! Ben, Allah'dan, Refik-i ala zümresine katılmayı Cebrail, Mikail ve İsrail ile birlikte olmayı dilerim! Ey Allah'ım! Beni, Refik-i ala zümresine kavuşturun! Ey Allah'ım! Bana, rahmetini ihsan et! Beni, Refik-i ala zümresine kavuşturun!**” diyerek duaya devam ediyordu. Sonra, gözü evinin tavanına doğru dikildi ve “**Allah'ım! Beni, Refik-i ala zümresine kat!**” diye dua etti. Sonra da gözlerini kapadı...

Veda hutbesi

Peygamber efendimiz, miladi 632 hicri 10 yılında, Zilkade ayında hac için hazırlık yapmalarını emir buyurdu. Kırkını aşkın, Eshabıyla o sene hacca gitti.

Arefe günü, Arafatta, devesi Kusva üzerinde, hutbe irad etti. Bu hutbeye Veda Hutbesi denildi. Çünkü bu seneden sonra, bir daha hac etmek nasip olmadı. İşte bu hutbesinde, Resûlullah efendimiz, şöyle buyurdu:

Ey insanlar! Sözümlü iyi dinleyiniz! Bilmiyorum, belki bu seneden sonra sizinle burada ebedi olarak bir daha birleşmeyeceğim.

Ey insanlar! Bu günleriniz nasıl mukaddes bir gün ise, bu aylarınız nasıl mukaddes bir ay ise, bu şehriniz (Mekke) nasıl mübarek bir şehir ise, canlarınız, mallarınız, namuslarınız da öyle mukaddestir. Her türlü tecavülden korunmuştur.

Eshabım! Yarın Rabbinize kavuşacaksınız ve bu günkü her hal ve hareketinizden muhakkak sorulacaksınız. Sakın benden sonra eski sapıklıklara dönüp de birbirinizin boynunu vurmuyunuz! Bu vasiyetimi burada bulunanlar, bulanmayanlara bildirin! Olabilir ki bildirilen kimse, burada bulunup işitenden daha iyi anlayarak muhafaza etmiş olur.

Eshabım! Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine versin! Faizin her çeşidi kaldırılmıştır, o ayağımın altındadır. Lakin borcunuzun aslını vermeniz gerekir. Ne zulmediniz, ne de zulme uğrayınız. Allahü teâlânın emriyle, faizcilik artık yasaktır. Cahiliyetten kalma bu çirkin adetin her türlü, ayağımın altındadır. İlk kaldırdığım faiz de Abdülmuttalib'in oğlu (amcam) Abbas'ın faizidir.

Eshabım! Cahiliyet devrinde güdülen kan davaları da tamamen kaldırılmıştır. Kaldırdığım ilk kan davası Abdülmuttalib'in torunu (amcamoğlu) Rebia'nın kan davasıdır.

Ey insanlar! Harbedebilmek için haram ayların yerlerini değiştirmek, şüphesiz ki, küfürde çok ileri gitmektir. Bu, kâfirlerin kendisiyle dalalete düşürüldükleri bir şeydir. Bir sene, helal olarak kabul ettikleri (bir ayı), öbür sene haram olarak ilan ederler. Cenab-ı Hakk'ın helal ve

haram kıldıklarının sayısına uydurmak için bunu yaparlar. Onlar, Allahü teâlânın haram kıldığını helal, helal kıldığını da haram ederler. Hiç şüphe yok ki, zaman, Allahü teâlânın yarattığı gündeki şekil ve nizamına dönmüştür. (Devamı yarın)

Veda hutbesi (2)

Ey insanlar! Bugün şeytan, sizin şu topraklarınızda yeniden tesir ve hakimiyetini kurma gücünü ebedi surette kaybetmiştir. Fakat siz; bu kaldırdığım şeyler dışında, küçük gördüğünüz işlerde ona uyarsanız, bu onu memnun edecektir. Dininizi korumak için bunlardan da sakınınız!

Ey insanlar! Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allahü teâlâdan korkmanızı tavsiye ederim. Siz, kadınları, Allahü teâlânın emaneti olarak aldınız; onların namuslarını ve iffetlerini Allahü teâlâ adına söz vererek helal edindiniz. Sizin kadınlar üzerinde hakkınız; onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız; onların, aile mahremiyetinizi, sizin hoşlanmadığınız hiçbir kimseye çiğnetmemeleridir. Eğer razı olmadığınız herhangi bir kimseyi aile yuvanıza alırlarsa, onları hafifçe dövüp sakındırabilirsiniz. Kadınların da sizin üzerinizdeki hakları, meşru bir şekilde, her türlü yiyim ve giyimlerini te'min etmenizdir.

Ey müminler! Size bir emanet bırakıyorum ki, ona sıkı sarıldıkça, yolunuzu hiç şaşırılmazsınız. O emanet, Allahü teâlânın kitabı Kur'an-ı kerimdir. (Başka rivayetlerde; "Sünnetim" ve "Ehl-i beytim" diye de bildirilmiştir.)

Ey mü'minler! Sözümlü iyi dinleyiniz ve iyi muhafaza ediniz! Müslüman, Müslümanın kardeşidir ve böylece bütün Müslümanlar kardeşler. Din kardeşinize ait olan herhangi bir hakka tecavüz, başkasına helal değildir. Meğer ki gönül hoşluğu ile kendisi vermiş olsun.

Eshabım! Nefsinize (kendinize) de zulmetmeyiniz. Kendinizin de üzerinizde hakkı vardır.

Ey insanlar! Allahü teâlâ her hak sahibine hakkını (Kur'an-ı kerimde) vermiştir. Varise, vasiyete lüzum yoktur. Çocuk kimin döşeginde doğmuşsa, ona aittir. Zina eden için mahrumiyet vardır. Babasından başkasına ait soy iddia eden soysuz, yahud efendisinden başkasına intisaba kalkan nankör, Allahü teâlânın gazabına, meleklerin ve bütün Müslümanların lanetine uğrasın! Cenab-ı Hak, bu gibi insanların ne tövbelerini, ne de adalet ile şahadetlerini kabul eder.

Ey insanlar! Rabbiniz birdir. Babanız da birdir; hepiniz Âdem'in çocuklarıdır. Âdem ise topraktır. Allah katında en kıymetliniz, takvası çok olanınızdır. Arabın Arab olmayana bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva iledir. Ey insanlar! Yarın beni sizden soracaklar, ne diyeceksiniz?!..." Eshab-ı kiram; "Allahü teâlânın dinini tebliğ ettin. Vazifeni yerine getirdin. Bize vasiyet ve nasihatte bulundun, diye şahadet ederiz" dediler.

Bunun üzerine Resul-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, mübarek şahadet parmağını kaldırarak cemaat üzerine çevirip indirdiler ve; "Şahid ol ya Rab! Şahid ol ya Rab! Şahid ol ya Rab!" buyurdular.

Hz. Ebu Bekir'in son sözleri

Hz. Ebû Bekir'in hastalığı ağırlaşmıştı. Mescide çıkamıyordu artık. Ziyaretine gelenlere o gece gördüğü rüyasını anlattı: "Gecenin sonuna doğru uyumuşum. Resûl-i Ekrem'i rüyada gördüm. İki beyaz elbiseyi giymişti. O elbiselerin eteklerini ben tutuyorum. O sırada elbiseler yeşil olup, parlamaya başladı. Bakanların gözlerini alırdı. İki yanında, uzun boylu, gayet güzel yüzlü, nûr elbiseli ve bakanlara neşe veren iki kimse vardı. Resûl-i Ekrem selâm verip musafaha etmekle beni şerefliendirdi. Mübârek elini göğsüme koydu. Üzüntüm gitti. **"Yâ Ebâ Bekir, seni çok özledik, kavuşma zamanı yaklaştı"** buyurdu. Uykuda o kadar ağlamışım ki, evdekiler uyanmışlar. Sonradan bana söylediler. Ben de seni özledim, yâ Resûlallah dedim..."

Rüyasını anlattıktan sonra Eshab-ı kiramın ileri gelenleri ile istişare edip, hazret-i Osman'a şu vasiyeti yazdırdı: "Ben Ömer ibni'l Hattab'ı hilafete seçtim. Onu dinleyin, ona itaat edin. Sizin için hayırlı olanı tespit etmedim. Eğer sabır ve adaletle hükmederse beni tasdik etmiş olur. Böyle yapmazsa ben gaybı bilemem, mazurum. Ben ancak hayır murad ettim. Herkes amelinin cezasını bulur."

Kendisinden nasihat istediklerinde," Yakında size pek ziyade rızık kapıları açılacak. Birkaç günlük ömre aldanıp da yarın Cenab-ı Hakkın huzurunda mahcub olmayın" buyurdu.

Hazret-i Ömer, halifeliği müddetince, devlet malı olarak yanında, sadece bir köle, bir deve bir de kaftan bulundurmuştur. Vefat etmeden önce kızı Hz. Aişe'ye şunları söyledi: "Halife olalıdan beri, Müsümanların parasını kullanmadım. Herkesin yediği sıradan yemekleri yedim. Kaba elbiseler giydim. Devletin malı olarak, Müslümanların ihtiyaçlarını görmek için, bir köle, bir deve bir de kaftan kullandım. Vefatımdan sonra bunları Ömer'e gönder."

Hazret-i Ömer'i çağırıp şunları söyledi: "Ben ümit ediyorum ki, bu gün vefat ederim. Sen hemen halkı cihada davet eyle! Dinin emrini yerine getirmede sizi hiçbir musibet mani olmasın.

Resulullahın vefatında benim ne yaptığımı gördün. Halbuki insanlara onun gibi bir musibet görmemişlerdi...”

Dediği gibi oldu. O günün gecesi akşam ile yatsı arasında hasret kaldığı Resulullahı kavuştu. Son sözü: “ **Teveffeni Müslimen ve elhiknî bissalihın**” (Yusuf/101)yani, Ya Rabbi, Müslüman olduğum halde ruhumu al ve beni salihlere ilhak eyle!” ayeti oldu.

“Müminlerin sığınağı idin!”

Hazret-i Ebu bekir vefat edince, herkes ağladı. Hz. Ali, ölüm haberini işitince, ağlayarak geldi kapı önünde durup şunları söyledi:

Yâ Ebâ Bekir! Sen, Resûlullahın sevgilisi, arkadaşı, dert ortağı, sırdaşı ve müşâviri idin. Önce İslâma gelen sensin. Senin imânın, hepimizin imânından daha saf oldu. Senin yakînin, daha kuvvetli, Allah’dan korkun daha büyük oldu. Herkesten zengin, herkesten daha cömert sen idi. Resûlullahı en şefkatli, en yardımcı, sen idin. Resûlullah ile sohbetin, hepimizin sohbetinden daha iyi idi. Hayır sahiplerinin birincisi sensin. Senin iyiliklerin, hepimizinkinden çoktur. Her iyilikte ileridesin.

Resûlullahın huzurunda, senin derecen en yüksek oldu. O’na en yakın, sen oldun. İkrâmda, ihsanda, güzel huylarda, boyda, yaşda, O’na en çok benzeyen, sen oldun. Allahü teâlâ, sana, çok mükâfat versin ki, Resûlullahı herkes yalancı derken sen, doğru söylüyorsun, inandım dedin. Sen, O’nun kulağı ve gözü gibi idin. Allahü teâlâ seni, Kur’ân-ı kerîmde (sıdk) ismi ile şereflendirdi.

Resûlullahı, en sıkıntılı zamanlarında yardımcı oldun. Sulhda, O’nun huzurunda, harplerde, O’nun yanında idin, O’nun ümmetinin halifesi, O’nun dininin kouyucusu idin. Câhiller dinden çıkarken, sen İslâm dinine kuvvet verdin. Herkes şaşırıldığı zaman, sen kükremiş arslan gibi ortaya çıktın. Herkes dağılırken sen Resulullahın yolunu tuttun.

Eshâbın az konuşanı ve en belîği, edibi sen idin. Her sözün, her buluşun doğru, her işin temizdi. Gönlünh erkesten kuvvetli, yakînin hepimizden sağlam idi. Her işin sonunu, önceden görür, geri kalmışları İslâma sokarak aydınlatırdın. Mü’minlere şefkatli, af edici baba idin. İslâm’ın ağır yükünü sen taşıydın. İslâm’ın hakkını herkes elden geçirirken, sen yerine getirdin. Sen rüzgârların oynatamayacağı bir dağ gibi idin.

Sen mü’minlere sığınak, dayanak ve gölge idin. Münafıklara karşı çok sert ve ateşli idin. Bize, senden ayrılma acısı için sabırlar ve ecirler vresin! Bizleri, senden sonra, azmaktan, sapıtmaktan korusun”

Eshâb-ı kirâmın hepsi, sessizce, Hz. Ali’nin sözlerini dinledi. Sonunda hepsi, hüngür hüngür ağladı.

“Kendinizi iyi tanıyın!”

Hazret-i Ebu Bekir şu nasihatlerde bulundu:

“Size her işte, her durumda Allahü teâlâdan korkmanızı nasihat ederim. Hoşunuza giden işler kadar, size zor gelen durumlarda da hakikate sarılın. Şunu bilin ki, doğru söz dışında hiçbir kelam hayır ve yarar getirmez. Yalan söyleyen, yaradılış hikmetini saptırmış, bunu yapan ise, helâk olmuştur. Büyüklemeden sakının. Topraktan yaratılıp, yine toprağa dönecek olan bir varlığın kibirlenmesi de, ne demek oluyor? Bugün var, yarın yok olan bir varlığın kendini beğenmesi ne kadar anlamsız!..

Çalışın ve nefislerinizi, içinde yer alacakları ölüm ötesi için hazırlayın. Önünüzde çözümü zorlaşan şeyleri Allah’ın ilmine havale edin. Öbür âleme geçmeden önce bir şey hazırlayın ki, oraya vardığınızda karşınıza çıksın.Çünkü, Allahü teâlâ, “ Mahşer gününde herkes,dünyada hayır ve kötülük olarak yaptığı her şeyi hazır bulacak ve isteyecek ki, kötülüklerle arasında uzak bir mesafe bulunsun. Allah size kendinden korkmanızı emreder. Allah kullarını çok esirgeyendir.”

O halde, Allah’tan korkun, O’nun emir ve yasaklarına iyice kulak verin. Sizden önce gelip geçenlerden de ibret alın. Ve unutmayın ki, Rabbinizin huzuruna mutlaka çıkarılacak ve küçük-büyük bütün davranışlarınızın karşılığını bulacaksınız. Bununla beraber Allah dilediğini bağışlayabilir. O bağışlayıcı ve affedicidir.Kendinizi iyi tanıyın, sadece kendi noksanlarınızla meşgul olun.

Allah’ım! Bizleri de o âlemlerin Efendisine salât ve selâm etmekle şereflendir, bizleri onun havzından su içen bahtiyarlardan kıl! Allahım, sana boyun eymemiz hususunda bize yardımcı olu! Bizleri düşmanlarımız karşısında muzaffer kıl!”

“Ömrünü faydasız, boş şeylerle geçiren, tarlaya tohum ekme vaktini kaçırmış olur. Vaktinde tohum ekmeyen ise, hasat zamanı pişman olur. “

“Allah’tan Af ve afiyet isteyiniz. Çünkü, mümine İslamdan sonra af ve afiyetten daha hayırlı bir şey verilmemiştir. Allaha teâlâ size dünyayı fethettirecek, açacaktır. Siz, ihtiyacınızdan fazlasını almayınız!”

Hazret-i Ömer’in son sözleri

Hz. Ömer, 645 yılının son ayında Ebû Lü’lû Firuz adında Yahudi bir köle tarafından namaz kılariken şehid edildi. Bu köle Hz. Ömer’e gelip efendisinden alınan verginin çok olduğunu iddia etti. Hz. Ömer, “Senden alınan miktar fazla değildir” dedi.

Hz. Ömer’in bu sözüne razı olmayıp, düşmanlık gösteren Firuz, Hz. Ömer’e kastetmeyi plânladı. Görünüşteki sebep böyle görünmekle beraber işin isası böyle değildi. İran casusu olarak aldığı emri yerine getiriyordu. Hz.Ömer bir gün esnaf teftişinde iken, Firuz’a, “ Duydum ki, senin değirmen yapmada üzerine yokmuş” deyince, “ Şayet sağ kalırsam,sana öğle bir değirmen yapacağım ki, doğda ve batıda herkeks ondan bahsedecek” demişti. Hz. Ömer ‘de, “ **Vallahi bu beni tehdit etti**” buyurmuştu. Buna rağmen açıkca suç teşekkül etmediği için cezalandırmamıştı.

Hz Ömer ile vergi tartışmasından bir gün sonra elbisesi içine bir hançer saklayıp, sabah namazı vaktinde mescide girdi. Beklemeye başladı. Hz. Ömer safları düzeltip tekbir alarak namaza durur durmaz, Firuz yerinden fırlayıp Hz. Ömer’e arka arkaya altı darbe vurdu. Darbelerden biri karnına isabet etti. Firuz bir kişiyi daha yaralayıp kaçtı ve yakalanmadan önce intihar etti. Hz. Ömer evine kaldırıldıktan bir müddet sonra ayılıp “**Katilim kimdir?** diye sordu. Ebû Lü’lû Firuz olduğu söylenince “**Allah’a şükürler olsun ki bir Müslüman tarafından vurulmadım...**” dedi.

Ağır öldürücü bir darbe alan Hz. Ömer’e kendisinden sonra oğlu Abdullah bin Ömer’i halife tayin etmesi iistenince, “**Bir aileden bir kurban yeter!**” buyurdu. Kendinden sonra halife olacak kimsenin tayini için Eshâb-ı kirâmdan, Cennet ile müjdelenenlerden altı kişiyi seçti.

Bundan sonra oğlu Abdullah’a “**Mü’minlerin annesi Hz. Âişe’ye git ve O’na Ömer İbni Hattab’ın selâmını söyle, müminlerin emiri deme, ben bugün müminlerin emiri değilim. O’na Ömer, sahibinin yanına defnedilmek için izin istiyor de!**” buyurdu.

Hz. Âişe, izin verince “**Bu benim en büyük dileğimdi**” buyurarak çok memnun oldu. Vefat ederken oğluna, “**Başımı yastıktan al da yere koy, umulur ki, Cenab-ı hak, beni bu halimden dolayı merhamet edip affeder!**” Yaralandıktan yirmidört saat sonra kelime-i şehadet getirerek vefat etti.

“Nimetin kıymetini bilin!”

Hz. Ömer, kuru arpa ekmeği yer, kalın kumaşlardan elbise giyerdi. Zamanında çok fetihler oldu. O’nun zamanında sekiz bin câmide Cum’a namazı kılınıyordu. Her nereye asker gönderse, zafer bulup, sağ salim olarak ganimetle dönerdi. Ordusunun mağlup olduğu görülmemiştir. Çünkü çok hazırlıklı, tedbirli ve adâletli hareket ederdi.

Kuvveti, adâleti, askerleri üç kıtayı titreten İslâm halifesini görmeye gelenleri hayrette bırakmıştı. Kudüse geldiğinde orada bir hutbe okudu ve buyurdu ki:

“Allahü teâlâ, bizi İslâm dini ile şerefli kıldı. Muhammed aleyhisselâm ile doğru yolu gösterdi. Bizden dalâleti, sapıklığı kaldırdı. Buğz ve adavetten, ayrılık ve tefrikadan uzaklaştırdı.

Ey müslümanlar, bu büyük nimete hamd ediniz. Zirâ böyle yapmamız, nimetin artmasına sebep olur. Allahü teâlâ, Kur’ân-ı kerimde buyuruyor ki: “**Nimetlerimin kıymetini bilir, emrettiğim gibi kullanırsanız, onları arttırırım. Kıymetini bilmez, bunları beğenmezseniz, elinizden alır, şiddetli azâb ederim**” Sizlere kendisinden başka her şey fâni olan, kendisi Bâki olan, Allahü teâlâdan korkmanızı tavsiye ederim. O’na itaat eden evliyasından olur. O’na isyan edenin ahireti yok olur.

Ey insanlar, mallarınızın zekâtını veriniz, böylece kalblerinizi ve nefislerinizi temizlersiniz. Allah’tan başka hiçbir mahluktan karşılık ve teşekkür beklemeyiniz. Öğütlerimi iyi anlayınız. Akıllı olan dinini muhafaza eder. Saîd olan başkasının nasihat ve öğüdünü kabul eder. İslâmiyete, Resûlullah’ın sünnetine yapışınız. Kur’ân-ı kerîm’in emirlerine uyunuz. Zira O’nda dertlere deva ve sevâb vardır.”

Peygamberlerden sonra insanların en üstünü Hz. Ebû Bekir'dir. Ondan sonra Hz. Ömer'dir. Hadîs-i şerifte buyruldu ki: "Cebrâil bana gelip dedi ki: **“Ömer'in ölümü üzerine bütün İslâm âlemi ağlayacaktır.”**

Hz.Ömer'in nasihatı: "Sâdık arkadaşlar bulun ve onların arasında yaşayın. Dürüst ve samimi arkadaşlar, darlıkta yardımcı, genişlikte süs ve zinetdirler. Dostunun sana düşen işini güzel bir şekilde gör ki, lüzumunda, sana daha güzeli ile karşılığa bulunsun. Düşmanlarından uzaklaş, her dosta bel bağlama, ancak emin olanları seç. Emin olanlar, Allahü teâlâdan korkanlardır.

“İzzeti, şerefi başka yerde aramayız!”

Hz.Ömer'in güzel sözleri:

"Hz. Ömer bir defasında Şam'a gitmişti. Orada giydiği eski elbiselerden dolayı söz edildiğini duyunca "Biz İslâmiyet ile izzet bulduk, izzeti, şerefi başka yerde aramayız." buyurdu. Yolu bir mezbeleden geçse, orada durur ve: "İşte hırsla sarıldığımız dünya" derdi. Dul kadınlara, yetimlere sırtında un taşırdı. Bu halini gören biri: Bırakın biz taşıyalım deyince, Hazreti Ömer: "Ya kıyamet günü günahımı kim taşır" buyurdu.

"Allah'a itaat eden büyük zatların sözlerine dikkat edin. Çünkü onlara Allah tarafından gerçekler tecelli eder ve onu konuşurlar."

"Çok gülenin heybeti azalır. Çok şaka yapan eğlenceye alınır. Bir şeyi çok yapan onunla tanınır. Çok konuşan çok yanılır, hataya düşer. Böyle kimsenin hayâsı azalır. Hayâsı azalan şüpheli şeylerden az kaçınır. Şüpheli şeylerden az kaçınanın kalbi ölür."

"Hakkımda hangisinin daha hayırlı olduğunu bilemediğim için darlık (fakirlik) ve bolluk (zenginlik) günlerimin hiçbirine aldırış etmedim."

"Amellerin efdali farzları yapıp haramlardan kaçınmak ve Allah katında sâdık niyyettir."

"Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin. Amelleriniz tartılmadan önce tartınız."

"Âhiret işlerinde zarar etmektense, dünyaya ait işlerde zarar ediniz. Böylesi sizin için daha hayırlıdır."

"Tevbe edenlerle oturun, onların kalpleri yumuşak olur."

"Tevazunun başı, bir müslüman ile yolda karşılaşırsan ilk önce selamı senin vermen, bir mecliste en geride oturmaya razı olman ve şöhretten uzak durmandır."

"İnsanların en cahili, ahiretini başkasının dünyası için satandır."

"Allahü teâlâ başkasına acımayana acımaz, affetmeyin affetmez, özür kabul etmeyenin övrünü kabul etmez."

"Tevbe'den maksad günahı bilip yapmamaktır. Amel-i salihde bulunmaktan maksad, kendini beğenmemektir. Şükürden maksad, aczini itiraf edip kulluğu bilmektir."

"Mescidde oturan kimse, Allahü teâlâ'nın huzurunda bulunuyor demektir."

"Helâlin onda dokuzunu harama düşmek korkusu ile terk ederdik."

"Bana ayıplarımı, kusurlarımı söyleyen kimse Allahü teâlânın merhametine kavuşsun."

Hazret-i Osman'ın son sözleri

Dört büyük halifeden Hz. Osman zamanında fitne, anarşi hızla yayılmaya başlamıştı. İslâm düşmanları, çeşitli dedikodular çıkararak, fitne ve fesadı yaymak teşebbüsüne geçtiler. Fitnenin ve fesadın en büyük kaynağı Mısır'da idi. Buradaki fitne hareketini, Yemenli bir Yahudi olan **Abdullah İbni Sebe** adındaki bir münafık yapıyordu.

Kurduğu gizli teşkilâktla, cahil ve başı boş Mısır kıbtilerini aldatarak bir çapulcu alayı topladı. Âsilerden onüçbin kişi, Medine-i münevvere şehrini sarmağa kadar ileri gidip, halifeye, hilâfetden çekilmesini zorladılar.

Hz.Osman ise, "**Resulullahın bana giydirdiği elbiseyi, elimle çıkarmam**" buyurdu. Fakat, âsiler ısrarlıydılar.Hz. Osman'ın evini kuşattılar. Kuşatma, kırk gün devam etti.

Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden **Abdullah bin Selam** hazretleri bu hali şöyle anlatır:

"Kuşatmada altında bulunan Hz. Osman'ı ziyaret etmek üzere yanına gittim. Bana rüyasını anlattı: "Kardeşim bu gece rüyamda şu pencereden Resûl-i Ekrem'i gördüm bana **“Osman seni muhasara ettiler öyle mi?”** diye sordu. Ben de "Evet yâ Resûlallah" dedim. Resûl-i Ekrem **“Seni susuz bıraktılar, öyle mi?”** diye tekrar sordular. Ben de "Evet yâ Resûlallah" dedim. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem bana bir bardak su verdi ve ben de o suyu içtim. Hatta soğukluğunu göğsümde duyarcasına kandım. Sonra Resûl-i Ekrem bana **“İstersen seni onlara galip getirelim. İstersen iftarı bizim yanımızda yap**" buyurdu. Ben de Resûl-i Ekrem'in yanında iftarı tercih ettim" dedi.

H. Osman âsilere sordu: “ Benim de orada bulunduğum bir zamanda Efendimiz, **“Ey Şebir dağı dur. Zira senin üzerinde bir peygamber, bir siddik ve iki şehidden başka kimse yoktur”** buyurmadı mı? “ Onlar: “Vallahi doğru söylüyorsun” dediler. H. Osman **“Allahü Ekber”** diye tekbir aldıktan sonra: **“Kâ’be’nin abbi hakkı için şahid olun ki, ben şehidim”** dedi.

Şam valisi **H. Muaviye**, işin ciddiyetini görerek, asker gönderme teklifinde bulununca, “Hasbünallah ve ni’mel vekil” Allah bana kafidir, O ne güzel vekildir, buyurdu.

Asiler, komşu duvarından aşarak içeriye girdiler. H. Osman oruçlu olup, Kur’ân-ı kerim okuyordu üzerine saldırap şehid ettiler. Kan damlaları, “ Allah sana kâfidir” mealindeki ayet-i kerime üzerine düştü. Son sözü, **“Yâ Rabbi Ümmet-i Muhammed arasındaki tefrikayı kaldır ve kendilerini birleştir”** diye üç kere duâ etmek oldu. Kelimeyi şehadet getirerek vefat etti. Abdullah bin Selâm diyor ki: “H. Osman bu şekilde duâ etmeseydi, kıyamete kadar Müslümanlar bir araya gelemezdi.”

“Ahlâkı bana en çok benzeyen odur.”

H. Osman daima adaletli davrandı. Müslümanların rahatı için büyük titizlik gösterdi. Fitne hareketine birtakım ithamlarla başlayan âsilerin her türlü bozuk iddialarına, ikna edici cevaplar verip, delillerini gösterdi. Fakat âsilerin maksadı karışıklık çıkarmak ve fitne yaymak olduğundan Hicret’in 35’inci yılında H. Osman’ı şehid ettiler. Peygamber efendimiz onun hakkında **“Her peygamberin Cennetde bir arkadaşı vardır. Benim arkadaşım da Osman’dır.”** buyurmuştu.

Birgün Resûlullah efendimiz yakında meydana gelecek fitnelere zikir ediyordu. O sırada oradan bir kişi geçiyordu. Server-i âlem: **“O fitne günü bu şahıs hidayet üzere olacaktır.”** buyurdular. Kalkıp o şahsa baktım. Osman bin Affân idi.

O şahsı Resûl-i Ekrem’e göstererek “Yâ Resûlallah. Bu mudur?” diye sordular. **“Evet”** buyurdular. Yine aynı hususta Âişe-i Sıddıka’dan rivâyet edilen hadîs-i şerifte **“Yâ osman! Allah sana (hilâfet denen) bir gömlek giydirecek. Eğer münafıklar onu soymak isterlerse, bana kavuşasıya kadar sakın onu çıkarma”** buyurulmuştur. Bu hadîs-i şerif sebebiyle H. Osman muhasara edildiği zaman kendisi halifelikten çekilmemiştir.

H. Osman, edep, haya timsali bir zattı. Resûlullah kızı Rukıyye’yi Osman’a verdikten bir zaman sonra kızına **“Osman bin Affânı nasıl buldun”** dedi. Hayırlı, iyi gördüm dedi. **“Ey canım kızım. Osman’a çok saygı göster. Çünkü, Eshâbım arasında, ahlâkı bana en çok benzeyen odur.”** buyurdu.

H. Osman bir defasında Resûlullahın evinde hiç yiyecek kalmadığını işitmişti. Hemen bir semiz koyun, bir miktar bal ve bir çuval un alıp, H. Âişe’nin evine götürdü. H. Âişe’ye şöyle dedi: “Ey müminlerin annesi, Resûl-i Ekrem’in bunu diğer hanımları arasında paylaşacağını zannediyorum. Hiç paylaşırmasın çünkü ben onlara da bunların aynısını gönderdim.” dedi. Peygamberimiz eve gelip durumu öğrenince **“Yâ Rabbi! Osman’ın geçmiş gelecek, gizli, aşikâr bütün günahlarını affet”** diyerek duâ etti.

H. Osman buyurdu ki:

“Ölümü bilip gülene, dünyanın fani olduğunu bilip ona rağbet edene, işlerin takdirle olduğunu bilip, istediği olmayınca üzülene, hesaba inanıp mal toplayana, Cehenneme inanıp günah işleyene, Allahü teâlâyâ inanıp dünya ile rahatlıyana, şeytanı düşman bilip, ona itaat edene çok şaşarım!”

“On şey zayi olmuştur... “

Hazret-i Osman’ın hikmetli sözleri:

“On şey çok zayi olmuştur: suâl sorulmayan âlim, amel edilmeyen ilim, kabul edilmeyen doğru görüş, kullanılmayan silâh, içinde namaz kılınmayan mescid, okunmayan mushaf, infâk edilmeyen mal, binilmeyen vasıta, dünyayı isteyen içinindeki zühd ilmi, içinde âhret yolculuğu için azık edinilmeyen uzun ömür”

“İnsanların en iyisi Rabbine kavuşmadan önce, Rabbini kendinden razı eden, içine girmeden önce kendi kabrini en güzel yapandır.”

“İnsanların en iyisi, dünya onu terk etmeden, dünyayı terk edendir. Rabbine kavuşmadan önce, Rabbini kendinden râzı edendir.”

“İbadetin tadını dört şeyde buldum: Allahın farz kıldıklarını yapmada, yasaklarından sakınmada, Allahdan sevâb bekleyerek emr-i ma’rûf yapmada ve Allahın gadabından kaçınarak nehy-i münker etmede.”

“Dört şey vardır ki, dışı fazilet, içi farzdır: Sâlihlerle düşüp kalkmak fazilet, onlara uymak farz; Kur’ân okumak fazilet; onunla amel farz; kabir ziyareti fazilet, kabir için hazırlanmak farz, hasta ziyareti fazilet, vasiyyetini almak farzdır.”

“Beş vakit namazı vaktinde devam üzere kılana dokuz şey ikram edilir: Allah onu sever, bedeni sağlam olur, melekler onu korur, evine bereket iner, yüzünde salihler simâsı olur, Allahü

teâlâ kalbini yumuşatır, sıratı parlak şimşek gibi geçer, Allahü teâlâ **“Onlar için korku ve üzüntü yoktur”** zümresine onu ilhak eyler, Allahü teâlâ onu Cehennemden korur.

Hz. Aîşe validemiz anlatır: Resûlullah evinde yatıyordu. Hz. Ebû Bekir kapıya gelip izin istedi. Habib-i ekrem izin verdiler. Hallerini değiştirmediler. Sonra Hz. Ömer gelip izin istedi. Ona da izin verdiler ve mübarek baldırlarının bir kısmı açık olarak yattıkları vaziyette sohbet ediyorlardı. Hz. Osman gelip izin isteyince, Resûl-i Ekrem oturdu ve örtündü. Böyle yapmasının sebebinin sorduğumda buyurdu ki: **“Meleklerin hayâ ettiği bir kimseden ben hayâ etmez miyim?”** buyurdular. Bir rivâyette ise Resûlullah **“Osman çok hayâ sâhibi bir kimsedir. Eğer o halde izin verseydim içeri girip söyleyeceğini anlatmazdı.”** buyurmuştur.

Hazret-i Ali'nin son sözleri

Hazret-i Osman zamanında çıkan fitne ateşi Dört büyük halifenin sonuncusu olan Hazret-i Ali zamanında da devam etti. Bunun için beş sene süren hilafeti zamannıda sükun ve huzur bulamadı.

Zamanındaki fitne ocağı olan Haricilere savaşmış ve hepsini de perişan etmişti. Bunlardan, kin ve intikam ateşiyle dolu olanlar, zaman zaman bir araya gelerek, nasıl intikam alacaklarını planlıyorlardı. Sonunda; Hz. Ali , Hz. Muaviye ve Hz. Amr bin Âs'ı öldürmeğe karar verdiler. Hz. Ali'yi , Abdurrahman bin Mülcem öldürecekti.

İbnü Mülcem, Hazret-i Ali'i kollamağa başladı. Bir gün sabah namazından önce Halifenin geçeceği yola pusuya yattı. Hz. Ali'nin geldiğini görünce İbni mülcem âniden arkadan üzerine atılarak zehirli kılıcını indirdi.

Hz. Ali ağır yaralıydı. Durmadan kan kaybediyordu. O vaziyette iken bile yanındakilere dönerek, camie gidip sabah namazını kılmalarını, vakti geçirmemelerini söyledi. Namazı kıldırmak için de yerine vekil tayin etti.

Oğlu Hz. Hasan'ı yanına çağırarak:“Bunun yemeğini yedirip istirahatini de temin edin. Eğer yaşayacak olursam ya affederim veya cezasını veririm. Eğer ölürsem, cezasını verin fakat aslâ haddi tecavüz ederek Müslümanların kanlarına girmeyiniz. Zira Allah haddi tecavüz edenleri sevmez” buyurdu.

Kendisine, “Yâ Emire'l mü'minin, şayet size bir hal olursa oğlun Hasan'ı halife seçelim mi?” diye sordular. “Ben bu hususta sizlere ne emrederim ve ne de nehyederim. Siz işinizi daha iyi bilirsiniz. Resûl-i Ekrem'in bu meseleyi bıraktığı gibi ben de bırakacağım.” buyurdu.

Durumu gittikçe ağırlaşyordu. Devamlı olarak kelime-i tevhid ile âyet-i kerimeler okuyordu. Bir ara yanına oğulları Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'i çağırdı. Onlara şu şekilde nasihatla bulundu:

“Evlâtlarım! Sizlere Allah'a karşı müttaki olmanızı vasiyet ederim. Daimâ doğru söyleyin ve yetimlere acıyın. Âhret için iyi ameller işleyerek sıkıntıya düşenlerin imdâdına koşun. Zâlimin hasmı olup mazluma daimâ yardım edin. Allah'n kitabı ile amel edin ve Allah yolunda olmaktan sizi hiçbirşey alakoymasın.”

Bu nasihatlerden sonra Hz. Ali âyet-i kerimeler okumağa başladı. Vefatında, son sözü “Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah” oldu.

“Benim gördüklerimi sen görmüş olsan...”

Hicretin kırkinci yılının Ramazan-ı şerif ayının onyedinci Cuma günü sabah namazına giderken İbni Mülcem adlı bir haricî tarafından başına zehirli bir kılıçla vurularak yaralanan Hz. Ali iki gün sonra altmışüç yaşında iken şehid edildi. Techiz ve tekfini, oğlu Hz. Hasan tarafından yapılmış ve namazı edâ olunduktan sonra Kûfe'nin kabristanı sayılan Necef'e defnedilmiştir.

Amr İbni zi-Mürr el-Hemadânî şöyle anlatır: Hz. Ali, Kûfe'de kılıç darbesini aldıktan sonra huzuruna girdim. Başını bir şey ile sarmıştı. Dedim ki: “Ey mü'minlerin emiri! Yarayı bana gösterir misin? Hemen sargıyı açtı. Baktım. Bir şey yok, hafif bir yaradan ibâret, dedim.

Hz. Ali: “Evet sizden ayrılmaktayım” dedi. Kerîmesi Ümmü Gülsüm perde arkasından ağlamaya başlamıştı. Hz. Ali: “Kızım sükût et! Eğer benim gördüklerimi göreceksin olsan ağlamazsın” dedi. “Yâ Emire'l-Mü'minin, ne görüyorsun?” diy esordum. Buyurdu ki: “İşte bunlar melekler ile nebîler cemâati; işte bu da Muhammed aleyhisselâm! Yâ Ali, müjde sana, teveccüh etmekte bulunduğun hâl, şu içinde bulunduğun halden daha hayırlıdır, diye buyuruyor.”

Hz. Ali, İbni Mülcem tarafından yaralandığında oğlu Hz. Hasan ağlayarak yanına girdi.

Hz. Ali: “Seni ağlatan nedir oğulcuğum” dedi. “Nasıl ağlamayayım, sen vefat üzeresin” dedi

Hz. Ali: “Yaptığında sana zarar vermeyecek sekiz tavsiyemi ezberle oğulcuğum” dedi. Hz. Hasan: “Onlar nedir? babacığım” deyince şöyle buyurdu:

“Zenginliğin en iyisi akıl zenginliğidir. En büyük fakirlik de ahmaklıktır. En büyük yalnızlık kendini beğenmektir. En büyük şeref güzel ahlâktır.”

Hz. Hasan “Babacığım bu dört tanesi. Bana diğer dördünü öğret” dediğinde ise Hz. Ali şöyle buyurdu: “Ahmakla arkadaş olmaktan sakın. Sana faydalı olmak isterken zararı dokunur. Yalancı ile arkadaş olmaktan sakın. Çünkü o sana uzağı yakın, yakını uzak gösterir. Cimri ile arkadaş olmaktan sakın. Çünkü o kendisine en çok ihtiyaç duyduğu anda senden uzaklaşır. Fâsıklı, kötü kimse ile arkadaş olmaktan sakın. Çünkü o, çok değerli bir şeye seni satar.”

“Kendinize Allah yolunda kardeşler edininiz. Çünkü onlar dünya için de, âhiret için de lâzımdır. Cehennem ehlinin **“Artık bizim için, ne şefâatçiler, ne de candan bir dost yok.”** (Şuarâ, 100-101) sözlerini işitmiyor musunuz?” Hadîs-i şerifte de şöyle gelmiştir: **“Bir kul, Allah yolunda yeni bir kardeş edindimi, Allahü teâlâ da Cennette onun için bir derece ihdas eder.”**

“Öyle zaman gelecek ki... “

Hazret-i Ali vefatından önce ileride olacakları şöyle haber verdi:

“İleride öyle zamanlar gelecek ki, kıtâl ve zulümsüz hükümdarlık etmeyen kalmayacak; çılgınlık ve cimrilik etmeden zengin olmak mümkün olmayacak; kişilerin arzularına uymadıkça da insanlarla sohbet etmek mümkün olmayacak. Bu zamana kim yetişecek olur da sohbet ve metânet gösterir ve kendisini korursa, Allahü teâlâ ona elli siddîk sevâbı verir.”

“Âhir zamanda bir mü'min, halk arasında adını unutturmadıkça rahat edemeyecektir.”

“Öyle zamanlar gelecek ki kötülükleri men edenlerin sayısı, insanların onda birinden az olacaktır. Sonra bunlar da gider ve artık kötüyü yasaklayan tek kimse bulunmaz.”

“Her fenalıktan uzak kalmanın yolu, dili tutmaktır.”

“İki şey akıllı ve tedbiri bozar. Biri acele etmek, biri de olmayacak şeyi istemek.”

“Akıl gibi mal, iyi huy gibi dost, edep gibi miras, ilim gibi şeref olmaz”

“Dünya bir cîfedir, leştir. Ondan bir şey isteyen köpeklerle dolaşmaya dayanıklı olmalı.”

“İyilik bilmez birisi de olsa, sen iyilik yap! Zira o, mukâbilinde teşekkür edene yapılan iyilikten mizanda daha ağır basar.”

“Arkadaşlarımdan bir grup toplayıp kendilerine bir ziyafet vermem, benim için bir köle azad etmekten daha sevimlidir.”

Peygamber efendimiz, Hz. Ali'ye buyurdu ki: **“Yâ Ali altıyüz bin koyun mu istersin, yahut altıyüzbin altın mı veyahut altıyüz bin nasihat mı istersin?”** Hz. Ali, “Altıyüzbin nasihat isterim.” deyince, buyurdu ki: **“Şu altı nasihata uyarsan, altıyüz bin nasihata uymuş olursun.”**

1. **“Herkes nafilerle meşgûl olurken, sen farzları ifâ et.**

2. **Herkes dünya ile meşgûl olurken, sen Allahü teâlâyı hatırla. Yani din ile meşgul ol, dine uygun yaşa, dine uygun kazan, dine uygun harca!**

3. **Herkes birbirinin ayıbını araştırırken, sen kendi ayıplarını ara. Kendi ayıplarınla meşgul ol!**

4. **Herkes, dünyayı imâr ederken, sen dinini imâr et, zînetlendir.**

5. **Herkes halka yaklaşmak için vâsita ararken, halkın rızasını gözet. Allahü teâlâyâ yaklaşıncı sebep ve vâsitaları ara!**

6. **Herkes çok amel işlerken, sen amelinin çok olmasına değil, ihlâslı olmasına dikkat et!”**

“Yâ Rabbi, ilimle doldur yumuşak huylu eyle!”

Hz. Muâviye, uzun boylu, beyaz tenli, heybetli, idi. Güzel konuşur, güzel idâreli davranırdı. Çalışkan, gayretli, azimli idi. Arabistan'da şöret yapmış dört Sahâbiden birisidir. Sanki her bakımdan devlet başkanı olmak için yaratılmıştı.

Hattâ Hz. Ömer, Hz. Muâviye'de her bakışta “Bu, ne güzel bir Arab Sultânıdır” derdi. Cins atlara biner, kıymetli elbislere giyerdi. Fakat Resûlullah'ın sohbetinin bereketi ile dinden hiç ayrılmazdı. Hz. Ali onun hakkında **“Muâviye'nin hakimliğini kötölemeyiniz! O giderse başların koptuğunu görürsünüz”** buyurmuştur.

Birgün Resûlullah hayvanına binip Hz. Muâviye'yi arkasına bindirmişti. Giderken **“Yâ Muâviye, bana en yakın hangi uzvundur?”** uyurdu. Karnım, deyince **“Yâ Rabbi, bunu ilimle doldur ve yumuşak huylu eyle”** diyerek hayır duâ buyurdu.

Af ve ihsânî hikâyeler teşkil etmiştir. Yumuşaklığı ve sabrı atasözü hâline gelmiştir. Birgün Hz. Hasan borçlarının çok olduğunu söyleyince, seksen bin altın hediye etti. Amr İbnî Âs'dan

gelen bir mektuba yazdığı cevabta şöyle buyurdu: “Bilmiş ol ki, iyi işlerde düşünerek hareket etmek, insanı daha doğru neticelere ulaştırır. Hedefine ulaşan, acele etmiyendir. Acele eden, hüsrandır. İşinde sebat eden, isabet eder veya hedefe yaklaşır. Acele olan hataya düşer yahud hataya yaklaşır. Yumuşaklık kendisine kâr etmiyen kimseye, hiddet zarar verir. Tecrübelerden ders almayan şeref kazanamaz.”

Vefatına yakın oğlunu çağırıp şu vasiyeti yaptı: “Oğlum, seni harblerde, yollarda yormadım. Düşmanları yumuşattım. Arapları sana itaat ettirdim. Hicaz halkını gözet, onlar senin aslındır. Sana geleceklerin en kıymetlisi onlardır. Irak’dakileri de gözet! Memurların azlini isterlerse azlet. Şamlıları da gözet ki onlar senin yardımcılarıdır. Hüseyin bin Ali mübârek bir zattır. Kûfeliler onu senin karşına çıkarabilirler. Onu, iyi karşıla. Onun bize yakınlığı ve büyük hakkı vardır. Resûlullahın torunudur” dedi.

Buyudu ki: “Herkesi memnun etmek, mümkündür, yalnız hasetçi olanı memnun etmek zordur. Çünkü o ancak haset ettiği şeyin yok olması ile memnun kalır.” “Yumuşaklık gösterin ve tahammül ediniz ki, daima fırsat sizin elinizde olsun. Fırsatı ele geçirdikten sonra dilerseniz hakkınızı alırsınız, dilerseniz af edersiniz.”

“Kötülük yapanları da af eyle!”

Hazret-i Muaviye İslamın yayılmasında çok kıymetli hizmetlerde bulundu. Sicistan, Sudan, Afganistan, Buhara, Hindistan’ın kuzey kısmı, Tunus bunun zamanında alındı. Kıbrıs Bisanstan kurtarıldı. Kudüs geri alındı. Yine zamanında, İstanbul kuşatıldı; her sene yüklü vergi vermek şartıyla kuşatma kaldırıldı.

Peygamber efendimiz kendisine , “ **Benden sonra ümmetimin yerine hakim olursun. O zaman iyilere iyilik et! Kötülük yapanları da af eyle!**” buyurmuştu. Resulullahın bu hayır duasının bereketiyle, İslamiyet Hz. Muaviye zamanında bu kadar yayıldı.

Büyük İslâm âlimi Abdullah ibni Mübârek’e “Hz. Muâviye ile Ömer bin Abdülaziz’den hangisi efdaldır?” diye soruldukdâ “Resûlullah’ın yanında giderken, Hz. Muâviye’nin bindiği atın burnuna giren toz, Ömer bin Abdülaziz’den yüzlerce defa daha kıymetlidir” buyurmuştur.

Hz. Muâviye, Peygamberimizden çok hadîs rivâyet etmiştir. Bu hadîs-i şeriflerden birkaçı şunlardır:

“Allahü teâlâ kime iyilik murâd ederse, onu din âlimi yapar ve dinene zarar verecek şeyleri ona bildirir. Ona doğruyu gösterir.”

“Amel bir kab gibidir, sonu iyi olursa evveli de iyi olur.”

“Ehli kitab, dinlerinde 72 fırkaya ayrıldılar. Bu ümmet ise 73 fırkaya ayrılacak, hepsi Cehennemde olacak, yalnız bir tânesi müstesnâ, o da Ehl-i sünnet velcemâattir. Ümmetimden bir kavim ortaya çıkacak ki, bunlar, köpeğin sâhibi peşinden koştuğu bir nefsin arzularına uyacaklardır.”

“Bütün günahları Allah’ın bağışlaması umulur, yalnız müşrik olarak ölenin ve kasden bir mü’mini öldürenin afvolması umulmaz.”

“Ben sâdece bir haznedârım. Her kime gönül hoşnutluğu ile bir şey versem, Allah onu ona hayırlı kılar. Yine her kimse bir şeyi, isteği ve aç gözlülüğü sonucu verirsem, onun durumu yiyip yiyip doymayana benzer.”

“Yâ Rabbi, onu doğru yolda bulundur!”

Cenâb-ı Hak, Eshâb-ı kirâmın hepsinden razı olduğunu bildiriyor. Eshâb-ı kirâm aralarındaki bazı meselelere rağmen birbirlerini çok severlerdi. İstisnasız Eshabın hepsini sevmek Ehli sünnetin şartıdır. Hz. Muaviye de Eshâb-ı kirâmdan hatta büyüklerindedir. Ayrıca Resulullah efendimizin kayın biradedir. Bunun için O’nun da son sözlerine yer vermeden geçemedik.

Peygamberimizin, **“Yâ Rabbi, onu doğru yolda bulundur ve başkalarını da doğru yola götürücü kıl”** ve **“Yâ Rabbi! Muâviye’ye yazı ve kitab öğret, onu azabından koru”** **“Yâ Rabbi! Onu memleketlere hakim kıl”** duâlarıyla şereflenmiştir.

Hz. Muaviye vahy katibidir. Vahy katibliğine alınması, Cebrâil aleyhisselâmın bildirmesi ile olmuştur. Hz. Cebrâil’in getirdiği Kur’ân-ı kerîmi ve Peygamberimiz’in mektublarını yazardı.

Peygamber efendimiz namazda rûkûdan kalkarken “semiallahü limen hamideh” okuduklarında, ön safta bulunan Hz. Muâviye “Rabbenâ lekelhamd” derdi. Bunu söylemek bütün müslümanlara sünnet olarak kaldı. Hz. Muâviye Huneyn gazâsında Resûlullah’ın önünde babası ile birlikte kahramanca çarpıştı. Tebük gazvesine katıldı. Vedâ Haccında bulundu.

Hz. Muâviye ömrünün son günlerinde okuduğu bir hutbede şunları söyledi:

“Ey insanlar! Üzerinizde çok kaldım. Sizi usandırdım. Ben de sizden usandım. Artık ayrılmak istiyorum. Siz de benden ayrılmak ister oldunuz. Fakat size benden daha iyisi gelmez. Nitekim benden evvel gelenler, benden daha iyi idiler. Kim Allahü teâlâya kavuşmak isterse, Allahü teâlâ da ona kavuşmak ister. Yâ Rab! Sana kavuşmak istiyorum, sana kavuşmamı nasib eyle! Beni mübârek ve mes’ud eyle!”

Hastalığı arttığında “Resûlullah bana bir gömlek giydirmişti. O mübârek gömleği bu güne kadar sakladım. Bir gün kesteği tırnakları da bu şişe içine koyup saklamıştım. Vefat ettiğim zaman o gömleği bana giydiriniz. O tırnakları da gözlerime ve ağızıma koyunuz. Belki onların hürmetine cenâb-ı Hak beni affeder” dedi. Sonra da “Ben öldükten sonra cömertlik ve ihsanda kalmaz, çok kimselerin gelirleri kesilir. İsteyenler eli boş döner. Keşke Zî Tûva denilen köyde bir Kureyşli olsaydım da emirlik, hâkimlik ile uğraşmasyadım” diyerek 680 senesinin Receb ayında Şam’da hayata gözleri yumdu.

Ebû Ubeyde hazretlerinin son sözleri

Hz. Ebû Ubeyde, Cennet ile müjdelenen on kişiden biridir. Peygamber efendimiz tarafından, “**Ümmetin Emîni**” sözü ile övülmüştür.

Hz. Ebû Ubeyde, bütün savaşlarda bulunup kahramanlıklar gösteren bir kimsedir. Uhud savaşında, Resulullahın mübarek yanağına batan iki demir halkayı dişleri ile çıkardı.

İmana geldiğinde 31 yaşındaydı. O günden vefatına kadar malıyla, canıyla, mevkisi ile İslamiyeti yaymak için çalıştı. Şam orduları komutanı iken adaletiyle Rum halkını hayretler içinde bıraktı.

Hz. Ebû Ubeyde, Uhud, Hendek, Hayber gazâlarında görülmemiş şekilde cenk etti. Mekke’nin fethinde de Peygamber efendimizin yanlarında bulundu.

630 senesinde Peygamberimizin huzuruna Necran’dan bir hıristiyan heyeti geldi. Uzun konuşmalardan sonra Resûlullah’ın Peygamber olduğunu kabul ettiler... Ve:

“Yâ Muhammed! Senden râzıyız ne istersen sana verelim. Eshâbından bir emîn kimseyi bizimle beraber gönder, vergilerimizi ona verelim!” dediler.

Peygamberimiz de yemin edip, “**Gayet emîn bir kimseyi sizinle gönderirim**” buyurdu. Eshâbı kirâm emîn olarak kimin şerefleleneceğini merak ediyorlardı. Resûlullah “**Kalk yâ Ebâ Ubeyde!**” buyurdu. “**Ümmetimin emîni budur**” diyerek beraber gönderdi. Hz. Ebû Ubeyde bu müjdeye kavuşunca sevincinden ağladı.

639 senesinde Şam’da veba hastalığı salgın haldeydi. Çok müslümanın ölümüne sebep olmuştu. Hz. Ebû Ubeyde de bu salgına yakalandı, öleceğini anlayınca orada hazır ulunanlara bir vasiyetinin olduğunu bildirdi:

“Namazınızı kılınız. Orucunuzu tutunuz. Sadakanızı veriniz, Haccınızı yapınız. Birbirinize iyilik yapınız. Âimlere ve büyüklere itaat ediniz. Dünyaya aldanmayınız. İnsanların en akıllısı Allahü teâlânın emirlerini yerine getirenlerdir. Hepinize Allahü teâlânın selâmı ve rahmetini, lütuf ve bereketini niyaz ederim. Haydi, yâ Muaz, cemaate namazı kıldır” diyerek gözlerini yumdu. Vefat ettiğinde 58 yaşında vefât etti.

Muaz bin Cebel hazretleri cemaate bir hutbe okudu: “Yemin ederim ki, bugün siz öyle bir kimseyi kaybettiniz ki, ondan daha dînine bağlı, daha temiz ve merhametli bir kimse görmedim. Dünyaya hiç meyletmeyen, halkına hep iyiliği ve birbirlerini sevmeyi emreden bu mübârek Ebû Ubeyde Hazretlerine hakkınızı helâl edin ve duâ ediniz!”

Hıristiyanları bile şaşırtan adalet!

Hz. Ömer, Hz. Ebû Ubeyde’yi baş kumandan olarak fetihlere devam etmesini emredince, Ebû Ubeyde ordusuyla Humus’a hareket etti. Barış ile Humus’u aldı. Rum Kayseri Herakliyüs’ün büyük ordularını perişan eden İslâm askerlerinin başkumandanı Ebû Ubeyde bin Cerrah, zafer kazandığı her şehirde adamlarını bağırtarak Rumlara halife Hz.Ömer’in emirlerini bildirdi.

Humus şehrini alınca da “Ey Rumlar! Allahın yardımı ile ve halifemiz Ömer’in emrine uyarak bu şehir de aldık. Hepiniz ticaretenizde, işinizde, ibadetlerinizde serbestsiniz. Malınıza, canınıza, ırzınıza kimse dokunmıyacaktır. İslâmiyetin adaleti, aynen size de tatbik edilecek, her hakkınız gözetilecektir. Dışardan gleen düşmana karşı müslümanları koruduğumuz gibi, sizi de koruyacağız.

Bu hizmetimize karşılık olmak üzere, müslümanlardan hayvan zekatı ve uşr aldığımız gibi sizden de, senede bir kere cizye vermenizi istiyoruz. Size hizmet etmemizi ve sizden cizye almamızı Allahü teâlâ emretmektedir” dedi.

Humus Rumları, cizyelerini seve seve getirip, Beytül-mal emîni Habib bin Müslim’e teslim ettiler. Bir müddet sonra, Herakliyüs’ün, bütün memleketinden asker toplıyarak Antakya’ya

hücumu hazırlandığı haberi alınca, Humus şehrindeki askerinin de merkezdeki kuvvetlere katılmasına karar verildi.

Ebû Ubeyde hazretleri, şehirde memurlar bağırtıp: "Ey hıristiyanlar! Size hizmet etmeği, sizi koumağı söz vermiştim. Buna karşılık, sizden cizye almıştım. Şimdi ise, halifemiz Hz. Ömer'den aldığım emir üzerine, Herakliyus ile gazâ edecek olan kardeşlerime yardıma gidiyorum. Size verdiğim sözde duramayacağım. Bunun için hepiniz Beytül-mala gelip, cizyelerinizi geri alınız. İsimleriniz ve verdikleriniz defterimizde yazılıdır" dedi.

Suriye şehirlerinin çoğunda da böyle oldu. Hıristiyanlar, müslümanların bu adaletini, bu şefkatini görünce, senelerden beri Rum imparatorlarından çektikleri zulümlerden ve işkencelerden kurtuldukları için bayram yaptılar. Sevinçlerinden ağladılar. Çoğu seve seve emüslüman oldu. Kendi arzuları ile Rum ordularına karşı İslâm askerine casuluk yaptılar. Ebû Ubeyde böylece, Herakliyus ordularının her hareketini günü gününe haber alırdı.

"Ey kardeşim, dünya seni değiştiremedi"

Hz. Ebû Ubeyde bin Cerrah, faziletlerin timsali bir zâttı. Allahü teâlânın emirlerinden dışarı çıkmazdı. Hz. Peygamberimize muhabbeti pek ziyade idi. Peygamber efendimizden aldığı bir emri yerine getirmek için, canını fedâdan çekinmezdi. Zühd ve takvâ sahibi ve pek merhametli idi. Askerlerine ve halkına çok şefkatli bir baba idi.

Hz. Ömer, Şam'a gittiği zaman, Onu karşılayanlara "Kardeşim Ebû Ubeyde nerede?" diye sordu. "Geliyor efendim" diyerek gelmekte olan Hz. Ebû Ubeyde'yi gösterdiler.

Sağlığında, Cennet ile müjdelenen iki sevgili, selâmlaştılar. Hz. Ömer, Ona: "Haydi senin evine gidelim" deyince Hz. Ebû Ubeyde Ona: "Buyurunuz yâ Emir-el-Mü'minin" diyerek evine götürmüştü.

Hz. Ömer, Ebû Ubeyde'nin evinde bir şey görememiş, Ona "Nerede senin eşyan? Burada bir keçe, bir kırba gibi şeylerden başka bir şey yok. Sen Emirsin, senin burada yiyecek bir şeyin yok mu?" dediğinde, Hz. Ebû Ubeyde Ona bir zenbil getirerek birkaç lokma çıkardığında Hz. Ömer ağlamıştı. Sonra da "Ey kardeşim Ebû Ubeyde, dünya herkesi değiştirdi, yalnız seni değiştiremedi" buyurmuştu.

Bir defa Hz. Ömer, Hz. Ebû Ubeyde'nin şahsına dört bin dirhem göndermiş, bu parayı Ona götüreceği elçiye "Dikkat et, bakalım, bu parayı ne yapacak?" diye tenbih etmişti. Hz. Ebû Ubeyde bu parayı aldıktan sonra onu hemen askerleri arasında taksim etmişti. Elçi, geri dönünce hâdiseyi anlatmış. Hz. Ömer de "Hamd olsun ki müslümanlar arasında böyle insanlar var." demişti.

Resûlullah efendimiz Ebû Ubeydeyi Cizye mallarını toplaması için Bahryen'e göndermişti. Eshabı kiram Medine dönüşünde bir sabah namazı vakti kendisini karşılamaya çıktılar.

Resûlullah efendimiz eshâbını bu halde görünce, gülümseyerek onlara: "**Öyle sanıyorum ki siz, Ebû Ubeyde'nin hayli dünyalıkla geldiğini duyduunuz, Onu sevinçle karşılıyorsunuz!**" buyurdu. Onlar da: "**Evet yâ Resûlallah**" diye tasdik ettiler.

Bunun üzerine Resûlullah efendimiz "**Şâd olunuz ve sizi sevindirecek nimetleri bundan böyle her zaman umunuz! Vallahi bundan sonra sizin, fakir olacağınızdan korkmam. Fakat sizin için korktuğum bir şey varsa o da sizin önce gelip geçen ümmetlerin önüne dünya nimetlerinin yayıldığı gibi sizin önünüze de yayılarak onların birbirlerine haset ettikleri ve nefsanîyet güttükleri gibi sizin de birbirlerinize düşmeniz ve onların helâk oldukları gibi sizinde mahvolup gitmenizdir.**" buyurdu.

Hz. Sa'd Bin Ebi Vakkâs'ın son sözleri

Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden ve İran'ı fetheden ordunun kumandanıdır. Sağlığında Cennetle müjdelenen on sahabîden biridir. Nebesi hem baba tarafından, hem de anne tarafından Peygamber efendimizle birleşir.

Hazret-i Sa'd, heybetli, orta boyda, esmer tenli, cesur, sözü, özü doğru büyük bir zattı. Çok cömert olup, sadeliği severdi.

Hazret-i Sa'd, Veda Haccı'ndan sonra hastalandığında, Peygamber Efendimiz kendisini ziyarete gelmişti. Sa'd hazretleri hastalığı şiddetlendiğinden duâ almak için Peygamberimize "Yâ Resûlallah siz Medine'ye döneceksiniz de ben burada ölüp dostlarımdan geriye mi kalacağım?" dedi.

Peygamber efendimiz de "**Hayır! Sen bizden geri kalamazsın! Burada kalırda Sâlih ameller işlersen, elbette onunla derecan artar, merteben yükselir. Umarım ki: Sen uzun zaman yaşayacaksın! Öyleki senden, bir takım kavimler faydalanacak, bir takımları da mahrum kalacak**" dedi. Ve "**Yâ Rab! Eshâbımın Mekke'den Medine'ye dönüşünü tamamla!**" diyerek duâ etti. Bunun üzerine iyileşti, şifâ buldu. Medine'ye döndü.

Ömrünün sonlarına doğru, gözleri görmez olmuştu. Bu halde iken Mekke'ye gelmişti. Mekke halkı etrafına toplanıp, "Bana duâ et, bana duâ et" deyince hepsine duâ ediyordu. Abdullah bin es-Sâib anlatır: "Ben genç idim, bir ara O'na yaklaştım ve kendimi tanıtmaya çalıştım. Beni tanıdı ve "Ben Mekke'nin en iyi okurlarından birisin" dedi. Ben de "Evet" dedikten sonra bir ara: "Amca senin duân makbul, herkese duâ edip duruyorsun, kendin için duâ etsen de gözlerin acılsa olmaz mı?" dedim. Sa'd gülümseyerek "Oğlum Allahü teâlânın benim hakkımdaki takdiri (gözümün görmemesi), gözümün görmesinden daha güzeldir" buyurdu.

Hayatının sonlarına doğru, Medine'ye yakın Akik denilen yerde hastalandı ve orada 675 yılında vefat etti. Mübarek cesedi Medine-i Münevvere'ye götürüldü. Namazını Medine Valisi Mervan kıldırdı. Son arzusu, "Bedir Harbinde giymiş olduğum elbisesi ile defnedin" oldu. Sa'd bin Ebî Vakkas hazretleri, Cennetle müjdelenen on sahâbiden (aşere-i mübeşşereden) en son vefât edendir.

"Ey Anne, senin yüz canın olsa.."

Sa'd bin Ebî Vakkas hazretleri ilk Müslüman olanların yedincisidir. Annesi oğlunun Müslüman olduğunu duyunca ok sinirlenip, Onu İslâm dîninden döndürebilmek için çeşitli yollara müracaat etti. Oğlu Sa'd'ın kendisine karşı saygısını ve bağlılığını bildiğinden İslâm dîninden döndürebilmek için;

"Allahın, sana hısımlık ve akraba ile ilgilenmeyi, anne babaya daima iyilik etmeyi emrettiğini söyleyen sen değil misin?" dedi. Hazret-i Sa'd da "Evet" dedi. Bunun üzerine annesi asıl maksadını bildirmek için şöyle söyledi:

"Yâ Sa'd! Vallahi, sen Muhammed'in getirdiklerini inkâr etmedikçe, ben açlık ve susuzluktan helâk oluncaya kadar ağzıma bir şey almayacağım. Sen de bu yüzden anne kâtili olarak insanlarca ayıplanacaksın."

O güne kadar annesinin her isteğine boyun eğmiş, bir dediğini iki etmemişti. Allahü teâlâ ve Resûlüne bütün kalbiyle inanmış ve bağlanmış olduğundan bu îmân kuvveti üstün geldi, annesinin isteğini kabul etmedi. Annesinin yiyip içmediğini ve bunda inat ettiğini görünce, şöyle dedi:

"Ey Anne, senin yüz canın olsa ve her birini İslâmiyeti bırakmam için versen, ben yine dînimden vaz geçmem. Artık ister ye, ister yeme."

Annesi Hazret-i Sa'd'ın dînine bağlılığını, îmânındaki sebâtını görünce şaşırıp, çaresiz kaldı. Yemeye ve içmeye tekrar başladı.

Sa'd bin Ebî Vakkas hazretleri ile annesi arasında geçen bu hâdiseden sonra Allahü teâlâ evladın anne ve babaya hangi hallerde tâbi olacağını, hangi hallerde tâbi olmayacağını bildiren Ankebût sûresi, sekizinci âyeti kerimesini göndererek;

"Biz insana, ana ve babasına iyilikte bulunmasını tavsiye ettik. Bununla beraber, hakkında bilgi sahibi olmadığın (ilah tanımadığın) bir şeyi bana ortak koşmak için sana emrederlerse, artık onlara (bu hususta) itaat etme! Dönüşünüz ancak banadır. Ben de yaptığınızı (amellerinizin karşılığını) size vereceğim" buyurdu.

"Anam, babam sana fedâ olsun!"

Hazret-i Sa'd bütün gazâlarda bulundu. Savaşlarda çok kahramanlıklar gösterdi. Uhud Harbinde de, müslümanların sıkışık durumlarında büyük bir metanetle çarpışmış, Peygamberimizin yanından hiç ayrılmayıp, düşmana karşı savaşmıştır.

Hazret-i Sa'd ok atmakta çok maharetliydi. Her attığı ok isabet ediyordu. İslâmiyette, Allah yolunda ilk ok atan sahâbi olup, okçuların (kemankeşlerin) reisiydi. Uhud Harbinde, 1000'den fazla ok attı. Peygamberimiz tarafından, büyük iltifatlara ve duâlara mazhar oldu.

Peygamberimiz ok atarken Ona, "**At ya Sa'd! Anam, babam sana fedâ olsun!**" diye duâ etmiş, her ok atışında "**İlahî bu senin okundur. Atışını doğrult.**" "**Allahım sana duâ ettiğinde Sa'd'ın duâsını kabul eyle**" diye duâ etmiştir.

Peygamber efendimiz, hayatında "**Anam, babam sana fedâ olsun**" diye sadece Hazret-i Sa'd için duâ etmiş, bunun dışında hiçbir kimseye böyle duâ etmemiştir.

Hazret-i Aîşe anlatır: Resûlullah gazvelerin birinde, geceleyin Medine'ye dönüp geldiğinde "**Ne olurdu, sâlih bir kimse beni korumağı üzerine alsaydı!**" buyurdu. Birden bir silâh sesi duyduk. "**Bu kimdir?**" buyurdu. "Benim, Sa'd bin Ebî Vakkas" dedi. Peygamberiniz "**Seni buraya hangi şey getirdi**" yâni buraya niçin geldin? buyurdu. Hazret-i Sa'd: "İçimden bir ses Resûlullah yalnızdır, korkarım ki, din düşmanları ona bir sıkıntı ve eziyet verirler dedi. Bunun için O'nu korumağa ve hizmetine geldim." Bunun üzerine Resûlullah ona duâ etti ve uyudu.

Sa'd bin Ebî Vakkas hazretleri, Peygamberimize annesi tarafından dayı olurdu. Bunun için Peygamberimiz ona **“Bu benim dayımdır. Böyle bir dayısı olan varsa bana göstereyin”** diyerek iltifatlarla bulunurdu.

Resûlullah her namazın ardından; **“Allahım, korkaklıktan, cimrilikten sana sığınıyorum. Rezil bir hayata düşmekten, dünyanın ve kabrin imtihanından sana sığınıyorum.”** diye dua ettiğini bildirmiştir. **“Duâ kabûl olmak için helâl lokma yiyin”** hadis-i şerifini de rivayet etmiştir.

Peygamberimiz Sa'd bin Ebî Vakkas hazretlerine duâsı kabul olması için dua ettiğinden müslümanlar O'nun duasını almaya çalışırlardı. Düşmanlar da, her attığı ok isabet ettiğinden, çok korkarlardı.

Sa'd bin Ebî Vakkas hazretleri buyurdu ki: Hayatımda üç gün ağladım. Bunlardan biri, Resûl-i ekrem'in vefât ettiği zaman, ikincisi Hazret-i Osman'ın şehid edildiği zaman, üçüncüsü de Hakka sığınırken ağladım.” Yine buyurdular ki: “Bir kimse gündüz hatim okursa, melekler ona akşama kadar duâ eder. Gece okursa sabaha kadar duâ eder.”

Hiz. Talha bin Ubeydullah'ın son anları

Hiz. Talha bin Ubeydullah, İlk imâna gelenlerden ve aşere-i mübeşşeredendir. **“Talha, ile Zübeyr, Cennette komşularımdır”** hadis-i şerifi ile medhedildi.

Son derece sevimli idi. Orta boylu, geniş göğüslü, yakışıklı bir zattı. İsrâf ve aşırılığa kaçmadan iyi giyinirdi. Onun ahlâkının güzelliğine bir misâl olarak şu hadise anlatılır: Eshâb-ı kirâmdan bir çok zât Ümmi Ebân hatunla evlenmek için teklifte bulunmuşlardı. Fakat O hiç birisini kabul etmedi. Talha bin Ubeydullah teklifte bulununca kabul etti. Sebebi sorulduğu zaman: “Onun ahlâkını bilirim. Evine girerken güler yüzle girer, evinden çıkarken mütebessim olarak çıkar. Kendisinden istenildiğinde verir, kendisine bir iyilik yapıldığı zaman teşekkür eder. Bir kusur görünce affeder.” diye cevap vermiş ve Hiz. Talha ile evlenmişti.

Hiz. Talha çok büyük bir zenginliğin içinde bulunmasına rağmen gayet az yer, son derece sade giyinirdi. İsrâf etmez ve israf edenleri sevmezdi. Bazen de çok güzel elbiseler giyerdi.

Hiz. Talha ahlâk, edep ve fazilet bakımından çok yüksek idi. Kalbi Allahü teâlâ'nın korkusuyla ve Resûlünün muhabbetiyle doluydu. Bu muhabbeti aşk derecesinden de çok ötelede idi. O bu aşkın en güzel isbâtını Uhud ve diğer gazâlarda göstermişti.

Uhud savaşında aldığı ağır yaralar sesebiyle komoya girdi, Resulullahın duasıyla iyileşip, Resulullahla birlikte Medine'ye döndü. Resulullahın vefatından sonra da çok üzüldü ve tenha bir köşeye çekildi. Yıllar sonra Cemel vakası şehid oldu. Hiz. Ali hap meydanını gezerken Hiz. Talha'yı maktûller (ölenler) arasında görünce çok üzüldü, çok pek çok ağladı. Kucağına aldı. Yüzündeki toprakları sildi ve “Ey Ebû Muhammed (Talha) semânın yıldızları altında seni toprağın üzerinde serilmiş olarak görmek bana pek ağır geldi, beni kalbimden vurdu. Keşke yirmi yıl önce ölseym” buyurdu. Hiz. Ali, Hiz. Talha'nın namazını kendi kıldırdı.

Vefâtından yirmi yıl sonra kızı Âişe bir gece rüyâsında Hiz. Talha'yı gördü ve Ona “Yâ Âişe kabrimin bir tarafından sızan su bana eziyyet veriyor, beni buradan çıkar da başka yere defnet”, diye tenbih buyurdu

Bunun üzerine kızı Âişe çok üzüldü ve akrabalarından bazılarını alarak kabir-i şeriflerini açtılar. Sızan sudan dolayı vücûdunun bir tarafı hafif yeşillenmiş ise de, diğer yerleri yeni defnedilmiş ve bir kılına dahi zarar gelmemiş olduğu halde buldular. Başka bir kabre naklettiler.

Gelen oka karşı elini kalkan etti

Hiz. Talha bin Ubeydullah Uhud savaşında üstün gayretler, kahmanlıklar göstermişti. Savaş anına kendisi şöyle anlatır:

“Gördüm ki, Eshâb-ı kirâm dağıldı. Müşrikler hücum ettiler ve Resûlullahı her taraftan kuşattılar. Resûlullahın önünden mi, arkasından mı, sağından mı, yoksâ solundan mı gelen taarruzlara karşı duracağımı bilemiyordum. Bir önden gelenlere bir arkadan gelenlere koştum onları uzaklaştırdım. Nihayet dağıldılar.”

Hiz. Talhanın, Uhud'un bu anında vücûdunun her yeri heyecandan ve Resûlullah'a bir zarar gelir korkusundan tirtir titriyordu. O Uhud günü Resûlullah'a bir zarar gelmemesi için en çok uğraşan en fazla canını hiçe sayanlardan idi. Eshâb-ı kirâmdan birçoğu bazı anlar Resûlullahın yanından ayrıldıkları halde Hiz. Talha bir an ayrılmamış idi.

Sa'd bin Ebî Vakkas bu hali haber verdikten sonra; “Biz Resûlullahın yanına döndüğümüz zamanlar Hiz. Talha'yı hep O'nun etrafında dönerek çarpıştığını ve kendisini Resûlullah'a kalkan yapıp koruduğunu gördüm.” buyurmuştur.

Müşriklerden çok keskin nişancı, attığını vuran bir okcu vardı. Bu Malik bin Zübeyr idi. Bu hain Peygamberimize nişan alıp bir ok attı. Resûlullahın başına doğru gelen bu oka başka hiçbir

şekilde karşı koyamayacağını anlayan Hz. Talha elini açarak oka karşı tuttu. Ok elini parçaladı. Parmaklarının bütün sinirleri kesildi. Elinin kemikleri kırıldı. Atılan oka elini tutması, candan çok ötelere yükselmiş bir aşkın, kemâle gelmiş bir imânın, muhabbet ile yanan, anlatılamayan hakikî bir sevginin fiili olarak ortaya çıkmasıdır.

Hiz. Peygamber **“Eğer Talha oka elini beni korumak için tutarken Bismillah deseydi, insanların gözü önünde Cennete giderdi.”** Başka bir rivâyette ise Talha'ya **“Eğer Bismillah deseydin insanlar sana bakışırken, melekler seni göklere yükseltirdi.”** buyurmuşlardır. Yine **“Uhud günü yer yüzünde sağımda Cebrâil solumda Talha bin Ubeydullah'dan başka bana yakın bir kimse bulunmadığını gördüm”** buyurmuşlardır.

Hiz. Talha, **“Müminlerden öyle yiğitler vardır ki, Allah ile olan ahidlerine (harp meydanlarında sebat) gösterirler. Onların bir kısmı ahidini yerine getirdi (şehid oldu), bir kısmı ise şehid olmayı bekliyor”** (Ahzab 23) âyet-i kerîmesine muhatap olmakla şereflendi.

“Allahım ona şifâ ver kuvvet ver!”

Uhud savaşında, Hiz. Talha bin Ubeydullah'ın her yeri kılıç ve ok darbeleriyle delik deşik olmuş, vücûdunda yaralanmayan ve kana bulanmayan bir yer kalmamış idi. O gün vücûdunda altmışaltı büyük yara açılmıştı. Küçükler ise vücûdunda sayılamıyacak kadar çoktu.

Bu haliyle dahi savaşa devam ediyordu. Sonunda, başından aldığı şiddetli iki kılıç darbesi kendinden geçerek bayıldı. Bunu gören Peygamberimiz yanına gelen Hiz. Ebû Bekir'e hemen Hiz. Talha'ya yardıma koşmasını emrettiler. Hiz. Ebû Bekir onu baygın bir vaziyette buldu. Hemen başını kaldırdı ve yüzüne su serpti. Hiz. Talha ayıldı. Ayılır ayılmaz ilk sorduğu soru **“Resûlullah nasıl, ne yapıyor?”** olmuştur.

Böylece sevgi ve bağlılığın en güzelini göstermiştir. Eshâb-ı kirâmında bu aşk, bu muhabbet, bu imân olduğu için, Resûlullah'a böyle gönül verdikleri için Peygamberlerden sonra insanların en en üstünü olmuşlar, onun için onların verdiği bir avuç arpa sadaka, onlardan olmayanların verdiği Uhud Dağı kadar altın sadakadan daha kıymetli olmuştur.

Hiz. Ebû Bekir, “Resûlullah iyidir. Beni sana O gönderdi.” deyince Hiz. Talha “Allahü teâlâyâ sonsuz şükürler olsun. O sağ olduktan sonra her musibet hiçtir.” buyurdu.

İşte bu sırada âlemlerin efendisi, iki cihanın sultanı Hiz. Muhammed Mustafa oraya teşrif ettiler. Hiz. Talha'nın bütün vücûdunu mübârek elleriyle mesh ettiler, sıvazladılar ve ellerini açıp **“Allahım ona şifâ ver, Ona kuvvet ver”** diye duâ buyurdular.

Hiz. Talha biraz sonra sapa sağlam kalktı ve düşmanla yine harbetmeye başladı. Müşriklerden Ebû Zâtülyed, bir ata binmiş “Ben Ebû Zâtülyed'im. Bana Muhammed'i gösteriniz” diye bağıarak Resûlullah'a doğru geliyordu. Hiz. Talha onun önünü kesti, mızrağını bu müşrikin göz bebeğine sapladı ve onu bağırtarak öldürdü.

Resûlullahı sırtına alarak Uhud kayalığına taşıdı. Hiz. Talha işte bu Uhud günü Talhat-ül Hayr (hayırlı Talha) lâkabı ile şereflendi ki ona bu lâkabı Resûlullah vermiştir. Kayalıklara gelince Peygamberimiz bir kayanın üzerine çıkmak istedi. Fakat gayet zayıflamış ve üst üste iki zırh giymiş ve kendisine yetmişden ziyade kılıç vurulmuş olduğundan takat getiremedi. Bunun üzerine Talha oturdu ve Resûlullah omuzuna basarak taşın üzerine çıktı. O zaman Resûlullah efendimiz **“Talha Resûlullah'a yardım ettiği zaman Cennet ona vacib oldu”** buyurdular.

Hazret-i Fatıma'nın son anları

Hazret-i Fâtıma, Resûlullah efendimizin mübarek kızıdır. Hiz. Meryem'den sonra, bütün kadınların en üstünüdür. Akli, zekâsı, hüsnü cemâli (güzelliği) zühdü (dünyaya düşkün olmaması) takvası ve güzel ahlâkı ile bütün insanlara çok güzel bir örnektir.

Yüzü pek beyaz ve nurlu olduğundan **“Zehrâ”** denildi. Zühd ve dünyadan kesilmekte en ileri olduğu için de, **“Betül”** çok temiz denilmiştir. Âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler ile medhedilmiştir.

Resûlullahın efendimizin vefâtından sonra güldüğü hiç görülmedi. Ayrılık ateşi ile daima yanmış ve Resûlullah efendimizin verdiği müjde zamanını bekler olmuştur. Bu, Resûlullahın, vefatları esnasında kızları Hazret-i Fatıma'ya: **“Ehl-i beytimden en önce bana sen kavuşursun”** müjdesiydi. Gerçekten altı ay sonra Hazret-i Fatıma da vefat etti.

Ömrünü, gündüzleri oruç tutarak geceleri diğer ibâdetlerle geçirmiştir. Vefât edeceğine yakın: **“Ölünce beni erkekler arasına perdesiz çıkaracaklarını düşünerek çok utaniyorum”** buyurmuştu. Esmâ binti Ümeyr şöyle anlatır:

Habeşistan'da iken hurma dallarını çadır gibi ördüklerini görmüştüm, bu üzüntüsünü görünce, Hiz. Fâtıma'ya bunu anlattım. “Bunu yanımda yap da göreyim” dedi. Yapıp gösterdim,

çok hoşuna gitti ve duâ etti. "Öldükten sonra beni sen yıka, Ali de bulunsun. Başka kimse içeri girmesin!" diye vasiyet etti. İşte bunun için de Hz. Ali cenazesine kimseyi çağırmadı. Ehl-i beytten birkaç kişi ile cenaze namazını kılıp, gece defin ettiler.

Ertesi gün Ebû Bekri Sıddîk, Ömer Farûk ve bir çok sahâbi hasta ziyareti için, Hz. Ali'nin evine geldiler. Vefat edip defnedildiğini öğrenince, "Bize niçin haber vermedin? Namazını kılardık. Hizmetini görürdük" diyerek üzüldüklerini bildirdiler. Hz. Ali kendisini erkeklerin görmemesi için, gece defin olunmasını vasiyet ettiğini, vasiyeti yerine getirmek için böyle yapıldığını söyleyerek özür diledi.

Ebû Bekr Sıddîk, "Allahü teâlâ, ey Cennet! Senin dört köşeni, dört kimse ile süslerim. Biri Peygamberlerin üstünü Muhammed'dir (aleyhisselâm), Biri Allah'tan korkanların üstünü Ali'dir. Üçüncüsü kadınların üstünü, Fâtıma-tüz Zehra'dır. Dördüncü köşedeki de temizlerin üstünü Hasan ve Hüseyin'dir" buyurduğunu bildirmiştir.

Hz. Fâtıma, Resûlullahın vefâtından altı ay sonra, Ramazan-ı şerîfin 3. Salı gecesi akşam ile yatsı arasında vefât etmiştir. Vefâtında yirmidört yaşında idi.

"Ben de hanımlara şefâat edeyim!"

Hazret-i Fâtıma'nın evlenmesi şöyle oldu: Cebrail aleyhisselâm gelip; "Ya Resulallah, Hak teâlâ selam etti. " Ben habibimin kızı Fâtıma'yı Ali'ye verdim. Arş-ı a'zamda nikah ettim. Habibim de Eshab-ı Arasında nikah etsin. Cennet elbiselerini de giydirdin!" emrini getirince, Resûlullah şükür secdesi etti. Eshâb-ı kirâmın toplanmasını emir buyurdu. Cebrâil aleyhisselâma: "**Kızım benim hatırımı kırmaz. Bu Cennet elbiselerini dünyada giymeğe değmez. Bunları tekrar Cennete geri götür.**" buyurdu.

Eshâb-ı kirâm toplanmış kimlerin vekil olacağını merak ediyorlardı. Bir duraklama olmuştu. Derhal Cebrâil aleyhisselâm geldi. "**Yâ Resûlallah Hak teâlâ sana selâm ediyor. Hazreti Ali'nin yerine hiç kimsenin vekil olmamasını, nikâhda bizzat kendisinin bulunmasını emir buyurdu.**" dedi.

Dört yüz akça mehr ile nikâh yapıldı. Müjdeciler, Hazreti Fâtıma'ya müjde götürdüler. Fâtıma-tüz Zehra râzı olmadı. Hemen Cebrâil aleyhisselâm geldi. "Yâ Resûlallah! Fâtıma dört yüz akçeye razı olmuyorsa, dörtbin akçe olsun." dedi.

Hazreti Fâtıma bunu kabul etmedi. Yine râzı olmadı. Cebrâil aleyhisselâm tekrar geldi. "Dörtbin altın" olsun dedi. Fâtıma-tüz Zehra dörtbin altına da râzı olmadı. Cebrâil aleyhisselâm bir daha nâzil oldu. "Yâ Resûlallah! Hak teâlâ bu sefer senin bizzat gidip Fâtıma'nın maksadının ne olduğunu öğrenmeni emir buyurdu." dedi.

Resûl-i ekrem temiz kerîmesinin yanına vardı, maksadını sordu. Hazreti Fâtıma "**Babacığım, kıyâmet günü sen, mü'minlerin günâhkârlarından ne kadar kimseye şefâat edersen, ben de onların hanımlarına şefâat etmek istiyorum. Muradım budur.**" dedi.

Resûl-i Ekrem kızının isteğini Cebrâil aleyhisselâma söyledi. Cebrâil aleyhisselâm, Hak teâlânın, Hz. Fâtıma'nın arzusunu kabul ettiğini, onun da hesap günü şefâat edeceğini bildirdiğini söyledi. Fâtıma-tüz Zehra: "Babacığım! Senin âhirette şefâat edeceğine Kur'ân-ı kerîmin âyet-i kerîmeleri delildir. Benim şefâat edeceğimin delili nerede?" diye sordu.

Resûlullah "**Ey Ciğerpârem! Cenâb-ı Hakka murâdını arz edeyim. Ne ferman buyurursa, sana söylerim**" buyurdu. Dışarı çıkıp Cebrâil aleyhisselâma, Hz. Fâtıma'nın istediğini bildirdi. "Cebrâil aleyhisselâm, tekrar geldiğinde elinde bir beyaz ipek vardı. Burada "**Kıyâmet günü günâhkâr mü'min kadınlara Fâtıma kulumu şefâatçi tayin ettim. Bu hucdet elinde bâki kalsın**" yazılı idi. Hzret-i Fâtıma bu senedi görünce, nikâha râzı oldu. Bu senedi vefâtına kadar sakladı.

"Bu Cennet yemeklerindedir!"

Hazret-i Fâtıma'nın, diğer Ehl-i beytin fazilet ve üstünlüğü pek çoktur. Saymakla bitmez. Onları anlatmağa, medh etmeğe insan gücü yetişmez. Onların kıymetleri ve büyükleri, ancak âyet-i kerîme ile anlaşılmalıdır. Ehl-i beyti sevmek her mü'mine farzdır. Son nefeste imân ile gitmeğe sebep olur.

İmâm-ı Şâfîî bunu çok güzel bildiriyor, diyor ki: "Ey! Ehl-i beyti Resûl, sizi sevmeği, Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde emr ediyor. Namazlarında size duâ etmeyenlerin namazlarının kabul olmaması, kıymetinizi, yüksek derecenizi gösteriyor."

Bir gün, Resûlullah efendimiz Hz. Ali'ye: "**Yâ Ali! Allahü teâlâ hazretlerini sever misin?**" diye sordu. Hz. Ali "Evet severim" dedi. "**Beni sever misin?**" buyurdu. Hz. Ali de: "Evet" dedi. "**Hasan ve Hüseyin'i sever misin?**" buyurdu. Hz. Ali yine: "Evet severim" dedi.

Habib-i Ekrem: "**Yâ Ali! Bu kadar sevgiyi bir kalbe nasıl sığdırıyorsun?**" buyurdu. Hz. Ali buna bir cevap veremeyeceğini söyledi. Hz. Fâtıma'ya durumu anlatınca: "Bunda düşünecek ve üzülecek ne var? Hak teâlâyı ve Resûlünü sevmen imândandır. Beni sevmen nefsin içindir.

Hasan ve Hüseyin'i sevmen tabiatındandır." dedi. Hazreti Ali bu cevabı Resûlullaha söyledi. Resûl-i ekrem **"Bu meyve ancak Peygamberlik ağacından alınmıştır"** buyurdular. Yani bu cevap senden değil Fâtıma'dandır, demek istediler.

Hz. Osman, Resûlullaha ziyafet vermişti: Hz. Ali ziyafetten çıkıp eve geldi. Hz. Fâtıma, Hz. Ali'yi üzüntülü gördü. Sebebini sordu. Hz. Ali "Yâ Fâtıma! Biz de biraz zengin olup da, Resûlullahı davet etseydik. Fâtüma-tüz Zehrâ : "Biz de davet edelim. O, Allahü teâlânın sevgilisidir. Hak teâlâ Ona yemek verir" dedi.

Hz. Ali, Resûlullahın huzuruna vardı: "Yâ Resûlallah! Kerimeniz Fâtıma, sizi evine davet ediyor", dedi. Resûlullah Eshâb-ı ile kalkıp, Hazreti Fâtıma'nın evine teşrif ettiler. Fâtüma-tüz Zehra, "Yâ Rabbi! Biliyorsun, Habîbin ve Eshâbı bu miskinın evini şereflendirdiler. Onlara ikrâm edecek bir şeyim yok. Sen onlara ihsân, ikrâm et, ni'metler ver!" diye duâ etti.

Bir tenceresi vardı. Ocağa koydu. Hak teâlâ, lütfederek tencereyi yemekle doldurdu. Hazreti Fâtıma bu yemeği Resûlullahın huzuruna götürdü. Eshâb-ı kirâm ile beraber yediler. Az bir yemek olmasına rağmen herkese yetti. Resûlullah, **"Bu Cennet yemeklerindedir."** buyurdu.

"Ey Abdullah! Böyle yapma!"

Abdullah bin Amr bin Âs, Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden olan Amr bin As'ın oğludur. Babasından önce iman etmiştir. İlim, ibâdet ve zühdü çok olan bir zâttı. Kur'ân-ı kerîm'in tamamını ezberleyen hâfızlardandı. Resûlullah efendimizden çok hadis-i şerîf rivâyet etmiştir.

Ömrünün tamamını ibâdet yapmakla geçirmişti. Gündüzleri oruç tutardı. Gece de sabahlara kadar namaz kılardı. Hatta o kadar ki, geceleri lâmbayı söndürür, daima ağlardı. Ağlamaktan gözleri hastalanmış, ömrünün sonuna doğru görmez olmuştu. Annesi, Abdullah bin Amr için göz ilâcı ve sürme yapar, ona verirdi.

Abdullah bin Amr bin Âs hazretleri, çok ibâdet yapardı. Bütün hayatını ibâdet etmeye vakfetmişti. Zühd ve takvâsı çoktu. Hatta bu hâli sebebiyle evlendiği zaman, günlerce hanımının yanına varmadı.

Babası Hz. Amr bin Âs, bu durumu Resûlullah'a arz ederek, evlilikten de nasibini almasını istemişti. O kadar ibâdet yapma arzusu vardı ki, hayatta buldukça her gün oruç tutmak ve her gece namaz kılmak üzere Allah'a yemin ederek nezirde (adakta) bulundu. Onun bu halini Resûlullah efendimize haber verdiklerinde, Ona:

"Ey Abdullah! Böyle yapma! Bazı günlerde oruç tut, bazı günlerde iftar et, oruç tutma! Gecenin bir kısmında uyu, bir kısmında da namaz kıl! Çünkü şu bedeninin senin üzerinde hakkı vardır; gözünün de bir hakkı vardır, hanımının bir hakkı vardır, komşunun da bir hakkı vardır. Binâenaleyh, bu hakların hepsini yerine getirerek her ayda üç gün oruç tutmak sana kâfidir. Her yapılan iyiliğe ve her hayır ve ibadete karşılık olarak on misli sevap ve mükâfat verileceğine göre, her ayın üç gün orucu, bütün sene orucu demektir" buyurdu.

Hz. Abdullah da: "Yâ Resûlallah! Ben bundan daha fazla ibâdet etmek için kendimde kuvvet buluyorum" dedi. Resûlallah, **"Öyle ise Davud aleyhisselâmın orucu gibi oruç tut, fazla tutma!"** buyurdu. O da: "Davud peygamberin orucu ne kadardır?" diye sordu.

Resûlullah efendimiz cevabında buyurdu ki: **"En makbul oruç, kardeşim Davud aleyhisselâmın orucudur. Bir gün yer, bir gün tutardı."** Allahü teâlâya yemin vererek adak verdiği için ömrünün sonuna kadar böyle ibâdet yapmıştır.

Yaklaşık 100 yaşındakken, 684 yılında Şam'da vefat etmiştir. Vefat tarihi ve yeri hakkında değişik rivayetler vardır.

"Müslümanın hangisi hayırlıdır?"

Eshab-ı kirâmdan, en çok hadis-i şerif ezberleğenlerden biri de Abdullah bin Amr bin Âs hazretleridir. Bizzat Peygamber efendimizin mübârek ağızlarından işiterek çok ilim öğrenmiştir. Bizzat Peygamberimizden birçok ilimleri öğrenmeye aşırı derecede meraklı idi. O'ndan işittiği her şeyi yazmak için izin istemiş ve aldığı müsâade üzerine pekçok hadis-i şerif yazmıştır.

Eshâb-ı kirâmdan en çok hadis-i şerif rivâyet eden Hz. Ebû Hüreyre Onun ilminin çokluğunu itiraf buyurarak: "Resûlullah'ın hadis-i şeriflerini, benden çok ezberleyen ve rivâyet eden olmamıştır. Fakat Abdullah bin Amr, benden daha çok ezberlemiştir. Çünkü o, yazıyordu. Ben yazmamıştım" dedi.

Abdullah bin Amr'ın, Resûlullah'tan her işittiğini yazdığını gören Eshâb-ı kirâmın ileri gelenleri, O'na: "Sen Resûlullah'tan her şeyi yazıyorsun. Halbuki Resûl-i Ekrem bazan gazab, kızgınlık halinde, bazan da sevinçlilik halinde bulunup söz söyleyebilir." dediler.

Bunun üzerine Hz. Abdullah, işittiklerini yazı ile kaydetmek hususunda tereddütte kalmış ve meseleyi Resûl-i Ekrem'e arz etmişti. Resûlullah efendimiz, Onu dinledikten sonra, buyurdu

ki: **“Yazmaya devam et! Çünkü, Allahü tealâya yemin edeim ki, ağızımdan hak (yani doğru, gerçek) Olandan başka bir şey çıkmamıştır.”**

Resûlullah'tan işittiği bütün hadîs-i şerîfleri, “Sahife-i Sâdıka” adı verilen bir kitapta toplamıştır. Bu eserinde, bizzat Resûlullah'dan işiterek aldığı hadîs-i şerîfler mevcuttur. Kendisine bir suâl sorulduğunda, yazdıklarına bakarak cevap verirdi

Bir gün kendisine, Kostantiniyye (İstanbul) ve Roma şehirlerinden hangisinin daha evvel fethedileceği soruldu.

Hz. Abdullah suâli dinledikten sonra bir sandık getirtmiş ve şu cevabı vermişti: “Bir gün Resûlullah'ın etrafında oturmuş, hadîs-i şerîf yazıyorduk. Derken Resûl-i Ekrem'e şöyle soruldu: Kostantiniyye veya Roma şehirlerinden hangisi daha evvel feth edilecek? Resûlullah buyurdu ki: **“En önce Herakliyus'ün şehri olan Kostantiniyye (İstanbul) feth olunacaktır.”**

Birgün kendisine, “Şerrin en fenası ve hayrın en iyisi hangisidir?” dediler. Buyurdu ki: “Hayrın en iyisi doğru söz, kötülüğü düşünmeyen kalb ve itaat eden hanımdır. Şerlerin de en fenası yalan söz, fena kalb ve itaat etmiyen hanımdır.”

Kendisi şöyle bildiriyor: “Bir gün Resûl-i Ekrem'e, “Yâ Resûlallah! Müslümanın hangisi hayırlıdır?” diye sordum. Buyurdular ki: **“Fakirleri doyuran, tanıyıp tanımadığı her müslümana iltifat eden.”**

“Eğer gerçeği bilseydiniz çok ağladınız!”

Eshab-ı kirâmın meşhurlarından Abdullah bin Amr hazretleri son derece cömert idi. Eline geçen herşeyi hemen dağıtırdı. İlme de çok önem verir, Resulullahtan öğrendiği bilgileri yayardı. Bunun için dinin öğrenilmesinde önemli bir görevi ifa etmiştir. İbadete çok önem verirdi. “Çok ağlayın! Ağlayamazsanız, ağlamaklı bir halde bulunun. Eğer hakikatı bilseydiniz, sesiniz kesilinceye kadar ağlar ve beliniz kırılıncaya kadar namaz kıladınız.” buyururdu.

Anne baba hakkının önemi ile ilgili şunları anlattı:

Bir gün birisi Resûl-i Ekrem'e geldi ve: “Geride ana ve babamı ağlar bıraktım, sana geldim” dedi. Resûl-i Ekrem ona **“Geri dön, onları ağlattığın gibi güldür.”** buyurmuştur.

Birisi de Resûl-i Ekrem'e gelip, cihad için müsâade istemişti. Resûl-i Ekrem sordu: **“Senin ebeveynin (anne, baban) hayatta mı?”** Gelen adamı: “Evet”, dedi. Resûl-i Ekrem emretti: **“Gön ve onlara bak.”**

Abdullah bin Amr hazretleri bunlar gibi çok hadis-i şerif bildirmiştir. Bildirdiği diğer hadis-i şeriflerden bazıları da şunlardır:

“İlmin azalması, âlimlerin azalması ile olur. Cahil din adamları, kendi görüşleri ile fetva vererek fitne çıkarırlar. İnsanları doğru yoldan saptırırlar.”

“Cebrâil bana komşu haklarından o kadar çok bahsetti ki, komşunun komşuya mirasçı olacağını zannettim.”

“Namazı şartlarına uygun olarak kılanlara, o namaz kıyâmet günü delil ve kurtuluş olur. O'na devam etmeyenler kıyâmet günü perişan olurlar.”

“Cemâatle namaz kılmak için yola çıkan kimsenin, attığı her adımda bir günahı silinir ve amel defterine bir sevâb yazılır.”

“Allaha ve âhiret gününe imân eden, misafirine ikram etsin. Allaha ve âhiret gününe inanan, komşusuna hürmet etsin. Allaha ve âhiret gününe imân eden, hayrı söylesin, yahut sussun.”

“Cehennemden uzaklaşıp, Cennet'e girmek isteyen kendisine yapılmasını arzu ettiği şeyleri başkasına yapsın.”

“Dört sığata sahip olduktan sonra dünyadan başka bir şey kazanamadığına ehemmiyet verme! Bunlar, emaneti muhafaza etmek, sözün doğrusunu söylemek, güzel huylu olmak, afif olmak.”

Abdullah bin Mes'ud'un son sözleri

Abdullah bin Mes'ud hazretleri, Eshâb-ı kirâmın meşhurlarından ve İslâma gelenlerin altıncısıdır. Genç iken imân etti. Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîf ezberlerdi. İki kerre Habeşistan'a ve Medine'ye hicret etti. Bütün gazâlarda ve Yermük muhârebesinde bulundu. Cennetle müjdelendi.

Abdullah ibni Mes'ud, Peygamberimizin müşaviri olup, her zaman Peygamberimizin huzuruna hatta evine girmeye izin verilmiş, eshâbın seçilmişlerinden idi. Her zaman Resûlullahın yanında bulunarak Kur'ân-ı kerîmi iyi öğrendiği gibi pek çok hadîs-i şerîf de dinlemiş ve ezberlemiştir.

Abdullah bin Mes'ud, Resûlullahın sünnetine tamamen uyardı. Son derece misafirperverdi. Çok namaz kılardı. “Ben nafil oruç tutunca namaza zayıf kalıyorum. Halbuki namaz benim için nafil oruçtan daha kıymetlidir.” Derdi. Adaletle çok dikkat ederdi. Buyururdu

ki: “Zalimi seven kimse, Kâbe’den 70 yıl ibâdet etse, yine de kıyamet günü Allahü teâlâ onu o zalim ile beraber bulduracaktır.”

Bir gün kendisine: “Ey İbn-i Mes’ud! Emr bil-mâ’rûf ve nehy ani’l-münker’e riâyet etmeyenler helâk olur” demişlerdi. O da “Hayır, kalbini ma’rûf ile doldurmayanlar helâk olur” cevabını vermişlerdir.

İbn-i Mes’ud Hazreti Osman’ın hilâfetine kadar Kûfe’de kalıp, O’nun da’veti üzerine Medine-i Münevvere’ye döndü. Altmış yaşları civarında hastalandı. Rüyasında Peygamberimizi görmüş, Resûlullah onu kendi tarafına davet etmiş, o da bu daveti büyük bir şevkle kabul etmişti. Bundan çok az bir zaman sonra da vefat etti. Bakî’ mezarlığına defnolundu. Abdullah bin Zübeyr ve oğlu Abdullah techiz ve tekfin etmişler ve bütün vasiyyetlerini yerine getirmişlerdir. Cenaze namazını Hz. Osman kıldırılmış, Osman bin Mazun da kabre koymuştur.

Hastalandıkları zaman Hazreti Osman hususî olarak yanına gelip, “Allahü teâlâyâ kavuşma halin yakını; bir sıkıntın, şikâyetin, isteğin var mıdır?” dedi.

Cevâben: “Günahımdan şikâyet ediyorum, rahmet-i ilahiyeyi isterim” buyurdular. “Bir tabib getirelim mi?” deyince “Hacet yok, beni hasta eden Tabîbdir” cevâbında bulunmuştur.

Abdullah ibn-i Mes’ud hazretlerinin kız evlâdı çoktu. Hazreti Osman’ın; “Kızlarınıza ne bıraktınız? Onların geçimleri dardır.” Demesiyle “Ben onlara Vâkıa’ sûresini öğrettim. Ben Cenâb-ı Peygamberden işittim ki: **“Her kim geceleri, akşamdan sonra, Vâkıa’sûresini tilâvet ederse fakirliğe, darlığa düçâr olmaz.”** cevabını vermiştir.

“Sen muallim olacak bir gençsin!”

Abdullah bin Mes’ud hazretleri, Resûlullahın huzurunda, meclislerinde sık sık bulunurdu. O derece ki Resûl-i Ekrem’in Ehl-i Beyt’inden olduğu sanılırdı. Resûlullahın eşyalarını taşırdı. Onlara hürmetinden çok güzel giyinirdi. Resûlullahın hususi hizmetinden ve O’na yakınlığından meclisine müsâdesiz girerdi. Her emrini yerine getirirdi.

Resûlullah Onun için, **“Sen muallim olacak bir gençsin”** buyurmuştur. 70 sûreyi Resûlullahın mübarek ağızlarından işiterek ezberlemiştir. Âsım, Hamza, Kısâi, Halef, A’meş gibi meşhur kıraat imamlarının silsilesi İbni Mes’ud’da son bulmaktadır. Peygamber efendimiz, Abdullah bin Mes’ud’u Kur’ân-ı kerîm öğretenlerin başında sayardı. **“Kur’an-ı kerîm’i, İbni Mes’ud, Sâlim, Ubey bin Ka’b ve Muaz bin Cebel’den öğrenin!”** buyururdu.

Resûl-i Ekrem Kur’ân-ı kerîm’i ondan dinlemeyi çok severdi. Sesi çok güzel idi. Birgün, **“Nisa sûresini oku, Dinleyelim”** buyurdu. İbni Mes’ud, “Kur’ân-ı kerîm size indi. Biz onu sizden okuduk ve sizden öğrendik” dedi. Resûl-i Ekrem, **“Evet öyledir. Fakat ben Kur’ân-ı kerîmi başkasından dinlemeyi severim”** buyurdu.

İbni Mes’ud okumaya başladı. 41. Âyet-i kerîme olan, **“Halleri ne olacak! Her ümmetten şahid getireceğimiz. Seni de onların üzerine şahid getireceğimiz zaman...”** âyet-i kerîmesine gelince, Resûlullah’ın mübarek gözlerinden yaşlar boşandı.

İbni Mes’ud gençliğinde fakir idi. Bundan dolayı Ukbe bin Ebi Huayf’ın koyunlarını güderdi. Bir gün koyun güderken Peygamberimiz ve Hz. Ebû Bekir ile karşılaştı. Peygamberimiz **“Ey genç, içmemiz için sütün var mı?”** diye sordular.

Olmadığı cevabını alınca; Peygamber efendimiz hiç yavrulamamış bir koyunun memesini mübarek elleri ile sıvazladı ve bir duâ okudu. Koyunun memeleri derhal süt ile doldu. Hz. Ebû Bekir derince bir toprak çanak getirdi. Peygamberimiz onun içerisine süt sağdı. Kendisi içti, sonra Hz. Ebû Bekir içti, sonra İbni Mes’ud içti.

Sonra Peygamberimiz **“Çekil, büzül”** buyurdular. Koyunun memeleri büzüldü, eski haline aldı. Bundan sonra Abdullah bin Mes’ud Resûlullahın yanına geldi. “Yâ Muhammed o söylediğin sözden bana da öğretir misin?” dedi. Resûlullah İbni Mes’ud’un başını sıvazladı ve **“Allahü teâlâ sana rahmet etsin. Sen (hakki) öğrenebilecek bir çocuksun”** buyurdu. Abdullah ibni Mes’ud hemen orada müslüman oldu. Böylece altınca olarak imân etmiş ve Sâbikün-el evvelîn (ilk müslüman olanlardan) olmuştur.

“İktisâda riayet eden fakir olmaz.”

Abdullah ibn-i Mes’ud hazretlerine Resûlullah sorulduğu zaman tir tir titrer ve ter içinde kalırdı. Çünkü O’nun hakkında yanlış bir şey söylemekten korkardı. Konuşurken gayet yavaş, ihtiyatlı, ağır ağır ve sözlerini düşünüp tartarak konuşurdu.

Vücutları çok zayıf, bacakları ince idi. Resûl-i Ekrem, birgün eshâba hitâben: **“Siz İbn-i Mes’ud’un vücutca zayıf olduğuna bakmayın, mizânda hepinizden ağırdır”** buyurdular.

Hikmetli veciz sözleri çoktur. Bunlardan bazıları:

“İnsana helaldan olan fakirlik hali, haramdan gelen zenginlikten hayırlı olmadıkça, imânın hakikatına vâsıl olamaz.”

“Kâmil insan, övüldüğü veya kötülendiği vakit hali değişmeyendir”

“Hayır eken büyük mahsül alır. Şer eken nedâmet biçer.

“Dünyada büyük fenâlık şirret-i lisandır (kötü dilli olmak) “

“Sıkıntısı olan kimse, çok istiğfâr okusun.”

“Bir gün Peygamber efendimiz bize bir doğru çizgi çizdi ve **“Bu insanı Allahü teâlânın rızâsına kavuşturan doğru yoldur”** buyurdu. Sonra, bu hattın iki tarafına, balık kılıcı gibi, eğik çizgiler çizip, **“Bunlar da, şeytanların saptırdığı yollardır”** buyurdu. O halde, bir kimse Peygamberlere, sünnete tabi’ olmadan, doğru yolda yürümek isterse, muhakkak eğri yola sapar. Eğer eline bir şeyler geçerse istidracdır. Ya’nî sonu zarar ve ziyandır.

Peygamber efendimizden bizzat işiterek bildirdiği hadîs-i şeriflerden bazıları da şunlardır:

“İktisâda riayet eden fakir olmaz.”

“Said olan kimse başkalarından nasihat alandır.”

“Dünyayı âhirete tercih eden kimseye Allahü teâlâ üç tane belâ verir: Kalbinden hiç çıkmayan sıkıntı, hiç kurtulamayacağı fakirlik ve doymak bilmeyen hırs.”

“Allahü teâlâ dünyayı, sevdiğine de sevmediğine de verir. Âhireti ise ancak sevdiğine verir.”

“İki şeyden birine kavuşan insana gıpta etmek, buna imrenmek yerinde olur.

Allahü teâlâ bir kimseye İslâm ilimlerini ihsan eder ve bu da her hareketini, bilgisine uygun yapar. İkincisi, Allahü teâlâ, birine çok mal verir. Bu kimse de malını Allahü teâlânın razı olduğu, beğendiği yerlerde harçar.”

Abdullah bin Ömer hazretleri

Abdullah bin Ömer hazretleri, Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden ve fıkıh, tefsir, hadîs ilminde en üstün olanlarından. Müslümanların gözbebeği Hz. Ömerü'l-Faruk'un oğludur.

Abdullah bin Ömer, Peygamber efendimize çok bağlıydı. O'nun yolunda gitmek, ahlâkı ile ahlâklanmak tek arzusuydu. Huzur-u seâdetinden ayrılmak istemezdi. O'nu daima takip ederdi. Resulullah nerede namaz kılsa izini takip ederek oraya giderdi. Beraber namaz kılardı. Sünnet-i seniye için yerine getirmek için Resûlullah'ı daima taklid ederdi.

Pek çok hâdiseye şahid olup, hadîs-i şerif dinlemekle şereflendi. Eshâb-ı kirâm içinde en fazla hadîs-i şerif rivâyet edenlerden oldu. İbâdet, sohbet ve gazâlarda, Vedâ Hacci'nda hep Resûlullah ile beraber bulundu.

Resûlullah'ı görmek, sohbetinde bulunmak, O'na hizmet etme şerefine nail olduğu ve fitrâten üstün hâllere sahip olması sebebiyle bütün ilimlerde mahir üstad idi. Haram ve şüphehâlden sakınması, ilmi dünyâya düşkün olmaması örnek durumdaydı. Her işte çok araştırmacı, inceleyici ve dikkatliydi. Kur'ân-ı kerîmin tefsiri hususunda sahâbenin ileri gelenlerinden idi. Helala ve harama âit hadîs-i şeriflerin çoğunu O bildirmiştir. İşittiği hadîs-i şerifleri yazardı.

Ali'den rivayet edildiğine göre, bir sohbetinde, “Kıyamet gününde aksaklar diye çağırılacak kişiler vardır” dedi. Cemaat, “Aksaklar kimlerdir?” diye sorduklarında, “Sağa sola bakmak ve hareketler yapmak suretiyle namazlarını eksiltten ve aksatan kişilerdir” cevabını verdi.

İlk imâna gelenlerdendir. Babası İslâmiyetle şereflenince, çocuk yaşta müslüman oldu. Medine-i Münevvere'ye hicret etti. İslâm terbiyesiyle yetişti. Yaşı küçük olduğundan Bedir ve Uhud gazâlarına götürülmedi. Resûlullah ile diğer gazâlara katıldı. İlk önce Hendek gazasında bulundu. Mûte ve Yermük gazâlarıyla Mısır ve Kuzely Afrika'nın fethinde bulundu. Horasan ve Taberistan seferlerine katıldı. Devlet kadrosunda vazife almaktan uzak durdu. Babası şehadetinden önce kendisine veliahd olarak oğlunu göstermesini isteyenlere; “Bir evden bir şehid yeter” buyurdu. Seçilmemek şartıyla Şûra üyeliğinde bulundu.

Abdullah bin Ömer, Eshab-ı kirâmın büyüklerinden ve Resulullahın kayın biraderi Hz. Muâviye'nin hilâfetinde Bizans seferine katıldı. Eyyüb Sultan hazretleriyle İstanbul surları önünde Bizanslılar ile savaştı.

Mekke-i Mükerreme'de hicretten ondört (m.608) sene önce doğup, aynı yerde 692 yılında vefat etti. Kabri Muhaseb'dedir.

“Veren el alan hayırlıdır!”

Abdullah bin Ömer, iyilik etmesini, hayrı, sadakayı, köle azad etmesini çok severdi. İyi ve güzel huylu olup, kötülükten uzaktı. Her işini ve her şeyini Allah için yapardı. Yüzüğünün taşında **“Abede'l-lâhe lillah”** (Allahü teâlâyâ Allah için, hâlis ibâdet etti) yazılı idi.

Dünya malına hiç gönül bağlamazdı. Câbir bin Abdullah der ki: “Hz. Ömer ve oğlu Abdullah'dan başka içimizde dünyaya meyli olmıyan kimse yoktur.”

Abdullah bin Ömer, “Müslümanlıkla şereflendikten sonra en büyük sevinç ve neş'em, gönlümün, herkesi peşinden koşturan bir takım istek ve arzulara meyletmemiş olmasıdır” buyururdu.

Azadlılarından olan İmâm-ı Nâfi efendisi ile ilgili olarak buyurdular ki: “Abdullah bin Öber, bin kişi azâd etmeyince, ruhunu teslim etmedi. Bazan bir ay geçirdi de bir parça et yemezdi. Ancak, misafiri bulunduğu veya Ramazan-ı şerîfte yerdî.”

Allah rızâsı için, bir ihtiyacı olana verirdi. Bu meyanda Allahü teâlânın, **“Beğendiklerinizden çıkarıp vermedikçe zinhâr iyilik mertebesine erişemezsiniz!”** âyet-i celîlesiyle amel ederdi.

Birgün, Hz. Abdullah'ın canı balık istemişti. Kızartıp önüne koydular. Tam bu sırada bir fakir geldi ve Hz..Abdullah, balığı o fakire verdi.

Abdullah bin Ömer'in akşam yemeklerini yalnız yediği hiç vâki değildir. Mutlaka misafir arar, bulurdu. Bir yerde misafirliği üçgünü geçince, kendi parasını harcamaya başlardı.

Zamanının zenginlerinden Abdülaziz bin Hârûn, “Her ne ihtiyacın varsa bana bildir”, diye Abdullah bin Ömer'e mektup yazmıştı. Ona şu cevabî mektubu gönderdi: “Resûlullah'dan; **“Önce geçindirmekle yükümlü olduğun kişilere ver; yüksek el, alçak elden hayırlıdır!”** buyurduklarını işittim. Yüksek elin ancak veren el, alçak elin de ancak alan el olduğunu sanıyorum. Senden herhangi bir isteğim yoktur. Allahü teâlânın bana sevkettiği bir nimeti de geri çevirmem...”

Hz. Abdullah, temizliği seven ve bu konuda titizlik gösteren bir sahâbiydi.Cuma namazına gitmeden önce mutlaka yıkanır ve güzel kokular sürünürdü. Bayram namazları için de aynı şeyi yapardı.

İhram için, Mekke'ye giriş için ve Arafat'ta vakfe için de yıkanırdu. Günde iki defa güzel koku sürünürdü. Elbiselerinin daima tertemiz ve kokusunun güzel olmasına dikkat ederdi. Hz. Nâfi'e Hz. Abdullah'ın evindeki hayatı sorulduğunda şöyle anlattı: “Her namaz için abdest alır ve bunların arasında Kur'ân-ı kerîm okurdu.

“Allah için seni hiç sevmiyorum!”

Abdullah bin Ömer hazretleri gündüzleri çok namaz kılardı. Sonra geceleri de çok namaz kılmaya başladı. Gece namazına başlamasını kendisi şöyle anlatır: “Asr-ı seâdette bir rüya görmüştüm. Güyâ elimde ipekli bir kumaş parçası var ve ben Cennetden nereyi istiyorsam bu ipekli kumaş parçası sayesinde oraya uçuyorum. Derken iki kişi beni tutup Cehenneme götürmek istediler. Derhal karşılına bir melek çıktı. Ve bana “Korkma!” dedi. Bunun üzerine beni bıraktılar. Hz. Hafsa benim bu rüyâmı Resûlullah'a anlattı. Cenâb-ı Peygamber, **“Abdullah ne iyi insandır! Keşke geceleri de namaz kılsa!”** buyurdular. O tarihten itibaren gece namazlarına da başladım. Geceleri sabahlara kadar namaz kıldım.

Takva sahibi idi haramlardan çok korkardı. Tâbiînin büyüklerinden ı Nâfi' hazretleri anlatır:

“Abdullah bin Ömer ile beraber gidiyorduk. Ney sesi işittik. Abdullah kulaklarını parmakları ile kapadı. Oradan hızla uzaklaştık. “Ney sesi daha işitiliyor mu?” dedi. “Hayır işitilmiyor” dedim. Parmaklarını kulaklarından ayırdı. “Resûlullah de böyle yapmıştı” dedi.

Birisi İbni Ömer hazretlerinin yanına gelip, “Allah için, seni çok seviyorum” deyince. Ben de “Allah için, seni hiç sevmiyorum. Çünkü sen, ezânı, tegannî ederek, şarkı söyler gibi okuyorsun” buyurdu.

Allah'tan başka kimseden korkmazdı. Bir günde yolculukta önlerine bir yırtıcı hayvan çıktı. Yanındakiler çekinerek yürümediler. Abdullah bin Ömer hayvanın yanından korkmadan yürüyüp geçti. Sonra da yanındakilere, “Resûlullah'tan işittim. İnsanoğlu Allah'dan başkasından korkmazsa Allahü teâlâ ona hiçbir şeyi musallat etmez.” buyurdu.

Dostlarından birisi ona bir ilâç hediye ederek. “Bu önemli bir ilâçtır! Sana Irak'tan getirdim” dedi. “Bu ilâç neye kullanılır?” diye sordu. O kimse, “Hazmı kolaylaştırır” deyince, İbni Ömer gülümsedi ve dostuna şu mukâbelede bulundu: “Hazmı kolaylaştırır mı? Ben hiçbir yemekten karnımı doyururcasına yemedim. Benim hazım ilâcına ihtiyacım olacağını zannetmiyorum.” Yani çok az yerdî. Acıkmayınca da bir şey yemezdi.

Hz. Abdullah kötülüğe karşı iyilikle mukâbele ederdi. Zeyd bin Eslem'den rivâyet edilmiştir. Bir kimse yolda Abdullah bin Ömer'e sövüp saymaya başladı. Hz. Abdullah evinin kapısına varıncaya kadar onu dinledikten sonra adama dönerek. “Ben ve kardeşim Âsım kimseye sövmeyiz” buyurdu.

Adam çok mahcub olup özür dileyip yanlarından ayrıldı.

“İnananların en akıllısı kimdir?”

Abdullah bin Ömer hazretleri Eshab-ı kiramın en çok hadis-i şerif rivayet edenlerindedir. Rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden ve Peygamberimizden gördüklerinin bazıları şunlardır:

Sa'd bin Ebî Vakkâsı abdest alırken, Resûlullah gördü. **“Yâ Sa'd! Suyu niçin israf ediyorsun?”** buyurdu. “Abdest alırken de israf olur mu?” dedik de, **“Büyük nehirde de olsa, abdestde fazla su kullanmak israf olur.”** buyurdu.

Bir genç ayağa kalktı ve “Yâ Resûlallah” dedi. “İnananların en akıllısı kimdir?” Peygamber efendimiz şöyle buyurdular: **“Ölümü en çok hatırlayan ve gelmeden önce ona en iyi hazırlananlar; işte en akıllıları onlardır!..”**

“Allahü teâlâyâ karşı sorumluluğunun şuûruna varan nice akıllı kişiler var ki, halk katında densiz ve değersizdir, ama yarın kurtulacaktır! Halk nazarında nice tatlı dili, giyimli kuşamlı da vardır ki, yarın kıyâmet gününde kurtulamıyacaktır!”

“İstedliğini ye, istediğini giyin! Fakat isra etme! İnsanları yanlış yola götüren israf ve tekebbürdür.”

“Nasihat olarak ölüm yeter.” “Allahım Senden sıhhat, âfiyet ve güzel ahlâk isterim.”

“Ancak iki kişiyi gıpta edilir. Bunlardan birine Allah servet vermiş, o da bur serveti hak yolunda sarf etmiştir. Diğerine de ilim vermiş o da ilmiyle amel etmiş ve başkalarına da

“Allah için sev, Allah için darıl, Allah için anlaş, Allah için bozul, velîlik mertebesini ancak bununla elde edebilirsin. Namazı ve orucu çok olsa bile bu minvâl üzere olmayan kişi imânın tadını alamaz.”

“Abdullah! Sabahladığı zaman akşam için kendini kaygılandırma ve akşamladığın zaman, sabah için kendini kaygılandırma! Sağlında hastalığın ve hayatında ölümün için tedbir al...” “Abdullah! Dünyada bir yabancı veya yolcu gibi ol ve kendini kabir halkından say!”

Abdullah bin Ömer hazretlerinin hikmetli sözlerinin bazıları:

“Kambur oluncaya kadar namaz kılsanız ve kıl gibi oluncaya kadar oruç tutsanız, harâmdan kaçınmadıkça kabul olunmaz.”

“Hikmet ondur; dokuzu sükût, biri de az konuşmaktır.”

“İnsanın mahiyeti arkadaşından anlaşılır.”

“Kendinden üsttekine hased, aşağıdakine tahakküm eden ehl-i ilim sayılmaz.”

“Bana kesin söz vermelisiniz!”

Abdullah bin Revâhâ hazretleri, Peygamber efendimizin, eshâbı içinde çok sevdiği, şairlerdendir. Hz. Abdullah bin Revâha, ikinci büyük Akabe bîatında müslüman oldu. Peygamber efendimiz ikinci Akabe gecesinde, İslâm'a dâvet ve teşvik ettikten sonra iki şartını bildirdi: **“Yüce Rabbim için şartım: O'na hiçbir şeyi eş ortak koşmaksızın ibâdet etmeniz, namazı kılmanız, zekâtı vermenizdir. Kendim için isteğim de: Allahü teâlâ'nın Resûlü olduğuma şehâdet etmeniz, kendinizi, çocuklarınızı ve kadınlarınızı koruduğunuz şeylerden beni de korumanızdır.”** buyurdu.

Abdullah bin Revâha, “Böyle yaptığımız zaman bize ne var?” diye sordu. Peygamber efendimiz: **“Cennet var”** buyurdu. Orada bulunanlar bu dâveti kabul edip, “Yâ Resûlallah! Sana nasıl bîat edelim, söz verelim” dediler.

Peygamber efendimiz: **“Allahü teâlâ'dan başka ilâh olmadığına ve benim Resûlullah olduğuma şehâdet getirerek, namazı kılacağınıza, mallarınızın zekâtını, sadakasını vereceğinize, neşeli ve neşesiz zamanlarınızda sözlerimi dinliyeceğinize, emirlerime tamamiyle boyun eğeceğinize, darlıkta da varlıkta da muhtaçlara yardımda bulunacağınıza, hiçbir kınayıcının kınamasından korkmaksızın, Allah yolunda Allah için hakkı söyleyeceğinize, iyiliği buyurup kötülüklerden sakındıracağınıza bîat etmeli, bana kesin söz vermelisiniz.”** buyurdu.

Bunun üzerine, orada bulunanlar Peygamber efendimize bîat ettiler. Hz. Abdullah bin Revâha: “Biz, Allahü teâlâ'dan ve O'nun Resûlünden geleni kabul ettik...” dedi.

Ömrü boyunca bu sözünde durdu. Mute savaşında şehid olduğunda Resulullah efendimiz çok üzüldü. Mübarek gözlerinden yaşlar akarak; **“Bende gördüğünüz üzüntü, beni hüzün içinde bırakan şey, Eshâbımın şehid olmaları idi. Bu hal, onları Cennette karşılıklı tahtlar üzerinde oturmuş kardeşler olarak görünceye kadar devam etti. Zeyd bin Hârise sancağı eline aldı. Nihayet şehid edildi. O şimdi Cennete girdi. Orada koşup duruyor. Sonra sancağı Cafer bin Ebî Talib aldı. Düşman ordularına saldırdı. Çarpıştı ve nihayet o da şehid oldu. O, şehid olarak Cennete girdi ve yâkuttan iki kanat ile dilediği gibi uçup duruyor. Câfer'den sonra sancığı Abdullah bin Revâha aldı. Elinde sancak olduğu halde düşmanlarla çarpıştı ve şehid oldu ve Cennete girdi. Onlar, Cennette altından tahtlar üzerinde bana gösterildi.”** buyurdu.

“Yâ Ömer! O'na mâni olma!”

Hiz. Abdullah bin Revâha, Hayber'in fethinde, Resûl-i Ekrem'in maiyetinde bulunmuş, daha sonra Hudeybiye andlaşmasının olduğu yıl yapılamayan Umre haccını yapmak üzere Mekke'ye gitmişti. Peygamber efendimiz, Kusvâ adındaki devesinin üzerinde bulunduğu ve devenin yuları Hiz. Abdullah bin Revâha'nın elinde olduğu halde en sadık arkadaşları da çevrelerinde, kılıçlarını kuşanmış bir şekilde, yürüyerek Mekke'ye girdiler.

Peygamber efendimiz umre için Mekke'ye gittiğinde, Müşriklerin ileri gelenleri; yürekleri kin, hınç ve kıskançlıkla dolu olarak, Peygamber efendimizi gözetlemek için Handeme, Kuaykian dağına çıkmışlardı. Mekkeli erkek, kadın, çoluk çocuklar da, Peygamber efendimizle Eshâbını seyretmek için Darünnedve'de sıralanmışlardı.

Hiz. Abdullah bin Revâha Kusvâ'nın yularını çekerek Peygamber efendimizin önlerinde yürümekte ve müşrikleri kötüleyen şiir söylemekte idi.

Hiz. Ömer; "Ey İbn-i Revâha! Sen Resûlullah'ın önünde ve Harem-i Şerifte nasıl şiir okuyabiliyorsun" deyince, Peygamber efendimiz : **"Yâ Ömer! O'na mâni olma. Allahü teâlâyâ yemin ederim ki, O'nun sözleri, bu Kureyş müşriklerine ok yağdırmaktan daha çabuk, daha çok tesirlidir. Ey İbn-i Revâha devam et"** buyurdu. Hiz. Ömer sustu. Peygamber efendimiz biraz sonra Hiz. Abdullah bin Revâha'ya:

"Allahü teâlâ'dan başka ilah yoktur! Bir olan O'dur. Va'dini gerçekleştiren O'dur! Bu kuluna yardım eden O'dur! Askerlerini güçlendiren O'dur! Toplanmış olan kabileleri, bozguna uğratan da yalnız O'dur!" de! buyurdu. Abdullah bin Revâha da şöyle devam etti:

"Allahü teâlâdan yoktur başka bir ilâh,/Yoktur O'nun şeriki, lâ ilâhe illallah./O'dur müslümanların, askerlerine güç veren,/Ve O'dur kâfirleri, dağıtan, mağlub eden."

Peygamberimiz, Hiz. Abdullah bin Revâha'yı çok sever, hastalandığı zaman hemen ziyaretine gider, hâl ve hatırını sorardı. Bedir'den başlayarak, şehid olduğu Mûte savaşına kadar Peygamberimizin iştirak etmiş olduğu bütün savaşlarda bulunan Hiz. Abdullah bin Revâha, Peygamber efendimizin şâir ve hatiplerindendi. Kendisi "Vahiy katibiydi." Şâirlikteki kudreti herkes tarafından bilinir ve takdir edilirdi. Peygamber efendimiz, onun şiirlerini beğenirdi ve bu işlerin düşmana ok atmadan daha tesirli olduğunu beyan ederdi. Peygamber efendimiz onun hakkında, **"Cenâb-ı Hak, Hiz. Abdullah bin Revâha'ya rahmet eylesin. Melâike onun meclisi ile iftihar ederlerdi"** buyurdu.

"Kadınlara, çocuklara, yaşlılara dokunmayın!"

Hicretin sekizinci senesinde, Mûte savaşı oldu. Resûl-i Ekrem Busra reîsi olan Emîre bir mektup göndererek O'nu İslâmiyete davet etmişti, bunlar, Resûl-i Ekrem'in elçisine hüsn-i kabûl göstereceklerine elçiyi katletmişler, müslümanlara karşı harp yapacaklarını ilân etmişlerdi. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem 3000 kişiden, meydana gelen bir kuvvet hazırlamış onu Zeyd bin Hârise'nin kumandasına vermişti.

Ordu gitmeğe hazırlandığı sırada, Hiz. Abdullah bin Revâha, peygamber efendimizin yanına varıp vadalaştıktan sonra: "Yâ Resûlallah! Bana ezberliyeceğim ve aklımdan hiç çıkarmayacağım bir şeyi emir ve tavsiye buyurur musunuz? dedi.

Peygamber efendimiz O'na: **"Sen, yarın Allah'a pek az secde edilen bir ülkeye varacaksın, orada secdeleri, namazları çoğalt!"** buyurdu. Hiz. Abdullah bin Revâha, "Yâ Resûlallah! Bana, nasihatini artırır mısınız? dedi.

Peygamberimiz : **"Allahü teâlâyı dâima zikret, hatırla çünkü, Allah'ı zikir, umduğuna ermende sana yardımcı olur"** buyurdu.

Peygamber efendimiz, Seniyyet'ül Vedâ'da mücahidlerle vedalaştı. Onlar; **"Haydi Allah'ın ismi ile gazâ ediniz. Allah'ın ve sizin Şam'da bulunan düşmanlarınızla çarpışınız! Orada nasrânilerin kiliselerinde, halktan ayrılmış kendilerini ibâdete vermiş, bir takım kimseler bulacaksınız, sakın onlara dokunmayınız! Siz, ne bir kadını, ne süt emen bir çocuğu, ne yaşlanmış bir pîr-i fâni'yi öldürecek, ne bir ağaç yakacak veya kesecek, ne de bir ev yıkacaksınız."** buyurdu. Hiz. Abdullah bu savaştan geri dönemedi, şehid oldu.

Hiz. Abdullah bin Revâha, dinine son derece bağlı, dünya malına ve rütbesine kıymet vermezdi. Allahü teâlâyâ ibâdet etmekte ve Peygamber efendimizin emirlerini ölüm pahasına da olsa yerine getirmekte eşine az rastlanırdı. Şehid edildiği Mute savaşında bunu gösterdi; 3 bin kişilik asker ile 100 bin kişilik Rum askerinin üzerine yürümekten çekinmedi. Tarihte eşine az rastlanır kahramanlıklar gösterdi.

Bir defasında, Peygamber efendimizin, hutbe okurken cemaate **"oturunuz"** buyurduğunda, Hiz. Abdullah bin Revâha, mescidin dışında bir yerde bulunuyordu ve hemen olduğu yerde oturdu, hutbe bitinceye kadar, hiç kimildamadan orada bekledi. Onun bu hareketi, Peygamberimize ulaştırılınca, Peygamber efendimiz, **"Allahü teâlâyâ ve Resûlüne gösterdiğin itaatde Allahü teâlâ hırsını artırsın"** buyurdu.

"İnsanlar uykuda iken namaz kılınız!"

Cennetlik olduğu hadîs-i şerifte bildirilen Hz. Abdullah bin Selâm, Hz. Yusuf'un soyundan ve Medine'deki Yahudi Benî Kaynuka kabilesinden idi. Cahiliyyet devrinde Husayn olan ismini Müslüman olunca Resûlullah "Abdullah" olarak değiştirdi. Tevrat ve İncil'i iyi bilen Hz. Abdullah bin Selâm iman etmeden önce Yahudi âlimlerindendi. Hz. Abdullah bin Selâm'ın müslüman oluşu ibretlidir.

Kendisi müslüman oluşunu şöyle anlatır: "Ben Tevrat'ı ve tefsirini babamdan okumuş, öğrenmişim. Birgün âhir zamanda gelecek olan Peygamberin sıfatları, alâmetleri ve yapacağı işleri bana anlattı ve "Eğer o, Harun evlâdından gelecek olursa ona tabi olurum, yoksa tabi olmam!" dedi ve Resûlullah'ın Medine'ye gelişinden önce öldü.

Resûlullah'ın Mekke'de nübüvvetini ilân ettiğini işittiğim vakit onun sıfatlarını ismini ve geleceği vakti biliyordum. Bu sebeple O'nu gözleyip duruyordum. Resûlullah'ın Medine yakınında Kuba denilen yerdeki amr bin Avf oğullarının evinde misafir olduğnu birinden öğreninceye kadar bu halimi yahudilerden saklayıp sustum.

Birgün ben kendi hurma ağacımın üzerinde uğraşıp, yaş hurma toplarken, Nadir oğullarından birisinin "Bugün, Arapların adamı geldi" diye bağırdığını duydum. Beni bir titreme tuttu. Hemen "Allahü Ekber" diyerek tekbir getirdim. O anda halam Halide binti Hâris, hurma ağacının altında oturuyordu. Kendisi çok yaşlı bir kadındı. Tekbirimi işitince: "Allah seni umduğuna kavuşturmasın, elini boşa çıkarsın? Vallahi sen Musa bin İmran'ın geleceğini işitmiş olsaydın bundan fazla sevinmezdin!" diyerek bana çıkıştı. Ona dedim ki: "Ey hala! O, vallahi Musâ bin İmrân'ın kardeşidir ve O'nun gibi bir peygamberdir. Onun dinindedir ve onun gönderildiği tevhid ile gönderilmiştir" dedim. Bunun üzerine bana: "Ey kardeşimin oğlu! Yoksa o kıyamete yakın gönderileceği bize bildirilen Peygamber midir?" dedi. "Evet" dedim. "Öyleyse haklısın" dedi.

Resûlullah Medine'ye hicret ettiği zaman halk etrafına toplandı. "Resûlullah geldi!" denilince O'nu görmek için hemen halkın arasına karıştım. O'nu görür görmez: "O'nun yüzü yalancı bir yüz olamaz!" dedim. Resûlullah toplanan insanlara İslâmiyeti anlatıyor, nasihatler veriyordu. Burada Resûlullah'tan işittiğim ilk hadîs-i şerif şudur:

"Selâmı aranızda yayınız, aç kimseleri doyurunuz, sıla-i rahm yapınız (yakın akrabaları ziyaretediniz), insanlar uykuda iken namaz kılınız. Böylece Cennet'e selametle girebilirsiniz."

"Birinci şehâdetiniz bize kâfidir!"

Resulullah efendimiz, Hz. Abdullah bin Selâm'ı daha ilk gördüğünde: **"Sen Medine âlimi İbni Selâm değil misin?"** diye sordu. O da: "Evet" deyince, Peygamberimiz: **"Yaklaş"** buyurarak, şu suâli sordu: **"Ey Abdullah, Allah için söyle! Tevrat'ta benim vasıflarımı okuyup öğrenmedin mi?"**

Abdullah dedi ki: "Allah'ın sıfatları nelerdir söyler misiniz?" Bu suâle karşılık Resûlullah biraz bekledi ve Cebrâil İhlâs sûresini indirdi: **"De ki: O Allah birdir. Hiçbir şey O'nun dengi (ve benzeri) değildir."**

Abdullah bin Selâm bu âyet-i kerîmeleri işitince Peygamberimize hemen: "Evet yâ Resûlallah! Doğru söylüyorsun, şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur. Sen O'nun kulu ve Resûlüsün" diye kelime-i şehâdet getirerek müslüman oldu.

Hz. Abdullah bin Selâm bundan sonrasını şöyle anlatır: "Resûlullah ismimi sordu. Ben "Husayn bin Selâm" dedim. Hayır, Abdullah bin Selâm" buyurdu. Ben de "Evet, Abdullah bin Selâm, seni hak ile gönderen Zâta yemin ederim ki, bugünden sonra başka bir ismimin olmasını istemem" dedim. Bundan sonra devam ederek:

"Yâ Resûlallah! Yahudiler, insanı hayrete düşürecek kadar yalan söyleyen, asılsız isnad ve iftiralar eden, zâlim bir millettir. Eğer sen benim seciye ve her hâlimi onlardan sorup öğrenmeden önce, onlar benim müslüman olduğumu duyup öğrenirlerse, muhakkak sizin yanınızda bana, akla gelmeyen iftirâda bulunur! Siz önce beni onlardan sorunuz!" dedim ve evin bir tarafına saklandım. Onun peşinden bir grup yahudi ileri gelenleri içeri girdi. Bu esnâda Resûlullah yahudilere:

"Aranızdaki Husayn bin Selâm nasıl bir adamdır?" diye sordu. Yahudiler de: "O bizim en yüksek âlimimiz ve en büyük âlimimizin de oğludur! İbni Selâm bizim en hayırlımız ve en hayırlımızın da oğludur!" dediler. Bunun üzerine Yahudilere:

"Eğer o müslüman olduysa siz buna ne dersiniz?" diye sordu. Yahudiler: Allah onu böyle birşeyden korusun! diye karşılık verdiler.

O sırada Hz. Abdullah bin Selâm saklandığı yerden çıkıp, Müslüman olduğunu söyleyince, Yahudiler: "O bizim en kötümüzdür ve en kötümüzün de oğludur!" dediler. Resûlullah yahudilere: **"Birinci şehâdetiniz bize kâfidir, ikincisi ise lüzumsuzdur,"** buyurdu. Hz.

Abdullah hemen evine döndü. Ailesini ve akrabalarını İslâmiyet'e davet etti. Halası da dahil hepsi müslüman oldular.

Kin beslemez, boş söz söylemezdi

Abdullah bin Selâm hazretleri anlatır: Hz. Peygamber zamanında bir rüya görmüştüm ve Resûlullah'a arz etmiştim. Dedim ki: "Ey Allah'ın Resûlü rüyamda kendimi sanki bir bahçede gördüm. O bahçenin bir tarafında demirden bir direk vardı. Bu direğin bir ucu yerde, bir ucu gökte idi. Yukarısında da tutacak bir kulp, bir çember vardı. Bana "Haydi bu direğe çık!" denildi. Ben de "Gücüm yetmez!" dedim. Bunun üzerine yanıma bir hizmetçi gelerek sırtımdaki elbisemi çıkardı. Bunun üzerine direğin tâ tepesine kadar çıktım. Kulpu tuttum. Bana "Halkayı iyi tut, bırakma!" diye tenbih edildi. Böylece direğin kulpu elimde olarak uyandım. Resûlullah'a rüyayı anlattım, dinledikten sonra buyurdular ki:

"Gördüğün bahçe İslâm dinidir. Direk de İslâm dininin direği (tevhid) dir. O kulp da çok sağlam olan (imân) dır. Sen ölünceye kadar İslâm dini üzerine yaşayacaksın (Cennetlik olacaksın!)"

Resûl-i ekrem bir defasında: **"Şu kapıdan ilk girecek olan, Cennet ehlinde (Cennetliklerden) biridir"** buyurdu. Biraz sorna Abdullah bin Selâm içeri girdi. Eshâb-ı kirâm Resûlullah'ın bu müjdeli haberini kendisine bildirdiler ve hangi ameli ile bu dereceye kavuştuğunu sordular. Hz. Abdullah, "Ben zayıf bir kimseyim. Benim en kuvvetli ümidim, kalb selâmeti, yani kimseye karşı içimde kötülük beslememem ve boş sözleri terketmemdir. Bundan başka (beni kurtaracağından ümitli olduğum) bir amelim (işim) yoktur" dedi.

O, nefisini kötü huylardan ve isteklerden tamamen temizleyip terbiye etmek için çalışırdı. Kendisi zengin olduğu halde bazan Medine çarşısında sırtında bir yük odunla dolaştığı görülürdü.

Yine birgün, onu bu halde görenler kendisine: "Çocukların ve hizmetçilerin var, onlar senin bu kadar işini göremiyorlar mı?" diye sorduklarında Hz. Abdullah "Evet var ve bu işimi yaparlar, fakat ben kendimi tecrübe etmek isedim. Acaba bu işi yapmak nefsiye ağır gelecek mi? diye düşündüm. Eğer bende kibir varsa ondan kurtulmak istiyorum. Resûlullah'ın şöyle buyurduğunu işittim: **"Kalbinde hardal tanesi kadar kibir bulunan kimse Cennete giremeyecektir"** cevabını verdi. Başka bir zamanda: **"Meyva veya herhangi birşeyi kendi eliyle evine götüren, kibirden uzaklaşmıştır"** buyurmuştur.

Resulullahın müezzini Bilâl-i Habeşî

Bilâli Habeşî hazretleri, ilk imân edenlerden idi. Müşriklere karşı müslüman olduğuna açıkça bildiren yedi Sahâbiden biridir. Müslüman olmadan önce Mekke-i Mükerrreme'de müşriklere ileri gelenlerinden Ümeyye bin Halefin kölesi idi.

Bilâli Habeşî yine bir kervanla Ümeyye bin Halefin mallarını satmak üzere Şam'a gitmişti. Bu kervanda Hz. Ebû Bekir de vardı. Bu ticaret seferi, Hz. Ebû Bekir ile Bilâli Habeşî arasında dostluk krulmasına sebep oldu.

Hz. Ebû Bekir, Şam'da bulunduğu sırada bir rüyâ görmüştü. Bu rüyâsını tâbirettirmek üzere giderken yanında Bilâli Habeşî'yi de götürmüştü. Rüya tabircisi, Hz. Ebû Bekir'e "Senin rüyân sadık bir rüyâdır. Bir peygamber gönderilecek sen onun hayatında yardımcısı, vefâtından sonra da halifesi olacaksın," dedi.

Bilâli Habeşî, bu sözleri ibret ve hayretle dinledikten sonra, "Putlar mı gönderecek?" dedi. Tabirci, "Hayır, semâvâtı, arzı ve herşeyi yaratan Allah önderecektir. O peygamber, eşi ve benzeri olmayan Allaha ibadet etmeyi ve putların kırılmasını emredecek" dedi. Bilâli Habeşî derin derin düşündükten sonra "Putların kırılacağı gün," diye mırıldandı. Tabirci, "evet onların hepsini kıracak!" dedi. Bu kervan Şam'dan Mekke-i Mükerrremeye döndüğünde artık İslâmın nuru alemi aydınlatmıştı. İnsanlar birer ikişer müslüman oluyordu.

Bilâli Habeşî bir gece yarısından sonra kaldığı evin kapısının yavaş yavaş çıldığını ve "Bilâl! Bilâl!" diye fısıldayan bir ses duydu. Gecenin bu saatinde nedir bu ses diye doğruldu. Yine "Bilâl! Bilâl!" diye fısıldayan ses işitti. Karanlıkta ürpererek sesin geldiği yere yaklaştı. "Kimsin?" dedi. Ben Ebû Bekir deyince, "Bu saatte ne istiyorsun? Ne söyleyeceksen sabah söyleyemez miydin?" dedi. Hz. Ebû Bekir "Hayır ya Bilâl! Söyleyeceğimi, sâhibinin yanında sana açmam," dedi.

Bilâli Habeşî, "Nedir öyleyse o haber?" dedi. "Bu ümmetin Peygamberi geldi. Bilâli Habeşî bu ümmetin Peygamberi!" diye tekrar edince, "evet Yâ Bilâl" dedi. "Kimdir o?" deyince Hz. Ebû Bekir, "Muhammed bin Abdullah"dır dedi. Bilâli Habeşî, "Nasıl bildin?" dedi. Ben kendisine sordum. Bana, "Evet Yâ Ebâ Bekir! Rabbim beni insanlara müjdeleyici ve korkutucu olarak, Hz. İbrahim'i gönderdiği gibi beni de bütün insanlara peygamber olarak gönderdi," diye cevap verdi. Ben de, "Sen yüksek bir ahlâka sahipsın yalan söylemezsin"

dedim. Elini uzattı ben de elini tuttum ona tabi olup, müslüman oldum. Bilâli Habeşî başını eğip, bir müddet sessizce bekledi. Yolculuktaki rüyayı hatırladı. Sonra da Hz. Ebû Bekir'in bildirdiği gibi kelimeyi şehâdet getirerek müslüman oldu.

“Zengin olarak değil fakir olarak öl

Medine-i Münevvereye hicretten birmüddet sonra Mescid-i Nebi yapıldı. Peygamberimiz Eshâb-ı kirâma beş vakit namazı cemaatle bu mescidde kıldırıyordu. Namaz vakti gelince **“Es-salâtü câmia”** denilerek namaz vaktinin girdiği bildiriliyordu. Daha sonra ezan okunması bildirilince, Hz. Blâl, Resulullahın müezini oldu.

Hz. Bilâli Habeşî'nin sesi gür çok güzel ve pek tesirliydi. O, ezan okumaya başlayınca, herkes büyük bir aşk ve vecd içinde dinler kendinden geçirdi. Ezan okurken herkesi ağlatırdı. Peygamberimizin vefâtına kadar müezinliğe devam etti. Bilâli Habeşî'nin müezinlikten başka bir vazifesi daha vardı. O da bayram namazlarında **“Anaze”** denilen mızrağı taşırdı. Bu âsâyı Peygamberimiz namaza veya duâya durunca önüne dikerdi.

Mekke'nin fethedildiği günde Peygamberimiz has müezzini Bilâli Habeşî'yi yanında bulundurmuştur. Mekke-i Mükerreme fethedilip, Ka'be putlardan temilenince Peygamberimiz Bilâli Habeşî'ye, Ka'be'de ilk ezanı okutturdu. Onun tatlı ve gür sesiyle tevhid sedaları dalga dalga Mekke semalarında yayıldı. Bunu işiten Eshâb-ı kirâm artık küfrün ortadan kaldırıldığını, hakkın gelip bâtılın silindiğini görerek sevinç gözyaşları döktüler.

Peygamberimizin vefâtından sonra Bilâli Habeşî ayrılık acısına tahammül edemez olmuş, artık bir daha ezan okumamıştır. Resûlullah'a olan muhabbetiyle hergün yanıp, tütüyor gözyaşı döküyordu. Sonra da Medine'de kalmaya tahammül edemediği için Şam'a gitmeye karar verdi. Hz. Ebû Bekir kalmasını arzu edince, **“Yâ Ebâ Bekir sen beni âzad etmemişmiydin, eğer kendin için âzad etmişsen kalayım, Allah için âzad etmişsen müsâade et gideyim”** dedi. Hz. Ebû Bekir **“istediğin yere gidebilirsin”** diyerek müsâade etti. Böylece Şam'a gidip orada yerleşti.

Hz. Ebû Bekir devrinde orada yapılan savaşlara katılıp cihad etti. Hz. Ebû Bekir'in vefâtından sonra da Şam'da kalıp, Hz. Ömer'in Şam taraflarında yaptığı savaşlara katıldı. Hicretin onaltıncı senesinde Hz. Ömer ordusuyla Şam'a gelmişti. Bilâli Habeşî de orduya katılıp Kudüs'e gitmişti. Burada Hz. Ömer, Peygamberimizin vefâtından beri ezan okumayan Bilâli Habeşî'ye ezan okumasını rica etmişti. Hz. Ömer'in ısrarına dayanamayıp ezan okumaya başlamıştı. O ezan okumaya başlar başlamaz Hz. Ömer ve orada bulunan Eshâb-ı kirâm, Peygamberimizin zamanını hatırladılar. Hepsi kendinden geçmiş gözyaşı döküp ağlamışlardır.

Hz. Bilal, şu hadisleri rivayet etmiştir: **“Gece badetine devam edin; zira bu, sizden önceki salihlerin ibadetidir. Çünkü, gece ibadeti, Allah'a yakınlık ve günahlara kefarete olup, insanın bedenini hastalıklardan korur ve günahlardan uzaklaştırır.”** **“Ey Bilâl, zenin olarak değil fakir olarak öl”** buyurdu.

“Beni ziyaret etmeyecek misin Yâ Bilâl”

Bilâli Habeşî hazretleri, Şam'da iken bir gece rüyasında Peygamber efendimizi görmüştü. Peygamberimiz **“Beni ziyaret etmeyecek misin Yâ Bilâl”** buyurdu. Bunun üzerine hemen Medine yoluna düştü. Medine-i münevvereye gelince doğruca Peygamberimizin kabri şerifine gidip, Ravda-i mutahharaya yüzünü, gözünü sürerek ziyaret etti. Resûlullah ile geçirdiği günleri hatırlayıp, hasret ve muhabbet gözyaşları dökerek uzun müddet ağladı.

Bu sırada Peygamber efendimizin torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin onu görüp boynuna sarıldı. Bilâli Habeşî'nin Medine'ye bu gelişinde Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin bir ezan okuması için çok ısrar etti. Bilâli Habeşî bu ısrara dayanamayarak bir gün sabah namazı vaktinde ezan okumaya başladı. Peygamberimizin mescidinden Bilâli Habeşî'nin sesiyle yükselen ezanı duyan Eshab-ı kirâm yerlerinden fırlayıp, kadın, erkek, çoluk, çocuk hep sokaklara dökülmüşlerdi.

Hepsi Resûlullah ile yaşadıkları saâdetli günleri, Bilâli Habeşî'nin okuduğu ezan sedalarıyla hatırlayıp ağlaşmışlardı. Fakat Bilâli Habeşî ezanda **“Eshedü enne Muhammeden resûlullah”** derken, Peygamber efendimizin mübârek ismi geçince hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ezanı tamamlamak için kendini zorladı, gene gözyaşlarını tutamadı. Böylece ağlaya ağlaya ezanı bitirdi.

O gün Eshab-ı kirâm sanki Resûlullahın bulunduğu günlerden bir gün yaşadı. Peygamberimize olan hasretleri ve derin muhabbetleriyle ağlaştılar, o günleri yâd ettiler. Bu ezan Bilâli Habeşî'nin okuduğu son ezan oldu. Birkaç gün Medine'de kaldıktan sonra Şam'a döndü. Fakat yolda çok hastalanıp evine güçlüğüle varabildi. Bu hastalıkla ömrünün son günlerini geçirdi ve vefât etti.

Vefât edeceği sırada büyük bir sevinç içinde **“Oh ne tatlı artık Resûlullah ve arkadaşları ile buluşacağım”** demiştir.

Bilâli Habeşî bir gün Mescidi Nebîde iken büyük bir neş'e ile coşuyor, yerinde duramıyordu. Hz. Ömer bu halini görüp ne yapıyorsun Yâ Bilâl Mescidde böyle yapılır mı? Dedi. Bu sırada Peygamberimiz de Mescidde oturuyordu. Bilâli Habeşî Resûlullah'a soralım Yâ Ömer dedi. İki birlikte Peygamberimizin yanına varıp oturdular. Durumu arzettikten sonra Peygamberimiz Bilâli Habeşî'ye bu halinin sebebini sordu. Bilâli Habeşî nasıl sevinip, neşelenmeyeyim Yâ Resûlallah, Allahü teâlâ bana hidayet nasib etti. Halbuki Kureyşin ileri gelenlerinden niceleri inadları sebebiyle bu hidayetten ve ebedi seadetten mahrum kaldılar. Onlara da hidayet nasib olmadı, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz ona dokunulmamasını ve sevinip neşelenmesinde serbest olduğunu tasdik buyurdu.

İki kanatlı Ca'fer-i Tayyar hazretleri

Peygamber efendimiz, 36 yaşlarında buldukları sırada Hicaz topraklarında şiddetli bir kuraklık ve açlık hüküm sürüyordu. Hemen herkes her geçen gün bunun ağırlığını daha çok, daha derinden hissediyordu.

Peygamber efendimizin amcası Ebû Tâlib, kalabalık bir ailenin reisiydi. Ailesini geçindirecek bir servete sahip değildi. Bunun için geçinmekte herkesten daha çok sıkıntı çekiyordu. Peygamber efendimiz, küçük yaşından beri yanında büyüdüğü ve iyiliğini gördüğü amcasına bu sıkıntılı zamanında bir yardım yapmak, onun geçim yükünü hafifletmek istiyordu.

Bu sebeple, amcalarının en zengini olan Hz. Abbas'a bir gün: "Ey amcam biliyorsun ki, kardeşin Ebû Tâlib'in çok çocuğu vardır. İnsanların uğradığı şu kıtlık ve açlığı da görüyorsun. Haydi, Ebû Tâlib'e gidelim, onun aile yükünü biraz hafifletelim. Bakıp, büyütme üzere oğullarından birini ben yanıma alayım, birisini de sen yanına alırsın. Evlatlarından iki tanesini onun üzerinden almak kâfi gelir" diye buyurdu.

Hz. Abbâs: "Olur" deyince, kalktılar. Ebû Tâlib'in yanına vardılar. Ona; "Halkın, içinde bulunduğu kıtlık ve darlık kalkıncaya kadar, senin çocuklarından bir kısmını yanıma alıp yükünü hafifletmek istiyoruz." buyurdular. Ebû Tâlib, "Oğullarımdan Akâl'i ve Tâlib'i bana bırakıp, istediğinizi alabilirsiniz" dedi. Böylece Peygamber efendimiz Hz. Ali'yi, Hz. Abbâs da Hz. Câfer'i yanına aldı.

Birgün Ebû Tâlib, oğlu Câfer ile şehrin dışında yürürken Hz. Peygamberimizi gördü. Hz. Ali ile beraber namaz kılıyorlardı. Ebû Tâlib oğlu Cafer'e, "Git, sen de kardeşinin yanına dur, namaza başla" dedi.

Câfer gidip, Hz. Ali'nin yanında namaza durdu. Namazdan sonra, Peygamber efendimiz, Ona duâ etti. "**Hak teâlâ, sana iki kanat versin. Cennette onlar ile uçarsın**" buyurdu. Allahü teâlâ bu duâyı kabul etti. Hz. Câfer, Mü'te gazâsında, şehid olmakla şereflendi

Hicri 8. (m. 629) yılda, üçbin askerle, Şam civarında (Mû'te) denilen yerde Rumlarla harb ederken şehid olduğunda, 41 yaşındaydı Hz. Cafer. O gün yetmişden fazla yara almıştı.

Hz. Cafer'in bir özelliği de, görünüş olarak ve güzel huyları ile Resûlullah'a çok benzeyen yedi kişiden biri olmasıydı.

Peygamberimiz Hz. Cafer'in bu savaşta şehid olduğunda "**Cafer'i Cennette uçları kana boyanmış iki kanatlı bir halde gördüm**" hadîsiyle müjdeledi. Allahü teâlâ, ona iki kanat verdi. Firdevs cennetinde uçmaktadır. Bu sebeple kendisine Ca'fer-i Tayyâr denir.

"Ben inandım ki, o Allahın Resûlüdür"

Kureyş müşriklerinin Eshâb-ı kirâma karşı revâ gördükleri zulüm ve işkencelerden sonra, Peygamber efendimiz, bir kısım eshâbın Habeşistan'a hicret etmelerine müsaade etmişti. Kâfilenin başkanı olarak **Ca'fer-i Tayyâr** hazretlerini tayin etmişti.

Mekkeli müşrikler bu durumdan haberdar olunca, Habeşistan Melîki Necâşî'ye çok kıymetli hediyeler hazırlıyarak elçiler gönderdiler. Hediyeleri takdim eden elçiler: "Ey Melîk! İçimizden birtakım kimseler sizin memleketinize iltica etmişlerdir. İsteğimiz, bunların iâde edilmeleridir" dediler.

Necâşî bunları dinledikten sonra, bu defa Ca'fer-i Tayyâr hazretlerine sordu: "Siz bulunduğunuz dîni bırakıp ne diye başkasına uydunuz? Kabûl ettiğiniz bu din hakkında bilgi veriniz. Üstelik niçin öyle selâm verdiniz ve secde etmediniz?" Ca'fer-i Tayyâr hazretleri şöyle cevap verdi:

"Ey Hükümdâr, biz câhil bir millet idik. Putlara tapardık. Hayvan leşi yer, her türlü kötülüğü işlerdik. Kuvvetli olanlarımız, zayıf olanlarımızı ezerdi. Allahü teâlâ bize, kendimizden, doğruluğunu, emînliğini, iffet ve temizliğini, soyunun düzgünlüğünü bildiğimiz bir Peygamber gönderinceye kadar, biz bu vaziyette idik. O Peygamber bizi, Allahü teâlânın varlığına, birliğine inanmaya, O'na ibâdete, bizim ve atalarımızın taptığı taşları ve putları bırakmaya da'vet etti. Doğru sözlü olmayı, emânete hıyânet etmemeyi, herkesle güzel geçinmeyi, Allahü teâlâyâ ortak koşmaksızın ibâdet etmeyi, namaz kılmayı, oruç tutmayı, zekât vermeyi, bize emretti. Biz de kabûl ettik ve O'na îmân ettik. Bu yüzden kavmimiz bize düşman olup, zulmettiler. Dînimizden

döndürmek için her türlü işkenceye başvurular. Biz de yurdumuzu, yuvamızı bırakarak ülkenize sığındık. Seni başkalarına tercih ettik. Yanınızda haksızlığa uğramıyacağımızı ummaktayız. Selâm verme işine gelince, biz sizi Resûlullahın selâmı ile selâmladık. Birbirimize de öyle selâm veririz. Biz Allahü teâlâdan başkasına secde etmeyiz.”

Necâşî bunun üzerine dedi ki: “ Sizi ve yanından geldiğiniz zâtı tebrik ederim. Ben inandım ki, o Allahın Resûlüdür. Zaten biz, onu İncil'de görmüştük. Eğer O buralarda olsaydı, gidip ayakkabılarını taşır, ayaklarını yıkardım.

Sonra elçilere dönerek şöyle devam etti: “Vallahi, ben onları size teslim etmem ve haklarında bir kötülük düşünmem. Şu hediye diye getirdiğiniz rüşvetinizi de alarak derhal buradan uzaklaşın! “

Necâşî'nin bu sözleri üzerine elçiler başka bir şey diyemediler. Perişan hâlde geri döndüler.

Hz. Cafer nihayet arzusuna kavuştu

Hazret-i Cafer-i Tayyar, Habeş hükümdarı Necaşî'nin Müslüman olmasına vesile oldu. Hz. Cafer'in İslamiyeti, tanıtın anlatan konuşmasından, yaşayışından çok etkilenmişti. Bir gün Necâşî eski elbiselerini giyip sarayından çıktı.

Başında tac ve arkasında padişahlık elbisesi yoktu. Toprak üzerine oturdu. Papazlar bu hâle şaşırды. Sonra Hz. Cafer'i ve diğer Eshâb-ı kirâmı çağırdı. Onlar geldiler. Melik'i bu vâzide görüp sustular. Necâşî, Hz. Cafer'e “Ben etrafa haberciler gönderdim. Bana müjde haberi getirdiler. Allahü teâlâ, Resûlüne yardım etmiş. Bedir savaşında düşmanlarını helâk eylemiş. Kâfirlerden Şeybe, Utbe bin Rebia, ebû Cehil, Ümeyye bin Halef cümlesi helâk olmuşlar ve bir çoğu da esir olmuşlar dedi. Hz. Cafer sevincini açıklayıp şükrettikten sonra:

“Ey Melik! Böyle eski elbiseler giymenize sebep nedir?” dedi. Necâşî; “İncilde gördüm ki, Hak tealâ kullarına bir nimet verdiği vakit bu nimeti başkasına haber veren kimsenin tevazu yapması gerekir. Şimdi Hak tealâ, Sevgili Peygamberine zafer ihsan eylemiş, bunu size haber vermek için böyle yaptım” dedi.

Peygamber efendimizin amcası Ebû Talib'in oğlu Hz. Cafer ve beraberindeki müslümanlar, bu haberden sonra Habşistan'da Medine'ye geldiler. Dönüşleri hicretin yedinci yılında (m. 628), Hudeybiye'den sonra ve Peygamber efendimiz Hayber'de buldukları sırada olmuştu. Peygamber efendimiz, Cafer bin ebî Talib ile karşılaşınca, Hz. Cafer'in alnından öpüp başına bastı ve “**Ben Hayber'in fethine mi, yoksa Cafer'in gelişine mi sevineceğim bilemiyorum. Sizin hicretiniz iki defadır. Siz, hem Habeş ülkesine hem de yurduma hicret ettiniz**” buyurdu.

Hz. Peygamberimiz, mescidinde, öğle namazından sonra Eshâb-ı kirâm ile birlikte oturdu. Müslümanlar, Allah yolunda cihada çıkacaklardı. Peygamber efendimiz: “**Zeyd bin Hârise'yi, cihada çıkacak olan şu insanların başına kumandan tayin ettim. O şehid olursa yerine Cafer bin Ebî Tâlib geçsin, O da şehid olursa yerine Abdullah bin Revâha geçsin. O da şehid olursa, müslümanlar, aralarında uygun birini seçip onu kendilerine kumandan yapsınlar.**” buyurdu.

Cihad aşkıyla yanıp tutuşan Hz. Cafer, bu habere çok sevindi. Hazırlanıp hemen savaşa katıldı. Bir müddet sonra da, Cebrâil aleyhisselam gelerek, Hz. Cafer'in şehid olduğunu, kesilen iki eli yerine Allahü teâlâ tarafından yakuttan iki kanat ihsan olunduğunu, o kanatlarla Cenette uçmakta olduğunu haber vermesi üzerine Peygamber efendimiz, Hz. Cafer'in ailesine “**Ey! İki kanatlı mesûd kimsenin çocukları**” diyerek bu durumu müjdelemişti. Bunun için, Hz. Cafer, Tayyar=uçan ismiyle tanınmıştır.

Eshâb-ı kirâmdan Hz. Ebû Hureyre O'nun özellikleri şöyle bildirir: “Cafer, fakirleri sever, onlarla otururdu. Onlarla konuşur ve onları dinlerdi. Peygamber efendimiz, O'nu “**Fakirlerin babası**” diye künyelendirmişti.”

Dihye-i Kelbî ve Cebrail aleyhisselâm

Cebrâil aleyhisselam çok defa Resûlullahın huzuruna Hz.**Dihye-i Kelbî**'nin sûretinde gelirdi. Resûlullah efendimiz Beni Ümeyye'den üç kimseyi üç kimseye benzetir: “**Dihyet-ül Kelbî, Cebrâil'e; Urve bin Mes'ud-es-Sekâfi, İsa'ya ; Abdül üzzi ise Deccâl'a benzer.**” buyururdu. **Hz.Dihye-i Kelbî**'nin bu benzerliği bazan karışıklıklara da sebep olurdu. Bir gün Cebrâil aleyhisselam Hz. Dihye sûretinde Resûlullah'a geldi. Bu arada Resûlullah Mescid-i Nebî'de bulunuyordu. Daha çocuk yaşta olan Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin de mescidde oynuyorlardı.

Hz. Cebraili Dihye zannedip hemen ona doğru koştu. Ceplerine ellerini sokup, bir şeyler aramaya başladılar. Resûlullah efendimiz, “**Ey kardeşim Cebrâil! Sen benim bu**

torunlarımı edepsiz zannetme. Onlar seni Dihye sandılar. Dihye ne zaman gelse hediyeye getirirdi. Bunlar da hediyelerini alırlardı. Bunları öyle alıştırdı.” buyurdu.

Hz. Cebrâil bunu işitince üzüldü. “Dihye bunların yanına hediyesiz gelmiyor da, ben nasıl gelirim” dedi. Elini bur uzattı Cennetten bir salkım üzüm kopardı Hz. Hasan’a verdi. Bir daha uzattı, bir nar kopardı. Hz. Hüseyin’e verdi. Hasan ve Hüseyin hediyelerini alınca Dihye zannettikleri Cebrâil’in yanından uzaklaştılar ve Mescid-i Nebevî’de oynamaya devam ettiler.

Bu sırada mescidin kapısına, ak sakallı elinde baston, toz-toprak içerisinde beli bükülmüş ihtiyar bir kimse geldi, “Yavrularım günlerdir açım, Allah rızası için yiyecek bir şey verin” dedi.

Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin, biri üzümü diğeri de narı yiyecekleri sırada bu ihtiyarı böyle görüne, hemen yemekten vazgeçip ihtiyara vermek için mescidin kapısına doğru yürüdüler. Tam verecekleri sırada Hz. Cebrâil gördü: **“Durun, vermeyin o mel’ûna! O şeytandır. Cennet ni’metleri ona haramdır”** buyurarak şeytanı kovdu.

Hz. Dihye-i Kelbî ticaretle meşgul olup, çok zengindi. Kabilesinin reisiydi. Müslüman olmadan önce de Resûlullahı severdi. Ticaret için Medine’den ayrılıp her dönüşünde Resûlullahı ziyaret eder ve hediyeler getirirdi. Fakat Peyamberimiz efendimiz bunlara kıymet vermez ve **“Yâ Dihye eğer beni memnun etmek istiyorsan imân et. Cehennem ateşinden kurtul”** buyurur, O’nun imân etmesini isterdi. Dihye ise zamanı olduğunu söylerdi. Peygamberimiz onun hidâyet bulması için duâ ederdi. Bedir gazâsından sonra birgün Cebrâil Dihye’nin imân edeceğini Resûlullah’a haber vermişti. İmânla şereflemek için huzur-u saâdetlerine girince Resûlullah üzerindeki hırkasını Dihye’nin oturması için yere serdi. Dihye-i Kelbî, Resûlullah’a hürmeten Hırka-i Seâdeti kaldırıp, yüzüne gözüne sürdükten sonra başının üzerine koydu. Resûlullahın duâları bereketiyle kalbinde imân nuru doğmuş ve öylece Resûlullah’a gelmişti.

Böylece Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden oldu. Simâ olarak en güzellerindendi. Doğum yeri ve tarihi bilinmemektedir. 672 senesinde vefat etti. **“Biz Müslümanlar kula secde etmeyiz!”**

Dihye-i Kelbî hazretleri, Rumca’yı iyi bilirdi. Resûlullah onu Bizans’a Sefir olarak gönderdi. Resûlullah Bizans Kayseri Heraklius’u İslâm’a dâvet için bir mektup yazdırdı. Mektubu Dihye’ye verdi. Mektubu Bizans Kayserine sunması için Busrâ emirine vermesini emretti.

Hz. Dihye, Peygamberimizin mektubunu Kaysere sunması için Busrâ’daki Gassan emîri Hâris’e başvurdu. Hâris, Dihye’yi Heraklius’a götürmesi için Adiy bin Hâtem’i vazifelendirdi. Adiy bin Hâtem de Dihye’yi alıp, Kudüs’e götürdü. Bu sırada Heraklius’da Kudüs’te bulunuyordu.

İmparatorun adamları kendisine “Kayser’in huzuruna çıktığı zaman başını eğip yürüyeceksin ve yaklaşınca da yere kapanıp secde edeceksin. Secdeden kalkmana izin vermedikçe de asla başını yerden kaldırmayacaksın.” dediler. Dihye onlara, “Biz müslümanlar! Allahü teâlâdan başka hiçbir kimseye secde etmeyiz. Hem insanın insana secde etmesi insanın yaratılışına terstir.” dedi.

“Madem ki Kayser’e secde etmeyeceksin, o zaman şöyle yap: Kayser’in sarayının önünde dinlendiği bir yer var. Hergün öğleden sonra bu avluya çıkar oraları dolaşır. Orada bir minber vardır, onun üzerinde herhangi bir şikâyet veya yazı varsa önce onu alır okur, sonra istirahat eder. Sen de şimdi git hemen mektubu o minbere koy ve dışarda bekle. Mektubu görünce seni çağırır. O zaman vazifeni yerine getirirsin” dediler.

Bunun üzerine Dihye mektubu söylenilen yere bıraktı. Heraklius mektubu aldı; Arapça bilen bir de tercüman çağırtdı. Tercüman Resûlullahın mektubunu okumaya başladı: “Bismillâhirrahmânirrahîm Allah’ın Resûlü Muhammed’den, Rumların büyüğü Herakl’e, Allahü teâlânın hidayetine tâbi’ olana selâm olsun. Bundan sonra; Ben seni İslâm’a davet ederim. Müslüman ol ki, selâmet bulasın. Allahü teâlâ sana iki kat ecir versin. Eğer yüz çevirirsen bütün Hıristiyanların vebâli senin üzerinedir. Ey ehl-i kitab sizin ve bizim aramızda bir olan söze gelin; Allahü teâlâdan başkasına ibadet etmeyelim ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Allahü teâlâyı bırakıp bazılarımız bazılarını Rab edinmesinler. Eğer bu sözden yüz çevirirlerse: “Şahid olunuz. Biz müslümanız”, deyiniz.”

Resulullahın mektubu okunurken Heraklius’un alnından ter taneleri dökülüyordu. Mektub bitince “Hz. Süleyman’dan sonra ben böyle **“Bismillâhirrahmânirrahîm”** diye başlayan bir mektub görmemişim” dedi. Ne yapacağına karar veremedi. Bunun için çevresine sormaya karar verdi.

“ Allah helâk edici ve nimetleri değıştiricidir”

Resullullahın kendisini İslama davet mektubu hakkında bir karar veremeye Heraklius, Hıristiyanların reisi ve kendisinin danışmanı Uskuf'a fikrini sordu. O, "Vallâhi O, Mûsa ve İsâ'nın bize geleceğini müjdelediği Peygamberdir. Zaten biz O'nun gelmesini bekliyorduk" dedi.

Heraklius, "Sen bu hususta ne yapmamı tavsiye edersin, neyi uygun görürsün?" diye sordu. Uskuf, "O'na tâbi' olmanı uygun görürüm." dedi. Heraklius "Ben senin dediğin şeyi çok iyi biliyorum. Fakat O'na tabi olup, müslüman olmağa gücüm yetmez. Çünkü hem hükümdarlığım gider hem de beni öldürürler." dedi.

Sonra Hz. Dıhye'yi ve Adiy bin Hâtem'i çağırttı. Dıhye kendisine "Aramızda bir zât zuhur etti. Peygamber olduğunu beyân etti. Halkın bir kısmı Ona tabi olmaktadır. Bir kısmı da karşı koymaktadır. Aralarında çarpışmalar vuku' bulmuştur." dedi.

Bundan sonra Heraklius, Hz. Peygamber hakkında araştırmaya başladı. Şam vâlisine emir verip Hz. Peygamberin soyundan bir kişiyi muhakkak bulmalarını emretti. Bu arada kendisinin dostu olan ve İbrânîce bilen Roma'daki bir âlime de mektup yazıp bu meseleyi sordu. Roma'daki dostundan bahsettiği zâtın âhir zaman peygamberi olduğunu bildiren bir mektub geldi.

Bu arada Şam Valisi, ticaret için Şam'a giden bir Kureyş kervanını buldu. Bunların içinde Ebû Süfyan da vardı. Ebû Süfyan'a "Siz şu Hicaz'daki zâtın kavminden misiniz?" diye sordu. "Evet" cevabını verince, "Haydi bizimle beraber imparatorun yanına gideceksiniz." dedi.

Ebû Süfyan'la yanındakileri Şam'a götürdü. Şam Valisi Ebû Süfyan'ı ve yanındakileri Heraklius'ün yanına çıkardı. O'na bazı sorular sordu. Aldığı cevapların hepsi müspet oldu.

Sonra tekrar Hz. Dıhyeyi çağırttı. Dıhye İmparatora o mübarek güzel sesiyle şunları söyledi: " Ben seni, Mesih'in kendisine namaz kılmış olduğu Allah'a davet ediyorum. Ben seni Mesih'in daha annesinin karnıda iken gökleri ve yeri yaratan ve onlara hakim olan Allah'a davet ediyorum. Seni, Hz. İsâ'nın geleceğini müjdeleyip haber verdiği Peygambere imâna davet ediyorum. Eğer bu hususta sen bir şey biliyorsan ve eğer kendin için dünya ve âhiret seâdetini kazanmak istiyorsan onları gözlerinin önüne getir. Yoksa âhiret saâdetin elinden gider. Dünyada küfür ve şirk içinde kalırsın. Şunu da iyi bilki, senin Rabbin olan Allah cebbbârları helâk edici ve ni'metleri değiştiricidir" dedi.

"Biliniz ki bize Ahmed'den mektup geldi"

Heraklius, Peygamberimizin mektubunu okuyunca öpüp gözlerine sürdü ve başına koydu. Sonra da Hz. Dıhye'ye "Ben, ne elime geçen bir yazıyı okumadan, ne de yanıma gelen bir âlimden bilmediklerimi sorup öğrenmeden bırakmam. Böylece hayır ve iyilik görürüm. Sen bana Mesih'in kendisine namaz kıldığı zâtı düşünüp buluncaya kadar mühlet ver" dedi.

Heraklius daha sonra Dıhye'yi yanına çağırıp başbaşa konuştu. Kalbinde olanı izhar etti. Dedi ki: "Ben biliyorum ki seni gönderen zât, kitaplarda geleceği müjdelenen ve gelmesi beklenen âhir zaman peygamberidir. Yalnız ben O'na uyarsam; Rumların beni öldürmesinden korkuyorum. Seni, onların içinde en büyük âlimleri ve benden daha ziyâde itibâr gösterdikleri bir kimse vardır. Safâtır derler, ona göndereyim. Bütün Hıristiyanlar ona tâbi'dir. Eğer o imân ederse, bütün hepsi ona uyup imân ederler. Ben de o zaman kalbimde olanı ve itikadımı açığa vururum."

Bundan sonra Heraklius bir mektup yazıp, Dıhye'ye verip Safâtır'a gönderdi. Safâtır, Peygamberimizin vasıflarını işitince Hz. Mûsâ'nın ve Hz. İsâ'nın geleceğini haber verdikleri âhir zaman peygamberi olduğunda hiç şüphesi olmadığını söyledi ve imân etti. Evine gitti, kapandı ve her Pazar yaptığı vaazlara üç hafta çıkmadı.

Hıristiyanlar "Safâtır'a ne oluyor ki o arabla görüştüğünden beri dışarı çıkmıyor, onu istiyoruz" diye bağırdılar. Safâtır üzerindeki siyah papaz elbisesini çıkardı. Beyaz elbise giydi ve eline âsâsını alıp kiliseye geldi. O beldedeki Hıristiyanları topladı. Ayağa kalkıp: "Ey Nasârâ, biliniz ki bize Ahmed'den mektup geldi. Bizi hak dine davet etmiş. Ben açıkça biliyor ve inanıyorum ki; "O Allahü tealânın hak resûlüdür" dedi

Hıristiyanlar bunu işitince hepsi Safâtır'ın üzerine hücum ettiler ve onu döverek şehid ettiler. Dıhye gelip, durumu Heraklius'e haber verdi. Heraklius "Ben sana söylemedim mi? Safâtır, Nasârâ katında benden daha sevgili ve azizdir. Eğer duysalar beni de onun gibi katl ederler" dedi.

Bir mektup yazıp, Dıhye ile Peygamberimize gönderdi. Mektupta şöyle diyordu: "Hz. İsâ'nın müjdelediği Allah'ın Resûlü Muhammed'e, Rum hükümdarı Kayser'den; "Elçin mektubunla birlikte bana geldi. Ben şehâdet ederim ki sen Allah'ın hak resûlüsün. Zaten biz seni İncil'de yazılı bulduk ve Hz. İsâ seni bize müjdelemiş idi. Rumları sana imân etmeğe davet ettim. Fakat imân etmeğe yanaşmadılar. Onlar beni dinleselerdi muhakkak ki bu onlar için hayırlı olurdu. Ben senin yanında bulunup sana hizmet etmeyi ve ayaklarını yıkamayı çok arzu ediyorum."

Buhârî'nin Sahîhi'nde zikrettiği ve Zührî'nin rivayet ettiği haber ise şöyledir: "Herakliüs Humus'daki köşkünde Rumların büyüklerini çağırıp kapıların kapatılmasını emretti. Sonra yüksek bir yere çıktı ve "Ey Rum cemâati sizler seâdete, huzura kavuşmayı veyâ âkimiyyetinizin temelli kalmasını, Hz. İsmâ'nın söylediğine uymayı ister misiniz?" dedi. Rumlar, "Ey bizim hükümdarımız, bunları elde etmek için ne yapalım" diye sordular. Herakliüs; "Ey Rum cemâti, ben sizleri hayırlı bir iş için topladım: Bana Muhammed'in mektubu geldi. Beni dine davet ediyor. Vallâhi o, gelmesini bekleyip durduğumuz, kitaplarımızda kendisini yazılı bulduğumuz ve alâmetlerini bildiğimiz peygamberdir. Geliniz O'na tâbî olalım da dünyada ve âhirette selâmet bulalım" dedi. Bunun üzerine herkes kötü sözler söyleyip homurdanarak dışarı kaçmak için kapılara koştular. Fakat kapılar kapalı olduğu için bir yere gidemediler. Herakliüs Rumların bu hareketlerini görüp, İslâmiyetten böyle kaçındıklarını anlayınca, öldürülmesinden korktu ve "Ey Rum cemâati benim biraz önce söylediğim sözler, sizlerin, dininize olan bağlılığınızı ölçmek içindi. Dininize bağlılığınız ve beni sevindiren davranışınızı gözlerimle gördüm" dedi. Bunun üzerine Rumlar Herakliüs'e secde ettiler, köşkün kapıları açıldı çıkıp gittiler. Herakliüs, Dihye'yi çağırdı olanları anlattı.

"Yalan söylüyor dininden dönmemiştir"

Hiz. Dihye, Herakliüs'den ayrılıp Hismâ'ya geldi. Yolda Cüzâm vadilerinden Şenar vadisinde Huneyd bin us oğlu ve adamları Dihye'yi soydular. Eski elbiselerinden başka herşeyini aldılar. Bu mevkide Dübeyb bin Rifâe bin Zeyd ve Kavmi, İslâmiyeti kabul etmişlerdi. Dihye bunlara geldi. Bunlar Hüneyd bin Us' ve kabilesinin üzerine yürüyüp Dihyeden aldıkları şeylerin hepsini kurtardılar. Daha sonra Resûlullah Zeyd bin Haris'i Hüneyd bin Us ve adamlarının üzerine gönderdi. Bu mesele böylece kapandı. O beldede olanların hepsi îmân etti.

Hiz. Dihye Medine'ye gelince evine uğramadan hemen doğruca Resûlullahın kapısına gitti. Kapıyı çaldı. Peygamberimiz, "Kim o?" diye sordu. Dihye "Dihyet-ül Kelbî" dedi. Peygamberimiz "**İçeri gir**" buyurdu. Dihye içeri girdi ve bütün olanları anlattı. Peygamberimiz Herakliüs'ün mektubunu okuttu. "**Onun için bir müddet daha (saltanatta) kalmak vardır. Mektubum yanlarında bulduğukça, onların saltanatı devam edecektir**" buyurdu.

Herakliüs daha sonra da Peygamberimize îmân ettiğini bildiren mektup yazmış ise de Resûlullah "**Yalan söylüyor. Nasrânî dininden dönmemiştir**" buyurdu.

Herakliüs, Peygamberimizin mektubunu ipekten bir atlasa sarıp, altın yuvarlak bir kutunun içerisinde muhafaza etti. Herakliüs ailesi bu mektubu saklamışlar ve bunu da herkesten gizli tutmuşlardır. Bu mektub ellerinde bulunduğu sürece saltanatlarının devam edeceğini söyler ve buna inanırlardı. Hakikaten de öyle olmuştur.

Dihye Medine'deki dahi sokakta gezerken, Resûlullah'ın emriyle yüzünü örterdi. Yoksa kolay kolay kimse gözünü ondan ayırmazdı. Eshâb-ı kirâm, Dihye'yi gördükleri zaman Dihye mi yoksa Cebrâil mi olduğunu anlayamazlardı.

Hiz. Cebrail ile karıştırılması bir çok kere olmuştur: Hicretin beşinci senesi Resûlullah , Benî Kureyza'ya kavuşmadan önce Medine'nin yakınında bir mevki olan Savreyn'de Eshâb-ı kirâmdan bir cemâta rastladılar ve onlara şöyle dedi: "**Size kimse rastlamadı mı?**" dediler ki: "Yâ Resûlallah bize, Dihye bin Hâlife el-Kelbî rastladı. Egerli beyaz bir katır üzerine binmişti. O katırın üzerinde atlastan bir kadife vardı. Resûlullah buyurdu ki: "**Bu Cibrîl'dir. Benî Kureyza'ya gönderildi. Onların kalelerini sarssın ve kalblerine korku atsın diye...**"

Resûlullahın Bedir gazâsı dışındaki bütün gazvelerine iştirak eden Hiz. Dihye; Hiz. Ebû Bekir'in hilâfeti zamanında Suriye seferine katıldı. Hiz. Ömer zamanında Yermük savaşında bulundu. Şam seferlerine katıldı. Şam'ın fethinden sonra oraya yerleşti ve Muzze'de oturdu. Hiz. Muâviye zamanında Şam'da 50 (m. 672)'de vefât etti.

Hız Ebüdderdâ'nın son sözleri

Eshâb-ı kirâmın meşhurlarından olan, Ebüdderdâ hazretleri, Hicretin ikinci senesinde müslüman oldu. Daha önce ticaretle uğraşmıştı. Bu sebeple çok yer gezmiş ve çok kimseler görmüştü. Öğrendiği bir çok mâlûmat neticesinde ticaretten vazgeçip, kendi kendine ibâdet etmeye başlamıştı.

Peygamberimiz Medine'ye hicret edince, Ebüdderdâ, İslâmiyetin üstünlüğünü görerek müslüman oldu. "Ticarette ibâdeti birleştirmek istedim mümkün olmadı. Ticareti bırakıp ibâdete yöneldim." buyurmuştur.

O müslüman olmadan önce Bedir savaşı yapılmıştı. Uhud savaşında ve diğer savaşların hepsinde bulundu. Uhud savaşında gösterdiği cesâret ve kahramanlığı çok dikkati çekmiştir. Peygamberimiz onu methetmiştir "**Ne mükemmel süvâridir**" buyurmuştur.

Ebüdderdâ Hendek savaşında, Hudeybiye andlaşmasında, Hayber'in fethinde, Mekke'nin fethinde, Huneyn ve Tebük gazvelerinde ve Veda Haccında da bulunmuştur. Peygamberimizin zamanında Kur'ân-ı kerîmi tamamen ezberlemiştir. Âyet-i kerîmelerin çoğunun tefsirini bizzat Peygamber efendimize sorarak öğrenmiştir.

Ebüdderdâ, Peygamberimizin vefâtından sonra Medine'de kalmaya tahammül edememiştir. Dolaştığı her yerde Resûlullahın hatırasını görüp, dayanamadığından Şam'a gidip, orada yerleşti. Hz. Ömer'in isteği üzere Şam'da ders vermeye başladı. Çok sayıda âlim yetiştirdi. Tefsir, hadîs, fıkıh ilimlerini öğretmesinin yanında, verdiği Kur'ân-ı kerîm dersleri meşhûrdur.

Ebüdderdâ, ömrünü dîne hizmet etmekle geçirdi. Nübüvvet kaynağından aldığı ilmi yaydı. Hz. Osman'ın halifeliğinin son yıllarında vefât etti. Abdullah bin Selâm'ın oğlu Yusuf şöyle anlatmıştır: "Ebüdderdâ vefât edeceği sırada ben yanında idim. Bana "Kalk benim vefât etmek üzere olduğumu halka ilân et" dedi. Ben kalkıp insanlara durumu bildirdim. İşitenler evine geldiler. Evin içi dışı insanla doldu. Sorna beni dışarı çıkarınız demesi üzerine dışarı çıkardık. Beni oturtunuz dedi. Oturttuk. Evinde toplanan büyük kalabalığa karşı şöyle dedi: "Ey insanlar Resûl-i Ekrem'den işittim şöyle buyurdu: "**Kim kusursuz ve noksansız bir abdest alır, sonra da tam bir ihlâs ile namaz kılsa Allahü teâlâ onun istediklerini ona ihsân eder.**"

Bundan sonra gelenlere namazla ilgili bir miktar daha nasihâтта bulundu. Son sözleri bunlar oldu. 652 senesinde Şam'da vefât etti.

"Ümmetin hâkimi Ebüdderdâ'dır"

Ebüdderdâ hazretleri ömrü boyunca ilimle uğraştı. Derslerinde kırâat ilmi üzerinde durmuştur. Şam'da Câmii Kebir'de verdiği bu derslerine pek çok sayıda talebe katılırdı. Talebelerine onar kişilik halkalar halinde ders verirdi. Her ders halkasını ayrı ayrı kontrol ederdi. Bir defasında talebeleri sayıldığında binaltıyüz civarında oldukları görülmüştür. Ebüdderdâ ayrıca tebâbet ilmini de bilirdi. Hastalarını tedavi eder, gerekli ilâçları yapardı.

Hız. Ömer'in halifeliği sırasında bir ara Medine'ye döndü. Hız. Ömer, O'na Bedir Eshâbından olanlara verilen maaş kadar maaş bağladı. Hız. Osman'ın halifeliği sırasında Şam'a vali tayin edilen Hız. Muaviye, halifeden bir kâdı istemişti. Hız. Osman bu vazifeyi en iyi Ebüdderdâ yapar buyurarak Ona verilmesini emretti. Bu vazifesi sırasında da ilim yaymaya devam etti. Şam'da bulunduğu sırada Kûfe'den ve diğer yerlerden çok kimse Ona fikhî meseleler sormak üzere gelir, fetvasını alırdı. Peygamber efendimiz "**Her ümmetin bir hâkimi vardır. Bu ümmetin hâkimi de Ebüdderdâ'dır**" buyurmuştur.

Muaz bin Cebel de vefât ederken talebesi Amr bin Meymun'a, Ebüdderdâ'nın ilminden istifâde edilmesini vasiyet ederek, "Yeryüzü ondan daha âlim bir kimse taşımadı" buyurmuştur. Herkese iyilikle muamelede bulunurdu. Kızgınlıkları ve kırgınlıkları yatıştırır, hep güler yüz gösterirdi. Kimseyi incitmez kimseden incinmezdi. Çok tok gönüllü ve cömert idi. Kendisini ziyarete gelen her misafire çok ikramda bulunur, bizzat kendisi hizmet ederdi. İlimi, takvası, üstün ahlâkıyla ve daha bir çok vasıflarıyla çok sevilip, hürmet gösterilmiştir.

Hanımı Ümmü Derdâ şöyle anlatmıştır: "Ebüdderdâ bir şey anlatırken ve bir hadîs-i şerîf naklederken daima tebessüm ederdi. Bir gün sebebini sordum. "Resûl-i Ekrem her hadîs-i şerîf söyledikçe tebessüm ederdi." dedi. Gelenlere, ilim öğrenmek için mi yoksa başka maksatla mı geldiklerini öğrenir sonra, pekiyi o halde dinle diyerek şu hadîs-i şerîfi okurdu.

"Bir insan ilim kazanmak için bir yola giderse, Allahü teâlâ ona Cennete doğru bir yol açar. Melekler, ilim peşinde koşanlardan hoşnut oldukları için kanatlarını onun altına gererler. İlim sahipleri için yerdekiler ve gökdekiler mağfiret niyâz ederler. Denizin diplerindeki balıklar bile ona duâ ederler. Âlimin âbid üzerindeki üstünlüğü, ayın yıldızlara üstünlüğü gibidir. Peygamberlerin vârisleri âlimlerdir. Bunlar dirhem ve dinar (para peşinde) koşmazlar. İlme koşarlar. Onun için onlar ilimden ne kadar fazla pay almak mümkünse o kadar alırlar."

"Bir Müslüman hakkını helal ederse..."

Bir gün Ebüdderdâ hazretlerinin evine bir zât geldi. Ona eğer burada kalacaksan sana bir yer hazırlayayım yolcu isen geçip gideceksen sana azık hazırlayayım dedi. O zât yolcuym gideceğim dedi. Ebüdderdâ öyle ise sana en güzel azığı hazırlayayım, bundan daha kıymetli azık olsa idi onu sana verirdim dedi.

Sonra şöyle devam etti: “Bir gün Resûlullahın huzuruna gitmiştim. Dedim ki, yâ Resûlallah zenginler dünyayı da ahireti de kazandılar, onlar hem namaz kılıyor hem oruç tutuyorlar, hem sadaka verebiliyorlar. Fakat biz fakir olduğumuz için sadaka veremiyoruz. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem şöyle buyurdu: **“Sana bir şey söyleyeyim mi? Sen onu yapınca kavuştuğun şeye ancak onu yapanlar kavuşabilirler. Yapmayanlardan hiçbiri ona yetişemezler. Her namazdan sonra otuzüç kere tesbih (subhanallah) otuzüç kere tahmid (elhamdülillah) otuzüç kere tekbir (Allahü ekber) getir.”**

Bir defasında Kureys'ten bir zât Ensârdan bir zâtın dişini kırmıştı. Dişi kırılan zât Hz. Muaviye'ye gidip şikâyet etti. Hz. Muaviye helâllaşmalarını tavsiye etti. Fakat şikâyet eden kabul etmedi. Hz. Muaviye, o zâta Ebüdderdâ'yı göstererek bak bu zâta sor dedi. Bunun üzerine Ebüdderdâ şöyle dedi: Resûl-i ekrem'den işittim **“Bir müslümanın bedenine bir zarar gelirse, buna sebep olanı (yapanı) affeder, hakkını helâl ederse, Allahü teâlâ onu bir derece yükseltir. Onun bir hatasını affeder.”** buyurdu.

Bunu dinleyen zât Ebüdderdâ'ya bakarak sen bunu bizzât Resûl-i ekrem efendimizden duydun mu? dedi. Evet kulaklarımla işittim, kalbimle kavradım dedi. Bunun üzerine o zât o halde ben şikâyetimden vazgeçiyorum, hakkımı da helal ediyorum dedi.

Ebüdderdâ bir gün Şam'da mescidde oturuyordu. Bir kişi mescide girdi ve şöyle duâ etti. Yâ Rabbi! Yalnızlıkta bana yardımcı ol, garibliğimde bana acı. Bana aziz ve sevimli bir dost ihsan et dedi.

Ebüdderdâ bu sözlerini duyunca o zâta dönüp şöyle dedi. Resûlullah'den işittim buyurdu ki: **“İnsanlar içinde kendine zulmedenler var, bunlar gam ve keder içindedirler. İnsanlar arasında israftan sakınanlar var, bunlar iktisadlı ve mutedil hareket ederler. Bunların hesabı kolaydır. Sonra insanlar arasında hayır işlemek için yarışanlar var bunlar hesapsız Cennete girerler.”**

“Üç şey olmasa yaşamak istemem!”

Ebüdderdâ hazretleri; bir şahsın işlemiş olduğu bir kötülükten dolayı insanlar tarafından sövülüp, kötülendiğine tesadüf etti. “Bu adam bir kuyuya düşmüş olsaydı, siz onu çıkarmak istemez miydiniz?” dedi. İnsanlar, evet çıkarmak isterdik, deyince Ebüdderdâ “Öyle ise, onu kötülemezsiniz, dil uzatmayınız, onun işlemiş olduğu kötülükten sizi korumuş olan Allahü teâlâyâ hamd ve şükür ediniz.” dedi. “Sen ona buğz etmez misin” diye sordular. “Ben onun kendisine değil yaptığı fenalığa buğz ederim” buyurdu.

Ebüdderdâ'nın rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden bir kısmı da şunlardır.

“Cömertlik, imân sağlamlığından gelir. İmânı sağlam olan Cehenneme girmez. Cimrilik de şek ve şüpheden gelir. Şüphe içinde olan Cennete giremez.”

“Mizâna konacak amelleden en ağır geleni, güzel ahlâktır.”

“Zamanımızda şikâyetinize sebep olan şeyler, amellerinizin bozukluğundandır.”

“Dertli mü'minin duâsını ganimet bilin.”

“Kul bir şeye lânet ettiğinde, o lânet göğe çıkar. Gök kapıları kapanır. Giremez yere döner, yerin kapıları kapanır giremez, sağa sola gider. Gidecek bir yer bulamayınca lânet edilene gider. Lâyıksa onda kalır, lâyük değilse lânet edene döner.”

“Ey Ebüdderdâ! Cehennem ehlinin kimler olduğunu sana bildireyim mi? Her böbürlenen, kaba, büyüklük taslıyan, mal toplıyan, iyiliğe mâni olan kimsedir. Cennet ehlinin kimler olduğunu sana bildireyim mi? Her fakir kimse ki, Allah'a yemin etse, Allah onu doğru çıkarır.”

Ebüdderdâ hazretlerinin veciz sözlerin bazıları:

“Üç şey olmasa bir gün bile yaşamağı istemezdim. Bunlar sıcak ve uzun günlerde Allah için oruç tutup susuz kalmak, gece ortasında Allah için secde etmek ve meyvelerin iyisi arandığı gibi sözlerin de iyisini arayan kimselerle sohbet etmektir.”

“Aklında eksiklik olmayan hiç kimse yoktur. Çünkü dünyalıktan eline bir şey geçtiği vakit sevinir, fakat ömrünün azaldığına üzülmez.” “Bir âlim ilmiyle amel etmedikçe âlim sayılmaz.”

“Hayır, malı ve evlâdı çoğaltmakta değildir. Hayır, kulluk yükünün büyüklüğünü anlamak, ameli çoğaltmak, insanlarla oyalanmayı bırakıp, Allahü teâlâyâ ibâdete yönelmektir. Eğer iyilik yaparsan Allahü teâlâyâ hamd et, günah işlemişsen istiğfar et.”

“Ölümden sonra neler göreceğinizi, başınıza gelecekleri bilseydiniz, isteyerek ne yemek yiyebilir ne de su içebilirsiniz.” “Ölüm çok hatırlayan taşkınlıktan ve hasedden kurtulur.”

“Bu kılıcı benden kim alır?”

Ebû Dücâne hazretleri, Resûlullah efendimizin bütün gazâlarına iştirak etmiş ve canını Resûlullah ve din-i İslâm için hiçe saymış, edîp, şecâatlı ve kahraman bir zât idi. Bilhassa Uhud'da göstermiş olduğu kahramanlığı İslâm tarihinde dillere destan olmuştur. Bundon dolayı Peygamberimizin İltifâtına mazhar olmuştur.

Bu savaşta göstermiş olduğu kahramanlıklarla herkesi hayran bıraktı. Uhud Harbi'nin kızıştığı sırada Peygamberimiz elinde tuttuğu ve üzerinde “Korkaklıkta ar, ilerlemekte şeref ve itibâr var. İnsan korkmakla kaderden kurtulmaz” beyti yazılı kılıcını göstererek **“Bu kılıcı benden kim alır?”** buyurdular.

Eshâb-ı kirâmdan bir çokları “Ben, ben, ben” diye almak için ellerini uzattılar.

Peygamberimiz tekrar **“Bunun hakkını vermek üzere kim alır?”** deyince Eshâb-ı kirâm sustular ve geri durdular. Kılıcı hararetle isteyenlerden Zübeyr bin Avvâm “Ben alırım Yâ Resûlallah” dedi. Peygamberimiz kılıcı Hz. Zübeyr'e vermedi. Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Ali'nin istekleri de Peygamberimiz tarafından kabul edilmedi.

Ebû Dücâne “Yâ Resûlallah bu kılıcın hakkı nedir?” diye sordu. Peygamberimiz **“Onun hakkı eğilip bükülünceye kadar, onu düşmana vurmaktır. Onun hakkı müslüman öldürmemen, onunla kâfirlerin önünden kaçmamandır. Onunla Allahü teâlâ sana zafer yahud şehidlik nasib edinceye kadar Allah yolunda çarpışmandır”** buyurdu.

Ebû Dücâne “Yâ Resûlallah ben onun hakkını yerine getirmek üzere alıyorum” dedi. Peygamberimiz elindeki kılıcı ona teslim etti.

Ebû Dücâne kılıcı alınca, harp meydanına doğru çalım ve gururlu bir şekilde yürümeye başladı. Ebû Dücâne hazretlerinin bu şekilde yürümesi Eshâb-ı kirâm arasında pek hoş karşılanmadı. Bunun üzerine Peygamberimiz, **“Bu bir yürü yüştür ki, bu yerler (harp meydanları) dışında Allahü teâlânın gadabına sebeptir.”** buyurarak yalnız düşmana karşı çalım yürümenin câiz olduğunu, izin verildiğini beyan ettiler. Savaşta Resulullah efendimiz yaralanmış mübarek yanaklarından ve yüzünden akan kan, sakal-ı şeriflerini ıslatmıştı. Bu halde bile **“Yâ Rabbi kavmimi affet. Çünkü onlar bilmiyorlar”** diye duâ buyuruyordu.

Ebû Dücâne savaşın en şiddetli zamanında Peygamberimizin üzerine eğilip atılan oklara karşı O'nu vücuduyla korumakta ve atılan oklar sırtına çarpıp düşmekte idi. Peygamberimiz bu olanları görüyordu ve **“Allahım Ebû Dücâne'den ben nasıl râzı isem, Sen de râzı ol”** diye duâ buyurmuştu. Savaşın hezimetle neticelenmemesinde, Hz. Dücänenin büyük katkısı oldu.

Ömrü savaş meydanlarında geçti

Hz. Ebû Dücâne Uhud'da çok kahramanlık gösterdi. Resûlullah Uhud gazâsından salimen dönünce, Peygamberimiz, Hz. Ali'ye **“Sen muharebede sadakat gösterdin; Sehl bin Hâris ve Ebû Dücâne de sadakat gösterdi”** buyurarak Ebû Dücâne ve Sehl hazretlerinin yapmış olduğu üstün hizmeti beyan buyurmuşlardır. Hz. Peygamber, Uhud gazâsından sonra müslümanlara ihanet eden ve Resûlullah'a verdikleri sözde durmayan ve Resulullahı öldürmeye teşebbüs eden Beni Nâdir yahudilerinin üzerine yürüdü.

Yahudiler yenildiler. Yahudilere hiçbir mal götürmemek şartıyla eman verildi. Resûlullah Beni Nâdir yahudilerinin terkettiği malların hepsine el koydu. Bu ganimet mallarının hepsini muhâcirlere dağıtmak için istişâre etti. Böylece muhâcirler, ensârın evlerinde oturmadan kurtulacaklardı. Ensârdan Sa'd bin Ubâde ile Sa'd bin Muaz: “Ya Resûlallah! Sen Benî Nâdir'in mallarını muhâcirlere dağıt. Onlar şimdiye kadar olduğu gibi yine evlerimizde oturmaya devâm etsinler” buyurdular. Resûlullah ensârdan Sehl bin Huneyf ile Ebû Dücâne hazretlerine fakir oldukları için bu ganimetlerden onlara da pay verdi.

Ebû Dücâne hazretleri Peygamberimizin vefatından sonra ortaya çıkan irtidât, dinden dönme fitnelerinin ortadan kaldırılmasında da çok büyük hizmet görmüştür. Dinden dönenlerin başında bulunan Müseylemet-ül Kezzâb, peygamber, olduğunu ileri sürerek büyük fitne çıkarmıştı.

Hz. Halid bin Velid komutasındaki İslâm ordusu bu fitnecinin üzerine sevk edilmişti. Harp esnasında Hz. Ebû Dücâne düşmana çok şiddetli hücum ediyordu. Mürtedler, Hz. Halid bin Velid'in çadırına girip yağma yapmaya başlamışlardı. Bu sırada İslâm askeri geri dönüp şiddetli bir hücum ile Müseylemet-ül Kezzâb'ın ordusunu bozdu. Hz. Vahşi, Müseylemet-ül Kezzâb'ı katletti. Müseylemet-ül Kezzâb'ın ordusunu teşkil eden Beni Hanife kabilesi yenilince etrafını duvarlarla çevirip tahkim ettikleri büyük bir bahçeye sığınmışlar ve kapısını kapatmışlardı.

Bu bahçeye duvardan ilk atlayarak giren Ebû Dücâne idi. Aşağı atlarken ayağı kırıldı. Buna rağmen gayretine zerre kadar eksiklik getirmeyerek, o muhkem bahçenin kapısını bekleyen müşrikleri dağıtıp, İslâm askerine bahçenin kapısını açtı. Tekrar düşmanın üzerine

hücum etti ve şehâdet şerbetini içinceye kadar savaştı ve burada hicretin onbirinci yılında şehid oldu.

“Güvenebileceğim iki amelin var!”

Hazret-i Dücane'nin şehid düştüğü Yemame savaşında, Müseylemet-ül Kezzâb'ın kırkbin kişilik ordusundan yirmi bini katledilmiş, fakat müslümanlardan da iki binden ziyade şehid verilmişti. Bunun üçyüzaltmışı muhâcirden, bir o kadarı da ensârdan ve kalanı da tabîinden idi. Şehid olanların içerisinde yetmişden ziyade hafız vardı.

Ebû Dücâne hazretleri cesaret ve kahramanlığı kadar da fazilet sahibi olup, hiç kimseye kötülük düşünmez ve boş ve faidesiz şey (mâlâyâ'nî) ile meşgûl olmazdı.

Zeyd bin Eslemi diyor ki, Ebû Dücane hazretleri hasta idi ve yüzü nurla parlıyordu. Huzuruna gelenlerden birisi “Bu yüzünüzün böyle nurlu olmasının sebebi nedir?” diye sordu. Buyurdu ki: Güvenebileceğim beni kurtaracak iki amelim var. Birisi mâlâyâ'nî ile meşgûl olmazdım. İkincisi hiçbir müslümana kalbimde en küçük bir kötülük bulundurmazdım ve hiçbir müslümana kötülük düşünmezdim.

Ebû Dücâne hazretleri anlatır: Yatıyordum; değirmen sesi gibi ve ağaç yapraklarının sesi gibi bir ses duydum ve şimşek gibi bir parıltı gördüm. Başımı kaldırdım. Odanın ortasında, siyah bir şeyin yükseldiğini gördüm. Elimle yokladım, kirpi derisi gibi idi. Yüzüme kıvılcım gibi birşeyler atmağa başladı. Hemen Resûlullaha gidip olanları anlattım. Buyurdu ki, **“Yâ Ebû Dücane Allahü teâlâ, evine hayır ve bereket versin!”**

Sonra, kalem ve kâğıt istedi. Hz. Ali'ye bir mektup yazdırdı. Mektubu alıp, eve götürdüm. Başımın altına koyup uyudum. Feryad eden bir ses beni uyandırdı. Diyordu ki, Yâ Ebâ Dücâne! Bu mektupla beni yaktın. Senin sâhibin, bizden elbette çok yüksektir. Bu mektubu, bizim karşımızdan kaldırmaktan başka, bizim için kurtuluş yoktur. Artık seninle komşularının evine gelmeyeceğiz. Bu mektubun bulunduğu yerlere gelemeyiz”

Ona dedim ki, “sâhibimden izin almadıkça bu mektubu kaldırmam.” Cin ağlamasından, feryadından, o gece, bana çok uzun geldi. Sabah namâzını mescidde kıldıktan sonra, cinnin sözlerini Peygamberimize anlattım.

Resûlullah buyurdu ki: **“O mektubu kaldır, yoksa, mektubun acısını kıyamete kadar çekerler.”** Bir müslüman bu mektubu yanında taşısın veya evinde bulundursa; bu kimseye, eve ve etrafına cin gelmez ve dadanmış olup, zarar veren cin de gider.

Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretleri

Peygamberimizin mihmandan, Eshâb-ı kirâmın büyüklerindedir. Ensârdandır. Türkiye'ye “Eyyûb Sultân” olarak tanınır. Resûlullah, hicrette Kubâ'dan, Cuma namazını kılıp, Medine'ye geldiklerinde yolun iki tarafını dolduranlar “Resûlullah geldi! Resûlullah geldi!” deyip, sevinç göz yaşları döküyorlardı. Herkes kendi evlerine gelmesini istiyordu. Resûlullah da **“Deveyi kendi haline bırakınız. Çünkü, o me'murdur. Emir bulunduğu yere gider; ona yol verniz!”** diye onlara teşekkür ediyordu.

Deve, sonunda Neccâroğulları yurduna gelip çöktü. Peygamberimiz, **“Akrabamız evlerinden hangisinin evi daha yakındır?”** diye sorunca Neccâroğulları'ndan Ebû Eyyûb-i Ensârî: “Yâ Nebiyallah! Benim evim yakındır. İşte şu evim, bu da kapısı”, diye göstererek Resûlullahı evine davet etti. Peygamberimiz Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretlerinin evinde Mescid-i Nebevi, hücreler ve odalar bitinceye kadar kaldı.

Resûlullah, Medine-i Münevverede bir kuşluk vakti, müslümanların iki gözbebeği Hz. Ebû Bekr-i Sıddîk ve Hz. Ömer-ül Faruk ile karşılaştı. Üçü beraber Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretlerinin evine gittiler. Evde olmadığını öğrenince, nerede olduğunu sordular. Bahçede çalışmakta olan Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretleri, Resûlullah'ın sesini işitip koşarak eve geldi. “Merhaba Yâ Resûlallah! Hoş geldiniz. Arkadaşlarınızla beraber safa geldiniz” diyerek karşıladı. Bahçede çalıştığını beyan edip, hurma ağacından bir salkım kopararak geldi. Salkımda üç çeşit hurma vardı. Hz. Resûlullah **“Yâ Ebâ Eyyûb! Bu salkımdaki kuru hurmaları ayır”** buyunca; “Yâ Resûlallah! Emir sizindir. Ancak, size hayvan kesip, et ikrâm edeceğim.” Resûlullah da; **“Eğer hayvan keseceksen, sütlü hayvan kesme”** buyurdu.

Eyyûb-i Ensârî oğlak kesip, Ümmü Eyyûb da yarısını söğüş, diğer yarısını da kızarttı. Etləri ekmeğin üzerine koyup, sofraya getirdi. “Yâ Resûlallah, buyurunuz” deyince, Resûlullah, **“Yâ Ebâ Eyyûb! Bu ekmeğin etten bir parça da kızım Fâtima'ya götür, çünkü ben biliyorum ki; epey zamandan beri Fâtima bu yemeği yememiştir.”** Emir yerine getirilip, sofraya kalktıktan sonra Peygamberimiz **“Bütün bu nimetler, ekmeğin, et, hurma, taze hurma ne güzel. Bu nimetler şükür ister.”** buyurup ağıladılar. **“Nefsim, yed'i kudretinde olan Allahü teâlâyâ yemin ederim ki, bu nimetler yüzünden, yarın kıyâmet gününde siz suâl olunacaksınız”** buyurduktan sonra ilâve ettiler; **“ancak, sağlığınızda elinize geçen ni'metleri**

yemeğe başlaren “Bismillah”, doydüğunuz zaman da “Elhamdülilla-hil lezi eşbaanâ ve en âme aleynâ feefdâle” diyerek Cenâb-ı Hakk’a şükür ve duâ ediniz. Zira, Cenâb-ı Hakk’ın verdiği rızık, bu sebeple, size kifâyet eder.”

Dünyayı sevmez dünyalıktan hoşlanmazdı.

Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretleri çok cömert idi. Evi herkese açıkdı. Eline geçeni Allah yolunda verirdi. Köleleri ve câriyeleri azâd eder, onlara ihsânda bulunurdu. Sünnet-i seniyyeye çok bağlı idi. Dünyayı sevmez, dünyalıktan hoşlanmazdı. Resûlullah’ın vefâtından sonra sık sık Ravda-i mutahhara’ya gidip, ağılardı.

Bir defa imâm olup, yanındakilere namaz kıldırdıktan sonra, arkadaşlarına: “Şeytân kalbime vesvese etti ve bana, bu insanların arasında imâmlığa müstehak senden başka bir ferd yoktur. Sen şimdi insanların hepsinden efdalsin, bu açık bir hâldir dedi ve bundan sonra mecbûr olmadıkça imâmlık yapmayacağıma kalbimi ucub ve riyâdan koruyacağıma söz verdim” buyurdu.

Ebû Eyyûb-i Ensârî aynı zamanda ilim ve takvada da çok ileri idi. Vahiy kâtipliğinde bulunmuştu. Hemen birçok Sahâbi kendisinden ilim ve hikmet dersleri almış, Kur’ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin doğru anlaşılmasında kendisine müracaatta bulunulmuştu. Kurraî Kirâm’dan yani, Kur’an-ı kerîmi ezbere bilenlerin meşhurlarından olup, Tâbînin kıraat âlimi idi. O her gittiği yerde **“Mihmandar-ı Nebevî”** olarak büyük alâka ve hürmet görmüştür.

Bir ara Mısır’ı da ziyaret eden Ebû Eyyûb-i Ensârî burada da büyük hürmet ve alâka ile karşılanmıştır. Burada akşam namazı geç kılınınca Resulullahın şu hadîs-i şerifini nakletti: **“Ümmetim akşam namazını yıldızların gökyüzünü kaplamasına kadar tehir etmedikçe hayır üzeredir, yahut fitrat üzeredir.”**

Onun mısır seyâhatinin asıl sebebi bir hadîs-i şerîfi, validen tahkik etmektir. Resul-i Ekrem’den rivâyet edilen hadîsi bizzat Peygamberden duyan Hz. Ukbe’den başkası hayatta kalmamıştı. Ebû Eyyûb-i Ensârî, durumu Ukbeye bildirip, kendisini dinlemek istediğini söyledi. Ukbe mezkûr hadîs-i şerîfi şu şekilde anlattı: Resûl-i Ekrem buyurdu ki: **“Her kim bu dünyada bir mü’minin kusurunu örterse, Cenâb-ı Hak da kıyamet gününde onun kusurunu örter.”** Hz. Ebû Eyyûb böylece bir hadîsi tahkik etmenin gönül huzuru ile Medine’ye dönmüştür.

Hz. Ebû Eyyûb, dört halife devrini de idrak ederek nihayet Hz. Muaviye’nin İstanbul fethi için teşkil ettiği orduya da yetişmiştir. Resûlullahın İstanbul fethi için verdiği müjdeyi kalbinin derinliğinde bir sır gibi saklıyordu. Yaşı ilerlemesine rağmen bu müjdeye kavuşma şerefi ve heyecanı dolu idi. Hicretin ellinci (m. 670) senesinde Mısır’a gelerek bizzat katıldığı bu ordu ile İstanbul önlerine kadar geldi.

Eyyub Sultan hazretlerinin son sözü

İstanbul’un fethi için gelen Hz. Ebû Eyyûb-i Ensârî, çarpışmalar sırasında hastalandı ve yatağa düştü. Hasta yatağından harbin seyrini takip ediyor ve bir an önce iyileşip, savaşmayı arzuluyordu. Ordu kumandanı Yezîd bin Muaviye kendisini bizzat gelip ziyaret etti. İyi olması temennisinde bulundu. Yezîd’in ziyaretinden memnun olan Ebû Eyyûb-i Ensârî ecelinin yaklaştığını hissederek, Peygamber efendimizin **“Kostantiniyye’de kalenin yanında salih bir kimse defin olunacaktır”** hadîs-i şerifini naklederek son sözü şu vasiyeti oldu: “Şayet burada vefât edersem, cenazemi hemen defnetmeyin. Ordunun gidebileceği yerin en ileri noktasına kadar götürün ve beni oraya defnedin.”

Mihmandâr-ı Nebevî, demek ki, manevî olarak defnedileceği yeri görmüş ve müslümanların hayâli olan İstanbul fethine bir adım daha yakınlaşmak istemişti. Gerçekten bir müddet sonra Hz. Ebû Eyyûb-i Ensârî ruhunu Rahman’a teslim eyledi. Vasiyeti üzerine askerler nâşını elleri üzerinde ordunun vardığı en uç noktaya taşıdılar. Tekbir ve duâlarla defnettiler.

Hz. Ebû Eyyûb-i Ensârî sağlığında göremediği o fethi vefâtından sonra kabrinden temaşa etmek istemişti. Bu bakımdan İstanbul’un manevi fatihi olarak kabul edilen Ebû Eyyûb-i Ensârî, bu toprakları asırlardır şereflendirmiş ve nurlandırmıştır. Onun defnedilmesinden sonra ordu kumandanı Yezîd, mezarına bir zarar gelmemesi için, Bizans Kayserine bir elçi gönderdi. Orada yatanın Peygamber Mihmandârı olduğunu ve Ona gelecek en küçük bir zararın, İslâm dünyasında bulunan bütün kiliselerin yıkılıp yerle bir olmasına sebep olacağını ihtar etti.

Gerek bu tehdit, gerekse Hz. Peygamberin büyük Sahâbisi olması sebebiyle, Hıristiyanlar onun mezarına zarar verememiş, hattâ müslümanlar gibi onun mezarını ziyaret ederek manevi yardımını dilemişlerdir. Zamanla o mezarda yatan zatın hüviyeti Bizanslılarca unutulmuş, fakat manevi havası sonraki asırlarda da devam etmiştir.

Bundan sonra İstanbul üzerine daha pek çok sefer tertip edilmiştir. Ancak her defasında muhkem kalelerle korunan şehir fethedilememiş, bu şeref Osmanlı Padişahı Fatih Sultan Mehmed Han ve askerlerine nasip olmuştur. Osmanlı Sultanı Fatih Sultan Mehmed Hân (1451-1481) İstanbul’un fethini gerçekleştirdikten sonra devrin büyük âlim ve gönül sultanlarından

Akşemseddin hazretlerine: “Ey benim muhterem Hocam! Tarih kitaplarının yazdığına göre, Peygamberimiz Muhammed Mustafa efendimiz hazretlerinin mihmandarı Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin mübârek kabri, burada (İstanbul) kalenin yakın bir yerindeymiş. Himmetinizle kabri şerifin yerini bulmak ve bilmek arzusundayım” dedi.

“Beni küfrün zulmetinden kurtardın!”

Fatih Sultan Mehmet, **Ebû Eyyûb-i Ensârî** hazretlerinin kabrinin bulunmasını isteyince Evliyanın büyüklerinden **Akşemseddin** hazretleri, Sultana hitaben; “Sultanım ben geceleri şu semtte bir yere nur inmekte olduğunu görüyorum. Zan ederim ki, o nurun indiği yerde, o mübâreğin kabri şerifi olsa gerekir” buyurdu.

Beraber bugünkü türbenin bulunduğu yere geldiler. Akşemseddin hazretleri bir müddet teveccühde bulunduktan sonra: “Evet, Hz. Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin ruhu şerifi ile şimdi mülâkat ettim. İstanbul'un fethini tebrik edip, “Beni küfrün zulmetinden kurtardın.” buyurarak ferah ve sürurunu belirtti buyurunca, Fatih Sultan Mehmed Hân ve Akşemseddin ile maiyeti hep beraber, işaret edilen yere geldiler.

Sultan Fatih, Akşemseddin hazretlerine; “Efendim! Kabri şerifin yerini tayin buyurunuz ki, üzerine türbe yapalım” dedi. Akşemseddin hazretleri şimdiki türbenin bulunduğu yerde bir müddet teveccüh ve murâkabe de bulunduktan sonra, mezarın baş tarafından bir yeri göstererek: “Burasını kazınız. İnşâallahü teâlâ, iki arşın sonra yazılı bir mermer çıkacaktır. İşte orası Hz. Mihmandar-ı Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin kabri şerifidir” buyurdu.

İşaret edilen yer kazıldı. Buyurduğu gibi yazılı mermer bulundu. Sultan Fatih, Akşemseddin hazretlerinin kerâmetine hayran kalıp, ziyâdesiyle memnun oldu. Fatih Sultan Mehmed Hân, Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretlerinin kabri üzerine bir türbe ve yanına da camii şerif bina ettirdi. Hz. Ebû Eyyûb el-Ensârî, Peygamber efendimizden bizzat işiterek 150 hadîs-i şerif rivâyet etti. Bunlardan bazıları şunlardır:

“Kim Allaha ortak koşmadan ibâdet eder, namazı kılar, zekâtı verir. Ramazan ayında oruç tutar ve büyük günahlardan sakınırsa, muhakkak onun için Cennet vardır.”

“Kılınan her namaz hatalara bir set çeker.” “Sadakanın efdali, akrabaya verilir.”

“Sizden birisi helâyâ gittiğinde kibleye yönelmesin ve kibleye dönmesin.”

“Bir müslümana, din kardeşini, üç günden daha fazla terk etmek, karşılaştıklarında birbirinden yüz çevirmek helal olmaz. Bunların en hayırlısı ilk önce selâm verendir.”

Bir adam Resûlullah'a gelerek, “Yâ Resulallah, bana veciz şekilde nasihat eder misin?” dedi. Bunun üzerine Resûlullah nasihat isteyen o adama şöyle dedi:

“Namazını kıldığın zaman, sanki dünyaya veda ediyormuşsun gibi ol, yarın özür dileyeceğin bir sözü söyleme, insanların elindeki ümidini kes.”

En çok hadis-i şerif rivayet eden Sahabi

Ebû Hureyre hazretleri, Eshâb-ı kirâm arasında en çok hadîs-i şerif bilen ve rivâyet edenlerdendir. İsmi Abdurrahman bin Sahr'dir. Künyesi **Ebû Hureyre**'dir. Bu künyenin verilishi hakkında kendisi şöyle demiştir. “Birgün kaftanımın içinde küçük bir kedi taşıyordum. Resûlullah gördü. **“Nedir bu?”** buyurdu. Ben de, “kedicik” dedim. Bunun üzerine Resûlullah bana **“Ey kedicik babası”** buyurdu.”

Ebû Hureyre , Peygamber efendimizin yanına geldikten sonra artık O'ndan hiç ayrılmadı. Ticaret, mal, servet gibi hiçbir meşgâlesi yoktu. Bunlarla hiç uğraşmadı. Eshâb-ı kirâmın en fâkiri olup, Eshâb-ı Suffa arasına katıldı. Eshâb-ı Suffa, Mescid-i Nebî'de kalır hep ilimle meşgûl olurdu. Ebû Hureyre, Peygamberimizin hep huzurunda bulundu. Bu hal Peygamberimizin vefâtına sürdü.

Peygamberimizin yanında devamlı bulunduğu için pek çok hadîs-i şerif işitmiş ve rivâyet etmiştir. Bir gün Peygamberimize şöyle demiştir: “Yâ Resulallah senden işittiklerimi hâfızamda fazla tutamıyorum.” Bunun üzerine Peygamberimiz **“Örtünü uzat”** buyurdu. O da ridasını uzattı. Resûlullah Ona duâ etti, iki mübarek eliyle üç defa O'na doğru nûr saçtı ve **“Örtünü göğsüne sür”** buyurdu. O da sürdü. Böylece Allahü teâlâ O'na öyle bir hafıza ihsan etti ki, işittiği hiçbir şeyi unutmadı. Ömrü de uzun oldu. Böylece çok hadîs-i şerif rivâyet etti.

Bir zât, İbn-i Ömer'e “Ebû Hureyre Resûlullahtan bu kadar çok hadîs rivâyet ediyor doğru mu?” dediğinde İbn-i Ömer “Yemin ederim ki, hiç birinde şek ve şüphe yoktur, çünkü Ebû Hureyre her zaman Resûlullah'a suâl sorar, aldığı cevapları ezberlerdi.” demiştir.

Eshâb-ı kirâm arasında Muhacirin ve Ensarin bir çoklarının bilmediği hadîs-i şerifleri Ebû Hureyre bilirdi. Çünkü Eshâb-ı kirâmın çoğu iş gücü sahibi olduğundan, bir kısmı çarşıda, pazarda çalışır, bir kısmı ziraatle meşgûl olurdu. Bu sebeple her zaman ve her saat Resûlullahın yanında bulunma fırsatını elde edemezlerdi.

Eshâb-ı kirâmdan bir kısmı ise kendini tamamen ilme vermiş olup, Resûlullahın huzurunda bulunurdu. Bunların en başında gelen Ebû Hureyre idi. Bu bakımdan o herkesin duymadığı hadîs-i şerîfleri işitip rivâyet etmiştir. Onun bu hali Eshâb-ı kirâmın ileri gelenleri tarafından da bildirilmiştir. Ebû Âmir buyurdu ki: O, hergün Resûlullahın huzurunda ve hizmetinde bulunmuştur. Biz eşlerimizle ve ailemizle, evimizde oluyorduk. Onun böyle bir meşgâlesi yoktu. Bu bakımdan O bizden daha fazla hadis-i şerif bilir ”

“Buraya gelmenizin sebebi nedir?”

Ebû Hureyre hazretleri, gece-gündüz Resûlullahın huzurundan ayrılmamış, bütün işini gücünü bırakmış, hep Peygamberimizin buyurduklarını dinleyip, hıfzetmiştir (ezberlemiştir.)

Hatta günlerce aç kaldığı halde dîni öğrenme gayretiyle buna katlanmıştır. Bu hususta kendisi şöyle anlatmıştır: “Bir gün açlığa dayanamayarak evimden çıkıp mescide gittim. Günlerce bir şey yememişim. Oraya varınca bir grup Eshâbın da orada olduğunu gördüm. Yanlarına varınca “Bu saatte niçin geldin Yâ Ebâ Hureyre” dediler. Ben de “Açlık beni buraya getirdi” dedim. Onlar, “Biz de açlığa dayanamayarak buraya çıkıp geldik” dediler.

Bunun üzerine hep birlikte Resûlullahın huzuruna gittik. Huzuruna varınca **“Bu saatte buraya gelmenizin sebebi nedir?”** buyurdu. Biz de “Açlık Yâ Resûlallah” dedik. Bir tabak hurma getirdi. Hepimizle ikiye tane hurma verdi. Ben birini yedim, birini sakladım. Resûlallah görüp, **“Niçin onu da yemedin?”** buyurdu. “Birini de anneme ayırdım” dedim. Resûlallah **“Onu da ye sana annen için iki tane daha vereceğiz”** buyurdu. Annem için iki tane daha verdi.

“Bir gün Resûlullah’a bir kase süt hediye getirildi. Ben o gün çok açtım. Resûlallah bana **“Git Eshâb-ı Suffayı çağır”** buyurdu. Çağırmaya gittim. Giderken bir sütün hepsi bana ancak yeter diye aklıma geldi. Eshâb-ı Suffa’yı çağırdım, yüz kişi kadar vardı. Resûlallahın emri üzerine o süt kasesini alıp her birine ayrı ayrı verdim. Hepsi doyasıya içti. Resûlallahın mu’cizesi ile artıyordu. Sonra Resûlallah **“Ben ve sen kaldık iç.”** buyurdu. Ben de biraz içtim. **“İç”** buyurdular. Tekrar içtim. İçtikçe **“İç”** buyurdular. O kadar içtim ve doydum ki, artık hiç içecek halim kalmadı. Sonra da kâseyi alıp Resûlallah içti..”

Ebû Hureyre, Peygamberimizden bizzat öğrendiği din bilgilerini ve işittiği hadîs-i şerîflerin İslâm dünyasına yayılması hususunda çok büyük hizmet yapmıştır. Her Cum’a günü namazdan önce hadîs-i şerîf dersleri verirdi. Hadîs-i şerîf öğrenmek için gelenler onun etrafında toplanırdı. Onun ders meclisi pek geniş olup, bir çok kimse ondan ilim öğrenip, ilimde yükselmiş ve hizmet etmiştir.

Ebû Hureyre fazileti ve İslâmı yaşamasıyla en mükemmel bir numûne idi. Çok geceleri ibâdet ile geçirir, sabaha kadar namaz kılar, Kur’ân-ı kerîm okurdu. Her ayın başında üç gün oruç tutardı. İbâdetlerde çok ihtiyatlı hareket ederdi. Hep abdestli bulunur ve Resûlallah **“Abdestli olan vücûd a’zasına Cehennem ateşi dokunmaz”** buyurdu, derdi.

Ebû Hureyre hazretlerinin son sözü

Ebû Hureyre hazretleri her gün onbir bin tesbih çekerdi. Ölümü yaklaştığında ağladı. Sebebi sorulunca “Ahiret azığının azlığından ve yolculuğun zorluğundan” demiştir. Allah korkusu, mahşer gününün hesabından bahsedilince titremeye başlar, bazan ağlayarak kendinden geçerdi.

Şakya Eshahi şöyle anlatır: “Bir defasında Medine’ye Ebû Hureyre’yi ziyaret için gelmişim. Resûlallahın kıyamet gününe dair bir hadîs-i şerîfini rivâyet ederken, birden bire feryad edip, kendinden geçti. Bir müddet sonra kendine gelince neden böyle yaptığını sordum. Biliyor musun? Kıyamet günü için Resûlallah buyurdu ki: **“Kıyamet günü Allahü teâlânın insanları hesaba çekeceği gündür. Kur’ân-ı kerîme, O’nun emirlerine uyanlar (hakyolu tutanlar) makbul olup, uymayanlar cezalandırılacaktır. Kur’ân-ı kerîmi bilip okuyan, öğrenip öğretenlerden amel etmeyenlerin vay haline”**

Kur’ân-ı kerîmde insanlara emirler vardır. Fakiri himâye etmek, sadaka vermek, akrabâyı ziyâret etmek... Bunların hepsini yerine getirmek gerekir. İşte bunun için kıyamet gününden korkarım dedi.”

Ömrünün son günlerinde hastalandı. Hastalığını duyanların ziyarete gelmesiyle büyük bir kalabalık toplandı. Hastalığı ağırlaştığında “Allahım sana kavuşmayı seviyorum. Bunu bana nasib eyle” demiştir. Ebû Hureyre’nin rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden bir kısmı şunlardır:

“Bir kimse bir mü’minin dünyaya üzüntülerini giderip ferahlandırırsa, Allah da kıyamet günü onun üzüntülerinden birini giderir.” “Her kim eli dar olan borçluya kolaylık gösterirse, Allah da dünya ve âhirette ona kolaylık gösterir.” “Bir kul din kardeşine yardımda buldukça, Allah da ona yardım eder.” “Bir kimse ilim tahsili için yola çıkarsa, bundan dolayı Allah ona Cennet yolunu kolaylaştırır.” “Ameli kendisini geride bırakan kimseyi, nesebi ileri götürmez.”

“Müslümanın müslüman üzerinde hakkı beştir. Bunlar: Selâm almak, hastayı ziyaret etmek, cenâzeyi teşyi etmek, davete icabet eylemek (kabul edip, gitmek) aksırana “Yerhamükellâh” Allah asna rahmet etsin, demek.” “Birbirinize hased etmeyiniz. Alış verişte birbirinizi aldatmayınız. Birbirinize dargın durmayınız ve birbirinizden yüz çevirmeyiniz. Birinizin bitmek üzere olan pazarlığını bozmayınız. Allahın kulları kardeş olunuz. Müslüman müslümanın kardeşidir; ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz, ona hor bakmaz.”

“Müflis kime nedir biliyor musunuz?”

Ebû Hureyre hazretlerinin bildirdiği hadîs-i şeriflerden bazıları:

Resûl-i Ekrem üç defa göğsünü işaret buyurarak, “Takvâ işte buradadır. Bir kimsenin şerir, kötü olması için müslüman kardeşini hor görmesi kâfidir.” buyurdu.

“İnsanların Cennete girmelerine en çok yardımcı olan, takvâ, Allah korkusu ve güzel ahlâktır.” “Kadın elbisesi giyen erkeğe ve erkek, elbisesi giyen kadın la’net olsun.”

“Bir zaman gelir ki, müslümanlar birbirlerinden ayrılır, parçalanırlar. Dini bırakıp kendi düşüncelerine, görüşlerine uyarlar. Kur’ân-ı kerîmî mizmarlardan, ya’ni çalgılardan, şarkı gibi okurlar. Allah için değil keyf için okurlar. Allahü teâlâ bunlara lâ’net eder. Azab verir.”

“Mü’minlerin imân bakımından en mükemmel olanı, ahlâkı en iyi olanlarıdır ve hayırlı olanlarınız da, kadınlara karşı hayırlı olanlardır”

“Allaha ve Kıyamet Günü’ne imân edenler, komşusuna eziyet etmesin. Allaha ve Ahiret Gününe imânı olan, misafire ikram etsin. Allaha ve Ahiret Gününe imân etmiş olan, ya hayır söylesin ya sussun.”

“Kadın dört şey için nikâh edilir. Malı, soyu, güzelliği ve dîni. Sen dindar kadını seç, mes’ûd olursun.”

“Yedi sınıf insan vardır ki, Allahü teâlâ onları hiçbir gölge bulunmayan günde (Kıyamet Günü’nde) Arş’ının gölgesinde gölgelendirir. Adaletli Devlet Reisi, Allaha ibâdet ederek büyüyen genç. Kalbi mescidlere bağlı olan kimse, Allah için birbirini seven ve bu uğurda birleşip bu sevgi ile ayrılan iki kişi, mevki sahibi olan güzel bir kadın tarafından zinaya çağırıldığı halde “Ben Allah’tan korkarım” cevabı ile mukabale eden kimse, sağ elinin verdiği sadakayı sol eli duymayacak surette gizli sadaka veren kimse, تنها yerde Allahı zikrederek, gözleri yaşla dolup taşan kimsedir.” “Sadaka, malı eksiltmez. İnsan afvettikçe Allah da onun izzetini ve şerefini artırır. Her kim Allah için tevazu ederse, Allah onu yükseltir.”

Birgün Eshâb-ı kirâma karşı “Müflis kime nedir biliyor musunuz?” buyurunca, Eshâb-ı kirâm “Parası ve malı olmayan kimseye diyoruz.” dediler. Resûlullah buyurdu ki:

“Ümmetim arasında müflis, şu kimsedir ki, kıyâmet günü defterinde, çok namaz, oruç ve zekât sevâbı bulunur. Fakat, bir kimseye sövmüş, iftira etmiş, malını almış, kanını dökmüş, dövmüş. Sevâbları, bu hak sâhiblerine dağıtılır. Hakları ödenmeden önce, sevâbları biterse, hak sahiplerinin günahları, bunun üzerine yükletilir. Sonra Cehenneme atılır.”

Ebû Mûsel-Eş’arînin son sözleri

Ebû Musa el-Eş’arî hazretleri, Resûlullahın vâliilerindedir. Resûlullah zamanında Zebid, Aden ve Yemen valiliklerinde bulundu. Resûlullah Muaz bin Cebel ile birlikte Yemen’e vali gönderirken ikisine şöyle buyurdu; **“Yemen’e vardığınızda halka kolaylık gösteriniz ve güçlük göstermeyiniz! Sevindirsin de nefret ettirmeyiniz. Muhabbet ediniz de ayrılmayınız.”**

Resulullah ile Zâtü’r-Rika gazâsında, Mekke’nin fethinde, Huneyn gazâsında bulundu. Hz. Ömer’in hilâfesinde Kûfe, Basra valiliklerine tâyin olundu. Burada vâli iken Ehvaz, İsfahan ve Nusaybin fethedildi. Hz. Osman’ın halifelîği esnasında önce Basra daha sonra da Kûfe vâliliğine tayin edildi. Hz. Ali zamanında da Kûfe valiliğine devam etti. Cemel vak’ası’na katılmadı. Sıffin Muharebesi’nden sonra, sulh için Hz. Ali’nin vekli oldu.

Ebû Musa el-Eş’arî, Kur’ân-ı kerîm’in bütün sûrelerini ezbere bilirdi. Hz. Ebû Bekir’in hilafesinde Kur’ân-ı kerîm’i toplayan heyetteydi. Safvân bin Süleyman diyor ki; “Resûl-i ekrem efendimiz zamanında Hz. Ömer ile Hz. Ali’den ve Muâz ile Ebû Mûsel-Eş’arî’den başkaları fetvâ vermezdi.”

İslâm takvimini yazılarında ilk defa O kullandı. Hayâ sahibi olup çok edebliydi. Kendini, Kur’ân-ı kerîm’in Meryem sûresi seksendördüncü âyetindeki **“Biz onların ecel günlerini sayıyoruz”** (Bu muayyen bir müddettir) meâlindeki hâl üzerinde bulunurdu. Her an son nefesini düşünürdü.

Dünyaya hiç değer vermezdi. Her halinde ve davranışında Allahü teâlâdan çok korktuğunu ifade eder, son nefesi imânla vermekten başka bir şey düşünmezdi. Bu haline akrabaları “Kendine biraz acısan” diye tavsiyede bulduklarında son sözü ; **“Atlar koştuğu vakit, son noktaya gelince nasıl bütün imkânlarını kullanırsa, ben de son noktaya geldiğimde bütün imkânlarımı kullanmak mecburiyetindeyim”** buyurdu.

Böyle yaşayıp bu hâl üzerine vefat etti. Hanımına “Aziğın hazırla, Cehennemin üzerinden geçilecek bir vasıta yoktur” buyurdu.

Ebû Musa el-Eş’arî, üçyüzaltmış hadîs-i şerîf rivâyet etti. Resûlullah’ın kendisine Hz. Osman’ın başına felâket geleceğini ve Cennete gireceğini haber verdiğini rivâyet etti. Güneş tutulunca Resûlullah Mescid-i şerife gelip, namaz kıdıktan sonra **“Allahü teâlâ’nın irsâl ettiği bu âyetler hiçbir kimsenin ne ölmesinden ne de hayatından dolaydır. Lâkin Allahü teâlâ bu âyetlerle kullarını tahvif eder (korkutur.) Bu kabilden (tabîî) bir hâdise gördüğünüzde Allah’a niyaza, Allaha karşı istiğfara (koyulup) iltica ediniz (dönünüz.)”** buyurduğunu nakletmiştir.

Allahın onları, onların Allahı sevdiği kavim

Ebû Musa el-Eş’arî hazretleri olan müslüman olmasını şöyle anlatır. “Biz Yemen’de iken Peygamber efendimizin ortaya çıkışı haberi bize ulaştı. Ben ve iki ağabeyim ve Eş’ari kabilesinden 52 veya 53 kişi bir gemiye bindik ve Resûlullah’ı görmek için yola çıktık. Ancak gemimiz hava muhalefeti sebebiyle bizi Habeşistan’a çıkardı. Orada Cafer bin Ebî Tâlib ile buluştuk ve müslüman olduk. Cafer “Resûlullah bizi, buraya gönderdi. Burada bir müddet oturmamızı emretti. Siz de bizimle burada bir müddet oturunuz” dedi. Bunun üzerine, biz de orada oturduk. Daha sonra Resûlullah’ın müsadesiyle Habeşistan hükümdarı Necâşi bizi iki gemiye bindirip Medine’ye gönderdi.”

Eş’ariler, Medine’ye gelmekte oldukları sırada Resûlullah eshâbına **“Yanınıza öyle bir kavim gelecektir ki onlar, İslâmiyet için, sizden daha yufka yüreklidirler”** buyurdu.

Müslümanlar arasında ilk defa müsâfeyahı yapanlar onlardı. Resûlullah onları Medine’de Botham Meydanlığı’na yerleştirdi ve onlara buyurdu ki: **“Sizin hicretiniz iki defadır. Biri Necâşi’nin ülkesine, ikincisi de yurduma yapılan hicrettir.”**

Eş’ariler yatsıdan geç vakitlere kadar ibâdet ettiklerinden, Peygamber efendimizin yanına giderler ve Resulullah da onların yanına gelirdi. Resûlullah Eş’ariler’e namaz kıdırdıktan sonra; **“Allahın siz olan nimetlerindendir ki, insanlardan bu saatte başka bir kimse namaz kılıyor değildir. Bu namazı sizden başka kılan kimse yoktur!”** buyurur, onları takdir ve teşvik ederdi.

Ebû Mûsel-Eş’arî bu iltifatlardan çok memnun olur, Allahın resûlüne ve müslümanlara sevgisi kat kat artardı. Kur’ân-ı kerîm’in Mâide sûresi 54. âyet-i kerîmesindeki **“Allahın onları seveceği ve onların da Allah’ı seveceği bir kavim getirir”** buyruğu hakkında Peygamberimiz **“Onlar işte bunun! Yani Ebû Mûsel-Eş’arî’nin kavmidir”** yine: **“Seferlerde yoldaşlık eden Eş’ari cemâatinin gece vakti evlerine girdikleri zaman okudukları Kur’ânı, seslerinden çok iyi tanırım. Sefer halinde, geceleyin onların kondukları yerleri de gündüz görmemiş olsam bile Kur’ân seslerinden anlarım”** buyurdu.

Resûlullah mübârek hanımlarından Aişe-i Siddıka ile bir gece bir yere gidiyorlardı. Ebû Mûsel-Eş’arî’nin evinin hizâsına gelince durdular. O Kur’ân-ı kerîm okuyordu. Okumasını bitirinceye kadar beklediler. Hz. Resûlullah, O’nu gündüz görünce akşamki hâdiseyi anlatıp, eshâbına **“Buna muhakkak Davud’un güzel seslerinden bir ses verilmiş”** buyurarak meth etti.

“Kim işine geldiği gibi mana verirse...”

Ebû Mûsel-Eş’arî hazretlerinin çok güzel Kur’ân-ı kerîm okuması, müfessir, müctehid olması ve Peygamberimizin iltifatlarına mazhar olması sebebiyle şöhreti vaazı çok kalabalık olurdu. Ehl-i sünnet itikadındaki iki mezhep imamından bir olan Ebûl-Hasan-i Eş’arî hazretleri de Eş’arî kavmindendir.

Bir vazında buyurdu ki: “Kur’ân-ı kerîme tazimle çok hürmet ediniz. Zirâ bu Kur’ân-ı kerîm sizin için ecîrdir. Kur’ân-ı kerîme uyun. O’nu kendinize uydurmayınız. Kim Kur’ân-ı kerîm’e uyarsa, Kur’ân-ı kerîm onu Cennet bahçelerine götürecektir. Kim Kur’ân-ı kerîmi kendine uydurursa, anladığı ve işine geldiği gibi mânâ verirse Cehennemin alt katlarına baş aşağı düşeceklerdir.” Yine buyurdu ki:

“Ademoğlu iki dere dolu altını olsa yine de tamam, yeter demez. Üçüncü bir dereyi doldurmaya çalışır. Adem oğlunun karnını birazcık toprakten başka bir şey doldurmaz.”

“İnsan, dünyalık için acele ederse âhiretten uzaklaşır.” “İnsanların çoğu para kazanmak hırsıyla helâk oldular.” “Kıyamet günü güneş, insanların tepesinde olacak ve iyi ameller de gölge edecek.”

Kıyâmet günü, ibâdet ehli müminlerin, Allahü teâlânın cemâlini göreceği hususunda; Resûlullah’ın gökyüzündeki aya bakıp: **“Şu ayı nasıl hiçbiriniz mahrum olmaksızın görüyorsanız, Rabbinizi de öyle göreceksiniz.”** hadis-i şerifini bulundu. Rivayet ettiğini diğer hadis-işeriflerden bazıları şunlar:

“Allahü teâlâ gece günah işleyene sabaha kadar gündüz günah işleyene de, tevbe etmesi için akşama kadar, mühlet verir. Güneş batıdan doğuncaya kadar böyle devam eder.”

“Dünyayı seven Ahiretine zarar verir, Ahiretini seven dünyasını zararlandırır. Bu böyle olunca, siz bâkiyi fâni üzerine tercih ediniz.”

“Mü'minler birbirini bağlayıp destekleyen bir binanın taşları gibidir.”

“Kırk gün helâl yiyenin kalbini Allahü teâlâ nurlandırır ve hikmet sözlerini kalbinden lisânına akıtır.” “Kişi sevdiği ile berâberdir.” “Kıyâmete yakın ilim kalker, cehalet hertarafı kaplar ve öldürme olayları artar.”

“Kötü arkadaş, demircilerin körükleri gibidir. Şayet üflediği ateş kıvılcımları seni yakmazsa, kokusu sana bulaşır.”

Kölelikten âzâd edildiği için ağladı

Ebû Râfi hazretleri ilk müslümanlardandır. Önce Resûl-i Ekrem'in amcası Hz. Abbas'ın kölesi idi. Hz. Abbas onu Resûlullah'a verdi. Böylece Resûlullah'ın aile efradı arasına girme saadet ve şerefine kavuştu.

Resul-i ekrem efendimiz, amcası Hz. Abbas müslüman olunca, sevincinden onu âzâd edip, Selmâ ismindeki azâdlısı ile evlendirdi. Ondandır Abdullah adında bir oğlu oldu. Bu oğlu büyüünce Hz. Ali'nin kâtibi olma şerefine kavuştu.

Ebû Râfi âzâd edildiği zaman ağlamış, “**Yâ Resûlallah! Beni niçin bırakıyorsun, bundan sonra da yanında kalacağım**” demiştir. Kölelikten azad edildiği için üzülen, hatta ağlayan insanlık tarihinde başka bir örneği var mıdır? Resulullah merhamet buyurmuş; hür iken de Resulullah'dan ayrılmamış, harb ve sulh zamanlarında da, Resûl-i Ekrem'in hizmetinde bulunma nimetine kavuşmuştur. Seferlerde Resûlullah'ın çadırını o kurardı.

Peygamber efendimiz Erkam bin Ebi-l-Erkam'ı, zekât memuru olarak göndermişti. O zaman Erkam ebû Râfi'e “Bana bu işte yardımcı olursan, sana, toplanan zekâtta, toplananlara ne verilirse, onu sana veririm” dedi. Ebû Râfi bunu Resûlullah'a arz edince, “**Yâ Ebâ Râfi! Biz Ehl-i Beyt'teniz. Onun için bize sadaka (zekât) helâl değildir. Kavmin kölesi, kendilerinden sayılır.**” buyurdu.

Ebû Râfi, Bedir gazâsından sonra Medine'ye hicret etti. Daima Peygamber efendimizin himâyesinde olup, devamlı sohbetinde bulunan Eshâb-ı Suffa arasına katıldı.

Ebû Râfi, Uhud ve Hendek gazvelerine iştirak etmiş, Hz. Ali'nin kumandasında Yemen'e gönderilen Seriyye'de bulunmuş, bu seriyye de Hz. Ali'ye yardımcılık vazifesi yapmıştır. Râfi, Hz. Ebû Bekir zamanında mürtedlerle yapılan muharebelerde bulunup, Hz. Ömer devrinde de fetihlere iştirak etmiştir. Hz. Osman'ın zamanında, kendi halinde, sâkin bir hayat yaşamış, ilimle meşgûl olup, pek çok talebe yetiştirmiştir.

Ebû Râfi'nin çok talebesi vardır. Oğullarından, Hasan, Râfi, Ubeydullah, Mutemer, torunlarından, Hasan, Sâlim ve başkalarından Ata bin Yesâr, Süleyman bin Yesâr bunlardandır. Ebû Râfi'den 68 hadîs-i şerîf rivâyet edilmiştir.

Ebû Râfi : “Resûlullah efendimiz abdest aldığı zaman, parmağının tamamen ıslanması için yüzüğünü hareket ettirdiğini, bildirmektedir.”

Yine Resûlullah'dan şu hadîs-i şerîfi nakleder: “**Sizden birinin kulağı çınlarsa, beni zikretsin ve bana salevât okusun.**”

“Allahü teâlânın kullarının en iyisi...”

Ebû Râfi hazretleri, Resûl-i Ekrem'in sünnet-i seniyyesini ve yüksek ahlâkını çok iyi bildirdi. Eshâb-ı kirâm, ondan bu konuda çok istifade etmişlerdir. Hatta İbn-i Abbas bir kâtip tutup, onun bu hususta verdiği bilgileri yazdırmıştır.

Allahü teâlâ, Adem aleyhisselâma olan ikramdan daha fazlasını Peygamber efendimize ihsan etmiştir. Çünkü Adem'e yalnız isim bilgisi verildi. Peygamber efendimize isim bilgisi verildikten sonra, bu isimlere ait şahıslarda bildirildi. Ümmetinden ne kadar kişi gelecektense hepsinin sûretleri kendisine sunulmuştur.

Bu konuda Ebû Râfi şu hadîs-i şerîfi bildirir, “**Adem su ile çamur arasında iken, ümmetimin sûretleri bana sunuldu. Adem'e bütün isimler öğretildiği gibi bana da bütün isimler öğretildi.**”

Hz. Resûl-i Ekrem'in mübarek hanımlarından olan Mâriye'den İbrahim isminde bir oğlu dünyaya teşrif etmişti. Ebû Râfi, Resûl-i Ekrem'e müjde haberini getirdiğinde Peygamber efendimiz, Ebû Râfi'e bir köle bağışlamıştır.

Ebû Râfi'nin Peygamber efendimizden, rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîf şöyledir: “**Allahü teâlânın kullarının en iyisi, borcunu en iyi ödeyenlerdir.**”

Ebû Râfi, İslâmın ilk zamanlarında müslüman olmasına rağmen müşriklerin şerrinden çekindiği için müslümanlığını açığa vurmamıştı.

Bedir muharebesine kadar, Mekke'de kaldı. Bedir muharebesi olmuş, müşrikler mağlup olarak Mekke'ye dönmüşlerdi. Ebû Râfi bu sırada Zemzem kuyusunun yanında kendi işi ile uğraşıyordu.

Yanında Hz. Abbas'ın zevcesi Ümm-i Fadl var idi. Ümm-i Fadl da müslüman idi. Bedir'de müslümanların, müşrikleri, büyük bir hezimete uğrattıklarını duyunca, çok sevinmişlerdi. Ebû Râfi ile Ümm-i Fadl bu sevinçli haberden konuşuyorlardı. Bu sırada oraya Ebû Leheb gelince, konuşmalarını kestiler.

Ebû Leheb, Bedir gazasına gitmemiş, yerine As bin Hişâm bin el-Mugire'yi göndermişti. O zamanın âdetine göre harbe gitmeyen bir kimse, yerine başkasını göndermesi gerekiyordu.

Ebû Leheb, gelince, kendisine Kureyş'in mağlubiyet haberini verdiler. Bunun üzerine orada bir yerde oturdular. Ebû Râfi ile Ebû Leheb'in sırtları birbirine dönük bir vaziyette idi.

Ebû Süfyân da Bedir'den dönmüştü. Hemen yanına çağırıp Bedirdeki yenilgi hakkında bilgi aldı. Ebu Rafi sevinç içinde bunları dinliyordu. Müşriklerin perişan halini duydukça sevinçten uçacak hale geliyordu. Fakat durumunu da belli etmemeye çalışıyordu. (Devamı yarın)

“Vallahi onlar meleklerdir”

Ebu Rafi hazretleri ile Ebu Leheb Zemzem kuyusunun yanında beraberken, Ebu Lehebi görenler, “İşte Ebû Süfyân geldi “ diye haber verdiler.

Ebû Leheb, Ebû Süfyân'a “Ey kardeşimin oğlu! Yanıma gel”, diye çağırırdı. O'ndan, Bedir harbi hakkında bilgi istedi. “Anlat bakalım, nasıl oldu” diye suâl etti.

Ebû Süfyân orada bir yere oturdu. Bir çok kimse de ayakta dinliyorlardı. Ebû Süfyân şöyle anlattı: “Hiç sorma, müslümanlarla karşılaşıncı, sanki elimiz kolumuz bağlı idi. İstedikleri gibi hareket ettiler. Bir kısmımızı öldürdüler, bir kısmımızı esir ettiler. Vallahi ben bizimkilerden kimseyi kınayıp, ayıplamıyorum. Çünkü, o sırada öyle kimselerle karşılaştık ki, yer ile gök arasında siyah beyaz atlar üzerinde beyazlara bürünmüşlerdi..”

Sessizce onları dinlemekte olan Ebû Râfi farkında olmadan **“Vallahi onlar meleklerdir”** deyiverdi. Ebû Leheb, ona şiddetli bir tokat vurdu ve kaldırıp yere çarptı. Bir hayli onu dövdü. Bunun üzerine, orada bulunan Ümm-i Fadl, odanın direklerinden birini alıp, şiddetle Ebû Leheb'e vurdu.

Ebû Leheb'in başından yaralandığını görünce, “Kimsesi yok diye onu güçsüz gördün değil mi?” dedi. Ebû Leheb, zelil, hakîr ve horlanmış bir vaziyette dönüp, gitti.

Bundan sonrasını Ebu Rafi şöyle anlatır: Yedi gün geçmişti ki, Allahü teâlâ ona, kara kızıl denen bir hastalık verdi. Bu hastalık onu öldürdü. Oğulları onu iki veya üç gece defnetmeden bıraktılar. Nihayet pis bir şekilde kokmaya başladı. Herkes, Ebû Leheb'in yakalandığı hastalıktan, tâundan kaçır gibi, kaçıyor ve sakınıyorlardı.

Bunun üzerine Kureyş'den biri, Ebû Leheb'in oğulların: “Yazık size, utanmıyor musunuz? Babanızı, kokuncaya kadar evde bıraktınız. Hiç olmazsa onu bir yere gömüp kaybedin” dedi.

Oğulları o şahsa şöyle cevap verdiler: “Biz ondaki cerâhtlenmiş çıban ve sivilcelerden korkuyoruz” dediler. Bu defa adam onlara Siz gidiniz, ben geliyorum, size yardımcı olacağım” dedi. Sonra, üçü bir araya geldiler. Onu yıkamadılar. Sadece yanına yaklaşmadan, uzaktan üzerine su serptiler. Yüklenip, kenar bir yere gömdüler. Leşi görünmeyinceye kadar, üzerine taş attılar. Ebû Leheb böylece ebediyen azap ve ateşler içerisinde kalacağı yurduna, geçiş âlemi olan, karanlık ve Cehennem çukuru kabrine girmiş oldu.

Ebû Talha el-Ensari

Hiz. Ebû Talha, İslâm güneşinin Mekke-i Mükerrerede doğup cihanı aydınlatmaya başladığı sırada 20 yaşına erişmiş tam gençlik çağını yaşıyordu. Resûl-i ekrem efendimiz, İslâmiyeti Medinelilere öğretip yaymak için Mus'ab bin Umeyr'i görevlendirmişti.

Bu, Ebu Talha ile görüşüp, Onu da, bu dine girmeye davet etmişti. Hiz. Ebû Talha da İslamiyeti kabul etti. Sonra Mekke-i Mükerreme'ye giderek Resûlullah efendimiz ile görüşüp, Onunla konuşmak, sohbetinde bulunmak şerefine de kavuşmuştu. Mekke'de, Resul-i Ekrem'e bîat ettikten sonra tekrar Peygamberimiz tarafından, Medineye gönderilmiş ve oradaki Ensâra İslâmiyeti tebliğ etmek, açıklayıp öğretmek için ta'yin olunan nakiblerden (temsilcilerden) biri olmuştu.

Resûlullahın âhirete irtihalinden sonra, Eshab-ı kirâmın her biri, onun ayrılık acısına dayanamayarak başka şehirlere hicret etmişlerdi. Hiz. Ebû Talha da, ayrılık üzüntüsü sebebiyle Şam'a gitti. Burada uzun müddet kaldı. Medine'ye dönüp, Resûlullah'ın kabr-i şerifini ziyaret etmek arzusu her geçen gün fazlalaşmasına rağmen, ancak Hiz. Ömer'in şehid edilmesine yakın bir zamanda gelebilmişti.

Hız. Ömer de, Ebû Talha'yı çok sever, ona çok güvenirdi. Sarsılmayan bir itimadı vardı. Nitekim Hız. Ömer, kendisinin efâtından sonra halife olacak kimsenin seçimini 6 kişilik bir şûrâ'ya (heyete) havale etmişti. Bunların içinde Ebu Talha da vardı.

70 yaşında bulunduğu sırada, bir gün Berâe (Tevbe) sûresini okurken 41'nci: **"Ey mü'minler gerek hafif (süvari) gerek ağırlıklı (piyâde) olarak seferber olun ve mallarınızla canlarınızla Allah yolunda muharebe edin! Eğer bilerseniz, bu sizin için pek hayırlıdır"** âyet-i kerîmesi gelince, şecaat ve kahramanlık damarı kabarıp: "Rabbim beni gerek gençliğimde, gerekse ihtiyarlığımda kâfirler ile harbe ve cihada davet ediyor. Çabuk beni harp için teçhiz ediniz ve yolculuk için lâzım olacak şeyleri hazırlayınız. Harbe gideyim!" dedi.

Oğulları da: "Ey Babacığım! Resûlullah ile birlikte, O âhirete göç edinceye kadar cihadda bulundun. Sonra da Hız. Ebû Bekir ile Hız. Ömer zamanlarında harblere katıldın. Şimdi harb etmek sırası bizimdir. Sen otur, biz gidelim" dediler ise de, Hız. Ebû Talha: "Hayır, hayır! Ben gideceğim!" diyerek evvelki sözünden vazgeçmedi.

Bir deniz harbi için hazırlanan orduya katıldı, fakat gemiye bindikten ve denize açıldıktan bir müddet sonra vefât etti. Vefâtından sonra yedi gün kara parçası bulunamadığı için defn edilemedi, bu kadar uzun süre dışarıda kalmasına rağmen sanki hayatta imiş gibi mübârek cesedinin bozulmadığı görüldü. Gemi sahile yanaşınca karada bir yere defnedildi.

"Sevdiğiniz mallarınızdan vermedikçe..."

Hız. Ebû Talha, Medine'deki Sahâbilerin en zenginlerindendi. Medine içinde onun kadar malı mülkü olan pek azdı. Bütün malları, havyanları Berha mevkiinde bulunuyordu. Burası Medine'deki Meccid-i Nebi'ye çok yakındı. Resûlullah efendimiz sık sık buraya uğrar, manzarasını seyrederek ve meşhur olan suyundan içerdi. Yine bir gün buraya uğradığında, Kur'ân-ı kerîmden Al-i İmrân 92'nci, **"Sevdiğiniz mallarınızdan infak etmedikçe, hayra nâil olamazsınız"** âyet-i kerîmesi nazil oldu.

Bu âyet-i kerîmeyi işiten Hız. Ebû Talha, hemen Resûlullah'a başvurarak, mallarının hepsini kendisine bağışlayıp istediği gibi kullanmasını teklif etti.

Resûlullah efendimiz de bu malları akrabasına dağıtmasını isteyince emir buyurduğu şekilde, bütün mallarını akrabalarına sadaka olarak dağıttı. Bundan önce de, birçok defa mallarının hepsini Resûlullah'a bağışlamıştır.

Hız. Ebû Talha'nın, Resûl-i Ekrem efendimize öyle bir sevgisi vardı ki, ona bir zarar gelmesinden çok korkardı. O'nun evinden sokağa çıktığını görünce, hemen o da dışarı çıkar, O'nu takibederdi. Bir aralık, Medine-i Münevvereye bir düşman saldırısı söz konusu olmuştu. Müslümanların korkusu ve telâşu artınca, Peygamberimiz durumu incelemek için, bir gece hayvanının sırtına binerek dışarıya çıkmıştı. Hız. Ebû Talha da hemen çıkıp O'nu takibetti. Merak edilecek bir durum bulunmadığını görünce geri döndüğünde, Ebû Talha ile karşılaştı.

Hız. Ebû Talha'nın bu yakınlığı Resûlullah efendimizin, O'nun evini sık sık ziyaretetmesinden de anlaşılmalıdır. Hız. Ebû Talha'nın üvey oğlu Enes bin Mâlik, Resûl-i Ekrem'in bu sevgisini şöyle anlatıyor: "Resûlullah efendimiz, daima evimize gelip gider ve bizi memnun etmek için her şeyi yapardı. Resûl-i Ekrem'in bizimle olan yakınlığı o dereceye varmıştı ki, hepimizi ayrı ayrı sevindirir, benim ana tarafından kardeşim olan bir çocuğu, çeşitli latîfeleriyle eğlendirip neş'elendirirdi. Namaz vakti geldiği zaman, biz de Resûl-i Ekrem'e bir seccade yayar, arkasına dizilir, namazımızı kılardık."

Hız. Ebû Talha'nın fazileti, üstünlüğü ve kemâli çoktu. Resûl-i Ekrem'in yanında hususi bir yeri vardı. Onu bağlılığı ve muhabbeti ile tanınmıştı. Resûlullah'ın uğruna katlanmayacağı hiçbir fedakarlık yoktu. Bütün harblerde, gözü ile Resûlullah'ı takibederdi. O'na bir zarar gelmemesi için, en sıkışık anlarında Onun yanına koşar ve vücudu ile Ona siper olmaya çalışırdı.

Sohbet etmenin üç hakkı

Hız. Ebû Talha'nın evinde güzel bir yemek pişirildiğinde mutlaka Resûl-i Ekrem efendimiz hatırlanır, onun bu yemeğe iştirakini isterlerdi. Hız. Enes şöyle anlatıyor: "Bir gün, üvey babam Ebû Talha tavşan avlamıştı. Tavşan evde pişirilmiş, Resûl-i Ekrem efendimiz için bir hisse ayrılmıştı." Resûl-i Ekrem'in bunu yiyip yemediği sorulunca da: "Evet, Resûlullah, onu yidi" demiştir. Hız. Enes'in annesi ve Ebû Talha'nın hanımı olan Ümmü Süleym (Rumeysa), bu gibi fırsatların hepsini hemen değerlendirirdi.

Hız. Enes bin Mâlik diyor ki: "Annem Ümmü Süleym, beni bir gün, Resûl-i Ekrem efendimize göndererek elime, taze hurmalarla dolu bir kap vermişti. Resûlullah efendimiz, bundan mübârek elleriyle alarak, hanımlarından herbirine gönderiyordu. Peygamberimiz, bunlardan arzu ettiği kadarını gönderdikten sonra geriye kalan hurmaları oturup yedi."

Hız. Ebû Talha'nın fazileti, üstünlüğü ve hadîs-i şerîf rivâyetindeki son derece ihtiyatı ve titizliğı, bu ilmin âlimlerince kabul ve sağlam görülmüştür. Resûlullah efendimizin 92 hadîs-i şerîf bildirmiştir. Bu hadîs-i şerîflerden bazıları şunlardır:

Bir gün Resûlullah'ın huzuruna girmiştir. Onu, tarif edilemeyecek bir şekilde meşeli ve gülyüzlü gördüm. Sebebini sorduğumda, buyurdu ki: "Yâ Ebâ Talha! Nasıl memnun olmayayım ki, biraz önce Cebrâil aleyhisselâm gelip, ümmetimden senin üzerine bir kerre salât ve selâm getiren kimse üzerine, Allahü teâlâ ve melekleri on kerer salât ve selâm getirir" diye müjde vermek için Allahü teâlâ tarafından gönderildiğini söylemişti.

"İçinde köpek ve canlı resim bulunan eve melekler gelmez."

"Bir müslümanın şerefi ile oynandığı, onun aleyhinde konuşulduğu yerlerde, kim ona yardım ederse, Allahü teâlâ da yardıma muhtaç olduğu gün kendisine yardım eder. Bir kimse, din kardeşini insanlar içinde aleyhinde konuşarak rezil edip, kusurlarını teşhir etmeye kalkarsa, yardım edilmeye muhtaç olduğu günde, Allahü teâlâ da onu rezil eder."

Bir gün, bir cemaat ortasında oturuyorduk. Resûlullah geldi ve bize: "Ne yapıyorsunuz?" diye sordu. Dedik ki, "Yâ Resûlallah! Oturduk, konuşuyoruz, sohbet ediyoruz." Bunun üzerine Resûl-i Ekrem efendimiz: "Böyle oturduğunuz zaman, sohbetlerin hakkını veriniz!" buyurdu. Kendisinden: "Sohbetlerin hakkı nedir! Yâ Resûlallah!" diye istihdamda bulunduk. Buyurdular ki: "**Gözü yummak, yani arkadaşlarının kusurunu görmemek, selâma cevap vermek ve güzel söz söylemektir.**"

Ebû Zer Gıfârî hazretleri

Ebû Zer Gıfârî hazretleri, Eshab-ı kiramin meşhurlarından olup, zahidliğı, yalnızlığı ve sözünde durmadaki sadakatiyle meşhurdur. Resûlullah efendimize bi'at ederken "Hak teâlânın yolunda hiçbir kötöleyicinin kötölemesine aldanmayacağına, ne kadar acı olursa olsun daima doğru sözlü olacağına" söz vermişti. Ömrünün sonuna kadar hep böyle kaldı. Bu hususta Resûlullah efendimiz, "**Dünyaya Ebû Zer'den daha sadık kimse gelmedi**" buyurmuşlardır.

Ebû Zer, dünyaya hiç değer vermezdi. Son derece kanaatkâr, fakir ve yalnız yaşardı. Peygamber efendimiz bu sebeble ona "Mesîh-ül-islâm" lâkabını vermişti. Peygamberimize tam bağlanıp, O'nun sevip, beğendiğini seven, Onun sevmediğini ve beğenmediğini sevmeyen Ebû Zer, Resûlullahın vefâtında da yanında bulunmuştur. Peygamberimizin vefâtından sonra Şam'a çekilip, son derece mahzun ve yalnız yaşadı.

Tebük muharebesinde Ebû Zer Gıfârî hazretlerinin devesi pek zayıf ve dayanıksız olduğu için geride kalmıştı. Yolun ortasında devesi çöküp kalınca, devesinden indi. Eşyasını sırtına yükleyerek orduya yetişti. Alnız başına تنها bir yere oturdu. Peygamberimiz, Hz. Ebû Zer'i böyle tenhada görünce "**Allahü teâlâ, yalnız başına yürüyen, yalnız başına vefât edecek olan ve yalnız başına haşrolunacak olan Ebû Zer'e rahmet eylesin**" buyurmuşlardır.

Şüphelilerden ve haramlardan son derece sakınırdı. Evinde bir günlük nafakasından fazlasını bulundurmaz, hep fakirlere dağıtırdı. Herkesin böyle yapmasını isterdi. Fakat oranın zenginleri Ebû Zer'in bu durumunu beğenmediler. Oradan gitmesi için Hz. Osman'a mektup ile bildirdiler. Böylece Medine-i Münevvre'ye davet edildi.

Hız. Osman, Şam halkının kendisinden şikâyet sebebini sordu. Ebû Zer de hâdiseyi olduğu gibi anlattı. Bunun üzerine Hz. Osman "Yâ Ebâ Zer, halkı zühd yoluna zorla sokmak imkânsızdır. Benim vazifem, onlar arasında Hak teâlâ hazretlerinin emriyle hükmetmek ve onları çalışma, iktisat tarafına teşvik eylemektir." buyurdu. Sonra Ebû Zer, Resûlullah bana "**Binalar Seldağı'na ulaştığı zaman, sen Medine'den ayrıl**" diye emretmişlerdi. İzin vererseniz, ben Medine'den gideyim dedi.

Hız. Osman müsaade buyurdular ve bir deve sürüsü ile, iki köle verdiler. Yetecek miktarda yiyecek ve hediyeler ile Medine-i Münevvereye yakınlarındaki (ebeze) adındaki köye gitmesini söylediler. Ailesi de Şam'dan buraya gönderildi. Ebû Zer Gıfâr hazretleri buraya bir mescit yaptırdı. Vefât edinceye kadar, gelenlere İslâm dînin öğretti. Adîs-i şerîfler rivâyet eyledi. Kalan ömrünü burada geçirdi ve orada vefât etti.

"**Bana elbise değil kefen lâzım**"

Ebû Zer Gıfârî hazretlerinin yalnız, garip bir hayatı oldu. Hayatı gibi vefâtı pek garip oldu. Vefâtına yakın hanımı, kendisinin doğru dürüst giyecek bir elbisesi ılmadığı için ona bir elbise aradığında, "**Bana elbise değil kefen lâzım**" deyip, Resûlullahın kendisine nasıl vefât edeceğini söylediğini bildirdi. "**İyi bir haber var, yakında Resûlullah'a kavuşacağım**" ve "**Ey ölüm çabuk gel ruhum Rabbime kavuşmak sevgisiyle çırpınıyor**" dedi.

Sonra, kızı veya hanımına dönüp, "Dışarıdan gelen olup olmadığını" sordu. Dışarı çıkıp baktıklarında bir şey görünmediğini bildirdiler. Bunun üzerine "Vefât zamanım henüz gelmedi. Şimdi siz bir koyun kesip hazırlayın. Cenazemde sâlih bir topluluk bulunacak. Onlara ikrâm edersiniz. Yemeden gitmemelerini benim tenbih ettiğimi söylersiniz" buyurdu.

Arzusu yerine getirildi. Tekrar kızına veya hanımına dışarı çıkıp gelenlerin olup, olmadığına bakmasını isteyince, dışarı çıktılar. Uzaktan bir topluluğun gelmekte olduğunu görünce içeri grip haberi verdiler.

Bunun üzerine kendisinin kibleye karşı çevrilmesin istedi. Kibleye döndükten sonra Hz. Ebû Zer, **“Bismillahi ve billahi ve alâ milleti Resûlullah”** diyerek ruhunu Hak teâlâyâ teslim etti. Gelen misafirler karşılanıp Ebû Zer Gıfârî'nin vefât ettiği bildirildi.

Bunlar, “Böyle mübarek bir zâtın cenazesinde bulunmak, Allahü teâlânın bize hususi bir kerem ve lütfudur”, diyerek, Ebû Zer'i gasl, techiz ve tekfin edip namazını kıldılar ve defnettiler. Tam gitmek üzereyken, Ebû Zer Gıfârî size selâm etti, yemek yemeden gitmemenizi tenbih eyeldi diye bildirilince, hepsi oturup yemek yediler. Sonra durumu gidip halifeye bildirdiler. Ebû Zer vefât ettiği bir evi, üç koyunu ve birkaç keçisinden başka malı yoktu.

Ebû Zer Gıfârî hazretleri, Peygamberimizden bizzat işiterek ikiyüzseksenbir hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden bir kısmı şunlardır:

“Akıllı olan kimse zamanını üçe bölmeli, bir kısmını ibâdetle, bir kısmını nefis muhasebesi ile diğerini de öbür işlerini yapmakla geçirmelidir.”

“Nerede olursan ol takva üzerine bulun, Allahtan kork.”

“Eğer iyilik yapmaya gücün yetmiyorsa, hiç olmazsa kötülük etme bu da nefsin için verilmiş bir sadakadır.”

“Amellerinizin faydası kendinizdir”

Ebû Zer Gıfârî hazretlerinin rivâyet ettiği bir hadis-i kudsî şöyledir

Allahü teâlâ buyurdu ki: “Ey kullarım! Şüphesiz zulüm kendime haram kıldım. Yani zulümden münezzehim. Bunu size de haram kıldım. Sakın kimseye zulüm etmeyin. Ey kullarım! Hepiniz, dalâlet, sapıklık üzere yaratıldınız. Yani din bilgilerini bilmiyordunuz. Ancak sizden hak yoluna hidayet ve imân etmeğe muvaffak eylediğim kimseler hidayete kavuştu, dalâletten kurtuldu. Benden hidayet isteyiniz, sizi hidayete kavuşturayım.”

“Ey benim kullarım hepiniz açtınız. Fadl ve keremimle sizleri yedirip içirip doyurdum. Benden yiyecek içecek talep ediniz ki size bunun sebeplerini ve yolunu kolaylaştırayım.”

“Ey benim kullarım hepiniz çıplaktınız, hepinizi ben giydirdim. Benden giyecek talep ediniz ki sizi giydireyim.

“Ey benim kullarım! Siz gece-gündüz kast ile hata edersiniz. Ben ise şirkden başka bütün günahları affediciyim. Bana istiğfar ediniz ki sizi mağfîret edeyim.”

“Ey benim kullarım! Şüphesiz siz bana hiçbir zarar veremezsiniz ve bana hiçbir fâide sağlayamazsınız. Ben bunlardan münezzeh ve müberrâyım. En ganiyy-i mutlakım siz de fakir-i mutlaksınız.”

“Ey benim kullarım! Eğer sizin öncekileriniz ve sonrakileriniz, insanların, cinleriniz, takvânın en yüksek derecesinde olsa, benim mülkümde zerrece artış olmaz. Zühd ve takvânın fâidesi yine sizedir.”

“Ey benim kullarım! Sizin öncekileriniz ve sonrakileriniz insan ve cinleriniz, yani hepiniz en âsî bir kimse gibi hep, isyânkâr ve günâhkâr olsanız, benim mülkümde zerre eksilmez. Bunların zararı, ziyânı size ulaşır.”

“Ey kullarım! Öncekileriniz ve sonrakileriniz, insanların ve cinleriniz, yeryüzünde bir yerde el kaldırıp benden isterseniz, (Ben de dilersem), her istediğinizi veririm. Böylece benim mülkümde bir şey eksilmiş olmaz. İğne denize daldırıldığı zaman iğne denizden bir şey eksilir mi? Ucunda kıymetsiz bir yaşlık kalır.”

“Ey kullarım! Sizin amel ve ibadetlerinizi, her işinizi, ümi ezelm ve hafaza meleklerim ile zapt ve hıfz ederim. Sonra işlerinizin karşılığını âhirette noksansız veririm. İşte bu şekilde her kim bir hayır işlerse, bana hamd-ü senâ eylesin. Bu da benim ihsânımdır. Bundan başka iş işleyenler de beni değil, kendi nefislerini kötülerler. Zira kötülük işleyenler, irâde-i cüz'iyeleri ile kendi nefislerine uyararak günah işliyorlar.”

En olgun mümin kimdir?

Ebû Zer Gıfârî hazretleri şöyle anlatmıştır: “Bir gün mescide girdim. Resûlullah yalnız oturuyordu. Ben de yanına oturup sordum: Yâ Resûlallah imân bakımından en kâmil mü'min hangisidir? “Ahlâkı en güzel olanıdır” buyurdu.

Dedim ki, Yâ Resûlallah mü'minlerin en emini kimdir? “İnsanlara elinden ve dilinden zarar gelmeyen kimsedir” buyurdu. Dedim ki, Yâ Resûlallah en efdâl hicret hangisidir? “Günahlardan uzaklaşmaktır.” Buyurdu.

Sadakanın en efdali hangisidir? Yâ Resûlallah dedim. “Az da olsa fakirin gönlünü almak için verilir.” Buyurdu. Dedim ki, Yâ Resûlallah, Allahü teâlânın indirdiği âyetler içinde en faziletlisi hangisidir? “Âyet-el kürsîdir.” buyurdu.

Yâ Resûlallah bana nasihât et dedim. Buyurdu ki:

“Sana Allah’tan korkmayı tavsiye ederim. İşin başı budur. Sana Kur’ân-ı kerîmi okumayı tavsiye ederim. O senin için yeryüzünde nur, gökte meleklerin övgüsüdür. Çok gülmeyi terket, çok gülmek kalbi öldürür, yüzün nurunu giderir. Susmayı tercih et sadece hayır söyle, bu şeytanı senden uzaklaştırır dîne uymakta sana yardımcı olur. Miskinleri (fakirleri) sev onlarla bulun. Kendinden aşağı olanlara bak, senden üstün olanlara bakma, çünkü içinde bulunduğun hal senin için nimettir. Akrabanı ziyaret et, onlar seni ziyaret etmeselerde. Allahü teâlâyâ itâat et, kınayanların kınamasına aldırma. Acı da olsa Hakkı söyle!”

Biraz daha istedim.” Sonra da elini göğsüme koydu ve şöyle buyurdu:

“Tedbir almak gibi akıllılık yoktur. Haramlardan el çekmek gibi vera yoktur. Güzel ahlâk gibi de soyluluk yoktur.” buyurdu.

Ebû Zer hazretleri buyurdu ki:

“Malının iki ortağı vardır. Biri semâvî âfetler, diğeri de vârisler. Şu hâlde eğer malından nüsibi enaz olan kimse olmak istemiyorsan ve buna gücün yetiyorsa, Allahü teâlâ’nın yolunda sarfet.”

“Fakir yani, ihtiyaç hali benim için zenginlikten ve hastalık da sıhhatli olmaktan daha sevgilidir.” Bu söz yüksek derecelerini göstermektedir. “İnsan ne kadar dünya malı toplarsa o kadar dünyaya düşkün olur.” “Yalnızlık kötü arkadaşla bulunmaktan iyidir. İyi arkadaşla beraber olmak da yalnızlıktan iyidir.” “En garip ve en çok muhtaç olduğun gün, kabre konduğun gündür.”

Ebû Said-i Hudri hazretleri

Ebû Said’i Hudri hazretleri Eshab-ı kiramın meşhurlarındandır. Babası Hz. Malik bin Sinan da Uhud gazâsında, Resûlullah efendimiz yaralanınca, mübarek yanaklarından akan kanı emmekle şereflenmişti. Bunun üzerine Peygamberimiz, Hz. Malik için: “**Kanım, kanıma dokunan, karışan kişiye Cehennem ateşi dokunmaz.**” buyurdu. Babası Malik bin Sinan bu savaşta şehid oldu.

Uhud gazâsından dönüşte Peygamberimizi nasıl karşıladıklarını Ebû Said’i Hudri şöyle anlatmıştır: “Annem ile birlikte Peygamber efendimizi karşılamağa, O’nun mübarek cemâlini görmeğe gittiğimizde, babamın şehid olmakla şereflendiğini öğrenmiştik.

Peygamberimize bakarken O da bizi gördü. Bana buyurdu ki: “**Sen, Sa’d bin Malik misin?**” Ben de: “Evet babam, anam sana feda olsun. Yâ Resûlallah” dedim. At üzerinde idi yanına yaklaştım, mübarek dizlerinden öpmekle şerefledim. Bana: “**Allahü teâlâ, babana ecrini versin**” buyurdular.

Babasının şehâdetiyle evin bütün yükü Hz. Ebû Said’in omuzlarına yüklendi. Evin geçimini sağlayacak kimse olmadığı için, ailesi ibr hayli sıkıntıya düştü. Annesi ile çoksabırlı olduklarından dertlerini sıkıntılarını kimseye söylemezlerdi. Aç kaldıkları zaman karınlarına taş bağlayarak, açlıklarını gidermeye çalışırlardı.

Bir gün annesi dayanamamış: “Evlâdım, Resûlullah efendimiz kendisine başvuranları hiç geri çevirmiyor, onlara yiyecek bir şey bulup veriyor. Sen de git, belki hakkımızda hayırlı olur” diyerek Ebû Said’i, Resûlullaha gönderdi.

Resulullah efendimiz Eshabına nasihat veriyordu. Oturup dinlemeğe başladı. Bir ara Resûlullah efendimiz, “**Kim Allahü teâlâdan başka her şeyden yüz çevirir ve her şeyi Allahü teâlâdan beklerse, Allahü teâlâ onu, ganî eyler, zengin kılar. Sabırdan üstün bir rızık yoktur. Eğer sabra razı değilseniz isteyiniz vereyim**” buyurdu.

Bu mübarek sözleri işiten Hz. Ebû Said’i Hudri, Peygamber efendimizden bir şey isteyemedi. Eve gelip durumu annesine olduğu gibi anlattı. Ebû Said’i Hudri’nin bu hareketinden sonra işleri yolunda gitti. Medine’nin en zenginlerinden oldu.

Ebû Said’i Hudri buyuruyor ki, Peygamber efendimiz, neşelenip eğlenen bazı insanları görünce buyurdu ki “**Eğer ölümü düşünseydiniz, lezzetler size tatsız gelirdi ve bulunduğunuz şu halden ayrılırdınız.**”

Hz. Ebû Said’i Hudri hazretleri, doğru bildiği bir hususu söylemekten çekinmezdi. Çok cesur, fedâkâr ve sabırlı bir zât idi. Temiz ve sade bir yaşayışı vardı. Böyle olmayı severdi. Muhtaç olanlara yardım eder, onları evine alıp terbiye ederdi.

Peygamber efendimizin âhirete irtihalinden sonra her türlü fitneden uzak olmaya çalıştıysa da bozuk fırkalardan Haricilerle yapılan Nehrevan harbine katıldı.

Bu savaştan sonra Sevgili Peygamberimiz ile beraber olduğu günlerdeki bir hadiseyi hatırladı. Bir gün, Peygamberimiz Eshâbına, bir şeyler taksim ediyorlardı. Bir adam gelip: “Yâ Resûlallah! Adalet üzere hareket et” dedi. Peygamber efendimiz de: “**Ben adalet etmezsem, kim eder?**” buyurdu. Bu hadise esnasında Hz. Ömer de orada idi. Bu adama çok kızdı ve

Resûlullaha dönerek: “Yâ Resûlallah! Müsâde buyurursanız, şu adamın kellesini uçurayım” dedi. Resûl-i ona dönerek: **“Hayır, bırak. Onun bir takım arkadaşları olacak ki onlar sizin namazlarınızı, oruçlarınızı beğenmeyecek. Fakat onlar, bir ok, yayından nasıl çıkarsa, dinden öyle çıkacaklardır. Bunların içinde öyle bir adam bulunacak ki, memelerinden biri kadın memesi gibidir. Bunlar, insanlar fetret devrinde iken zuhur edeceklerdir.”** (meydana çıkacaklardır) buyurdularını sırada, **“İnsanlar içinde öyleleri vardır ki, sen zekâti dağıtırken seni kaşla gözle muaheze ederler”** âyet-i kerîmesi nazil oldu. Hz. Ebû Said’i Hudri, “Ben, Peygamberimizin işaret buyurduğu bu adamı, Hz. Ali’nin öldürdüğünü gördüm. Bu adam aynen Peygamberimizin tarif ettiği gibiydi.” buyurdu.

Hak ve hakikati müdafaa etmek hakkında duymuş olduğu bir hadîs-i şerîfi hemen her yerde rivayet ederdi. Fakat, “Hak ve hakikate hizmette kusur ederim” endişesiyle ağlardı. Rivayet ettiği, herkes tarafından tanınmış olan bir hadîs-i şerîfde Peygamberimiz buyurdular ki: **“İçinizden biri, bir münkeri (yasak edileni) görürse ve ona eliyle mani olabilirse, hemen ona mani olsun. Eliyle mani olamazsa diliyle, dili ile de mani olamazsa onu kalbiyle yapsın. Bu da imânın en zayıfıdır.”**

Hz. Ebû Said’i Hudri anlatıyor: “Resûlullahın huzuruna gittim. Kadife ile örtünmüş idi. Sıtma harareti o kadifeden çıkıp, his olunurdu. Elimizi, mübarek bedenine koyamazdık. Hayret ettik. Peygamberimiz buyurdu ki: **“En şiddetli sıkıntı Peygamberlere olur. Ama peygamberlerin sıkıntılara sevinmesi, sizin ihsanlara sevinmenizden fazladır.”**

“Kullarımı nasıl buldunuz?”

Ebû Said’i Hudri hazretleri, hadîs-i şerîf ve fıkıh ilimlerinde çok üstün derecelere sahipti. 1170 adet hadîs-i şerîf rivayet etmiştir. Rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden bazıları şöyle:

“İnsanların yaptıklarını yazan meleklerden başka meleklerde vardır. Yollarda, sokak başlarında dolaşırlar. Allahü teâlâyı zikredenleri ararlar. Zikredenleri bulunca, birbirlerine seslenirler: “Buraya geliniz, buraya geliniz derler.” Kanaatları ile, onları sararlar. O kadar çokdurlar ki, göke varırlar. Kullarının her işini bilici olan Allahü teâlâ, meleklerle sorarak: (Kullarımı nasıl buldunuz?) buyurur. (Yâ Rabbî! Sana hamd ve senâ ediyorlar ve senin büyüklüğünü söylüyorlar) derler. (Onlar beni gördüler mi?) buyurur. (Hayır görmediler) derler. (Görselerdi nasıl olurlardı?) buyurur. (Daha çok hamd ederlerdi ve daha çok tesbih ederlerdi ve daha çok tekbir söylerlerdi) derler. (Onlar benden ne istiyorlar?) buyurur. (Yâ Rabbî! Cennetini istiyorlar) derler. (Onlar Cenneti gördüler mi?) buyurur. (Görmediler) derler. (Görselerdi nasıl olurlardı?) buyurur. (Daha çok yalvarırlardı, daha çok isterlerdi. Yâ Rabbî! Bu kulların Cehennemden korkuyorlar. Sana sığınyorlar) derler. Allahü teâlâ; (Onlar Cehennemini gördüler mi?) buyurur. (Hayır görmediler) derler. (Görselerdi nasıl olurlardı?) buyurur. (Görselerdi daha çok yalvarırlardı ve ondan kurtulmak yoluna daha çok sarılırlardı) derler. Allahü teâlâ, meleklerle: (Şahid olunuz ki onların hepsini affyledim) buyurur. (Yâ Rabbî o zikredenlerin yanında, filan kimse zikir etmek için gelmemişti. Dünya çıkarı için gelmişti) derler. (Onlar benim misafirlerimdir. Beni zikredenlerle beraberim. Onların yanında bulunanlar da, zarar etmezler) buyurur.”

“Bir kimse, hoşlandığı bir rüya görürse, o, Allah’tandır. Allah’a hamdetsin. Onu sevdiği kimseye anlatsın. Sevmediği bir rüya görürse, o da şeytandandır. Şeytanın şerrinden Allah’a sığınsın. Bu rüyasını da hiç kimseye anlatmasın. Böyle yaparsa, görmüş olduğu kötü rüya kendisine zarar vermez.” “Merhamet etmiyene merhamet olunmaz.”

“İki huy vardır ki, bir mü’minde bulunmazlar. Biri cimrilik, diğeri de kötü ahlakıdır.”

“Hastaları ziyaret ediniz, cenazeleri de takip ediniz. Bu size ahireti hatırlatır.”

Bir rivayete göre; Hz. Ebû Said’i Hudri, İstanbul’un fethi için gelen asker arasında idi. Düşmanlarla çarpışırken Edirnekapı civarında şehid oldu. Kabrini, Fatih Sultan Mehmed Han’ın hocası Akşemseddin hazretleri keşfetti. Kabri, eskiden kilise olup, camiye çevrilen Kariye Camiinin bahçesindeydi. Bir rivayete göre de; 74 (m. 693) senesinde bir Cuma günü vefat etti. Medine’de Baki kabristanına defnedildi.

“Size günahı emredene itaat etmeyiniz.”

Alkame bin Muhrez’in emri altında küçük bir sefere çıkmıştı. Bu seferi Hz. Ebû Said’i Hudrî şöyle anlattı: “Resûlullah Alkame’yi bir sefere göndermişti. Ben de seferde bulundum. Hedefe yaklaştığımız sırada, kumandanımız askeri ikiye ayırdı. Bir kısmını Abdullah bin Huzafe’ye verdi. Ben de onunla birlikte idim.

Abdullah bin Huzafe Bedir gazasına katılmış kahramanlardan olup, çok şakacı bir kimseydi. Yolda bir yerde, dinlenme molası verildi. Ateş yakıldı. Kimimiz ateşle ısınıyor, kimimiz de ateşte bazı işlerimizi görüyorduk. Bir ara Hz. Abdullah askerlere dedi ki: “Sizler bana itaat etmekle vazifelisiniz, öyle değil mi?” Onlar da: “Evet” dediler. Hz. Abdullah: “Öyleyse her

dediğimi yapmalısınız”, deyince, onlar da: “Elbette yaparız” dediler. Hz. Abdullah: “Şimdi size emrediyorum. Hepiniz bu yanan ateşe giriniz” dedi.

Bunun üzerine, askerlerin çoğu hemen yerlerinden kalkıp ateşe atılmaya hazırlandılar. Hz. Abdullah, yerlerinden kalkan bu askerlerin emre itaatteki gayretlerini görüp çok sevindi ve buyurdu ik: “Durunuz! Ben sizin itaatini denemek için böyle söyledim.” dedi. Bu seferden dönüşte, bu ateş hadisesini Peygamber efendimize anlattık. Buyurdular ki: **“Size bir günahı emredene itaat etmeyiniz.”** Rivayet ettiği bir hadis-i şerifte şu:

“Sizden evvelkiler içinde bir adam vardı. Doksan dokuz kişi öldürmüştü. Sonra (Dünyanın en büyük âlimi kimdir) diye sordu. Ona bir rahib gösterildi. Bunun üzerine rahibin yanına gitti. (Doksan dokuz adam öldürdüm, tevbe etsem olur mu?) diye sordu. Rahip: (Tevben kabul olunmaz) dedi. Bunun üzerine o adam, rahibi de öldürdü. Onunla yüzü doldurdu. Sonra yer yüzü halkının en büyük âlimini sorup araştırdı. Ona âlim bir kimseyi tavsiye ettiler. Âlime sordu. (Yüz adam öldürdüm. Tevbe etsem kabul olur mu?) Âlim: “Evet, senin tevbe etmene kim engel olabilir? Filan yere git, orada Allahü teâlâya ibadetle meşgul olan insanlar vardır. Onlarla beraber Allahü teâlâya ibadet et. Memleketine dönme. Zira orası fena bir yerdir) dedi.

Bunun üzerine adam yola çıktı. Yarı yola vardığında öldü. Rahmet melekleri ile azab melekleri bu adam hakkında münâkaşa ettiler. Rahmet melekleri (Bu adam candan tevbe ederek geldi.) dediler. Azab melekleri, (Bu adam hiçbir iyilik işlememiştir) dediler. Bunun üzerine insan kıyafetinde bir melek bunların yanına geldi. Melekler onu aralarında hakem yaptılar. Melek şöyle dedi: (İki taraftaki mesafeyi mukayese ediniz. Hangi tarafa daha yakın ise adam o tarafındır.) Mesafeyi ölçtüler. Adamı varacağı yere daha yakın buldular. Bundan dolayı onu rahmet melekleri aldılar.”

Enes bin Mâlik hazretleri

Enes bin Mâlik hazretleri, Resûlullah efendimiz , Medine-i Münevvere’ye teşriflerinde 9-10 yaşlarında idi. Hemen vâlidesi annesi Ümm-i Süleym kendisini alıp, Resûlullah’ın huzur-u saâdetlerine getirdi. Hizmetlerine kabul buyurmasını istedi. “Yâ Resûlallah! Ensâr erkek ve kadınlarından sana hediye vermiyen kalmadı. Bu oğlumdan başka sana hediye verecek bir şeyim yok. Bunu al. Sana hizmet etsin” dedi. Validesinin bu isteği kabul buyuruldu. Bunun üzerine annesi: “Yâ Resûlallah! Şu hizmetçiniz Enes’e duâ buyurunuz” deyince, Resûlullah efendimiz de **“Yâ Rabbi! Enes’in malını ve evlâdını mübârek ve yümünlü eyle, ömrünü uzun eyle, günahlarını af eyle”** şeklinde duâ buyurdular.

Hiz. Ebû Bekir devrinde, Bahreyn havâlisinin zekâtını tolamakla görevlendirilmişti. Hz. Ebû Bekir’in vefâtında, Bahreyn’de bulunuyordu. Daha sonra Medine’ye geldi. Hz. Ömer’in zamanında Medine’de kaldı. Hz. Ömer, onu, meşveret meclisine (Danışma kuruluna) aldı. Onun kıymetli tasviyelerinden istifâde etti.

Bu sırada Medine’de kaldığı müddetçe, fıkıh dersi vermekle meşgul oldu. Yine bu devirde Enes bin Mâlik , Toster’de yapılan muharebede elde edilen ganimetin ve Hz. Ömer’e gönderilme şartı ile teslim olmayı kabul eden İran ordusu kumandanı, Hüzmüzan’ın, Medine’ye getirilme işini üzerine almıştı. Medine’den Basra’ya gitmiş, Hz. Ömer’in vefatını burada öğrenmiştir. Hz. Osman zamanında da Basra’da kalan Enes bin Mâlik fıkıh dersleri vermeye devam etti. Hz. Osman’ın vefatını Medine’ye gelirken yolda öğrenmiştir. Enes , Hz. Ali’nin halifelîği zamanına yetiştiği gibi, Emevî halifelerinden bir kısmını da görmüştür.

Hiz. Enes, zulme ve haksızlığa dâima karşı olmuştur. Bu konuda çekinmemiştir. Onun için Haccâc’ın yaptığı zulümleri görünce, Halife Abdülmelik’e şikâyetinde hiç tereddüd göstermemiştir. Buna rağmen, Haccâc, ona darılmamış, onun rızasını kazanmak için elinden gelen gayreti sarfetmiş ve derslerine de devam etmiştir.

Bu sırada Sahâbe-i kirâm’ın sayıları azaldığı için yaşayan Sahâbilerin kıymeti dahada artmıştı. Halk, böyle mübârek zâtları arayıp buluyor, onların sohbetlerinden istifâde etmeye çalışıyorlardı. Çünkü bunlar, bizzat Resûlullahı görüp, ruhlara gidâ olan mübârek sözlerini, Onun mübârek ağzından dinlemişlerdi. Bu bakımdan herkes onlara gerekli hürmet ve saygıda kusur etmemeye gayret ediyorlardı.

Fıkıh ilmine büyük hizmeti oldu

Enes bin Mâlik hazretleri uzun ve bereketli bir ömür yaşamıştır. Basra’da vefâtına yakın hastalandı. Halk, gece-gündüz ziyâretine geldi ve yanında Bulundular. Basra’da vefât eden en son Sahâbe odur. Basra’ya 9-12 km. mesâfede bulunan Tat mevkiinde vefât etti. Muhammed bin Sîrîn tarafından gasl, techiz ve tekfini yapıldı. Vefât ettiği yere defnedildi. Vasiyeti üzerine, Resûlullah’ın saçlarından bir miktar kabrine kondu.

Hiz. Enes bin Mâlik, Peygamber efendimizin uzun seneler hizmetinde bulunması sebebiyle Kur’ân-ı kerîmin tefsirini çok iyi öğrenmişti. Âyetlerin tefsirine dair bildirdiği rivâyetler tefsir kitaplarını süslemektedir.

Hiz. Enes, Sahâbe-i kirâm arasında, Peygamber efendimizin hallerini, sözlerini ahlâkını, işlerini bildirme bakımından en önde gelenlerinden idi. Dokuz yaşında Resûlullah'ın hizmetine başladı. Resûlullah'ın vefâtına kadar yanlarından hiç ayrılmadı. Peygamber efendimizden 2230 hadîs-i şerîf bildirdi. Hadîs rivâyetinde çok titiz davranırdı. Bu durumu talebelerine de ısrarla tavsiye ederdi. Bu bakımdan hadîs ilmine hizmeti büyüktür. Hadîs ilminin yayılmasında önde gelenlerdendir.

İlim öğrenmek gayesinde olanlar onun meclisine devam ederlerdi. O "Kâle Resûlullah", (Resûlullah şöyle buyurdu) derken meclistekiler, derin bir huşû ve huzur içinde dinlerlerdi. Birçok yerde ilim halkası kurmuştu. Mekke-i Mükerrreme, Medine-i Münevvere, Basra, Kûfe ve Şam, ders verdiği mühim merkezlerdi. Zamanın haliesi bile onun derslerine gelmeyi gönülden arzu ederdi.

Her yönden bereketli ve çok mübârek bir zât idi. Bu da, Resûl-i Ekrem'in duâlarının bereketiyle idi. Onun ilim deryasından istifâde edenler çoktur. Hasen-i Basrî, Sleyman Teymî, Ebû Kulâbe, Ebû Bekir bin Abdullah el-Müzenî bunlar arasındadır.

Enes bin Mâlik'in, hadîs ve tefsir ilminde olduğu gibi, fıkıh ilminde de büyük hizmeti olmuştur. Müstakil bir eser teşkil edecek kadar, fetvâ ve icthadları vardır. Hiz. Enes ile Muhtar bin Fûlgül arasındaki konuşma ve Muhtara verdiği cevabın İslâm Hukuku'nda mühim bir yeri vardır.

Hiz.Enes'e : "Resûl-i Ekrem'in nehyettiği (yasak ettiği) içkiler nelerdir? diye soruldu. Hiz. Enes cevaben Resûl-i Ekrem'in "**Her sarhoş eden şey harâmıdır**" buyurduğunu söyledi. Bunun üzerine şöyle soruldu: Doğru söylüyorsun. Sarhoş olmak haramdır. Bir iki yudumluk bir şey içmek hakkında ne dersin" Hiz.Enes, "Çoğu sarhoş edenin azı da haramdır" cevabını verdi.

"Kolaylaştırınız, müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz."

Enes bin Mâlik hazretleri yüksek bir ahlâka sâhipti. Son derece nâzik, güzel sözlü ve güler yüzlü idi. Resûlullah'ı çok sever, sünnete uymaya çok dikkat ederdi. Sabah namazının vakti girmeden önce uyanır, Mescid-i Nebeviye gider, Resûl-i Ekrem'e hizmet için can atardı. Resûlullah'ın sesini duymak ve Onah izmet, onun için en büyük sürûr ve neş'e kaynağı idi. Resûl-i Ekrem de onun hakkında iyilikle bahsedip, yaptığı hizmetlerden dolayı duâ buyururlardı.

Resûlullah'ın âhirete teşriflerinden sonra, verdiği derslerde Resulullah'ın devrini, tekrar o günleri yaşar gibi, neş'e ve zevkle anlatır, talebeler üzerinde büyük tesir uyandırır. Bu yüzden talebelerinde Resûlullah'ın sevgisi apaçık görülürdü. Enes bin Mâlik Emr-i bil-Ma'rufa (iyiliği emretmek) son derece ehemmiyet verirdi. Çünkü bu ümmeti, en hayırlı ümmet yapan sıfat budur, ya'nî, iyiliği emredip, kötülüğe mâni olmak.

Enes bin Mâlik yakışıklı ve nûrânî idi. Servet sâhibi olduğu halde, çok sade bir hayat yaşadı. Dünya zînet (süs) ve lezzetine, dünyâlığa ehemmiyet vermedi. Fakirleri ve yoksulları gözetir, onlara gerekli yardımda bulunurdu. Talebelerinin ihtiyaçlarını kendisi temin ederdi. Resûlullah'a olan sevgisini her fırsatta dile getirirdi.

Peygamber efendimiz , Enes bin Mâlik hakkında şöyle buyurdular:

"Ey Enes, bir iş yapma istediğin vakit, yedi defa Rabbine istihâre et. Sonra kalbinin meylettiği tarafı yap. Hayır ondadır."

"Ey Enes, biliyor musun, mağfireti (bağışlamayı) gerektiren hususlardan biri de, müslüman kardeşini sevindirmendir. Onun üzüntüsünü giderirsin, yahut içini rahatlatırsın, yahut ona bir mal verirsin veya borcunu ödersin, yahut kendisi olmadığı zaman, çocuk çocuğuna göz kulak olursun."

Enes bin Mâlik'in bizzat Resûl-i Ekrem efendimizden rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden bir kısmı aşağıdadır:

"Kolaylaştırınız, (zorlaştırmayınız) güçleştirmeyiniz, müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz."

"Herhangi biriniz kendi nefsi için istediğini, müslüman kardeşi için de istemedikçe gerçek mü'min olamaz."

"Birbirinize buğz etmeyiniz, hased etmeyiniz (kıskanmayınız) birbirinize sırt çevirmeyiniz. Ey Allah'ın kulları! Kardeş olunuz. Bir müslüman için kardeşini üç günden fazla terk etmek (kûsmek) helâl olmaz."

Hesabı sorulmayan dört şey!

Enes bin Malik'in rivayet ettiği Hadis-i şerifler:

"Şu dört şeyin sarf edilmesinden, kul kıyâmet gününde hesaba çekilmez. Bunlar: Ana, babasına sarf ettiği, iftar için sarf ettiği, sahur için sarf ettiği, çocuk-çocuğu için sarf ettiği nafakalardır."

“Sizden bir kimse başına gelen bir musîbetten dolayı ölümü istemesin. Ölümü isteyecek kadar sıkıntılı bir durum içerisinde d üşmüş olanlar, Yâ Rabbi! Hayat hakkımda hayırlı olduğu müddetçe beni yaşat, yoksa, ruhumu kabzeyle, desin.”

“Kim Allahü teâlâyâ kavuşmak isterse, Allahü teâlâ da ona kavuşmak ister. Kim bunu istemezse, Allahü teâlâ da istemez.” Bunun üzerine biz, Yâ Resûlallah, hepimiz ölümü istemeyiz, dedik. Resûlallah şöyle cevap verdiler: “Bu ölümü istememek değil, mü’min dünyadan ayrılacağı zaman, âkıbetinin iyi olacağına dair müjdeler kendisine verilir, böylece Allahü teâlâyâ kavuşmak ister. Bu kavuşma, onun en çok istediği şeydir. Fakat kâfir ve fâcir son nefesinde, sonunun iyi olmadığını görür ve cenâb-ı Hakka kavuşmağı istemez. Allahü teâlâ da ona kavuşmayı istemez.”

“Kendisinde şu üç sıfat bulunan imânın tadını duyar: Allahü teâlâ ve Resûlünü başkalarından daha çok sevmek, sevdiğini Allah için sevmek, küfürden kurtulup hidâyete kavuştuktan sonra, ateşe atılmayı ne kadar istemezse, küfre dönmeyi de o derecede kerih ve kötü görmek.”

“Kıyamet günü bir komşu diğer komşuyu yakalar, onu salıvermez ve şöyle der: “Yâ Rabbi! Sen buna çok ihsanda bulundun. Bana ise az verdin. En aç idim. O tok olarak uyudu. On: “Bana kapısını niçin kapadığını, kendisine verdiği rızıktan beni niçin mahrûm ettiğini sor der.”

“Bir kimse dünyada ipekli elbise giyerse, ahirette giyemez.”

“Mi’raca çıktığım gece, dudakları makasla kırılan bazı kimseler gördüm. Cebrâile, bunların, kimler olduğunu sordum. Cebrâil “Bunlar, ümmetinden, herkese, iyiliği emredip, kendilerini unutan ve Kur’ân-ı kerîmi okuyup da ona uymayan, onunla amel etmeyenlerdir, cevabını verdi.”

“Allahü teâlâ, bütün insanlar arasında beni seçti, ayırdı. İnsanların en iyisini bana Eshâb olarak seçti. Bunların arasından da, bana akraba ve yardımcı olarak en üstünlerini ayırdı. Bir kimse beni sevdiği için bunlara hürmet ederse, Allahü teâlâ onun her tehlikeden korur. Onlara hakâret ederek beni incitenleri de incitir.”

Enes bin Mâlik’e nasihatleri

Resûlallah’ın, Enes bin Mâlik’e nasihatleri:

“Ey oğul! Elinden geldiği kadar abdestli ol. Çünkü kim abdestli olarak ölürse ona şehidlik sevâbı verilir.”

“Ey oğul! Kimse hakkında kötülük belemenden sabahlamaya ve akşamlamağa çalış. Bunu başarırsan, hesabın çok kolay olur.”

“Müslümanlardan büyüklere hürmet, küçüklerine merhamet et.”

Hz. Katâde, Hz. Enes’e, Resûlallah’ın en çok yaptıkları duâninne olduğunu sorunca, **“Allahümme Rabbenâ âtina fiddünyâ haseneten ve fil âhireti haseneten ve kınâ azâbennâr”** duâsını çok okuduklarını bildirdi. Katâde, Hz. Enes’in duâ edeceği zaman, bununla duâ ettiğini veya duasına, bu duâyı da ilâve ettiğini nakleder.

Enes buyurur ki: Bir gün bir A’rabî, Resûl-i Ekrem’e gelip, “Yâ Resûlallah! Kıyâmet ne zaman kopacak? Diye sormuştu. Bu sırada ikâmet okunduğu için, Resûlallah cevap vermeden namaza durmuşlardı. Namazdan sonra, kıyâmeti soranın nerede olduğunu sordular. A’rabî, “Benim Yâ Resûlallah” dedi. Resûl-i Ekrem ona kıyâmet için ne hazırladığını sordu. A’rabî, fazla bir hazırlığı olmadığını, ancak Allahü teâlâ ve Resûlünü sevdiğini, söyleyince, Resûlallah **“Kişi sevdikleri ile beraberdir”** cevabını verdi. Eshâb-ı kirâm bu mübârek hadîsi işitince çok sevinmişler, buna sevindikleri kadar başka bir şeye sevinmemişlerdir.

“Üç şey ölünün peşinden kabre kadar gider. Çoluk çocuğu, malı ve ameli. Bunlardan, ailesi ve malı döner. Onunla sadece ameli kalır.”

Peygamber efendimizin zevcelerinin birine üç kişi gelip, Peygamber efendimizin ibâdetini sordular. Ne kadar yaptığını öğrendikleri zaman, bunu az gördüler. “Peygamberin yanında biz neyiz? Onun geçmiş ve gelecek bütün günâhları bağışlanmıştır” dediler. Bunlardan birisi, “Devamlı bütün gece namaz kılacağım.” dedi. Diğer, “ömrüm boyunca oruç tutacağım hiç oruçsuz olmayacağım” dedi. Üçüncüsü ise, “Kadınlardan uzak kalacağım, hiç evlenmeyeceğim” dedi. Bu sırada Peygamber efendimiz teşrif buyurdular: **“Şöyle şöyle diyenler, sizler misiniz? Bakınız! Allahü teâlâyâ yemin ederim ki, Allahü teâlâdan en çok korkanınız ve ona karşı gelmekten en fazla sakınanınız benim. Buna rağmen, bazen oruç tutuyorum, bazen tutmuyorum. Namaz kılıyorum, uyuyorum. Kadınlarla evleniyorum. Kim, benim sünnetimden yüz çevirirse, o kimse benden değildir.”**

“Zalim, mazlum herkese yardım edin!”

Hiz. Enes bin Malik'in bildirdiği hadis-i Şerifler:

Peygamber efendimiz **“İster zâlim olsun, ister mazlum olsun, mü'min kardeşinize yardım ediniz”** buyurdu. Eshâb'dan birisi: “Yâ Resûlallah! Mazlum olan kimseye yardım ederim fakat zâlime nasıl yardım edebilirim? dedi. Resûlullah efendimiz, **“Zâlimi, zulüm yapmaktan alıyorsun, işte bu ona yardımdır.”** buyurdular.

Bir gün Resûlullah benzerini hiç duymadığım bir hutbe okudular: **“Eğer, siz benim bildirdiklerimi bilmiş olsaydınız, herhalde az güler, çok ağlardınız”** buyurdu. Bunun üzerine, Resûlullah'ın eshâbı yüzlerini kapayarak ağladılar.”

“Kâfir bir iyilik yaptığı zaman, ona karşı dünyalık verilir. Fakat mü'mine gelince, Allahü teâlâ, onun iyiliklerini âhirete saklar. Dünyada da taatına göre rızık verilir.”

Resûlullah buyurdu: “Allahü teâlâ buyuruyor ki: “Ey Âdemoğlu! Sen bana duâ edip, benden istediğin müddetçe, sende bulunan günahları bağışlarım. Onların çokluğuna ve ağırlığına bakmam. Ey Âdemoğlu! Günahların yerle göka rasını dolduracak kadar bile olsa, fakat benden günahlarının bağışlanmasını istesen (istiğfar etsen) senin bu günahlarını bağışlarım. Ey Âdemoğlu! Yeryüzünü dolduracak günahlarla huzuruma gelsen, Şirk koşmadan bana kavuŐsan, yeryüzünü dolduracak bir mağfiret ve af ile seni bağışlarım.”

Resûlullah'ın yanında iki kişi aksırdı. Birine, **“Allah sana merhâmet eylesin”** buyurduğu halde, diğerine bu mukâbelede bulunmadı. Yâ Resûlullah, allah'dan, buna rahmet diledin, niçin öbürüne dilemedin denilince, **“Bu Allahü teâlâyâ hamd etti (Elhamdülillah dedi) öbürü ise hamd etmedi”** buyurdu.

Hiz. Enes bin Mâlik buyurdu ki: “Üç sınıf insan, hesap gününde allahü teâlânın rahmetine kavuşur:

1. Akrabasını ziyaret eden.
2. Kocası ölüp yetimlerle kalan ve ölünceye kadar onlara bakan kadın.
3. Ziyafet sofrası kurulup, yetimleri ve kimsesizleri davet eden kimse.”

Enes bin Mâlik hazretleri: **“Bismillâhirrahmânirrahîm ve lâhavle ve lâ-kuvvete illâ billâhil” aliyil'azîm”** okumanın sinir hastalığına ve bütun hastalıklara iyi geldiğini haber vermiştir.

Allah'ın kılıcı; Hâlid bin Velid

Hâlid bin Velid hazretleri, Eshâb-ı kirâmın ve İslâm kumandanlarının büyüklerindedir. Peygamber efendimizden **“Seyfullah = Allah'ın kılıcı”** ünvanını almıştır.

Bedir ve Uhud savaşlarında henüz müslüman olmadığından düşman birliklerinden birinin kumandanıydı. Hudeybiye'de de düşman tarafında bulundu. Hiz. Halid bin Velid'in kardeşi Velid, Bedir'de esir edildi. Fidyeye karşılığında serbest bırakılıp Mekke'ye dönünce imâna geldi ve tekrar Medine'ye döndü. Ondan, Hiz. Halid bin Velid'in müslüman olması için teşvik edici mektuplar gönderdi.

Peygamber efendimiz Umre yapmak için Mekke'ye gidince, Hiz. Halid bin Velid saklandı. Hiz. Peygamberimize görünmedi. Hiz. Halid bin Velid'in kardeşi Velid de, Peygamber efendimizin yanında bulunuyodu. Sevgili Peygamberimiz ona **“Hâlid nerelerde? Onun gibi birinin İslâmiyeti tanımaması, bilmemesi olamaz. Keşke o, bütun gayret ve kahramanlıklarını müslümanların yanında müşriklere karşı gösterseydi ne kadar hayırlı olurdu. Kendisini, sever, üstün tutardık”** buyurdu. Resulullah efendimiz, böylece yakında müslüman olcağı müjdesini de vermiş oldu. Gerçektenbir müddet sonra da müslüman oldu. Savaşlarda büyük kahramanlıklar gösterdi. Resulullah'a büyük hürmeti vardı.

Peygamber efendimiz, Veda Haccı'nda mübârek saçlarını tıraŐ ettiriyordu. Bütun Eshâb-ı kirâm etrafında toplanmış saçları yere düşürmemek için havada yakalıyorlardı. Mübârek alınlarındaki saçlarına sıra gelince Hiz. Halid bin Velid, “Anam, babam, canım sana feda olsun Yâ Resûlallah, ne olur, mübârek alınınızdaki saçları bana verir misiniz” diyerek o kadar yalvardı ki, Hiz. Peygamberimiz onu kıramadı. Tebessüm buyurdular: Mübârek saçları alan Hiz. Halid, öptü kokladı, yüzüne gözüne sürdü ve sarığının içine yerleştirdi. Bütun savaşlarda muzaffer olmasının sebebini sorduklarında, sarığını çıkarıp içindeki mübârek salar sayesinde olduğunu söylerdi.

Yanında, Peygamber efendimizin ism-i Şerifini, salâtü selâm ilâve edilmeden yalnız olarak söylenmesine müsaade etmezdi. Bütun Eshâb-ı kirâm gibi, o da, sevgili Peygamberimizin rızasını ve hoŐnutluđunu kazanabilmek için çırpınırdı.

Bunun için her Őeylerini feda eder, hiçbirŐeyden çekinmezdi. Cesâret ve Őecaatini ve askerlikteki tecrübelerini İslâmiyetin her tarafa yayılması için harcamış ve bunun için Peygamber

efendimiz tarafından methedilmişti. Bir gün, Peygamber efendimiz kendisi için “**Allahın iyi kullarından biridir**” diye söylemişlerdir. Hz. Halid hitâbet ve fesâhatta da çok mâhir idi.

Hiz. Halid'in Resulullah'a mektubu

Hiz. Halid bin Velid'in kahramanlıkları meşhurdur. Birçok kavmin müslüman olmasına sebep olmuştur. Üzerlerine gittiği, Haris bin Kâ'b oğullarının İslâm'a gelmesi üzerine, Peygamber efendimize bir mektup gönderdi. Bu mektup şöyledir: “Bismillahirrahmanirrahim.

Allahü teâlâ'nın Resûlü, Peygamberimiz Muhammed Aleyhisselâm'a Halid bin Velid tarafından.Esselâmü Aleyke Yâ Resûlallah.

Kendisinden başka ilâh olmıyan Allahü teâlâ'ya hamdederim. Yâ Resûlallah, beni Haris bin Kâ'b Kabîlesine gönderdiniz. Onlarla üçgün muharebe etmememi ve İslâm'a davet etmemi, Müslüman olurlarsa aralarında kalmamı ve İslâmın esaslarını, Allahü teâlâ'nın kitabını ve Resûlünün sünnetini öğretmemi, eğer müslüman olmazlarsa muharebe etmemi emir buyurmuşsunuz.

Ben de, emri şerifleriniz üzere hareket ederek, Haris bin Kâ'b oğullarına üçgün nasihat edip, İslâm'ı tebliğ ettim. Süvarilerim “Ey Benî Harisler! Selâmete ermek isterseniz, Müslüman olunuz” diye onları İslâm'a davet ettiler. Onlar, hiç çarpışmadan müslüman oldular. Ben de onlara, Allahü teâlâ'nın emirlerini Resûl Aleyhisselâm'ın sünneti şeriflerini öğrettim. Ya Resûlallah. Bundan sonra, nasıl hareket etmem gerektiği hakkında ikinci bir emri şerifiniz gelinceye kadar burada bekliyeceğim. Esselâmü aleyke Yâ Resûlallah.”

Peygamberimiz de, Hiz. Halid bin Velid'in mektûbuna şöyle cevap yazdırdılar:

“Bismillâhirrahmanirrahim. Allahü teâlânın Resûlü Muhammed aleyhisselâmdan, Halid bin Velid'e, Esselâmü aleyke Yâ Halid, Allahü teâlâ'ya Hamdederim. Benî Haris bin Kâ'b'lıların kendileriyle çarpışmanıza ihtiyaç kalmadan müslüan olup, Allahü teâlâ'nın birliğine ve Muhammed'in, O'nun kulu ve Resûlü olduğuna şehâdet ettiklerini ve hidayete kavuştuklarını haber veren mektubunu elçiniz bana getirdi.

Onları, Allahü teâlâ'nın ve Resûlünün emirlerine göre hareket ederlerse âhîret ni'metleriyle müjdele. Eğer aykırı hareket ederlerse âhîret azâblarıyla korkut. Sonra buraya gel. Onların elçileri de seninle beraber gelsin.Vesselâmü aleyke ve Rahmetullâhi ve berekâtühü.”

Bundan sonra, Peygamber efendimiz Hiz. Ali'yi, bir müfreze ile Yemen'e arkasından O'na yardım etmeleri için, Hiz. Halid bin Velid'i de bir müfreze ile gönderdi. Hiz. Ali'ye ulaştıkları zaman, ona tâbi olmalarını tenbih etti. Gittiler. Yemen halkı biraz karşı koydu ise de az bir çarpışmadan sonra, İslâm'ı kabul ettiler.

Zehir tesir etmedi

Hiz. Halid bin Velid, Hire üzerine yürüyüp kaleyi kuşattıktan sonra, görüşmek üzere bir kimse istedi. Hireliler: “Öldürmezseniz göndeririz” dediler. Hiz. Halid bin Velid öldürmeyeceklerini söyleyince Abdülmesih bin ayyam bin Bukayle ile Hire valisi, Hiz. Halid'in huzuruna geldiler.

Hiz. Halid onlara: “Sizi Allah'a ve İslâm'a davet ediyorum. Eğer müslüman olursanız, müslümanlara ait olan haklara sahip olursunuz ve müslümanın yapacağı vazifeleri de yaparsınız. Bunu kabul etmezseniz, cizye (vergi) verirsiniz. Bunu da kabul etmezseniz, sizin yaşamaya karşı olan hırsınızdan daha fazla şehid olmaya karşı hırslı olan bir orduyla geldim” dedi.

Bunları söylerken Abdülmesih'in elinde bir şişe gördü, şişedekinin ne olduğunu sordu. Abdülmesih şöyle cevap verdi. “Yâ Hiz. Halid! Bu zehirdir. Eğer sen, bizim arzularımıza uygun bir anlaşma yaparsan ne âlâ. Milletimin arzularına uygun olmayan bir anlaşma ile gitmektense, bu zehiri içerek hayatıma son vereceğim.”

Hiz. Halid bin Velid, zehiri Abdülmesih'in elinden aldı ve “**Bismillâhillezi lâ yedurru ma'asmihî şey'ün fil erdi ve lâ fissemâi ve hüves-semî'ul-alîm.**” diyerek sonuna kadar içti. Abdülmesih ve Hire valisi, Hiz. Halid bin Velid'i hemen ölecek diye boş yere beklediler.

Sonra Abdülmesih ve Vâli anlaşma şartlarını görüşmek üzere kaleye girdiler. Halk onları merakla bekliyordu. Abdülmesih onlara: “Ben, kendilerine zehir tesir etmeyen bir kavmin yanından geliyorum” dedi. Kavmiyle istişare edip tekrar Hiz. Halid bin Velid'in yanına gelerek: “Biz, sizinle harp edemeyiz. Fakat dîninize de giremeyiz. Size cizye vermeğe hazırız” dedi. 90 bin dinar üzerinden sulh anlaşması yaptılar.

Hiz. Halid bin Velid, Hirelilerle yaptığı sulhnameyi bitirince İran hükümdarına ve erkanına bir mektup azdı. Bu mektup aynen şöyledir:

“Bismillahirrahmanirrahim,

Halid bin Velid'den, Rüstem, Mihran ve Acem reislerine. Selâm, hidayete kavuşanlara olsun. Allahü teâlâ'ya hamdederim. Onun kulu ve Resûlü olan Hiz. Muhammed aleyhisselâma salâtü selam olsun.

Yaptığınız bütün çalışmalarınızı dağıtan, topluluğunuzu parçalayan, sözlerinizde sizi ihtilâfa düşüren, gücünüzü kuvvetinizi zayıflatan, mülk ve hakimiyetinizi elinizden alan Allahü teâlâ'ya sonsuz şükürler olsun.”

Daha sonra antlaşma sağalanamadığı için kılıç zoruyla bu toprakları aldı.

Hz. Halid bin Velid'in son anları

Hz. Halid bin Velid, 21 (m. 642) yılında Humus'ta hastalandı. Yanında silah arkadaşları vardı. Vefât edeceği sırada kılıcını istedi. Kabzasını tutarak şefkatle okşadı. Sonra: “Nice kılıçlar elimde parçalandı. İşte bu benim ölümümü göreceğiz olan son kılıcımdır. Beni en çok üzen, hayatı hep savaş meydanlarında geçip, yatak yüzü görmemiş olan bu Halid'in yatakta ölmesidir. Resûlullah'ın hiçbir Eshâbı, rahat yatağında ölmedi. Ya savaş meydanlarında veya uzak beldelede Din-i İslâmı yayarken garib olarak şehid oldu. Ah... Halid!... Şehid olamıyan Halid! Harb, benim etimi çiğneyemedi. Şehidlik mertebesi hariç elde etmediğim makam kalmadı. Vücûdumda bir karış yer yoktur ki, ya kılıç yarası, ya bir ok yarası veya bir mızrak yarası olmasın. Ömrü, Din-i İslâmı yaymak için savaşlarda at koşturan kimsenin sonu, böyle yatak üzerinde mi olacak? Ölümü, harb meydanında, atımın üzerinde, düşmana Allah için kılıç sallarken şehid olarak beklerdim.” dedi.

Sonra Yermük savaşını hatırlayarak: “Ah... Yermük günü... İnsan kanlarının vadide sel gibi aktığı Yermük!... Şiddetli bir kırağının olduğu gece, gökten boşanan ayğmura karşı kalkanımın altında gecelediğimi unutamıyorum. O gece Muhacirlerden kurulu akıncı birliğinde baskın yapmak için sabahı zor etmiştik. Ah... Yermük harbi... Üç bin yiğitle, yüzbin küffara karşı zafer kazandığımız Mûte'yi bile unutturdun!..

Ey yakınlarım! Cihada sarılın. Bu topraklar ancak Cihad etmekle korunabilir. Yermük, Rumlarla yaptığımız ilk büyük muharebedir. Bundan sonra, daha nice savaşlar birbirini takip edecektir. Sakın gaflete düşmeyin!... Şimdi, kendimi at kişnemeleri arasında, Allah Allah nidalarıyla insanlara dar gelen Yermük Vâdisi"de hissediyorum. Vallahi Rabbimden beni her gazâda diriltmesini ve o savaşın hakkını vermeiy isterim...” dedi.

Sonra “Vasiyetimi bildiriyorum, beni ayağa kaldırın...” deyince ayağa kaldırdılar. “Beni bırakınız, şimdiye kadar hep taşıdığım kılıcım artık beni taşıyın” diyerek kılıcına dayandı:

“Ölümü, savaştaymışım gibi ayakta karşılayacağım. Öldüğüm zaman atımı muharebede tehlikelere dalabilen bir yiğide veriniz. Atım ve kılıcımdan başka bir şeye sahip olmadan öleceğim. Mezarımı, bu kılıcımla kazınız. Kahramanlar kılıç şakırtısından zevk alır”, dedi ve yatağına düşüp kelime-i şehâdet getirerek vefât etti.

“Kötülöklere mani olacağınıza söz verin!”

Ebû Lübâbe hazretleri, Eshâb-ı kirâm'ın meşhurlarındandır. En çok da kendini ağaca bağlaması olayı ile anılır. İkinci Akabe bîatında, Medine'den gelenler arasında Ebû Lübâbe de vardı. Peygamber efendimiz onlardan şu hususlarda bîat (söz) aldı:

“Allahü teâlâ'dan başka ilâh olmadığına, benim de Allah'ın Resûlü olduğuna şehâdet getirip, namazı kılacağınıza, zekât vereceğinize, neşeli ve neşesiz zamanlarınızda sözlerime itaat edeceğinize, emirlerime tamamen boyun eğeceğinize, darlıkta da varlıkta da muhtaclara yardımda bulunacağınıza, hiçbir kınayıcının kınamasından korkmaksızın, Allah yolunda, Allah için hak ve gerçeği söyleyeceğinize, iyiliği emredip, kötülöklükten alıkoyacağınıza bîat etmeli, bana kesin söz vermelisiniz. Şahsıma gelince; bana her yönden yardım edeceğinize, yanınıza vardığımda; kendinizi, kadınlarınızı ve çocuklarınızı koruduğunuz şeylerden, beni koruyacağınıza da söz vereceksiniz” buyurdu.

Bundan sonra Peygamber efendimiz onlara **“Aranızdan, her hususta, kavimlerinin, benim yanımda temsilcisi olacak 12 kişi seçiniz Hz.Mûsa da İsrâiloğullarından 12 kişi almıştı.”** buyurdu.

İşte bu oniki kişi arasında Ebû Lübâbe de vardı. Ebû Lübâbe Peygamber efendimizin bir çok gazâlarına katıldı. Bunların ilki olan Bedir gazâsında büyük kahramanlıklar gösterdi. Ebû Lübâbe Beni Kaynuka, Sevik ve hicretin beşinci yılında yapılan Hendek gazâlarına da katıldı.

Daha sonra Benî Kureyza gazâsına iştirak etti. Bu gazânın sebebi şu idi: Peygamber efendimizle Benî Kureyza Yahudileir arasında bir anlaşma vardı. Buna göre, Mekke müşrikleri ile yapılan Hendek Muharebesinde müslümanlarla beraber, Medine'yi müdafaa etmeleri gerekiyordu. Fakat bunlar, böyle bir şeye yanaşmadıkları gibi, harbin en nâzik bir zamanında müşriklerle işbirliği yaptılar.

Bununla da yetinmeyip, Medine üzerine baskınlar düzenlediler. Hendek muharebesinde, on bin kişilik müşrik ordusunun büyük zayıat vererek geri çekilmesi Kureyza Yahûdilerini hayâl

kırıklığına uğrattı. Sonra Medine'ye iki saatlik mesafede bulunan kalelerine çekildiler. Peygamber efendimizin üzerlerine yürümesinden çok korkuyorlardı. Nifak korktukları başına geldi. Allahü tealanın emri üzerine, Resûlullah bunların üzerine yürüdü. İşte bu yürüme esnasında yaptığı bir hatadan dolayı Ebu Lübabe hazretlerinin kendini ağaca bağlama hadisesi oldu. Ebu Lübabe hazretleri bu olay ile meşhur oldu. Bu hadiseyi de yarın anlatalım.

Kendini ağaca bağladı

Peygamber efendimiz, Hendek savaşıdan dönüp, evine geldi. Üzerindeki silâhı çıkardı. Öğle vakti idi. Yıkandıktan sonra, buhurlanmak için buhurdanlığını getirdi. Bu arada, atlas ile örtülü bir katır üzerinde ve başında sarık olduğu halde Cebrâil aleyhisselam, geldi. Sarığının ucu iki omuzunun arasında ve üzerinde zırhdan gömlek vardı.

Peygamber efendimize, kendisi ve diğer meleklerin silâhlarını çıkarmadıklarını, söyledi. Bundan sonra Hz. Cebrâil Resûlullah'a şöyle dedi: "Yâ Muhammed! Kalk onların üzerine yürü." Peygamberimiz "**Kimin üzerine yürüyeyim?**" diye sorunca Cebrâil "İşte oraya" diyerek, eliyle Benî Kureyza tarafını gösterdi. Resûlullah "**Eshâbım çok yoruldu. Birkaç gün dinlenmeleri nasil olur**" buyurunca, Cebrâil aleyhisselam "Yâ Muhammed! Allahü teâlâ, hemen Benî Kureyza kabilesi üzerine yürümeni emir ediyor. Ben şimdi yanımdaki meleklerle beraber, Kureyza Yahûdilerinin kalelerine gidiyorum. Allahü teâlâ onları helâk edecektir" dedi.

Peygamber efendimiz, Hz. Cebrîl gidince, Hz. Bilâle "**İşitip, itaat eden kişi, ikindi namazını Benî Kureyza yurdundan başka yerde kılmasın**" diye seslenmesini emretti.

Peygamber efendimiz ve Eshâb-ı kirâm silahlandılar. Resûlullah efendimiz Hz. Cebrâilin izini takip ederek yola çıktılar. Benî Kurayza yahûdilerini olduğu yere geldiler. Kalelerinin çok yakınına kadar yaklaştılar. Benî Kureyza yahûdileri iyice muhasara altına alındı. Muhasara son derece şiddetlenmişti. Yahûdiler, Peygamber efendimizden kendisiyle görüşmek üzere Ebû Lübâbe'yi istediler. Ebû Lübâbe'nin çoluk çocuğu ve malları Benî Kureyza yurdunda idi.

Peygamberimiz, Ebû Lübâbeyi onların yanına gönderdi. Ebû Lübâbe yanlarına varınca, onu karşıladılar. Kadınlar ve çocuklar ağlaşarak, kendilerine acındırmağa, çalışarak yardım bekliyorlardı. Yahûdiler, Ebû Lübâbe'ye "Muhasara bizi mahvetti. Muhammed (aleyhisselam) müsaade etse de buradan çıkıp, Şam'a veya Hayber'e gitsek bizim çarpışmağa gücümüz yok" "Ey Ebû Lübâbe, biz teslim olursak bize ne yapılacak" diye sordular. O da elini boğazına götürmek suretiyle kesileceklerini ifâde eden bir işaret yapmıştı. Ebû Lübâbe "Vallahi onların yanından da henüz ayrılmamıştım ki, bu hareketimle, Allah'a ve Resûlüne karşı iyi bir iş yapmadığımı anlamıştım." dedi. Selâhiyetli olmadığı, gizli kalması gereken bir şeyi söylemişti. Ama bir kerre ağzından çıkmıştı. Ebû Lübâbe bu duruma çok üzüldü, çok pişman oldu. Gözlerinden akan yaşlar sakalını ıslattı. Kalenin arkasından bulunduğu bir yolla, doğru Medine'ye gidip Mescid-i Nebeviye girdi. Kendisini direğe bağlattı.

"Allaha ve Resûlüne hâinlik etmeyin!"

Mescid-i Nebevi'de kendini direğe bağlatan Ebu Lübabe hazretleri, Allahü teâlâ hakiki bir tevbe nasip edip, tevbe edinceye kadar yerinden ayrılmıyacağını, böyle olmadan Resûlullah'ın yüzüne bakamayacağını, yemin ederek, artık içinde Allah ve Resûlüne karşı hata işlediği bir memleketi görmek istemediğini söyledi.

Ebû Lübâbe'nin düştüğü bu hata ile ilgili olarak şu âyet-i kerîme nazil oldu. "**Ey imân edenler! Allaha ve Resûlüne hâinlik etmeyin. Bile bile aranızdaki emânetlere de hainlik etmeyin.**"

Ebû Lübâbe Resûlullah'ın zevce-i mutahharası Ümm-i Seleme'nin kapısı önündeki direğe kendisini bağlatmıştı. Hava bir hayli sıcaktı. Bir hafta hiçbir şey yemeyip, kulakları işitemeyecek hale geldi. Ebû Lübâbe bu durumları yaşarken, müslümanlar da onun, yahûdilerin kalesinden dönmesini bekliyorlardı.

Aradan uzun bir zaman geçmesine rağmen Ebû Lübâbe dönmedi. Nihâyet durumdan haberdâr olunup, Resûlullaha arz edildi. Peygamber efendimiz "**Eğer doğruca, yanıma gelseydi, bağışlanmasını Allahü teâlâdan dilerdim. Madem ki, o kendisini bağlatmış, artık Allahü teâlâ tevbesini kabul edinceye kadar onu bulunduğu yerde bırakırım**" buyurdu.

Ebû Lübâbe bu şekilde direğe bağlı olarak altı gece kaldı. Ancak, her namaz vaktinde bağları çözülür, namazını kıldıktan sonra, yine direğe bağlanırdı.

Peygamber efendimiz Ümm-i Seleme'nin odasında idi. O sırada, Ebû Lübâbe'nin tevbesinin kabul olduğuna dair âyet-i kerîme nâzil oldu. Âyet-i kerîmede "**Onlardan diğer bir kısmı da günahlarını itiraf ettiler ve (evvelce yapmış oldukları) iyi bir ameli sonradan yaptıkları başka bir kötü (nifak) ile karıştırdılar. Olur ki, Allah, onların tevbealarını kabul eder. Çünkü Allah, Gafûr'dur (çok bağışlayıcı), Rahîm'dir**" buyuruldu.

Ümm-i Seleme vâlidemiz, seher vakti Peygamber efendimiz'in güldüğünü işitti. "Niçin gülüyorsun Yâ Resûlallah!" diye sordu. O zaman, Ebû Lübâbe'nin tevbesinin kabûl olduğunu

buyurdular. Ümm-i Seleme müjdeliyeyim mi? Yâ Resûlallah!" diye sordu. **"Olur! Müjdelemek istiyorsan, müjdele"** buyurdu.

Bu haberi duyan herkes, iplerini çözüp salıvermek için Ebû Lübâbe'ye doğru koşular. Ebû Lübâbe bunu kabûl etmedi." Vallahi! Resûlullah bizzat kendi eli ile beni bırakmadıkça buradan ayrılmam" dedi. Peygamber efendimiz namaza giderken, uğrayıp salıverdiler. Ebû Lübâbe direğe ince, sağlam bir iple bağlanmıştı. Onun için ip, onun iki kolunu kesmişti. Uzun zaman bu kesikler geçmedi. İz olarak kollarında kaldı.

"Sevindirin nefret ettirmeyiniz!"

Ebû Mûsel-Eş'arî hazretleri, güzel sesle Kur'an-ı kerim okurdu. Resûlullah mübârek hanımlarından Âişe-i Sıddıka ile bir gece bir yere gidiyorlardı. Ebû Mûsel-Eş'arî'nin evinin hizasına gelince durdular. O Kur'an-ı kerim okuyordu. Okumasını bitirinceye kadar beklediler. Hz. Resûlullah, O'nu gündüz görünce akşamki hâdiseyi anlatıp, eshâbına **"Buna muhakkak Davud'un güzel seslerinden bir ses verilmiş"** buyurarak meth etti.

Ehl-i sünnet itikadındaki iki mezhep imamından biri olan Ebûl-Hasan-i Eş'arî hazretleri Eş'arî kavmindendir. Ebû Musa el-Eş'arî'nin amcası Ebû Âmir de, Resûlullah'ın kumandanlarındandı. Mekke-i mükerreme'nin fethinden sonraki Huneyn gazâsındaki Evtâş Mevkiindeki harbe amcasıyla katıldı.

Ebû Âmir İslâm Ordusu'nun Evtâş'taki birlik kumandanıydı, bu harbde yaralandı. Ebû Mûsel-Eş'arî amcasını yaralayanı öldürdü. Amcası, Resûlullah'a selâm, istiğfar etmesi vasiyetiyle, Onu mücahitlerin kumandanı tayin ettikten sonra şehâdet şerbetini içti.

Evtâş'i'de zafer kazanan Ebû Mûsel-Eş'ari Resûlullah'ın yanına dönüp, durumu arz edip amcasının vasiyetini de söyledi. Bundan sonrası Ebû Mûsel-Eş'arî şöyle anlatır: (Bunun üzerine Resûlullah abdest suyu istedi ve abdest aldı. Sonra ellerini kaldırıp: **"Allah'ım! Kulcağızın Ebû Âmir'i afv eyle! Diye duâ etti. Duâ ederkin"** (ellerini o kadar kaldırmıştı ki) ben iki koltuğunun beyazlığını gördüm. Sonra Resûlullah: **Allahım, kıyâmet gününde Ebû Âmir kulunu şu yarattığın insanlardan çoğunun üstünde âlî bir makamda kıl"** niyazında bulundu.

Bunun üzerine "Yâ Resûlallah, benim için de mağfîret dile! diye duâ istedim. Resûlullah benim için de: **Rabbim, Abdullah ibni Kays'ın günahını afv eyle! Kıyâmet gününde onu en yüksek ve güzel makama koy!** diye duâ buyurdu."

Resûlullah zamanında Zebid, Aden ve Yemen valiliklerinde bulundu. Resûlullah Muaz bin Cebel ile birlikte Yemen'e vali gönderirken ikisine şöyle buyurdu: **"Yemen'e vardığınızda halka kolaylık gösteriniz ve güçlük göstermeyiniz! Sevindiriniz de nefret ettirmeyiniz. Muhabbet ediniz de ayrılmayınız."** Sıffin Muharebesi'nden sonra, sulh için Hz. Ali'nin vekili oldu. Hz. Mu'âviye'nin hilâfeti zamanında vefât etti.

"Âdemoğlu iki dere dolu altını olsa..."

Ebû Musa el-Eş'arî, Kur'an-ı kerim'in bütün sûrelerini ezbere bilirdi. Hz. Ebû Bekir'in hilafetinde Kur'an-ı kerim'i toplayan heyetteydi.

Safvân bin Süleyman diyor ki; "Resûl-i Ekrem efendimiz zamanında Hz. Ömer ile Hz. Ali'den ve Muâz ile Ebû Mûsel-Eş'arî'den başkaları fetvâ vermezdi." İslâm takvimini yazılarında ilk defa O kullandı. Hayâ sahibi olup çok edebliydi. Kendini, Kur'an-ı kerim'in Meryem sûresi seksendördüncü âyetindeki **"Biz onların ecel günlerini sayıyoruz"** (Bu muayyen bir müddettir) meâlindeki hâl üzerinde bulunurdu.

Her an son nefesini düşünürdü. Dünyaya hiç değer vermezdi. Her halinde ve davranışında Allahü teâlâdan çok korktuğunu ifade eder, son nefesi îmânla vermekten başka bir şey düşünmezdi.

Bu haline akrabaları "Kendine biraz acısan" diye tavsiyede bulduklarında; "Atlar koştuğu vakit, son noktaya gelince nasıl bütün imkânlarını kullanırsa, ben de son noktaya geldiğimde bütün imkânlarımı kullanmak mecburiyetindeyim" buyururdu. Böyle yaşayıp bu hâl üzerine vefât etti. Hanımına "Azığına hazırla, Cehennemden üzerinden geçilecek bir vasıta yoktur" buyururdu.

Çok güzel Kur'an-ı kerim okuması, müfessir, müctehid olması ve Peygamberimizin iltifatlarına mazhar olması sebebiyle şöhreti vaazı çok kalabalık olurdu. Buyurdu ki: "Kur'an-ı kerime tazimle çok hürmet ediniz. Zirâ bu Kur'an-ı kerim sizin için ecîrdir. Kur'an-ı kerim onu Cennet bahçelerine götürecektir. Kim Kur'an-ı kerim'i kendine uydurursa (anladığı ve hesabın geldiği gibi kabullenmek, mânâ vermek) Cehennemden alt katlarına baş aşağı düşeceklerdir."

"Âdemoğlu iki dere dolu altını olsa yine de tamam, yeter demez. Üçüncü bir dereye doldurmaya çalışır. Âdem oğlunun karnını birazcık topraktan başka bir şey doldurmaz."

"İnsan, dünyalık için acele ederse âhiretten uzaklaşır."

"İnsanların çoğu para kazanmak hırsıyla helâk oldular."

“Kiyâmet günü güneş, insanların tepesinde olacak ve iyi ameller de gölge edecek.”

Rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden bazıları: Kiyâmet günü, ibâdet ehli müminlerin, Allahü teâlânın cemâlini göreceği hususunda; Resûlullah'ın gökyüzündeki aya bakıp: **“Şu ayı nasıl hiçbiriniz mahrum olmaksızın görüyorsanız, Rabbinizi de öyle göreceksiniz. Artık güneşin tulû'unda da, gurûbunda da evvelki namazların hiç birinden alıkonmamak elinizden gelirse (ona) çalşınız”** rivâyetinde bulundu.

“Cennet hazinelerinden bir hazine”

Birgün Peygamberimiz Ebû Musa el-Eş'ari'ye **“Cennet hazinelerinden bir hazineye seni irşad edeyim mi?”** Evet Yâ Resûlallah irşad buyurdu, demesi üzerine Resûlallah: **“Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh”** de diye buyurdu.

“Allahü teâlâ gece günah işleyene sabaha kadar gündüz günah işleyene de, tevbe etmesi için akşama kadar, mühlet verir. Güneş batıdan doğuncaya kadar böyle devam eder.”

“Dünyayı seven Âhiretine zarar verir, Âhiretini seven dünyasını zararlandırır. Bu böyle olunca, siz bâkiyi fâni üzerine tercih ediniz.”

“Her kim Allahın rızasını kazanmak için bir mescid binâ ederse, Allahü teâla da ona Cennet'te onun gibi bir ev binâ eder.”

“Mü'minler birbirini bağlayıp destekleyen bir binanın taşları gibidir.”

“Bana gelip benden soran ve bazı ihtiyaç dileğinde bulunanlar olur. Yanımda bulunan sizler de onlara yardımcı olun ki, ecir kazanasınız. Allahü teâlâ sevdiği şeyi, Peygamberlerin elinde kazâ eder.”

“Kırk gün helâl yiyeğin kalbini Allahü teâlâ nurlandırır ve hikmet sözlerini kalbinden lisânına akıtır.” “Kişi sevdiği ile berâberdir.” “Kiyâmete yakın ilim kalkar, cehalet hertarafı kaplar ve öldürme olayları artar.”

Ev ziyâreti hususundaki Âdâb hakkında: **“İzin talebi üç defadır. Birincide susar ve gelenin kim olduğunu öğrenmek için dinlenir, ikincide hazırlanır, üçüncüde de kabul veya reddeder.”**

“Biriniz üç kere selâm verdikten sonra cevap alamazsa dönsün.” “Yaşlılara saygı göstermek, Allahü teâlâyı tazimendir.” “Kötü arkadaş, demircilerin körükleri gibidir. Şayet üflediği ateş kıvılcımları seni yakmazsa, kokusu sana bulaşır.”

“Dirinin ağlamasıyla muhakkak ölü azâb olunur.”

Peygamber efendimiz ipeği sağına, altını soluna koydu ve **“Bu ikisi ümmetimin kadınlarına helal, erkeklerine haramdır”** buyurdu.

“Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacaksınız!”

Peygamberimiz , Mekke fethinde görüldüğü yerde öldürmelerini emir buyurdıkları kimselerin içerisinde Hind binti Utbe de vardı. Hind binti Utbe, Kâ'be-i Muazzamanın örtüsü altına sığındı. Yanında bir çok kadınlar da vardı. Hepsini imân ettiklerini bildirdiler ve Resûlullah'a biât ettiler.

Peygamberimiz Mekke'de kendisine ezâ ve cefâ yapan kadınların başında gelen, Mübârek amcası Hz. Hamza'yı öldürten Hind binti Utbe'yi affetti ve öldürülmemesini emir buyurdular.

Hind; Mekke'nin fethedildiği gün, Kâ'be'deki bütün putlar yıkılmış, kırılmış ve dışarı atılmış olduğunu, Eshâb-ı kirâmın sabaha kadar namaz kıldıklarını görmüş, kalbinde imân nuru parlamış ve bunu kocası Ebû Süfyân'a söylemişti.

Tanınmamak için kılık kıyâfet değiştirmiş, yüzünü örtmüştü. Resûlullah'a geldi. “Yâ Resûlallah el tutup sana biât edeyim mi?” diye sordu. Peygamberimiz, **“Ben kadınlarla el tutuşmam. Benim yüz kadına hitap etmem, her bir kadına ayrı ayrı hitap etmem gibidir”** buyurdular ve kadınların biâtı söz ile oldu

Burada Peygamberimiz, Hz. Ömer'e **“Söyle o kadınlara Allah'a hiçbir şeyi eş ve ortak koşmamak üzere Resûlullah'a biât edeceklerdir”** buyurdu. Hind'in yanındaki kadınlar sustular. Onlar namına Hind konuştu ve Resûlullah'a: “Erkeklerden istemediğin bir teahhüdü, kadınlardan niçin istiyorsun. Ben iyice anladım ki, eğer Allah ile birlikte başka ilâh, tanrılar bulunsaydı, başımıza gelenlerin bizleri korurdu” dedi

Peygamberimiz, Hind'e baktı ve Hz. Ömer'e, **“Söyle onlara; hırsızlık da etmeyecekler”** buyurdu. Hind, “Yâ Resûlallah, Ebû Süfyân cimri bir kimsedir. Ben ondan habersiz malından bir şeyler çalıyordum. Bu benim için helâl mi, değil mi bilmiyorum. Ebû Süfyân ne ban ne oğluma yetecek kadar bir şey vermiyor.” dedi. Peygamberimiz **“Onun malından kendine ve oğluna yetecek kadar bir şey alabilirsin”** buyurdu.

Bu sırada Ebû Süfyân, Hind'e "Senin şimdiye kadar çaldığın geçti gitti. Bundan sonrakiler de helâl olsun" dedi. Peygamberimiz güldü. Hind'i yanına çağırdı. "**Demek sen Hind binti Utbe'sin?**" buyurdu. Hind radiyallahü anha "Evet" dedi. "Allaha şükür olsun ki, kendisi için seçip beğendiği dînini üstün kıldı. Yâ Muhammed elbette ki bana rahmetin dokunacaktır. Şimdi ben Allah'a imân etmiş ve Onun Resûlünü tasdik etmiş bir kadını" dedi.

Kadınların Resulullah ile sözleşmeleri

Müslüman olup yanında diğer kadınlarla beraber biat etmek üzere Resulullahın huzuruna giden Hind radiyallahü anha'ya, Peygamberimiz, "**Hoş geldin**" dedi. Hind, "Ya Resûlallah, vallâhi dün senin çadırındakiler kadar zillet ve hakarete uğramasını istediğim bir çadır halkı yoktu. Bu gün ise yeryüzünde senin çadırındakiler kadar izzet ve şeref içerisinde olmasını istediğim bir çadır halık (ev halkı) yoktur" dedi.

Peygamberimiz, "**Öyledir vallahî, ben sizlere çocuklarınızdan, ana ve babalarınızdan daha sevgili olmadıkça imânınız kâmil olmaz**" buyurdu.

Hind radiyallahü anha ve berâberindeki kadınlar zinâ etmeyeceklerine dair de biât ettiler. Hind, "Yâ Resûlallah hür kadın zinâ eder mi?" dedi. Resûlallah "**Hayır vallahî, hür bir kadın zinâ edemez**" dedikten sonra Ömer'e "**Söyle onlara çocuklarını öldürmeyecekler**" buyurdu.

Hind, "Küçük iken onları biz büyüttük yetiştirdik. Büyüyünce siz onları öldürdünüz. Bize, Bedir günü öldürmedik genç bıraktın mı ki, onları öldürelim dedi. Hind binti Utbe'nin Hanzala adlı bir oğlu Bedirde müşrik olduğu halde öldürülmüştü.

Hz. Ömer, "Sen bize Bedir günü öldürülmedik genç bırakmadın ki" sözüne çok güldü. Peygamberimiz ise gülümsedi. O gün kadınlar ve onların başı olarak Hind radiyallahü anha Resûlullaha iftira etmeyeceklerine ve Peygamberimizin her emrine itaat edeceklerine dair Resûlullah'a biât ettiler.

Kadınların, Resûlullah'a söz verdiklerini, biât ettiklerini bildiren Mümtehine sûresindeki âyet-i kerîme, Mekke şehrinin alındığı gün inmiştir. Kadınlarla yalnız söz ile olup, mübârek eli, kadınların ellerine dokunmadı. Kötü huylar, kadınlarda, erkeklerden daha çok olduğundan, kadınlarla sözleşirken, erkeklerden daha fazla şart, araya kondu. Allahü teâlânın emirlerini yapmış olmak için, bunlardan kaçınmak lâzım geldiğini bildirdi.

Bu biât ve bununla ilgili ahkâm; büyük İslâm âlimi, dînin bekçisi **İmam-ı Rabbânî** müceddid-i elf-i sâni Ahmed Fârûkî Serhendî'nin mektûbâtının üçüncü cildi, kırkıbirinci mektûbunda uzun yazılıdır. (Bu mektubun tercümesi, Tam İlmihal **Seadet-i Ebediyye** kitabının üçüncü kısım ikinci maddesinde vardır. Bir müslümana lazım olan bütün bilgilerin içinde bulunduğu bu kıymetli kitap, Hakikat kitabevi (0212 523 45 56) temin edilebilir.)

"Allah sizin koyunlarınızı bereketlendirsin!"

Hind binti Utbe radiyallahü anha iman ile şerefledikten sonra Peygamberimiz Mekke'de, Etbah mahallesinde bulunurken iki küçük oğlağı kestirmiş kebab yapmış, Peygamberimizin azâdlı kölesi olan bir kadınla göndermişti. Hizmetçi kadın Peygamberimizin çadırına vardı. Selâm verdi içeri girmek için izin istedi, izin verilince içeri girdi. İçerde Peygamberimizin mübârek zecesi Ümmü Seleme ve Meymûne ve Abdülmuttalip oğullarından Peygamberimizin yakın akrabası olan kadınlar bulunuyordu.

Hizmetçi kadın Resûlullah'a : "Hanımım bu hediyeyi size gönderdi: "Bu yıllarda koyunlarımız çok az kuzuluyor" dedi. Senden özür diledi, "Kuzu kebabı yapamadığı için" dedi. Peygamberimiz "**Allah sizin koyunlarınızı bereketlendirsin ve kuzulayıcılarını artırsın**" diye duâ buyurdu.

Hizmeti kadın Hind'in yanına döndü. Peygamberimizin duâsını bildirdi. Hind buna pek çok sevindi. Bir müddet sonra koyunlarının kuzulayıcı olanaları o kadar arttı ki ne yakın zamanda ne de ondan önce böylesi hiç görülmemişti. Hind radiyallahü anha: "Bu, Resûlullah'ın duâsı bereketiyle olmuştur. Allahü teâlâyâ hamd olsun ki, bizi İslâmiyyete hidâyet etti, kavuşturdu. Müslüman olmakla şerefledirdi" buyurdu.

Mekke'de umûmî putlardan başka, ayrıca her ailenin kendi evinde taptıkları husûsî putları da bulunurdu. Mekke feth olunduğu gün Peygamberimizin münâdisi: "Allaha imân eden kişi evinde kırmadık, yakmadık put bırakmasın. Putların parası da haramdır" diye herkese ilân etti.

Mekke'de bu ilân edildikten sonra yeni müslümanlar evlerindeki putları kırdılar. Hind binti Utbe de evindeki putu kırmış ayağıyla parçalarını vurup yuvarlamış ve "Biz senden dolayı ne kadar gurur ve aldaniş içinde idik" demiştir.

Hind binti Utbe, müslüman olduktan sonra Peygamberimizin hayır duâsını almıştır. Hz. Ömer zamanındaki meşhur Yermük savaşına kocası Ebû Süfyân ile katılmış ve bizzat çarpışmıştır. Hind, gayet keskin görüşlü ve akıllı bir kadındı. Son derece cömertti. Hz. Ömer

zamanında 635, Muharrem ayında vefât etti. Zikrettiğimiz sözleri ve Peygamberimize altı hususta bî'atı hadîs kitaplarında geçmektedir.

Resulullahın sırdaşı; Hz.Huzeyfe

Huzeyfet'übnü Yemân hazretleri, Eshâb-ı kirâm arasında Peygamberimizin sırdaşı olması vasfı ile meşhurdur. Peygamberimiz Ona, Eshâb-ı kirâm arasına karışarak kendilerini gizleyen ve böylece fitne çıkarmak isteyen münafıkların kimler olduğunu tek tek bildirmiştir.

Bundan başka vuku bulacak hadiseleri de bildirmişti. Eshâb-ı kirâm arasında çok sevilir ve ayrı bir itibar gösterilirdi. Çünkü o, Resûlullah'ın verdiği sırlarla dolu idi. Resûlullah gizli kalması lâzım olan bir çok şeyi, Huzeyfet'übnü Yemân'a söyledi.

Buyurdu ki: "Resulullah efendimiz, âlemin yaratıldığı zamandan, yok alacağı güne kadar, olmuş ve olacak şeyleri bildirdi. Bunlardan bildirilmesi caiz olanları size bildirdim. Örtmesi lâzım olanları, sakladım bildirmedim."

Peygamber efendimiz vefâtından sonra Hz. Ebû Bekir, Huzeyfe'yi ordu kumandanı olarak tayin etti. Umman'daki mürtedlerle (dinden dönenlerle) savaşmak üzere Umman'a gönderdi. Kendisine katılan İkrîm'e komutasındaki ordu ile birlikte Umman halkını tekrar İslâma döndürdü. Bundan sonra Umman'da önce zekâtları toplamakla sonra da vâli olarak orada vazifelendirildi.

Hz. Ömer halifeliği sırasında Onu Umman'dan Medine-i Münevvere'ye çağırdı. Bir müddet müşavere (danışma) heyetinde bulundurdu. Sonra da Mezopotamya taraflarında yapılan savaşlara katıldı. Irak'ın ve İran'ın fethinde bulundu.

Nihâvend savaşında Nu'man bin Mukarrin şehid olunca, İslam sanağını Huzeyfe eline alarak Memedân, Rey ve Deynura'yı fethetmiştir. Cezire'nin fethinde bulunarak, Nusaybin Valiliği'ne tayin olundu. Selmân-ı Fârisî ile birlikte Kûfe şehrinin yerini seçip, orada şehir kurulmasını kararlaştırdı. Böylece Kûfe şehri kuruldu.

Huzeyfet'übnü Yemân emniyeti ile şöhret bulmuştur. Hatta Hz. Ömer yeni feth edilen memleketlere: "Huzeyfe ne isterse veriniz" diye emir buyurmuş olduğu halde, kendisi kendi yiyeceğinden ve atının yiyeceği yemden fazlasını almamıştır. Medayin şehrinde uzunmüddet valilik yaptı. Oranın halkı onun idaresinden son deerce memnun olup, kendisini çok sevmişlerdi. Döndüğü zaman, Hz. Ömer O'nun halini değiştirmediklerini görerek boynuna sarılmış ve "Sen benim kardeşimsin, ben de senin kardeşimim" buyurmuştur.

Hz. Ömer halife iken Huzeyfet'übnü Yemân'ın bir cenâzenin namazını kılmadığını görerek, O'na niçin kılmadığını sordu. O da ölen kişinin münâfık olduğunu söylemiş ve bu sebeple cenaze namazını kılmadığını açıklamıştı. Bunun üzerine Hz. Ömer, memurları arasında münâfık bulunup bulunmadığını sormuş o da bir tan var demiş, fakat Hz. Ömer'in bütün israrına rağmen ismini söylememiştir. Sonra o münâfık Hz. Ömer tarafından uzaklaştırılmıştır. Bunun üzerine Hz. Ömer Huzeyfe'nin gitmediği cenazeye gitmemiştir. Çünkü O'nun gitmemesini ölenin münâfık olduğuna işaret sayardı.

"Bu kapı kırılacak mı, yoksa açılacak mı?"

Birgün Hz. Ömer huzurunda bulunan bazı Eshâb-ı kirâma: "Resûlullah efendimiz'in fitne hakkında olan sözü hatırında olan var mı? diye sordu. İçlerinden Huzeyfe ey müminlerin emiri! Peygamberimizin bu konudaki sözü aynıyla benim hatırımdadır ki, "**Kişi ailesinden, malından, çocuklarından ve komşusundan dolayı fitneye düşer olur. Böyle günahlara oruç tutmak, namaz kılmak ve iyiliği emretmek ve kötülükten men etmek keffâret olur.**" buyurdu, diye cevap verdi.

Hz. Ömer "Maksadım o değil, deniz gibi dalgalanacak fitneyi soruyorum" deyince, Huzeyfe: "Ey müminlerin emiri! Senin için endişelenecek bir şey yok. Senin zamanınla onun arasında bir kapalı kapı var." diye cevap verdi.

Hz. Ömer "Bu kapı kırılacak mı, yoksa açılacak mı?" diye sorunca Huzeyfe "O kapı kırılacak diye cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Ömer "Desene Ümmet-i Muhammed kıyâmete kadar bir araya gelemeyecek!" diyerek üzüntüsünü dile getirdi. Daha sonra Huzeyfe'ye o kapının ne olduğu sorulduğunda "O kapı Hz. Ömer idi" diye cevap vermiştir. Daha sonra Hz. Ömer şehid edilmiştir.

Huzeyfet'übnü Yemân Hz. Osman'ın halifeliği sırasında Azerbeycan ve Ermenistan taraflarının fethine gönderildi. Bu hizmetlerinin yanında mühim bir hizmetide Kur'ân-ı kerîm nüshalarının çoğaltılmasına sebep olmasıdır. Çünkü o, Azerbeycan ve Ermenistan tarafına gittiğinde Kur'ân-ı kerîm'in değişik lehçelerle okunduğunu görerek, Kur'ân-ı kerîm'in Kureyş lehçesi üzerine çoğaltılmasını Hz. Osman'a teklif etti. Bunun üzerine Hz. Osman Kur'ân-ı kerîm nüshalarını çoğaltıp; belli merkezlere gönderdi. Hayatının çoğu savaşlarda geçen

Huzeyfet'übnü Yemân Hz. Osman şehid edildiğinde Medine'de bulunuyordu. Bu sırada yaşı oldukça ilerlemişti. Hz. Osman'ın şehid edilmesine çok üzüldü. Onun şehid edilmesinden kırk gün sonra vefât etti.

Huzeyfe ölüm döşeğinde yattığı vakit "Dost ânî bir baskınla geldi. Pişmanlık fayda vermez. Allahım fakirlik ve hastalıktan hakkımda hayırlı olanı bana ver. Ölüm hakkımda yaşamaktan hayırlı ise, sana ulaşınca kadar ölüm yolunu bana kolaylaştır." diyerek duâ etmiştir.

Huzeyfet'übnü Yemân Peygamberimiz'den yüzden fazla hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Ondandır rivâyet edilen hadîs-i şerîfler Kütüb-i sitte adı verilen meşhur altı hadîs kitabında yer almıştır.

"Fitne zamanında bir kenara çekil; yalnız yaşa!"

Peygamberimizden bizzat işiterek rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden bazıları:

"Resûlullah'a ileride hasıl olacak fitnelere sordum, çünkü bunların şerrine yakalanmaktan korkuyordum. "Yâ Resûlallah, biz, müslüman olmadan önce kötü kimselerdik. Allahü teâlâ, senin şerefli vücudun ile İslâm nimetini, iyiliklerini bizlere ihsan etti. Bu seadet günlerinden sonra yine kötü zaman gelecek mi" dedim. "**Evet gelecek**" buyurdu. Bu şerden sonra hayırlı günler yine gelir mi dedim. Yine "**Evet gelir. Fakat o zaman bulanık olur**" buyurdu. Bulanıklık ne demektir dedim. "**Benim sünnetime uymıyan ve benim yolunu tutmayan kimselerdir. İbâdet de yaparlar. Günah da işlerler**" buyurdu. Bu hayırlı zamandan sonra, yine şer olur mu dedim. "**Evet Cehennem kapılarına çağırılan olacaktır. Onları dinleyenleri Cehenneme atacaklardır**" buyurdu. Yâ Resûlullah! Onlar nasıl kimselerdir dedim. "**Onlar da bizim gibi insanlardır. Bizim gibi konuşurlar**" buyurdu. Onların zamanlarına yetişirsem, sığınacak iyi insan bulamazsam ne yapmamı emir edersiniz dedim.

"**Bir kenara çekil. Aralarına hiç karışma ölünceye kadar yalnız yaşa!**" buyurdu.

Bildirdiği diğer hadîs-i şerîfler şunlar:

"Benden sonra Hz. Ebû ekir ve Hz. Ömer'e uyunuz." "Bütün iyilikler sadakadır."

"Utarmazsan, istediğini yap." "Nemmam (söz taşıyan) Cennete giremez

"Gümüş ve altın kaplardan bir şey içmeyiniz, ipekli elbise giymeyiniz."

"Bir kimse, İslâm'da sünnet-i hasene yaparsa, bunun sevabına ve bunu yapanların sevablarına kavuşur. Bir kimse İslâm'da bir bid'at, (kötü) çığır açarsa, bunun günahı ve bunu yapanların günahları kendisine verilir."

"İki arkadaşın, Allah katında en sevimlisi, arkadaşına karşı daha müşfik (şefkatli) davranandır."

"Şehvet nazarı ile bakmak, şeytanın zehirli oklarından bir oktur. Kim Allah korkusu ile, onu terk eder, yâni şehvet gözü ile bakmazsa, Allahü teâlâ ona öyle bir imân nasib eder ki, zekini kalbinde duyar."

"İçinizdeki fenâları yola getirmeğe çalışmazsanız. Yani Emr-i Ma'rûf ve nehyi ani'l münker yapmazsanız Cenâb-ı Hak, başınıza öyle belâlar verir ki, bu belâlardan kurtulabilmek için artık iyilerinizin Allah'a yalvarması da fayda vermez."

"İnsanlar öyle bir zaman yaşayacak ki.."

Huzeyfe şöyle anlatmıştır: "Resûl-i Ekrem ile namaz kılıyordum. "Bekara" sûresinden okumaya başlamıştı. Rahmet âyeti geldiği vakit Allah'dan rahmet diler, azâb âyeti geldiği zaman Allahü teâlâ'ya sığınırды. Tenzih âyeti geldiği vakit, Allahü teâlâ'yı tesbih ve takdis ederdi. Kur'ân-ı kerîmi bitirdiği zaman Resûlullah şöyle duâ okurdu:

"**Allahım! Kur'ân-ı kerîm hürmetine bana rahmet eyle, Kur'ânı bana imân, nûr, hidâyet ve rahmet kıl, Allahım Kur'ân-ı kerîmden unuttuğum oldu ise bana hatırlat, anlamadığım olduğu ise bana anlat, gece ve gündüzde Kur'ân okumayı bana nasib et, Kur'ân-ı kerîmi lehimde hüccet kıl. Ey âlemlerin Rabbi.**"

Bildirdiği diğer iki hadîs-i şerîf ise şöyle:

"**Her ümmetin taptığı bir buzağı, putu var. Benim ümmetimin putu ve tapdığı da altın ve gümüşdür.**(Para, mal,mülktür.)"

"**Dünyayı ahiret üzerine tercih eden kimseyi Allahü teâlâ üç şeye mübtela kılar. Kalbinden hiç çıkmayan sıkıntı. Hiç kurtulamadığı fakirlik ve doymak bilmeyen hırs**"

Huzeyfet'übnü Yemân buyurdu ki:

"Öyle bir zamanda bulunuyorsunuz ki, sizden biriniz bildiğinin onda dokuzu ile amel edip birini terk ederse helaka gider. Öyle bir zaman gelecek ki, o zaman bildiğinin yalnız onda biriyle amel eden kurtulacaktır. Çünkü o zaman, amel edenler çok azalacaktır."

Bir kişi Huzeyfet'übnü Yemân'a "Ben nifaktan korkuyorum" deyince, Huzeyfe "Eğer münafık olsaydın nifaktan korkmazdın, çünkü münafık nifaktan emindir korkmaz." buyurdu.

"Eğer gönüller manevî pisliklerden temiz olsaydı, Kur'ân-ı kerîmin zevkine doymazlardı."

Huzeyfet'übnü Yemân'a sordular: "Hayatta olduğu halde ölü sayılan kişiler kimlerdir?" Huzeyfet'übnü Yemân "Gördüğü kötülüğe eli ve dili ile mani olmayan veya kalbi ile buğz etmeyen kimselerdir" buyurdu.

"İnsanlar öyle bir zaman yaşayacak ki; bir kişi için, ne kibar ve ne akıllı, diyecekler. Halbuki onun kalbinde zerre kadar imân izi olmayacaktır."

Münafık kimdir denildiğinde "İslâmiyyetten bahsedip de onunla amel etmeyen, O'na uymayandır" buyurdu.

Meşhurların ölüm döşeğindeki sözleri

Hazreti Selmân-ı Farsî de ölüm döşeğine yattığı vakit ağladı. Sebebini soranlara, "Dünyadan ayrıldığım için ağlamıyorum. Peygamber Efendimiz: "Dünyadan ayrılırken sermayeniz bir yolcunun yol azığından fazla olmasın" demişti. İşte buna ağlıyorum" dedi. Hâlbuki öldüğü vakit hesap ettiler, bütün serveti on dirhem civarında idi.

Meşhur Haccac da ölümü esnasında: "Allah'ım, insanlar diyorlar ki, "Sen beni mağfiret etmezsin." Sen beni mağfiret eyle" dedi. Bu söz, Ömer bin Abdülâziz'in hoşuna gitti ve ona gıpta etti. Bu sözü Hasan-ı Basrî'ye naklettikleri vakit: "Gerçekten Haccac böyle söyledi mi?" dedi. "Evet, söyledi" dediklerinde, o: "Öyle ise umulur ki Allahü teâlânın af ve merhametini kazanmıştır" dedi.

Muâviye bin Ebû Süfyan radiyallahü anh, ölüm döşeğine yattığı vakit: "Beni oturtun" dedi. Kendisini oturtular. Allahü teâlâyı tesbîh ederek andı ve ağlayarak: "Ey Muâviye, ihtiyarlayıp çöktün.Gençlik dallarının bol su aldığı ve yapraklarının henüz yemeşil olduğu zaman geçtiğ." diyerek yüksek sesle ağlamağa başladı.

Sonra da şöyle dua etti: "Ey Rabbim, şu ihtiyar kuluna merhamet et. Allahım, kusurlarını at, suçmelerini başıyla. Senden başkasında ümidi olmayana lûtfunla muâmele et!"

Ölüm hastalığında bâzı kimseler kendisini ziyâret etmişti. Onlara, Allahü teâlâyâ hamd ü senâ ettikten sonra: "Topyekun dünya, görüp tecrübe ettiğimizden başka bir şey değildi. Vallahi, iyi biliniz ki, onun yeşilliklerini neş'e içinde karşıladık, yaşayışımızdan zevk aldık. Dünya ise durmadan yavaş yavaş bu zevk ve neş'elerimizi bozdu. Nihâyet bir gün dünya bizi kocaltı ve terketti. Bizi elem ve kederlendirdi. Vah bu dünyaya, vay bu dünyaya" dedi.

Hastalığında verdiği bir hutbesinde: "Ey insanlar, ben, harman olmuş bir ekinim. Ben, benden önce size halifelik edenden daha iyi olmadığım gibi, benden sonra da size benden iyisi değil, benden kötüsü gelecektir. Ben öldüğüm vakit beni akı başında bir adam yıkasın. Zîra akıllıların Allah katında bir değeri vardır. Beni güzel yıkasın ve âşikâre tekbir alsın" dedi.

Sonra dolaptaki bir bohçayı getirtti. İçinde Peygamber Efendimiz'e ait bir elbise, bir miktar saç ve tırnak kıntıları vardı. "Bunları, ağız, burun, kulak ve gözümün üzerine koyun. Peygamber Efendimiz'in giydiği bu elbiseyi de kefenimin altından bana giydirin. Allahü teâlânın ana-baba hakkındaki emirlerine riâyet edin. Beni böylece mezarıma koyduğunuz vakit, Allah'ın rahmeti ile beni başbaşa bırakın" dedi. Ölüm döşeğinde iken, "Keşke ben zî Tuva'daki Kureş'den bir ferd olsaydım" dedi.

"Zehir içmeyenlere de garanti verme!"

Ömer bin Abdülâziz'in hanımı Fâtıma: "Ben Ömer'i, ölümü esnasında, "Allah'ım, kısa bir süre de olsa ölümümü adamlarımdan gizle" diye duâ ettiğini duydum. Bir ara kapuyu açarak kendi odama girdim. "**Bu ahiret yurdunu, yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu istemeyen kimselere veririz. Sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanlarıdır.**" (Kasas: 83) mealindeki âyetini okudu, sonra sesi kesildi. Ne bir hareket, ne de bir ses duymayınca, hemen hizmetçilerinden birini gönderdim. Adam: "Çoktan öldü" diye bağırdı.

Zehirlendiğinde doktor çağırıldılar. Doktor:" Buna zehir verilmiş. Bunun için ben bunun hayatı hakkında te'minat veremem, dedi. Ömer bin Abdülâziz gözünü açarak, " Bana değil, zehir verilmeyenlere ve yaşayacaklarına dair te'minat verme!" dedi. Doktor," Zehir verildiğinin farkında mısınız?" diye sordu. "Evet, mideme inince anladım" dedi. Doktor,"O hâlde hemen tedâviye başlayalım" dedi ise de, Ömer bunu reddederek,"Tedâvisi kulağımın ardında olsa da elimi kaldırıp onu almam. Rabbime ulaşmak benim için daha iyidir," dedi. Ve birkaç gün sonra öldü.

Ölüm döşeğine yatınca ağlamağa başladı. Etrafındakiler, "Senin için ağlanacak ne var, Allahü teâlâ seninle nice sünnetleri ihyâ etmiştir. Adâletin ise son haddine yükselmiştir" dediler. O tekrar ağlayarak," Değil mi ki Allahın huzurunda bütün bu milletin hesabını vermek için

durdurulacağım. Hepsi hakkında âdil adavranabilmekten emîn değilim, yaptığım kusurlar da ayrı. Elbette bunlara korkar ve ağlarım” diyerek yine ağladı ve az sonra öldü.

Ömer bin Abdülâziz ölümü yaklaştığı vakit, “Beni oturtun” dedi. Oturtular. O, “Ben o kimseyim ki bana emirlik verdin, ben kusur ettim. Beni nehyettin, ben ise isyân ettim” diye üç kere söyledi. Sonra da: “Lâ ilâhe illâllah, ibâdetle lâıyk ancak Allah’tır” dedi. Başını göklere çevirdi ve dikkatle baktı. Kendisine, “Ne bakıyorsun?” diye sorduklarında, o, “Ben öyle kimseleri görüyorum ki, onlar ne insan ne de cindir” dedi ve böylece ruhu bedeninden ayrıldı.

Hazreti Bilâli Habeşi ölürken karısı: “Vay başıma gelenler” diye ağlamağa başlayınca, Bilâl: “Hayır, ne mutlu bize ki, yârin dostlarımız Hz. Muhammed ve arkadaşlarına kavuşacağım” dedi.

Amir bin Abdülkays de ölüm anında ağladı ve: “Ağlamamın sebebi, boşa geçirdiğim günler ve gecelerdir” dedi.

Hz. Fudayl de ölümü esnasında bayıldı. Sonra gözünü açınca: “Âh uzun yolculuk ve ah az azık” dedi.

“Allah müttakîlerin ibâdetini kabûl eder”

Halife Hârûn Reşîd ölümü esnâsında bizzat kendi eliyle kefenini hâzırladı ve: “**Malım bana fayda vermedi. Bütün saltanatım benden ayrılıp mahvoldu**” (Hâkka: 28, 29) âyet-i celîle’lerini okudu.

Me’mun da ölümü esnâsında yaslanarak: “Ey mülkü, dâim olan Allah’ım, mülk ve memleketini ve hattâ her şeyini kaybeden kuluna merhamet et” dedi.

Mu’tasım da 44 yaşında ölürken: “Eğer ömrümün bu kadar kısa olduğunu bileydim hiçbir şey yapmazdım” demiştir.

Muntasır da ölümü esnasında sıkıntı içerisinde kıvranıyordu. Kendisine: “Bu o kadar önemli değil” dedilerinde, o: “Sıkıntım, dünya hayatının sona erip âhiret hayatının başlaması içindir” dedi.

Abdûmelik bin Mervan ölüm döşeğine yattığı vakit, elbise yıkayıcısının nasıl çamaşırı yıkayıp eli ile sıktığını görünce: “Keşke ben de çamaşır yıkayıcısı olsaydım da her günkü el emeğimle günlük nafakamı temîn etseydim ve dünya işlerine karışmasaydım” demiştir.

Abdûmelik bin Mervan’a: “Ey mü’minlerin emîri, kendini nasıl buluyorsun?” diye sorduklarında, Abdûmelik, Allahü teâlânın: “**Andolsun ki sizi ilk def’a yarattığımız gibi, âhirette de yapayalnız, teker teker huzurumuza gelmişsinizdir. Size ihsân ettiğimiz şeyler, de sırtlarınızın arkasında bırakmışsınızdır**” (En’am: 94) buyurduğu gibi buluyorum, dedi ve öldü.

Hz. Muaz ölümü esnasında: “Allah’ım, şimdiye kadar senden korkuyordum, fakat şimdi sana ümid besliyorum. Allah’ım, ben sular akıtıp ağaçlar sulamak ve bahçeler yetiştirmek için yaşamak istemediğimi, susuzluktan ciğerleri yananları sulamak, darda kalanlara genişlik göstermek, ulemâ sohbetine devam edip onların zikir halkalarına sıkıştırmak için yaşamak istiyorum” dedi. Ölüm sancıları şiddetleşip baygınlıklar geçirip ayıldıkça: “Allah’ım, beni ne kadar sıkıştırırsan sıkıştır. Bilirsin ki kalbim sana bağlıdır, seni sever” dedi.

Abdullah bin Mübârek ölümü esnasında gözünü açtı ve gülümseyerek, “**Artık çalışanlar da bunun gibi çalışmalıdır**” (Sâffât: 61) âyetini okudu.

Büyüklerden birisi ölümü esnasında ağlayıp, sebebini kendisinden sorduklarında, “Beni ağlatan Kur’ân-ı kerimdeki, “**Allah ancak müttakîlerin ibâdetini kabûl eder**” (5 – Mâide: 27) âyet-i celîlesidir” dedi.

Fakir olarak ölmeyi istedi!

İbnü’l-Münkedir ölürken ağladı. Sebebini sorarlara, “Bilerek işlediğim bir büyük günah için ağlamıyorum. Ağlamamın asıl sebebi, önemsemiyerek yaptığım bir hatânın Allah katında büyük bir günah olmasından korkarak ağlıyorum” dedi.

İbnü’l-Mübârek de ölümü esnasında âzadlı kölesi olan Nasr’a “Başımı toprağa koy” dedi. Nasr ağladı. “Niçin ağlıyorsun?” deyince, “Senin iki varlığını, servetini ve şimdi de yoksul olarak ölümünü hâtırlayarak ağlıyorum” dedi. İbnü’l-Mübârek: “Ağlama, zîra ben Allahü teâlâdan zenginler gibi yaşamamı ve yoksullar gibi ölmemi istedim. Sonra sen, bana şehâdeti telkîn et ve ben başka bir söz konuşmadıkça da onu tekrar etme” dedi.

Cerîf diyor ki: “Son nefesinde Cüneydi Bağdadi’nin yanında bulunuyordum. Cum’a günü idi. Kur’ân-ı azîmi okuyordu ve hatmetmişti. Ben de kendisine: “Bu durumda da mı okuyorsunuz?” dedim. O da: “Bu işe benden daha ihtiyaç sahibi olan kimdir. İşte defterim dürülmektedir, hiç olmazsa hatim ile dürülsün” dedi.

Rüveym diyor ki: “Ebû Saîd el-Harraz’ın ölümü ânında yanında bulunuyordum. O ise: “Âriflerin gönüllerinin Allah’ı zikre olan iştiyâkı ve gizli münâcât hâlindeki hâtırlamaları, ölüm ve

ümid dolu şerbet bardaklarını onların üzerlerine serpti de şükredip az ile kanâat eden veya doyan gibi dünyadan yüz çevirdiler. Onların maksad ve üzüntüleri bir askerî karargâha, orduya katılmaktır ki, orada parlak yıldızlar gibi Allah'ın dostları vardır. Cisimleri yeryüzünde O'nun sevgisi ile ölüp giderken ruhları perdeler arasında yükselerek doğru seyrederek. Onlar ancak habiblerinin civarında istirahatâya çekildiler. Zorluk ve zahmette aksaklık göstermezler" dedi.

Cüneydi Bağdadi de, Ebû Saîd el-Harraz'ın ölüm ânında vecde çok geldiğini söylediğine, onun ruhunun hevesle uçması şaşılacak bir şey değildir" dedi. Ölümü ânında zâtın birisine: "Allah de" dediklerinde, "Siz ne vakte kadar Allah diyeceksiniz? Hâlbuki ben Allah aşkı ile yanıyorum" dedi.

Yine zâtın birisi diyor ki: "Memşadi'd-Dînûrî'nin yanında bulunuyordum. Fakirin biri geldi selâm verdi ve: "Burada insanın ölebileceği temiz bir yer bulunur mu?" diye sordu. Ordakiler kendisine yer gösterdiler. Ayrıca orada göze suyu da vardı. Fakir abdestini tazeledi. Bir miktar namaz kıldı, sonra da gösterilen yere giderek yattı, ayaklarını uzattı ve öldü.

Ebû'l-abbâs ed-Dînûrî bir mecliste konuşuyordu. Kadının biri sözlerinden vecde gelerek haykırdı. Bunun üzerine Ebû'l-Abbâs kendisine: "zamanın geldi öl" dedi. Kadın kalktı kapuya doğru yürüdü ve çıkarken Ebû'l-abbâs'a döndü: "Sözünü tutuyor ve ölüyorum" diyerek yattı ve öldü.

"O'nu unutmadım ki hâtırlayayım"

Hazreti Şiblî'nin hizmetçisi Câfer bin Nusayr'a, "Şiblî son deminde ne gördü?" dediklerinde, dedi ki: "Şiblî son deminde, "Birisinin bende bir dirhem hakkı vardı, onun için binlerce dirhem verdim. Hâlâ korkum odur" dedi ve sonra bana, kendisine abdest aldırmanı söyledi. Ben de abdestini aldırdim. Yalnız sakallarını hilâlemeyi, aralarına su vermeyi unuttum. Dili tutulmuştu. Elimi tuttu ve sakallarının arasına soktu. Sakallarını hilâlledim ve böyel öldü. Yâni son nefesinde bile abdestin edebilerinden hiç birini terketmediğini söyledi.

Ölüm döşeğinde yatan Bişr bin El-Hâris'e: "Ölüm ağır geldiği için hayatı mı seviyorsun?" diye soranlara, "Allah'a gitmek kolay değildir" dedi. Son deminde Cüneydi Bağdadi'ye "Lâ ilâhe illâllah" demesi telkin edildiği vakit, "Ben O'nu unutmadım ki hâtırlayayım" demiştir.

Sâlih bin Mismar'a: "Oğlunu ve aileni birine vasiyyet etmiyor musun?" dediklerinde, "Onları Allah'tan başkasına emânet etmekle Allah'tan hayâ ederim" demiştir.

Ebû Süleyman ed-Dârânî de ölüm döşeğine yattığı vakit ziyâretine gelenler ona: "Sana müjdeler olsun ki, mağfireti çok, merhameti bol olan Allah'a gidiyorsun" dediler. O da: "Öyle diyecek yerde, iğneden ipliğe her şey'in hesâbını görüp kusurlarından dolayı seni azab edecek olan bir Allah'ın huzuruna gidiyorsun desenize?" demiştir.

Ebû Bekir el-Vâsîfî de hastalandığı vakit, "Bize vasiyyette bulun" diyenlere, "Allahü teâlânın sizden istediği hakkına, riâyet edin" dedi. Yine birisi ölüm döşeğine yattığında ailesi ağlamağa başladı. Onun ağladığını gören kocası sebebini sorunca, kadın, "Senin için ağlıyorum" dedi. Adam, "Sen kendin için ağla, zîra ben kırk yıl bugün için ağladım" demiştir.

Cüneydi Bağdadi diyor: "Ölüm hastalığımda Sıriyyü's-Sakatî'yi ziyârete gittim ve: "Nasılsın?" diye kendisinden sordum. O da: "Bendeki hastalıktan tabibe nasıl şikâyet edeyim? Zîra bana gelen, ondan geldi" dedi. Bunun üzerine yelpaze ile kendisini biraz serinlendirmek istedim. O da: "Ciğerleri yanan bir adam yelpazeden ne anlar" diyerek yine şu meâldeki şiirleri söyledi:

"Kalb yanıyor, gözün yaşları akıyor, sıkıntılar toplandı sabırlar ayrıldı."

"Gönül varlığı heves ve arzuları, kendini huzursuz eden adamın istikâri olabilir mi?"

"Ey Rabbim, benim için kurtuluş yolu olan bir şey varsa da, bir nefesim dahi kalmışsa, onu bana ihsân eyle."

"Cömerde karşı yumuşaklık gösteririm"

Şiblî hazretleri ölümü ânında adamlarından bâzıları yanına girerek ona şehâdet kelimesini telkîn ettiklerinde, şu meâlde konuştu:

"Bir beyt ki içinde sen varsın, artık oranın ışığa ihtiyacı yoktur."

"İnsanlar hüccet ve delilleri ile geldikleri vakit, bizim hüccetimiz sensin."

"Senden yardım istediğim vakit, Allah bana yardım etsin."

Ebû'l-Abbâs bin Atâ, Cüneydi Bağdadi'nin yanına girdi. Hazret can çekişiyordu. Ona selâm verdi. Selâmını geç aldı ve: "Beni mâzur gör, virdim ile meşgul idim" dedi. Sonra kibleye dönerek tekbir aldı ve öldü.

Ölüm döşeğinde yatan Kettânî'ye: "Ne gibi amel var?" diye sorduklarında, "ölümüm yakın olmasa size amelimden bahsetmezdim. Ama mâdemki ölmek üzereyim, söyleyeyim. Tam kırk yıl kalbimin kapısını bekledim. Ne zaman Allah'tan başka bir şey kalbime girmek istedi ise onu hemen kovdum" demiştir.

Mu'temir diyor ki: "Hikem bin Abdülmelik'in ölüm esnasında yanında bulunanlardan biri idim. "Allah'ım, bu şöyle böyle, iyi bir insan idi. Sen bunun ölüm acısını kolaylaştır" diye duâ ettim. Bir müddet sonar ayıldı ve: "O duâyı yapan kim?" diye sordu. Ben de: "O duâyı ben yaptım" dedim. Bunun üzerine dedi ki: "Azrâil bana, "Ben her cömerde karşı rıfk ile davranırım" dedi ve sonra da öldü.

Yûsuf bin El-Esbât ölüm döşeğinde yattığı vakit, Huzeyfe ziyâretine gitti ve onu fazla ızdırıp içinde gördü. "Şimdi feryâd ü figan zamanı mıdır?" deyince, Yûsuf, "Ne yapayım, vallahi yapmış olduğum amelleri sıdk u ihlâs ile yapıp yapmadığımı bilemiyorum, ona ağlarım" dedi. Huzeyfe: "şu sâlih adama bakın, amelindeki ihlâsından korkuyor" dedi.

Ahmed Megazilî diyor: "Suffa adamlarından ihtiyar bir malûlün ziyaretine gittim, ölüm döşeğinde idi. Allahü teâlâyâ hitâben: "Bana dilediğin gibi muamele etmeye muktedirsin, bana rıfk ile muâmele et yâ Rab" diyordu.

Ölümü esnasında Şeyh'in biri Memşâdû'd-Dînûrî'nin yanına gitti ve: "Allah sana iyi muâmelede bulunsun" diye duâ etti. Bunun üzerine Memşad gülümseyerek: "Otuz yıl önce Cennet bütün varlığı ile bana arzedildi ve fakat ben ona iltifat etmedim" dedi. Yine Rûveyme ölümü esnasında kendisine şehâdeti telkîn ettikleri vakit, "Zâten ben ondan başkasını söyleyemem" dedi.

"Size müjdeler olsun, üzülmezsiniz"

Tâbiîn'in yani Eshab-ı kirâmı görenlerin meşhurlarındandır. Müslüman olmadan önce, yahûdi âlimlerinin ileri gelenlerindendi. Resûlullah Efendimizin zamanına yetişti. Ancak müslüman olma nimetine kavuşamadı. Hz. Ömer zamanında müslüman oldu. Kıymetli söyli meşhurdur. Bunlarından bazıları şunlardır:

"Allahü teâlâ, mü'min kulunu sevdiği zaman, Cennette onun derecesini yükseltmek için, dünyayı ondan uzaklaştırır. Kâfir kuluna gazab ettiği zaman, onu dünyada rahat kılıp, sevindirir. Böylece onu Cehennemden aşağı deercelerine düşürür."

"Fakir kimseler, ihtiyaçları için Allahü teâlâyâ yalvardıklarında, onlara: (Size müjdeler olsun, üzülmezsiniz. Çünkü siz zenginlerden üstünsünüz. Kıyâmet günü Cennete onlardan önce, sizler gireceksiniz.)"

"Peygamberler bir şeye muhtaç oldukları ve bir belâyâ uğardıkları zaman, sıkıntısız oldukları zamankinden daha sevinçli ve rahat olurlardı."

"Kim zenginlere ve mal sahiblerine boyun eğerse, dîni de boyun eğ, böylece dînine zarar gelir."

"Dünyadan ancak Allahü teâlânın takdir ettiği kadar ele geçer. Ancak kulun sebeplere yapışıp, çalışması gerekir. Böyle yaparsa, emre uymuş olur."

"Allahü teâlânın korkusundan gözyaşı dökken kimseyi Cehennem ateşi yakmaz."

"Allahü teâlâyâ yemin ederim ki, Allahü teâlânın korkusundan gözyaşlarımın yanaklarıma akmasını, altından bir dağı sadaka olarak vermekten, daha çok severim."

"Evlerinizi Allahü teâlâyı anmak suretiyle nurlandırınız. Evlerinizi onda namaz kılarak, nasiplendiriniz. Allahü teâlâyâ yemin ederim ki, böyle yapanlar gök ehli arasında tanınırlar. Gök ehli, "Falan oğlu falan evini, Allahü teâlâyı anarak süslüyor" derler."

"Sükût iyi bir huydur. Çünkü, verâ (şüphelilerden kaçınma) ve günahların azlığına güzel bir vesile (çâre, yol)'dir."

"Allahü teâlâ, yersiz gülteni; bir ideâli, maksadı olmadan yola çıkanı sevmez."

"Hikmetli söz, müslümanın kaybolmuş malı gibidir."

"İdarecinin iyi olmasıyla halk da iyi, kötü olmasıyla, onlar da kötü olurlar."

"Allahü teâlâyâ yemin ederim ki..."

Ka'b'ül-Ahbâr'ın veciz sözleri:

"Allahü teâlâyâ yemin ederim ki, sizden biri doğuda, Cehennem ateşi de batıda olsa, sonra Cehennem ateşinin sıcaklığına asla dayanamazdı. Ey insanlar! Allahü teâlânın beğendiği şeyleri yapmak daha kolaydır. Bu yüzden Allahü teâlâyâ itâat ediniz. Bu ateşe düşmeyiniz. Çünkü dayanamazsınız."

"Cehennemde dört köprü vardır: Birincisinde, akrabası ile münasebeti kesenler, ikincisinde, üzerinde borç bulunanlar, üçüncüsünde taşkınlık ve azgınlık yapanlar. Dördüncüsünde, zulüm edenler oturur."

“Kim, âhiret şerefine kavuşmak isterse, Allahü teâlânın büyüklüğünü ve kudretini tefekkür etsin (düşünsün.) Böyle yaparsa, âlim olur. Günlük rızıkına râzı olursa başkasına ihtiyaç duymaz. Hatalarını hatırlayıp, düşündüğü zaman, çok ağlasın, Cehennem denizlerini söndürür.”

“Allahü teâlâya yemin ederim ki, şu kiri giderdiği gibi, beş vakit namaz da günahları giderir.”

“Ne mutlu evlerini mescid yapanlara. Mescidler, takvâ sâhiblerinin (haramlardan, günahlardan sakınanların) evleridir. Allahü teâlâ, namazını, orucunu ve zekâtını gizleyen kulları ile, meleklerine övünür.”

“Eğer sizden biriniz, iki rekat nafilâ namazın sevabını bilse idi, onu dağlardan daha büyük görürdü. Farz namazlara gelince, artık onun sevabını ifade etmek (açıklamak) mümkün değildir.”

Lokman Hakîm, oğluna şöyle nasihatta bulundu: “Ey Oğul! Namazını kıl! Çünkü, namazın dindeki durumu, bir binanın direği gibidir. Eğer direkler düzgün ve sağlam olursa o evden faide görülür. Yoksa o evin faydası olmaz. Güzel edebe de çok sarıl.

Ey oğul, Allahü teâlânın sana verdiği şeylerden tasadduk et (hayra ver.) O zaman Allahü teâlâ sana lütuf ve başısını arttırır. Sana gazap etmez. Fakir komşuna, yoksa, köleye, esire, korkana merhâmet et. Yetime yakın ol ve onun başını okşa. Çünkü sen, Allahü teâlânın kullarına acırsan, Allahü teâlâ da sana acır Melekler, gökten, sizin gökteki yıldızlara baktığınız gibi, gece namaz kılanlara bakarlar.”

“Âhir zamanda öyle âlimler gelecek ki...”

Ka'b'ül-Ahbâr'ın veciz sözleri:

“Âhir zamanda öyle âlimler gelecek ki, herkesi zühde (şüphelilere düşmek korkusuyla mübahların çoğunu terk etmek) davet edecekler. Fakat kendileri zühdden uzak olacaklar, insanları korkutacaklar, fakat kendilerinde korkudan hiçbir iz bulunmayacak, insanların makam mevki sahiplerinden uzak kalmalarını isteyecekler, fakat kendileri onlardan ayrılmayacaklar, sözleri ile dünyayı kötüleyecekler, fakat zenginlere yaklaşacaklar, yoksul ve fakirlerden uzak kalacaklar. Bildiklerine aykırı hareket edecekler. Böyle âlimler, kötü ve Allahü teâlânın sevmediği âlimlerdir.”

Biri gelip, Ka'b'ül-Ahbâr hazretlerine “İlacı, tedavisi olmayan hastalık nedir?” diye sordu. Cevabında “ölümdür” buyurdu.

“Ölümü gerçekten tanımış bir kimseye, dünya belâ ve musibetleri, dert ve sıkıntıları çok hafif gelir.”

“Cennette ağlayan bir adam bulunur. Ona niçin ağlıyorsun denir. O şöyle cevap verir: Ben Allahü teâlânın yolunda öldürüldüm. Şehidlik o kadar güzel ki, tekrar dünyaya döndürülüp, üç defa daha şehid olmayı arzu ediyorum. Fakat daha fazla şehid olamadığım için ağlıyorum.”

“Bir takım kimseler vardır ki, Allahü teâlâ, meleklerine onları örnek ve numûne gösterir. Onlar: Allahü teâlânın rızasına uygun yaşayan, nafilâ namazlarını gizleyen, nafilâ orucunu gizli tutan, sadakayı gizli veren, gizlenmesi gereken her gizli ameli gizleyenlerdir.”

“Âlim mü'min, şeytana karşı daha sert ve güçlüdür.”

“Cahil kimseler, ilimle birbirlerine karşı öğünürler. Onların ilimden nasibi sadece övünmeleridir.”

“Kuşlar ve yerde bulunan canlılar, Cum'a günü buluşurlar, birbirlerine selâm vererek bugün iyi gündür derler.”

“Uyuyacağın zaman sağ tarafa ve kıbleye dönmüş olarak, yatılır. Çünkü, uyku bir çeşit ölümdür.”

“İlim meclisinde bulunmanın sevabı çoktur. İnsanlar buralarda bulunmanın değerini bilmiyorlar. Eğer böyle toplantılardaki sevabı bilmiş olsalardı, oraya girmek için birbirlerini öldürmeğe kalkışırlandı. Herkes işini gücünü bırakıp oraya koşardı.”

“Hanımının eziyet ve sıkıntı vermesine sabreden kimseye, Allahü teâlâ, Hz. Eyyûb'a verilen sevaptan verir.”

“İnsanlardan gelen sıkıntılara sabretmiyen, onlara karşılık vermeyi terketmiyen kimse sabırlı sayılmaz.”

Cenab-ı Hakkın sevdiği dört kişiden biri

Peygamber efendimiz, kumandanlarından olan Hz. Mikdâd bin Esved'i çok severdi.

Peygamberimiz onun hakkında şöyle buyurdu: **“Allah bana Eshâbımdan dört kişiyi özellikle sevdiğini bildirip, benim de onları sevmemi emir buyurdu ki bunlar: Ali, Mikdâd, Selman ve Ebû Zer'dir.”**

Mikdâd bin Esved, Eshâb-ı kirâmdan olmayan müslümanlardan birinin kendisine hayıflanarak sizlere “Ne mutlu sizin gözlerinize! Resûlullah'ın zamanında yaşadınız! O'nu görmekle şereflendiniz!” şeklinde konuşması üzerine O'na şunları söylemiştir:

“Sizleri bunu istemeye sevk eden nedir? O devirde yaşasaydınız, Resûlullah'a karşı tavrınız ne olacağını biliyor musunuz? Allah'a yemin ederim ki, Resûlullah kendisine uymayan ve tasdik etmeyen pek çok kavimle karşılaşmıştı. Halbuki Allahü teâlânın sizi bu devirde yaratması sebebiyle Resûlullahın size getirdiklerini tasdik ederek, yalnız Allah'ı biliyor ve ona iman ediyorsunuz. Sizin sıkıntılarınızı başkaları çekti. İnsanların azgınlıkları sebebiyle Peygamberler gönderilmiştir. Resûlullah ise insanların puta tapmaktan başka hiçbir şey tanımadıkları cahiliyet ve vahşet devrinin en korkuncunda gönderilmişlerdir. O Kur'ân-ı kerîmi getirdi, onunla hakkı ve bâtili birbirinden ayırdı. O kadar ki; bir kimse, kalbine imân yerleştikten sonra imân etmeyen babasının, çocuğunun veya kardeşinin küfürde olduğunu görüyor ve karşı duruyordu. Dostunun Cehenneme gitmesine katiiyen sevinmezdi ve iman etmesini arzular, bunun için çırpınır. Cehennemden kurtulmasını isterdi.

Bu hususta Allahü teâlâ Kur'ân-ı kerîmde Furkân sûresi 74'üncü âyet-i kerîmesinde şöyle duâ etmeyi emretti: **“Ey yüce Rabbimiz! Hanımlarımızdan ve çocuklarımızdan gözlerimizi aydın edecek, bizi sevindirecek olanları bahşet.”**

Hız. Mikdâd bin esved, gittiği yerlerde insanlara Kur'ân-ı kerîmi öğretmiş ve hadîs rivâyetinde bulunmuştur. Onun Peygamber efendimizden rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden bazıları şunlardır:

“Kıyamet günü güneş insanlara bir mızrak mesafe kalıncaya kadar yaklaştırılır.”

“İnsanlar kıyamet gününde günahlarına göre tere batacaklardır. Ter kiminin topuğuna kadar, kiminin dizlerine, kiminin beline kadar, bazısının da ağzına kadar yükselir.”

Kimseyi incitmez, herkese iyilik ederdi

Hız. Mikdâd bin Esved, çok sade bir hayat yaşar, herkes O'na imrenirdi. Eshab-ı kirâmdan. Abdullah bin Amr ve Abdullah bin Mes'ûd bunlardandı. Kimseyi incitmez, herkese iyiliği, emirleri ve yasakları öğretirdi. Resûlullahın sünnetinden ayrılmazdı. En büyük arzusu ve emeli buydu.

Her müşkülünü hemen gelip Resûlullah'a sorardı. Birgün, Resûlullah'a gelip: “Yâ Resûlallah! Kâfirlerden birine rast gelecek ve onunla döğüşecek olursam, kâfir bana hücum ederek, kılıcı ile bir kolumu kestikten sonra bir ağacın arkasına geçerek Kelime-i şehâdet getirerek “Ben Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed aleyhisselâmın da O'nun kulu ve Peygamberi olduğuna inandım” diyecek olursa, O'nu öldürmek benim için câiz midir?” diye sormuştu.

Peygamberimiz de cevap vererek: **“Hayır, öldürme!”** dediler. Hız. Mikdâd tekrar sordu: “Fakat o adam benim kolumu kesmiş, ondan sonra da Kelime-i şehâdet getirmişti. Böyle olduğu halde onu öldürmeyeyim mi?” Resûlullah efendimiz ona tekrar şu cevabı verdi: **“Onu öldürme! Onu Kelime-i şehâdet getirdikten ve böylece müslüman olduktan sonar öldürecek olursan, Onun şehâdetten evvelki haline dönersin, O da senin öldürmeden evvelki haline döner!”**

Resûlullah efendimiz, Hız. Mikdâd bin Esved'i çok severdi. Onu kendi amcasının kızı Hız. Dıbâa ile evlendirmiştir. O, hayatının bir kısmını Resûlullah efendimiz ile birlikte geçirmiştir. Bu hususta rivayet ettiği bir hadîs-i şerif, Onun bu halini tasvir etmektedir.

(... Kur'ân-ı kerîme sarılınz! Çünkü o şefaati eden ve şefaati kabul edilendir. Kendisine uymayanların yenilmeyen hasmıdır. Kim Kur'ân-ı kerîmi rehber edinirse Kur'ân onu Cennete götürür. Kim de Kur'ân'a sırt çevirirse, Cehenneme gider. Kur'ân, en hayırlı yolu gösterir. Emirleri açık ve kesindir. Boş sözler değildir... Ma'nâları çok derindi. Güzellikleri sayılamaz. Âlimler ona doymazlar. Oh akikate ulaşmak için Allah'ın sağlam ipidir. Dosdoğru yoldur. Cinlerin Kur'ân'ı duydukları zaman hayretten “Doğrusu biz, doğru yola götüren, hayrete düşüren bir Kur'ân dinledik ve hemen inandık ve artık Rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız” dedikleri hakikattir...)

“Bu hâl cenâb-ı Hakkın rahmetidir!”

Mikdâd bin Esved hazretleri anlatır: “Bir gün iki arkadaşım ile birlikte, yorgunluk ve açlıktan gözlerimiz kararmış, kulaklarımız sağırlaşmıştı. Eshâb-ı kirâmdan bir kaçına müracaat ettik. Fakat kendilerinde ikram edecek bir şeyleri bulunmadığı için bizi kabul edemediler. Biz de kalkıp, Resûlullah'a gittik. Bizi alarak hâne-i seâdetine (mübârek evine) götürdü. Resûl-i ekrem bize bakarak: **“Bunları sağınız da aranızda taksim ediniz!”** buyurdu.

Biz hergün bu keçileri sağar, keçilerin sütünü aramızda taksim eder, kendi payımızı iğer, Peygamberimizin hissesini de saklardık. Resûlullah efendimiz, geceleyin gelir, uyuyanları uyandırmayacak bir şekilde uyanık olanlara selam verir, namaz kıldığımız yerde namazını kılar ve ondan sonra da sütünü alıp içerdi.

Bir gece Resûlullah için ayırdığımız hisseyi içtim. Fakat sütü içtikten sonra, akım başıma geldi. Gözüme uyku girmiyordu. İki arkadaşım kendi paylarını içip uyumuşlardı. Derken Resûlullah çıkageldi. Her geceki gibi selâm verdi. Namazını kıldı. Sonra süt kabının kapağını açtığıında içinin boş olduğunu gördü. Sonra, **“Yâ Rabbi! Beni doyuranları, sen de doyr! Bana içirenleri, sen de susuzluktan kandır!”** diye duâ etti.

Hemen kalkıp yeni sağdığımız keçilerin yanına gittim. Baktığımda, bütün keçilerin memeleri sütle doluydu. Hemen döndüm, süt kabını aldım. Sütü, Resûlullah’a getirerek uzattım: Bana, **“Ey Mikdâd! Siz, bu gece sütünüzü içmediniz mi?”** buyurdu. Ben: “İçiniz, Yâ Resûlullah!” dedim. Resûlullah efendimiz bana bakarak: **“Ne oldun, ey Mikdâd?”** dedi. Ben de, bütün olanları anlattım. Bana cevap vererek: **“Bu hâl cenâb-ı Hakkın rahmetidir. Madem ki, Allahü teâlânın bu rahmetine nâil olduk! Niçin uyuyan arkadaşlarımızı uyandırmak için bana haber vermedin? Onlar da hisselerine alırlardı.”** buyurdu.

Bir gün Hz. Mikdâd bin Esved, halife Hz. Osmanın yanında bulunuyordu. Onun yanına birkaç kişi gelerek, Hz. Osman’ı yüzüne karşı methetmeye, övmeye başladılar. Hz. Mikdâd, bunların sözlerini dinlerken yerden bir avuç toprak alarak onların yüzüne savurdu. Ona niçin böyle yaptığını sordukları zaman, şu ceabı vermişti: Resûlullah efendimiz buyurdular ki: **“İnsanı yüzüne karşı övenler türediği zaman, onların yüzünü toprakla bulayınız!”**

Hz. Mikdâd bin Esved, herkesin hakkında son derece ihtiyatlı konuşurdu. Ancak işlerinin neticesine bakarak hüküm verirdi. Bu hususta kendisi şöyle bildiriyor: “Ben, bir adamın sonunu görmeden onun hakkında iyi veya fena bir şey söylemem! Çünkü buna dair Resûlullah’dan bir şey sorulmuştu da, şu cevabı vermişti: **“İnsan kalbi kadar değişen bir şey yoktur!”**

“Mazlumun ahını almaktan kork!”

Muaz bin Cebel hazretleri, Eshâb-ı kirâmın büyükleirnden, helâl ve haram ilmini en iyi bilenlerdendi. İkinci Akabe bîatında, kendi canlarını ve mallarını korudukları gibi Peygamberimize yardım ederek İlämiyete hizmet edeceklerine söz verip, müslüman olan yetmiş Medineli’den birisi de Muaz bin Cebel’dir.

Onsekiz yaşında iken müslüman oldu. Peygamberimiz ve Eshâb-ı kirâm Mekke’den Medine’ye hicret ettiklerinde bütün malları ve mülkleri Mekke’de kalmıştı. Peygamberimizin emirleriyle Medine’de bulunan müslümanlar, Mekke’den hicret eden müslümanlarla kardeşlik kurarak evlerini, mallarını ve eşyalarını paylaştılar. Muaz bin Cebel de, Abdullah bin Mes’ud ve Ca’fer-i Tayyar ile kardeşlik kurmuştu.

Peygamber efendimiz müslüman beldelerine vali ve zekât tahsil memurları gönderdiği sıralarda, bir gün sabah namazından sonra Eshâb-ı kirama dönerek:

“İçinizden hanginiz Yemen’e gider?” buyurdu. Hz. Ebû Bekir: “Ben giderim yâ Resûlallah” dedi. Peygamberimiz bir müddet sonra, **“Hanginiz Yemen’e gider?”** buyurdu. Bu sefer Hz. Ömer “Ben giderim Yâ Resûlallah” dedi. Peygamberimiz biraz sonra tekrar: **“İçinizden Yemen’e kim gider?”** buyurdu. Muaz bin Cebel ayağa kalkıp, “Yâ Resûlallah! Ben giderim” dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz **“Ey Muaz! Bu vazife senindir.”** buyurdu.

Bütün malını, cihâd için Allah yolunda harcayan Muaz bin Cebel, Yemen’de valilik yapmak, halka İslâmiyeti anlatmak, Kur’ân-ı kerîmi öğretmek ve Yemen ülkesinde tolanan zekât mallarını vazifelilerden teslim almak ve onların arasındaki ihtilafları çözüp hükme bağlamak üzere Yemen’e gitmek için hazırlandı. Yola çıkmadan önce Peygamberimiz O’na şöyle buyurdu:

“Sen ehl-i kitaptan (yahudilerden ve hıristiyanlardan) olan bir kavimle karşılaşacaksın. Onların yanına varınca önce, onları Allah’tan başka ilâh olmadığına ve Muhammedin “aleyhisselam” Allahın Resûlü olduğunu tasdiğe (inanmaya) davet et. Eğer bunu kabul ederlerse onlara, Alah’ın beş vakit namaz farz kıldığını haber ver. Bunu da yaptıkları takdirde, Allah’ın zenginlerin fakirlere zekât vermesini emrettiğini bildir. Bunu da kabul ederlerse zekât alırken sakın mallarının (sadece) en iyilerini seçme! Mazlumun ahını almaktan kork. Çünkü Allah mazlumun duâsını (ahını) hemen kabul eder.”

“Belki beni bir daha göremezsın!”

Muaz bin Cebel hazretleri, Yemen’e gitmek üzere yola çıkınca Peygamberimiz yanında bir miktar yürüdü ve vedâlaşırken **“Yâ Muaz, sen belki bu seneden sonra beni bir daha**

göremezsin. Belki dönüşünde burada benim mescidime ve kabrime ziyarete gelirsin” buyurdu.

Bunu işiten Muaz bin Cebel hüzünle gözyaşı dökmeye başlayınca, Peygamberimiz, **“Ağlama, Yâ Muaz!.. Bana yakın olanlar, (tam bağlı olanlar) nerede olursa olsunlar, Allah’a hakkıyla kulluk edenledir.”** buyurdu ve sonra da şöyle sordu: **“Sana bir dâvâ getirilip insanlara rasında hüküm verirken ne ile hüküm vereceksin?”** Hz. Muaz bin Cebel: “Allah’ın kitabı (Kur’ân-ı kerîm) ile hüküm veririm” dedi. **“Ya O’nda açıkça bulamazsan?”** buyurunca, “Peygamberin sünneti ile hüküm ederim” dedi. **“Ya onda da açıkça bulamazsan”** buyurunca, “İçtihad ederek, anladığımla hükmederim” dedi.

Peygamberimiz Muaz bin Cebel’in bu cevabından dolayı çok memnun kolarak mübârek elini O’nun göğsüne koyup: **“Elhamdülillah! Allahü teâlâ, Resûlünün elçisini, Resûlullah’ın rızasına uygun eyledi.”** Buyurdu. Sonra Hz. Muaz bin Cebel’e şöyle duâ etti: **“Cenâb-ı Hak seni her taraftan gelecek musibetlerden muhafaza buyursun, insanların ve cinlerin şerrini senden uzaklaştırısın”** ve **“Senin sebebinle Allahü teâlânın bir kişiyi hidayete erdirmesi senin için dünyadan hayırlıdır.”** buyurdu.

Hz. Muaz bin Cebel, Yemen’de uzun müddet kaldı. Kendisine verilen vazifeyi yerine getirdi. Peygamberimizin vefatını da orada iken haber aldı. Daha sonra Yemen’deki hizmetini tamamlayıp, Medine’ye dönen Muaz bin Cebel , Hz. Ebû Bekir’in halifeliği sırasında Medine’de kaldığı müddetçe Hz. Ebû Bekir onu seçtiği müşavere (danışma) heyetine aldı. Bu sırada Suriye taraflarına da giderek hem oralarda yapılan savaşlara katıldı, hem de insanlara din bilgilerini ve Kur’ân-ı kerîmi öğretti.

Hz. Ömer’in halifeliği sırasında Kilâboğulları beldesine zekât memuru olarak, sonra da Suriye taraflarında din bilgilerini ve Kur’ân-ı kerîmi öğretmekle vazifelendirildi. Filistin bölgesinde bu vazifesinde iken burada çıkan tâûn (vebâ) hastalığı salgınına yakalanarak otuzsekiz (38) yaşında iken vefât etti.

Çok cömerti, az ve hikmetli konuşurdu

Hz. Muaz bin Cebel’in fazîleti, üstünlüğü çoktur. Onu Resûlullah Efendimiz bir çok hadîs-i şerîflerinde methetmiş, övmüştür:

“Muaz bin Cebel , ümmetimin âlimlerindedir ve çok yüksektir.”

“İnsanlar arasında, Allahü teâlânın helâl ve haram ettiklerini en iyi bilen Muâz bin Cebel’dir.”

“Kur’ân-ı kerîmi şu dört kimseden alınız (öğreniniz): Muaz bin Cebel , Ubey bin Kâ’b, Abdullah bin Mes’ud ve Sâlim Mevlâ Huzeyfe.”

“Muaz kıyamette ümmetimin âlimlerinin bir adım önlerinde mahşer yerine gelecektir.”

Eshâb-ı kirâmdan Enes bin Mâlik diyor ki: “Kur’ân-ı kerîmi şu dört kimse toplamıştır: Ubey bin Kâ’b, Muaz bin Cebel , Zeyd bin Sâbit ve Ebû Zeyd. Bunların dördü de Ensardandır.

Hz. Ömer’e: “Bize kimi halife bırakıyorsun?” denildiğinde buyurdu ki: “Şâyet Muaz bin Cebel sağ olsaydı, onu halife bırakırdım ve Rabbime kavuştuğumda, Rabbim bana: “Muhammed aleyhisselâmın ümmetine kimi halife bıraktın?” deyince: “Senin kulun ve Resûlün olan Muhammed aleyhisselâmın **“Muaz, kıyamet günü, âlimlerin önünde, tek başına bir cemaattir”** buyurduğu kimseyi bıraktım, derdim.”

Abdullah bin Mes’ud buyurdu ki: “Muaz bin Cebel, Allah’a ve Resûlüne itaat eden, doğru yolda bulunan bir cemaat gibiydi. Biz O’nu İbrahim aleyhisselâma benzetirdik. Çünkü O, insanlara hayrı, iyiliği öğretir. Allah’a ve Resulüne de itâat ederdi.”

Eîzullah bin Abdullah şöyle anlatıyor: “Bir gün Humus’ta mescide girmiştim. Baktım ki, orada, Resûlullah’ın 30 kadar Sahâbisi vardı. Hadîs-i şerîfleri mütâlea ediyorlardı. Aralarında genç ve yakışıklı olan birisi vardı ve çok az konuşuyordu. Fakat diğerlerinin, bir hadîs-i şerîf üzerinde şüphe ve tereddütleri olduğu zaman, hemen ona sorarlardı. O da, bunlara cevap verirdi. Onun cevabı üzerinde hepisi kanaat getirir ve onda ittifak ederlerdi. Hiç birisi Oan itirazda bulunmazdı. Ben de çok merak ettim ve (Sen kimsin, ey Allah’ın kulu?) diye suâl ettim. Bana buyurdu ki:(Ben Muâz bin Cebel’im!)

Muâz bin Cebel, çok ilim sahibi olup, Eshâb-ı kirâmın sevdiği ve müşkil meselelerini sordukları kıymetli bir zât idi. Çok cömert olup, az konuşur ve hikmetli söylerdi.

Dili korumak en makbul amel

Eshab-ı kirâmın büyüklerinden Muâz bin Cebel’i, Muhammed bin Ka’b şöyle anlatır: Ben Muâz bin Cebel’i gördüm. Genç ve etine dolgun aykışıklı bir kimseydi. Kerem sahibi olup, çok

cömertti. Bir kimse, ondan bir şey isteyip de, yok dediği olmazdı. Elinden geldiği kadar temin edip, ona verirdi.

O, malının tamamını fakirlere sadaka olarak dağıtır, kendisi borçlu olarak yaşardı. Hatta bir kerresinde böyle yaptığını Resûlullah efendimiz haber almıştı. Muâz bin Cebel'in alacaklılarını çağırıp, ona kolaylık göstermelerini ve borçlarının bir kısmını kendisine hediye etmelerini söyledi, hemen hepsi yahûdi olan alacaklıları, bu müsamahayı göstermediler.

Sonra, Resûlullah efendimiz, Muâz bin Cebel'i huzuruna çağırıp, durumu ona bildirdi. Bunun üzerine Muâz bin Cebel, gidip elindeki bütün gayrimenkullerini sattı. Paralarını alıp, Resûlullah'ın huzuruna geldi. Alacaklılar da, oradaydı. Borçlarının hepsini ödedi. Ondandan sonra elinde hiçbir malı ve mülkü kalmadı.

Muâz bin Cebel, Peygamberimizden pek çok hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Hz. Muâz şöyle anlatıyor:

Bir gün Resûl-i Ekrem bir hayvana binmişti. Ben de arkasında bulunuyordum. Bana **“Ey Muâz”** diye seslendiler. Ben de: “Emredin, Yâ Resûlallah!” dedim. Üç kere ismimi söyledikten sonra: **“Cenâb-ı Hakkın kulları üzerinde olan hakkı nedir biliyor musunuz?”** buyurdu. “Allah ve Resûlü daha iyi bilir” dedim.

Bunun üzerine: **“Cenâb-ı Hakkın kulları üzerindeki hakkı, onların kendisine ibadet etmeleri ve başka hiçbir varlığı ona şirk (ortak) koşmamalarıdır.”** buyurup tekrar sorarak:

“Kullar bu vazifelerini yerine getirirlerse, Allah'dan bekledikleri hakları (Allahü teâlânın onlara vadettiği) nedir, bilir misin?” buyurdular. Ben yine “Allah ve Resûlü daha iyi bilir” deyince: **“Bu takdirde kulların Allahü zerindeki hakkı (Onlara vadettiği) nimet, O'nun kullarına azap etmemesidir...”**

Hz. Muâz, Resûl-i Ekrem'e, “Hangi amel daha makbuldür?” diye sordu. Resûl-i Ekrem mübarek dilini ağızından çıkarıp elini dilinin üzerine koyarak dilini göstermiş ve **“Bunu koruman en makbul bir ameldir”** buyurmuştur.

Muâz bin Cebel'in bildirdiği bir hadîs-i şerîf şudur: **“Allah'ım! Kötü insanları (facirleri) bana ikrâm ettirme ki, kalbim onlara meyletmesin.”**

“Doğru konuş, sözünde dur!”

Resulullah Efendimiz, Muâz bin Cebel'e bir nasihatında buyurdu ki: **“Ey Muâz! Sana Allah'dan korkmayı, O'na sığınmayı, doğru konuşmayı, verdiğin sözde durmayı, herkese selâm vermeyi, güzel amel ve işlerde bulunmayı, öksüze merhamet etmeyi, tatlı sözlü olmayı, Kur'ân-ı kerîmi okuyup anlamayı, ahireti sevmeyi, ahiret hesabının korkusunu taşımayı ve herkese şefkat kanatlarını germeği tavsiye eder; hikmet sahiplerine kötü söz söylemekten, doğruyu yalanlamaktan, günahkâra itâatten, âdil hükümdara isyandan ve yeryüzünde bozgunculuk yapmaktan seni nehyederim, (sakındırırım.) Her yerde Allahü teâlâyı zikretmeyi ve her günahın peşinden tövbe etmeyi tavsiye ederim. Gizli günah işlediğin zaman gizli, âşikâre günah işlediğin zaman âşikâre tövbe edersin.”**

Hz. Muâz, Peygamberimizden tekrar nasihât istediğinde: **“Allah'ı görür gibi ibâdet et ve kendini ölmüş gibi bil! İstersen bütün bunları içine lan daha mühimini bildireyim: Dilini tut?”** buyurdu.

Ebû İdris el-Havlânî, Hz. Muâz bin Cebel'e: “Seni Allah için seviyorum” dediğinde, Muâz bin Cebel: “Sana müjdeler olsun! Ben Resûl-i Ekrem'in şöyle buyurduğunu işittim: **“Kıyamet günü arşın etrafında, bir takım insanlar için kürsüler kurulacaktır. Bunların yüzleri ayın ondördü gibi parlayacaktır. İnsanlar feryad ederek onlar korkmazlar. Korku ve kederleri olmayan kimseler, Allah'ın gerçek dostlarıdır”** buyurdu. Peygamberimize bunların kim olduğu sorulunca: **“Onlar Allah için birbirlerini seven kimselerdir.”** Buyurdu.

Peygamberimiz Hz. Muâz'a: **“Yâ Muâz! Ben seni severim. Bunun için her namazdan sonra şu duâyı terk etme!** Buyurdu ve duâyı okudu: **“Allahümme e'innî alâ zikrike ve şükrike ve husni ibadetike.”** Yâni, “Allahım! Ancak seni anmak, sana şükretmek ve güzelce ibadet etmek için bana yardım et.”

“Ey Allah'ım! Seni sevmeyi ve seni seveni sevmeyi ve senin sevgine beni yaklaştıracak şeyi sevmeyi bana nasib et ve senin sevgini (sıcak ve harâketli günde) soğuk suyu sevmekten bana daha sevimli kıl!”

“Kardeşinizi gıybet etmeyiniz”

Muâz bin Cebel hazretleri şöyle anlatır: Bir gün Resûlullah'ın huzurunda bir adamın çok aciz bir kimse olduğunu söylediler. Resûlullah Efendimiz: **“Kardeşinizi gıybet etmeyiniz”** buyurdu. Onlar: “O, dediğimiz gibidir” dediler. Bunun üzerine Resûlullah: **“Öyle olmasa o**

zaman iftira etmiş olursunuz” buyurdular. Rivayet ettiği diğer hadis-i şeriflerden bazıları da şunlar:

“Allahü teâlâ kıyamet günü mü'minlere: “Bana kavuşmayı sever miydiniz?” diye sorar. Onlar da: “Severiz, Yâ Rabbi!” derler.

Allahü teâlâ: “Niçin seversiniz?” diye sorar. Onlar da: “Af ve mağfiretini ummak için!” derler. Cenâb-ı Hak da: “Ben de size af ve mağfireti, kendime borç edindim buyurur.”

“Her insanın dört gözü vardır. Bunların ikisi başındadır. Bunlarla dünya işlerini görür. Diğer ikisi de kalbindedir. Bunlarla da ahiret işlerini görür.”

“Bir kimse, deve üstünde düşmanlar dövüşürse, Cennet ona vacip olur. Bir kimse, içinden doğru olarak şehit olmayı ister, sonra ölürse veya öldürülürse, onun için şehit sevâbı vardır. Bir kimse, Allah yolunda yaralanırsa veya bir zahmet görürse, kıyâmet günü zafir erkli ve misk kokulu olarak gelir.”

“Üç şey var ki, onlar dünyada bir yabancı gibidir: Zâlimin elinde Kur'ân-ı kerîm, kötü insanlar arasında iyi bir kimse, bir evde durup okunmayan Mushaf.”

“İnsan, kıyâmet günü şu dört şeyden sorulmadıkça, hiçbir yere adım atamaz:

- 1- Ömrünü nerede tükettiği,**
- 2- Gençliğini nerede harcadığı,**
- 3- İlimi ile ne gibi amel işlediği,**
- 4- Malını nereden kazanıp nereye harcadığı.”**

“Muhtekir, (karaborsacılık yapan) ne fenâ bir kuldur! Allahü teâlâ fiyatları ucuzlatırsa adamın keyfi kaçır, yükseltirse o zaman ferahlar.”

“Bid'at sahibine hürmet etmek için yürüyen kimse, İslâm'ı yıkmağa yardım etmiştir.”

“Her kim kırk gün ümmetimin nafakası üzerinde karaborsacılık eder de, sonra da bu kazancını sadaka olarak dağıtırsa, onun bu sadakası kabul edilmez.”

İlim talep edeni bulur!

Abdullah bin Seleme hazretleri şöyle anlatıyor:

Muâz bin Cebel tâûn hastalığına yakalanmıştı. Rahatsızlığı çok arttığı bir sırada, talebelerinden Amr bin Meymun el-Evdî ziyarete geldi. Durumunun çok ağır olduğunu görünce, ağlamaya başladı. Hz. Muâz, Ona: “Niçin ağlıyorsunuz?” diye sordu. O da: “Ey Muâz! Allah'a yemin ederim ki, sen benim hocamsın. Bana dünyalık yardımında bulunuyorsun diye ağlamıyorum. Ben, senden dînimi öğreniyor ve ilim alıyordum. Senin ölümünden sonra dînimi ve ilmi bana öğretecek kimsenin bulunmamasından korkuyorum ve onun için ağlıyorum.”

Bunun üzerine Muâz bin Cebel buyurdu ki: “Hayır, bundan korkma! İmân ve ilim, kıyamet gününe kadar yerindedir, arayan bulur ve Allahü teâlâ bunları isteyen kimseye öğretecek birini gösterir. Allahın kitabı Kur'ân-ı kerîm ve Peygamberimizin sünneti, kıyâmet gününe kadar korunacaktır. Nitekim Allahü teâlâ ilmi ve imânî İbrahim aleyhisselâma ihsan etmiştir. Halbuki o zaman, imânî ve ilmi bilen ve öğreten hiç kimse de yoktu. İbrahim aleyhisselâm istediği için Cenâb-ı Hak, O'na ihsân etti. Âlimin yanılmasından korkunuz! Doğru olanı, hakîkatı kim bildirirse kabul ediniz! Doğru, hak olmayanı da söyleyen kim olursa olsun, Onu reddediniz!”

Muâz bin Cebel buyurdu ki: “Âlimlere Cennette de ihtiyaç vardır. Çünkü Cennet ehline ne isterseniz isteyin denildiğinde, onlar ne isteyeceklerini eve nasıl isteyeceklerini bilemeyecekleri için âlimlere soracaklar.”

Bir gün, birisi Hz. Muâz bin Cebel'in huzuruna gelip selâm vermişti. Biraz sonra vedâlaşır ayrılacağı sırada, Ona buyurdu ki: “Ey falan! Dünyadaki nasibin ne ise ve nerede olursa gelip seni bulacaktır. Sen ise, dünyadaki nasibinden daha çok âhiret nasibine muhtaçsın. Âhiret nasibini, dünya nasibine tercih et! Hatta öyle olmalısın ki, çok ihtişamlı bir âhiret servetine sahip olasın! Dünya nimetleri geçicidir. Âhiret için elde ettiklerin ise, nerede olursa seninledir.”

Yine buyurdu ki: “İyi bir müslüman olarak ölüme hazır ol! Mazlumların bedduâsından çok sakın ve hiç kimseye zulüm etme!”

“Cennet ehlinin tek bir hasreti (pişmanlığı) vardır. O da, Allahü teâlâ'yı zikretmeksizin geçirdikleri vakitlerdir.”

“Üç şey, Allahü teâlânın gazâbına sebep olur, bunlar: Hikmetsiz gülmek, uykusu gelmediği halde sabaha kadar ibâdetsiz vakit geçirmek ve karın acıkmadığı halde fazla yemek yemek.”

Hz. Muâz bin Cebel'in vasiyeti

Muâz bin Cebel hazretlerinin vasiyeti: “Size benim vasiyetim olsun! İlimi, ancak Allah rızası için öğrenin! Zira Allah rızası için öğrenilen ilim, takvâyı (Allahtan korkmayı) hâsıl eder. Bu niyetle ilim aramak ibâdetdir. Bu ilmi müzakere etmek tesbihtir, ilimden konuşmak, Allah yolunda cihaddır.

Bilmeyene ilim öğretmek sadakadır. Bir mecliste bulunanlara ilimden bahsetmek, Allahü teâlâ'ya yakınlıktır. Zira ilim, helâl ile haramın terazisi, Cennet ehlinin minâresi, gurbette insanın arkadaşıdır. Bir insan, bir yerde yalnız kaldığı zaman, ilim ona sıkıntıyı gideren bir arkadaş olur. Sıkıntı ve genişlik zamanlarında ilim sahibine delildir.

İlim, düşmanlara karşı çok iyi bir silâhtir. İlim, büyükelerin yanında dindir. Dostlarının yanında insanın süsüdür. Cenâb-ı Hak bir kavmi, ilim ile yükseltir. İnsanı ilimle başkalarına rehber, öncü yapar ve ona itaat ederler. Melekler dahi ilim sahiplerinin dostluklarını arzular ve kanatlarını onların üzerine gererler.

Canlı ve cansız her ne varsa, hatta denizlerdeki balıklar ve diğer hayvanlar, havada uçan kuşlar, karadaki bütûn hayvanlar, âlimlere istiğfar ederler. Çünkü ilim, insanın kalb gözünü açar. Gözleri karanlıktan aydınlığa kavuşturan bir nurdur. İlim ile amel eden insan, seçilmiş kimselerin makamlarına yükselir.

İlim sahipleri, dünya ve âhirette yüksek derecelere erişir. İlimde tefekkür, nafîle oruç tutmak gibidir. İlimin öğretilmesi nâfile namaz kılmaktan sevaptır. İlim ile, helâl ve haram olan şeyler ayırdedilebilir. İlim, amellerin imâmıdır. Amel, ilme tâbîdir. İlimsiz amel olmaz. İlim, Cennet yoluna ışıktır. Cehennemlik olanlar, ilimden mahrum kalanlardır. Dünya ve âhiret saadetinin kaynağı ve bütûn ibâdetlerin efdali, en üstünü ilimdir.”

Hiz. Muâz bin Cebel oğluna da şöyle vasiyet etmişti:

“Ey oğlum! Bir namazını kıldığın vakit, o namazın senin kıldığın son namazın olacağını düşün! Bir daha böyle bir namaz vaktine yetişeceğini ümit etme!”

“Ey oğlum! Mü'min olan bir kimsenin iki hayırlı iş arasında ölmesi lâzımdır. Yani bir hayırlı iş yaptığı zaman, ikinci hayırlı işi yapmak niyetinde ve kararında olmalıdır.”

“Şeytanın oyununa gelme! Şeytan, pazarda, yalan, hile, hıyanet ve yemin ettirerek müslümanları günaha sokmaya çalışır. Önce gidip, geç çıkanlara daha çok asılır.”

“Hangi duâ ve ne zaman kabul olunur?”

Ebû Bahiri şöyle anlatıyor: Bir gün Humus şehrinde camiye gitmiştim. Muaz bin Cebel da, orada bulunuyordu. Yanında bir grup kimseler vardı. Onlara buyurdu ki: “Bir kimse, Allahü teâlânın huzuruna kâmil, olgun bir imânla gitmek istiyorsa, beş vakit namaz için çağırılan yere gelip namazını kılsın. Çünkü beş vakit namazı camide cemaatle kılmak, hidayet yollarından olup, hemde Peygamberimizin mühim sünnetidir. Hiç kimse, benim evimde namaz yerim vardır ve ben evimde namazımı kılıyorum, demesin! Böyle yaparsanız, Resûlullah'ın sünnetini terk etmiş olursunuz. Bu da dalâlettir.”

Hiz. Muâz bin Cebel'e: “Hangi duâ ve ne zaman kabul olunur?” diye sorulunca, buyurdu ki: “İnsanlar gaflette oldukları zaman, sen Allahü teâlâyâ dön ve ondan ne dilerse o zaman iste! İşte o zaman duâlar makbûldürler.”

Meymûn-i Evdî anlatıyor: Muâz bin Cebel bir gün ayağa kalktı ve buyurdu ki: “Ey Evd kabîlesi! Ben Resûlullah'ın elçisiyim. Sizlere bir şeyler öğretmek istiyorum. Hepiniz biliniz ki, dönüşünüz Allahü teâlâyadır. Dönüşten sonra da, ya Cennet veya Cehennem vardır. Cennet ve Cehennemin ikisi de ebedîdirler. İkisinde de ölüm ve yok olmak yoktur.”

Yezîd bin Câbir diyor ki: Ben Muâz bin Cebel'den şöyle işittim. Buyurdu ki: “Ne kadar çok ilim öğrenirseniz öğrenin, bunlarla amel etmedikçe öğrendiğiniz ilimden sevap alamazsınız.”

“Allahın buğzettiği kimseler, mescidlerde dilenenlerdir. Yani onlar, Allah'ın evlerinde, yüce ve münezzehe olan Allahtan değil de, başaklarından isterler. Bir de istediklerini vermeyenlerin günahlarına girmiş olurlar.”

“Bir din kardeşini sevdiğin zaman onunla münâkaşa etme! Ona fena harekette bulunma ve onun hakkında, başkasına; (Bu nasıl adamdır?) diye sorma! Olur ki, onun bir düşmanı ile karşılaşsın da, onda olmayan bir şeyi sana bildirir. Böylece seninle onun arasını açmış olur.”

Birisi Muâz bin Cebel'e : “Bana öğüt ver!” deyince, “Merhametli ol ki, ben de senin Cennet'e girmene kefil olayım” buyurdu.

İmâm-ı Tâvus bin Keysân, geceleri ibâdet ve zikir ile geçirir, tefekkür ederdi. Sabaha kadar kibleye karış otururdu. Ve “Cehennemi hatırlamak, korkanların uykusunu unutturmuştur” buyururdu. Bir defasında Muaz bin Cebel'i de , ağlarken gördü ve “Niçin ağladığını?” sordu. Buyurdu ki: “İnsanlar iki gruptur. Biri Cennetlik, diğeri Cehennemlik. Acaba ben hangisinden olacağım? diye ağlıyorum.”

“Ey Muâz! Bu akşam nasıl sabahladın?”

Muâz bin Cebel hazretleri şöyle anlatıyor: Birgün Resûlullah'ın huzuruna varmıştım. Bana: **“Ey Muâz! Sen, bu akşam nasıl sabahladın?”** buyurdu. Ben de: “Yâ Resûlallah! Allahü teâlâ'ya imân etmiş olarak sabahladım” dedim. Bunun üzerine Resûlullah efendimiz: **“Ey Muâz! Senin her sözünün doğruluğuna bir delilin vardır. Bu sözünün doğruluğunun delili nedir?”** buyurdular. Ben de şöyle cevap verdim

“Yâ Resûlallah! Ben, geceden, gündüze çıktığım zaman, bir daha akşamı beklemem. Akşam olduğu zaman da, sabaha kadar yaşayacağımı hiç ümit etmem. Bir adım attığım zaman, ikinci adımı atacağımı sanmam. Her insanın bir eceli olduğunu bilirim. Ecelinin saati geldiği zaman, o anda ecelinin ona yetiyeceğini bilirim. Bütün insanlar mahşerde haşr olunurlar. Kimisi Peygamberi ile beraberdir. Kimisi de taptıkları ile beraber olacaktır. Ben ise, kendimi sanki Cehennemdeki insanların azâplarını ve Cennetteki insanların nimetlerini her an görüyorum gibi düşünürüm.” Bunun üzerine Resûlullah efendimiz buyurdu ki: **“Ey Muâz! Sen çok iyi yapmışsın. Böyle düşünmeye devam et ve bundan hiç ayrılm!”**

Muâz bin Cebel : “Sırat köprüsünü geçinceye kadar mü'minin huzuru olmaz” buyurdu.

Muâz bin Cebel , ölümü esnasında: “Allahım, şimdiye kadar senden korkuyordum. Fakat şimdi bana ümit besliyorsun. Allahım, ben sular akıtıp, ağaçlar sulamak ve bahçeler yetiştirmek için yaşıyorum. Susuzluktan ciğerleri yananları sulamak, darda kalanlara genişlik göstermek, âlimlerin sohbetine devam edip, kendimi onların zikir halkalarına sıkıştırmak için yaşamak istiyorum” dedi.

Ölüm sancıları şiddetlenip baygınlıklar geçirip, ayıldıkça: “Allah'ım! Beni ne kadar sıkıştırırsan sıkıştır, bilirsin ki, kalbim sana bağlıdır, seni sever” buyurdu.

“Allahü teâlâ bir kulunu hastalığa müptelâ kıldığı zaman, sol yandaki meleğe şöyle buyurur: “Kalemi ondan kaldır!” sağ yandaki meleğe ise, şöyle buyurur: “Bu kuluma sağlığında işlediği amelden daha iyisini yaz! Çünkü o, teminatım altındadır.”

Abdullah bin Selem'ye şöyle nasihat etti: “Allahü teâlânın emrettiği beş vakit namazı kıl, ye, iç ve uyu!” Helâl kazan, günahkar olma! Müslüman olarak öl! Mazlumun ahından ve bedduâsından sakın!”

H. Muâz bin Cebel'e bir taziye mektubu

Peygamber Efendimiz, çocuğunun ölümü üzerine H. Muâz bin Cebel'e bir taziye mektubu göndermişti. Bu taziye mektubu şöyledir:

“Allahü teâlâ sana selâmet versin! Ona hamd ederim. Herkese iyilik ve zarar, yalnız O'ndan gelir. O dilemedikçe, kimse kimseye iyilik ve kötülük yapamaz. Allahü teâlâ, sana çok sevâb versin. Sabr etmeni nasîb eylesin! O'nun ni'metlerine şükür etmenizi ihsân eylesin!

Muhakkak bilmeliyiz ki, kendi varlığımız, mallarımız, servetimiz, kadınlarımız ve çocuklarımız, Allahü teâlânın sayısız ni'metlerinden, tatlı ve faydeli ihsanlarındandır. Bu ni'metleri, bizde sonsuz kalmak için değil, emanet olarak kullanmak, sonra geri almak için vermiştir. Bunlardan, belli bir zamanda faydeleniriz. Vakti gelince, hepsini geri alacaktır.

Allahü teâlâ, ni'metlerini bize vererek sevindirdiği zaman, şükür etmemizi, vakit gelip geri alarak üzülmediği zaman da, sabr etmemizi emir eyledi. Senin bu oğlun, Allahü teâlânın tatlı, faydalı nimetlerinden idi. Geri almak için sana emanet bırakmış idi. Seni, oğlun ile faydalandırdı. Herkesi imrendirecek şekilde sevindirdi, neşelendirdi. Şimdi geri alırken de, sana çok sevap, iyilik verecek, acıyarak, doğru yolda ilerlemeni, yükselmeni ihsan edecektir. Bu merhamete, ihsana kavuşabilmek için sabır etmeli, O'nun yaptığını hoş görmelisin! Kızır, bağırır, çağırır, seaba, merhamete kavuşamazsın ve sonunda pişman olursun. İyi bil ki, ağlamak, sızlamak, derdi belayı geri çevirmez. Üzüntüyü dağıtmaz! Kaderde olanlar başa gelecektir. Sabır etmek, olmuş bitmiş şeye kızmamak lâzımdır.”

Peygamber Efendimiz ölünün durumu ile ilgili bir hadis-i şerifte şöyle buyurdu:

“Ölünün mezarındaki hali, imdat diye bağırın, denize düşmüş kimseye benzer. Boğulmak üzere olan kimse, kendisini kurtaracak birini beklediği gibi, ölü de, babasından, anasından, kardeşinden, arkadaşından gelecek bir duâyı gözler. Ona bir duâ gelince, dünyaya ve dünyada olanların hepsine kavuşmaktan daha çok sevinir. Allahü teâlâ, yaşayanların duâları sebebi ile, ölümlere dağlar gibi çok rahmet verir. Dirilerin, ölümlere hediyesi, onlar için duâ ve istiğfar etmektir.”

(Bundan anlaşılıyor ki, 40., 52. veya 53. günü helva ve benzeri şeyler dağıtmak doğru değildir. 7. ve 40. gününde yapılan hatim ve sadaka gibi hediyeleri öldüğü gün hemen göndermeli, birinci günü yaparak imdadına bir an önce yetişmelidir. 7. veya 53. gecelerine bırakmak, boğulmak üzere olan birine, **“Biraz bekle, yardıma birkaç gün sonra geleceğim”** demeye benzer. Bunun belli gün veya gecede yapılmasının aslı yoktur. Ölümler için sadaka,

mevlid gibi hayratın belli günlerde yapılması hıristiyanlardan geçmiştir. "Kırkıncı gün, burnu düşer, elliüçüncü gecesi çürümeye başlar" gibi sözler doğru değildir.)

"Siz, ihtiyacınızdan fazlasını almayınız!"

Hz. Ebû Bekir ölüm döşeğinde iken, kızı Hz.Âişe yanına gelerek, **"Ölüm gelip çattığı ve göğüs sıkıştığı vakit, artık servet bir fayda vermez"** meâlindeki beytini okuyunca, Hz.Ebû Bekir gözünü açarak: "(Bir gün bakarsın ki) **ölüm baygınlığı gerçek olarak gelmiş. İşte bu, senin kaçıp durduğun şeydir"** (50 – Kaaf: 19) ayetini okudu. Ve sonra da: "Şu iki elbisemi yıkayın, bunları kefen olarak kullanın. Zira hayattakilerin yenilere ihtiyacı daha çoktur" dedi. Yine Hz. Âişe: **"Yüzü suyu hürmetine yağmur yağan, yetimlerin baharı ve dulların koruyucusu"** meâlindeki beytini söyleyince, Hz. Ebû Bekir: "O, dediğin, Resûl-i Ekrem'dir" buyurdu.

Ebû Bekir'in hastalığı ağırlaşınca yanındakiler: "Bir doktor çağıralım da sena baksın" dediler. Hz. Ebû Bekir:" Benim tabibim bana baktı ve ben dilediğimi yaparım diye söyledi" dedi.

Selman-ı Farsî ziyâretine gelerek: "Bize öğüt ver" dedi.

Hz. Ebû Bekir: "Allahu teâlâ size dünyayı fethettirecek, kapularını açacaktır. Siz, ihtiyacınızdan fazlasını almayınız. Bilmiş ol ki, sabah namazını kılan kimse, Allah'ın himâyesindedir. Allah'ın hakkını küçümseme, zîra yüzüstü seni Cehennem'e atar" dedi.

Hastalığı ağırlaşır artık iyileşmek ümidi kesildiği vakit, Hz. Ömer'i çağırarak ona şöyle öğüt verdi: "Bilmiş ol ki; Allahu teâlânın, insanlar üzerinde gündüzde hakkı var, onu gece kabûl etmez; gece hakkı var, onu da gündüz kabûl etmez. Farzlar ödenmedikçe nâfileleri kabûl etmez.

Kıyâmet günü mîzânın ağır gelmesi, dünyada hakka uymak ve hakkı ağır getirmekle mümkündür. Ağır gelmesi için mîzânın hakkı, ona ancak hakkı koymaktır. Kıyâmet gününde terâzisi hafif gelenler, bâtil olan şeye uyanlardır. Hafif gelmemek için mîzânın hakkı, ona bâtili koymamaktır.

Allahu teâlâ Cennet ehlini güzel amellerle, Cehennem halkını da çirkin işleri ile anmıştır. Onların iyi amellerini onlara iade etti de onlar birbiri arasında, "Ben falancadan iyiyim" dedi. Allahu teâlânın rahmet ve azab âyetlerini bir arada anmasındaki hikmet, kulun korku ve ümid arasında yaşaması ve kendisini tehlikeye atmayıp boşu boşuna Allaha ümid beslememeleri içindir.

Şâyet bu vasiyyetime riâyet edersem, ölümden daha sevimli olarak ulaşacağın bir yitiğin olmaz ki, ölüm muhakkak seni de bulacaktır. Şâyet dediklerime riâyet etmezsen, ölümden daha arzulamadığın bir kaybın olmayacak. Hâlbuki o yine seni yakalayacaktır. Ondan kendini kurtaramazsın" dedi.

"Allahın, göğsümü iman nûru ile genişlet!"

Saîd İbnü'l-Müseyyeb de şöyle anlatır:

"Hz. Ebû Bekir ağırlaşınca, bâzı kimseler yanına girerek: "Bize bir şeyler ver, tavsiyelerde bulun. Zira biz senden endişe ediyoruz" dediler.

Hz. Ebû Bekir de: "Ölmeden önce şu anlatacaklarımı okuyanların ruhu ufûk-ı mübîne yükselir" dedi. Onların: "Ufûk-ı mübîn nedir?" diye sormaları üzerine, Hz. Ebû Bekir:

"O, Arş'in önünde geniş bir ovadır. Akar suları, bahçeleri ve bol meyveleri vardır. Buraya her gün yüz rahmet iner. Şu duâya devam edenin, ölünce ruhu bu makama yükselir. Dua şudur:

"Allah'ım, hiçbir ihtiyacın olmadan ve karşılıksız olarak mahlûkatı yarattın. Sonra da birini Cehennem'lik, diğerini de Cennet'lik olarak ikiye ayırdın. Sen beni Cehennem'liklerden değil, Cennet'liklerden kıl. Allah'ım, insanları yaratmadan önce firkalara ayırdın. Kimini şakî, kimini saîd, bir kısmını azgın ve sapık, bir kısmını da doğru yolda kıldın. Sana isyân ile beni azdıрма.

Allah'ım, herkesin ne yapacağını, onları yaratmadan önce de bilirdin. Senin bilginde değişiklik olmaz. Ve ilminin dışına çıkılmaz. Sen beni, ibâdetinde dâim kullarından eyle. Allah'ım, sen dilemedikten sonra kimse dileyemez. O hâlde benim sana yaklaşmamı dilememi dile.

Allah'ım, kullarının bütün hareketlerini sen takdîr ettin. Senin iznin olmadan bir şey kımıldayıp hareket edemez. Bütün hareketimi senin rızâna uygun kıl. Allah'ım, hayrı – şerri ve her birini işleyecekleri sen yarattın. Beni, bu iki kısmın iyilerinden, hayır işleyenlerinden kıl.

Allah'ım, Cennet ve Cehennem'i sen yarattın. Herbirinin adamlarını da yarattın. Beni Cehennem halkından değil, Cennet ehlinde eyle. Allah'ım, bâzı kimseler hakkında sapıklığı irâde ettin ve onların göğüslerini daralttın. Sen benim göğsümü iman nûru ile genişlendir ve kalbimi îmân nûru ile süsle.

Allah'ım, bütün işleri sen sevk u idâre edersin ve sana yönelirler. Öldükten sonra beni temiz bir hayâta ulaştır ve beni sana yaklaşanlardan kıl.

Allah'ım, başkalarına güvenerek sabahlayıp akşamlayanlar varsa da, benim İtimadım her an sanadır, ümidim sendedir. Kuvvet ve kudret senindir. Sana güveniyorum, Allah'ım" de, dedi ve bütün bunların Allahü teâlâ'nın kitabında olduğunu bildirdi.

“Adâleti zirvesine ulaştırdın”

Amr bin Meymun anlatıyor: Hz. Ömer sû-i kasde uğradığı vakit, onunla aramızda Abdullah bin Abbâs vardı. Hz. Ömer namazı kıldıracağı zaman saflar arasına durur, safları düzeltir ve bu iş tamam olduktan sonra tekbir alarak namaza dururdu. Cemâatin yetişmesi için çoğunlukla sabah namazının ilk rek'atında Yûsuf, En-Nahl ve benzeri uzun sûreleri okurdu.

O sabah da tam safları düzeltip tekbir aldığı sırada Muğîre bin Şûbe'nin mecûsî olan kölesi Ebû Lü'lü' onu bıçağı ile yaraladı. Hz. Ömer, Abdurrahman bin Avf'ı imamlığa geçirdi. Benim gibi, Ömer'e yakın olanlar durumu müşâhede edebiliyordu. Fakat arak saflarda olanlar durumu göremiyor ancak Hz. Ömer'in sesini duymadıkları için, “Sübhânellah, sübhânellah” deyip duruyorlardı.

Abdurrahman namazı kısa surelerle kıldırdıktan sonra, Hz. Ömer Abdurrahman'a: “Bak bakalım, beni kim bıçakladı?” diye sordu. Abdurrahman da Muğîre'nin kölesinin bıçakladığını öğrendi ve Hz. Ömer'e haber verdi. Hz. Ömer de: “Allah müstehakını versin, ona ben iyilik yapmışım” dedi ve devamla: “Allah'a hamdolsun ki beni bir müslüman değil de, müslüman olmayan öldürmüştür” dedi ve devamla: “Sen ve baban bu gayr-ı müslimleri Medine'de çoğaltmamızı istediniz. Onlara en çok acıyanı da Abbâs idi” dedi. Bunun üzerine İbn Abbâs, “Emredersen hepsini öldürelim” dedi. Hz. Ömer:

“Dilinizi konuşup, dîninizi kabûl edip, kiblemeze döndükten ve Haccınızı yaptıktan sonra böyle şey olur mu?” dedi. Hz. Ömer'i evine götürdüler. Biz de beraber gittik. İnsanlar sanki böyle bir felâketle daha karşılaşmamış gibi şaşkına döndüler. Bir kısmı yarası önemli değil, bir kısmı ise tehlikelidir, deyip duruyordu. Sonra doktor bir hurma suyu getirtti, içirdiler, fakat su karnından çıktı. Süt içirdiler o da aynı şekilde çıktı. Bunun üzerine herkes öleceğini anladı. Bu arada genç bir delikanlı: “Ey mü'minlerin emiri, sana müjde olsun ki, sen, Resûl-i Ekrem'in sohbetinde bulunmuş, ilk müslümanlardan olup İslâmiyet uğrunda çalışmış bahtiyar bir insansın. Sonra idâreyi eline alarak adâleti zirvesine ulaştırdın ve en sonunda şehâdet mevkiine ulaştın” dedi.

Delikanlı bunları söyleyip oradan ayrılmak üzere geri dönünce, kibir alameti sayılan eteklerinin yerlere süründüğünü görüldü. Hz. Ömer: “Delikanlıyı bana çağırın” dedi. Delikanlı geldi. Hz. Ömer: “Yeğenim, eteklerini yerlere sürdürme onları topla. Hem elbisen daha çok dayanır, hem de kibirden uzaklaşmakla Rabbine karşı daha saygılı olursun” dedi. Ölüm halinde bile emri marufu bırakmadı.

“Herkesi iyi davranmasını vasiyet ederim!”

Hazret-i Ömer ölüm döşeginde iken, emri üzerine borcunu hesâb ettiler, seksen altı bin dirhem civarında borcu çıktı ve Hz. Ömer: “Çocuklarımla serveti buna kâfi gelirse borcumu ödesinler. Şâyet yetişmezse Adiy kabilesine mürcâat edin. Şâyet bu da yetişmezse Kureyş'den bu borcu te'mîn edin ve başkalarına baş vurmayın” dedi.

Hz. Ömere: “Ey mü'minlerin emiri, bize vasiyet et, dedik. Hz. Ömer, “Benden sonra halife olacak zâta tavsiyelerimden birisi, ilk muhacirlere hürmet edip saygı göstermesidir. Ayrıca ilk İmânî kabûl edip servetlerini muhâcirlere bölüşen Ensar'a karşı iyi davranmasını iyiliklerini takdirle karşılayıp, kusurlarını bağışlamasını tavsiye ederim.

Bütün şehir halkına karşı iyi davranmasını tavsiye ederim. Zira onlar İslâmiyetin yardımcıları ve orduyu ayakta tutan servet kaynakları ve aynı düşmanın kızdıkları kimselerdir. Onlardan ancak kendi rızaları ile mallarının fazlasını almalıdırlar.

Ayrıca Bedevîlere de iyi muâmelede bulunmasını tavsiye ederim. Onların mallarından aldıkları zekât ve sadakaları, onların yoksullarına dağıtmalıdır. Ayrıca zimmîlere (Gayri müslümlere) karşı da iyi davranmasını, onlara karşı verdiği sözde durmasını, güçlerinin yetmeyeceği ağırlığı onlara yüklememesini tavsiye ederim” dedi.

Her fânî gibi o da ruhunu teslim edince, gerekli işlem yapıldıktan sonra cenâzeyi alarak Hz. Âişe validemizin kapısına geldik. Oğlu Abdullah izin istedi. Hz. Âişe müsaade etti ve biri Resûl-i Ekrem, diğeri de Siddîk-ı a'zam olan iki arkadaşının yanına defnedildi.

Abdullah İbn Abbâs'ın anlattığına göre Hz. Ömer bir musalla üzerine kondu. Oradan kaldırılmadan cemâat namazını kıldı ve kendisine duâ ettiler. Ben de o arada bulunuyordum. Benimle kimse ilgilenmiyordu. Bu arada Hz. Ali'yi gördüm. Hz. Ömer'in tabutuna üzüntü içinde

bakıyordu. Kendi kendine şunları söylüyordu: “Senin amelin gibi amel ile Allah’a mülâki olacak kimseyi geride bırakmadın. Senin, o iki arkadaşıyla beraber olacağına kat’î kanaatim vardır. Çünkü ben çok def’a Resûl-i Ekrem’in, **“Ben, Ebû Bekir ve Ömer gittik. Ben, Ebû Bekir ve Ömer çıktık. Ben, Ebû Bekir ve Ömer girdik”** dediğini, yâni her ikisini daima bir arada andığını duyardım. Ümid ederim ki Allahü teâlâ seni de onların arasına alacaktır”

“Yâ Rabbi, ilimle doldur yumuşak huylu eyle!”

Hız. Muâviye, uzun boylu, beyaz tenli, heybetli, idi. Güzel konuşur, güzel idâreli davranırdı. Çalışkan, gayretli, azimli idi. Arabistan’da şöhet yapmış dört Sahâbiden birisidir. Sanki her bakımdan devlet başkanı olmak için yaratılmıştı.

Hattâ Hız.Ömer, Hız. Muâviye’de her bakışta “Bu, ne güzel bir Arab Sultânıdır” derdi. Cins atlara biner, kıymetli elbislere giyerdi. Fakat Resûlullah’ın sohbetinin bereketi ile dinden hiç ayrılmazdı. Hız. Ali onun hakkında **“Muâviye’nin hakimliğini kötölemeyiniz! O giderse başların koptuğunu görürsünüz”** buyurmuştur.

Birgün Resûlullah hayvanına binip Hız. Muâviye’yi arkasına bindirmişti. Giderken **“Yâ Muâviye, bana en yakın hangi uzvundur?”** uyurdu. Karnım, deyince **“Yâ Rabbi, bunu ilimle doldur ve yumuşak huylu eyle”** diyerek hayır duâ buyurdu.

Af ve ihsânı hikâyeler teşkil etmiştir. Yumuşaklığı ve sabrı atasözü hâline gelmiştir. Birgün Hız. Hasan borçlarının çok olduğunu söyleyince, seksen bin altın hediye etti. Amr İbni Âs’dan gelen bir mektuba yazdığı cevabta şöyle buyurdu: “Bilmiş ol ki, iyi işlerde düşünerek hareket etmek, insanı daha doğru neticelere ulaştırır. Hedefine ulaşan, acele etmiyendir. Acele eden, hüsrandır. İşinde sebat eden, isabet eder veya hedefe yaklaşır. Acele olan hataya düşer yahud hataya yaklaşır. Yumuşaklık kendisine kâr etmeyen kimseye, hiddet zarar verir. Tecrübelerden ders almayan şeref kazanamaz.”

Vefatına yakın oğlunu çağırıp şu vasiyeti yaptı: “Oğlum, seni harblerde, yollarda yordadım. Düşmanları yumuşattım. Arapları sana itaat ettirdim. Hicaz halkını gözet, onlar senin aslıdır. Sana geleceklerin en kıymetlisi onlardır. Irak’dakileri de gözet! Memurların azlini isterlerse azlet. Şamlıları da gözet ki onlar senin yardımcılarıdır. Hüseyin bin Ali mübârek bir zattır. Kûfeliler onu senin karşına çıkarabilirler. Onu, iyi karşıla. Onun bize yakınlığı ve büyük hakkı vardır. Resûlullahın torunudur” dedi.

Buyudu ki: “Herkesi memnun etmek, mümkündür, yalnız hasetçi olanı memnun etmek zordur. Çünkü o ancak haset ettiği şeyin yok olması ile memnun kalır.” “Yumuşaklık gösterin ve tahammül ediniz ki, daima fırsat sizin elinizde olsun. Fırsatı ele geçirdikten sonra dilerseniz hakkınızı alırsınız, dilerseniz af edersiniz.”

“Kötülük yapanları da af eyle!”

Hızret-i Muaviye İslamın yayılmasında çok kıymetli hizmetlerde bulundu. Sicistan, Sudan, Afganistan, Buhara, Hindistan’ın kuzey kısmı, Tunus bunun zamanında alındı. Kıbrıs Bisanstan kurtarıldı. Kudüs geri alındı. Yine zamanında, İstanbul kuşatıldı; her sene yüklü vergi vermek şartıyla kuşatma kaldırıldı.

Peygamber efendimiz kendisine , **“ Benden sonra ümmetimin yerine hakim olursun. O zaman iyilere iyilik et! Kötülük yapanları da af eyle!”** buyurmuştu. Resulullahın bu hayır duasının bereketiyle, İslamiyet Hız. Muaviye zamanında bu kadar yayıldı.

Büyük İslâm âlimi Abdullah ibni Mübârek’e “Hız. Muâviye ile Ömer bin Abdülaziz’den hangisi efdaldir?” diye sorulduca “Resûlullah’ın yanında giderken, Hız. Muâviye’nin bindiği atın burnuna giren toz, Ömer bin Abdülaziz’den yüzlerce defa daha kıymetlidir” buyurmuştur.

Hız. Muâviye, Peygamberimizden çok hadîs rivâyet etmiştir. Bu hadîs-i şeriflerden birkaçı şunlardır:

“Allahü teâlâ kime iyilik murâd ederse, onu din âlimi yapar ve dinene zarar verecek şeyleri ona bildirir. Ona doğruyu gösterir.”

“Amel bir kab gibidir, sonu iyi olursa evveli de iyi olur.”

“Ehli kitab, dinlerinde 72 fırkaya ayrıldılar. Bu ümmet ise 73 fırkaya ayrılacak, hepsi Cehennemde olacak, yalnız bir tânesi müstesnâ, o da Ehl-i sünnet velcemâattir. Ümmetimden bir kavim ortaya çıkacak ki, bunlar, köpeğin sâhibi peşinden koştuğu bir nefsin arzularına uyacaklardır.”

“Bütün günahları Allah’ın bağışlaması umulur, yalnız müşrik olarak ölenin ve kasden bir mü’mini öldürenin afvolması umulmaz.”

“Ben sâdece bir haznedârim. Her kime gönül hoşnutluğu ile bir şey versem, Allah onu ona hayırlı kılar. Yine her kimse bir şeyi, isteği ve aç gözlülüğü sonucu verirsem, onun durumu yiyip yiyip doymayana benzer.”

“Yâ Rabbi, onu doğru yolda bulundur!”

Cenâb-ı Hak, Eshâb-ı kirâmın hepsinden razı olduğunu bildiriyor. Eshâb-ı kirâm aralarındaki bazı meselelere rağmen birbirlerini çok severlerdi. İstisnasız Eshabın hepsini sevmek Ehli sünnetin şartıdır. Hz. Muaviye de Eshâb-ı kirâmdan hatta büyüklerindedir. Ayrıca Resulullah efendimizin kayın biradedir. Bunun için O'nun da son sözlerine yer vermeden geçemedik.

Peygamberimizin, **“Yâ Rabbi, onu doğru yolda bulundur ve başkalarını da doğru yola götürücü kıl”** ve **“Yâ Rabbi! Muâviye'ye yazı ve kitab öğret, onu azabından koru”** **“Yâ Rabbi! Onu memleketlere hakim kıl”** duâlarıyla şereflenmiştir.

Hz. Muaviye vahy katibidir. Vahy katibliğine alınması, Cebrâil aleyhisselâmın bildirmesi ile olmuştur. Hz. Cebrâil'in getirdiği Kur'ân-ı kerîmi ve Peygamberimiz'in mektublarını yazardı.

Peygamber efendimiz namazda rükûdan kalkarken “semiallahü limen hamideh” okuduklarında, ön safta bulunan Hz. Muâviye “Rabbenâ lekelhamd” derdi. Bunu söylemek bütün müslümanlara sünnet olarak kaldı. Hz. Muâviye Huneyn gazâsında Resûlullah'ın önünde babası ile birlikte kahramanca çarpıştı. Tebük gazvesine katıldı. Vedâ Haccında bulundu.

Hz. Muâviye ömrünün son günlerinde okuduğu bir hutbede şunları söyledi:

“Ey insanlar! Üzerinizde çok kaldım. Sizi usandırdım. Ben de sizden usandım. Artık ayrılmak istiyorum. Siz de benden ayrılmak ister oldunuz. Fakat size benden daha iyisi gelmez. Nitekim benden evvel gelenler, benden daha iyi idiler. Kim Allahü teâlâyâ kavuşmak isterse, Allahü teâlâ da ona kavuşmak ister. Yâ Rab! Sana kavuşmak istiyorum, sana kavuşmamı nasib eyle! Beni mübârek ve mes'ud eyle!”

Hastalığı arttığında “Resûlullah bana bir gömlek giydirmişti. O mübârek gömleği bu güne kadar sakladım. Bir gün kesteği tırnakları da bu şişe içine koyup saklamıştım. Vefat ettiğim zaman o gömleği bana giydiriniz. O tırnakları da gözlerime ve ağızıma koyunuz. Belki onların hürmetine cenâb-ı Hak beni affeder” dedi. Sonra da “Ben öldükten sonra cömertlik ve ihsanda kalmaz, çok kimselerin gelirleri kesilir. İsteyenler eli boş döner. Keşke Zî Tûva denilen köyde bir Kureyşli olsaydım da emirlik, hâkimlik ile uğraşmasyadım” diyerek 680 senesinin Receb ayında Şam'da hayata gözleri yumdu.

“İşte benim gerçek kulum !”

Tabiinden olan **Mutarrif bin Abdillah** hazretleri hadis ve fıkıh âlimidir. İlim ve amel bakımından zamanın bir tanesi idi. Zamanındaki insanların hepsinden hürmet ve saygı görürdü. Sözleriyle onların hak yoluna kavuşmasına, nefislerinin insanı dünya ve ahirette felakete götüren fenalıklardan kurtulmalarına sebep olmuştur.

Sultanlara, devlet adamlarına nasihat eder, tesirli sözleriyle onların, uygunsuz işler yapmalarına mânî olur, Allahü teâlâ'nın râzı olduğu hâle gelmelerine sebep olurdu. Hiç kimse hakkında kötü düşünmez herkes tarafından sevilirdi.

Allahtan çok korkardı. Allahü teâlâ'nın korkusundan ve O'na hesap verme endişesinden toprak olmayı ister ve: “Rabbim tarafından biri gelip Cennet veya Cehenneme girmek yâhut toprak olmak arasında bana tercih hakkı verseydi, toprak olmayı tercih ederim” buyurdu.

Son derece sabırlı ve tevekkül sahibi olup, kadere razı olanlardandı. Bir oğlu vardı öldü. Zâhirde hiç üzüntülü hâli görünmedi. Sakalını taradı, güzel elbiselerini giydi. Bazıları buna hayret ettiler. Bu hareketlerinin sebebini sordular. Cevâbında “Ölüm karşısında, rızâ göstermeyip feryâd etmemi mi bekliyorsunuz? Rabbime yemin olsun; eğer dünyâ ve içindekilerin hepsi benim olsaydı sonra, ahiretin bir yudum suyu (kevser suyu) karşılığı bunları almak isteselerdi hiç düşünmeden hemen verirdim. O bir yudumsuyu, bu dünya ve içindekilerin hepsine tercih ederdim” buyurdu.

Geceleri daha iyi ibâdet ve Allahü teâlâ'nın kullarına hizmet edebilmek için uyur ve “Gecemi uyuyarak geçiririm. Pişman olmuş olarak sabahlarım. Bu hali; bütün geceyi ibâdetle geçirip, sabaha kendini beğenmiş olarak çıkanın halinden daha fazla severim” derdi.

İçî dışına, dışı içine uygun bir zât olup “Bir kulun dışı içi bir olunca; Cenâb-ı Hak: “İşte benim gerçek kulum budur” buyurur” derdi.

Mutarrif bin Abdillâhi çekemeyenler onu Ziyad bin Ebîh'e şikâyet ettiler, çirkin iftirâlarda bulundular. Ziyad da askerlerine Mutarrif hazretlerini getirmelerini emretti. Bu sırada kendisi Basra'da idi. Hz. Mutarrif'i Ziyad'a getirdiler. Ziyad adamlarına sordu: “Siz onu çağırırken şeklinde

hâlinde bir değişiklik oldu mu?” “Hayır” dediler. Bunun üzerine: “O halde bu hal ancak sâlih kimselerde bulunur. Onu derhal serbet bırakın ve özür dileyin” diye emretti.

Kalb, amel ve niyet doğruluğu

Mutarrif bin Abdillah hazretleri, Müslümanlara hizmet etmeyi, onların din ve dünya işlerini yapmayı vazife bilirdi. Buyurdu ki: “Kimin bende bitecek, benim yapacağım bir işi olursa, bir kâğıda yazsın ve bana göndersin. Çünkü ben müslümanın yüzünde dilencilik zilletini görmek istemiyorum. Zira lütuf ne kadar büyük olursa olsun, istemek ondan daha ağırdır.”

İnsanlar beğensin diye Kur’ân-ı kerîm okuyan hafızlardan hoşlanmazdı. “Zamanımızda Kurrâ “hafız” kalmadı. Hepsini okuyuşlarıyla” dünya ni’meti toplamaya çalışıyorlar” buyurdu.

Kimseyi gıybet etmez ve gıybet edilmesini istemezdi. “Yanımda gıybet yapan benim arkadaşım olamaz” buyururdu. Ehil olmadan, anlamadan veya dünya için yazı, kitap yazarların hâline acır ve bunlara nasihat ederdi. Buyurdu ki: “Kıyamet günü bir takım insanlar olacak; dünyada yazdıkları uygunsuz şeyler için; ne olurdu kalemlerimiz ateş olsaydı da ellerimizi dokunduramaz ve yazamaz olsaydık diyecekler.”

Buyurdu ki: “Helâk olan bir kimsenin nasıl helâk olduğuna hayret etmem. Fakat seâdete kavuşup, kurtulan bir kimsenin nasıl kurtulabildiğine hayret ederim. İyi biliniz ki; Allahü teâlâ bir kuluna, imân ile ruhunu teslim etmekten, iman ile ölmekten daha büyük bir ni’met vermemiştir.”

“Kalbin doğruluğu amellerin doğruluğu iledir. Amellerin doğruluğu da niyetin doğruluğu iledir.”

Allahü teâlâ’ya ve Resûlullah’a son derece ta’zim edenlerden idi. Kötü şeyler içerisinde onların ism-i şerîflerinin zikredilmesini uygun görmezdi. Buyurdu ki: İçinizden bazıları hayvanına (köpek ve merkebine... v.s) kızdığı zaman: “Allah cezânı versin, seni şöyle yapsın böyle yapsın der. Halbuki bu uygun değildir. Allahü teâlâ’nın ism-i şerîfine ta’zim ediniz. Hayvanın (köpek, merkep... v.s) yanında O’nun mübârek ismini ağza almaktan korkunuz.”

Allahü teâlâ’ya şöyle yalvarırdı: “Allah’ım, ihlâs ile yapmış olduğum her amelim için senden afv ve mağfiret dilerim. Çünkü ben yalnız senin rızânı istiyorum.” O daima Allahü teâlâ’nın merhametine sığınır ve hakiki mü’minlerin hali olan “Beyn’el-Havfi ver-recâ” korku ile ümid arasında yaşar ve şöyle yalvarırdı: “Allah’ım bizden razı olmasan da affet. Çünkü efendi, kölesinden razı olmasa da affeder.”

Buyurdu ki: “İnsana verilen şeyler içerisinde akıldan daha kıymetlisi yoktur.” “Vera’ (Şüpheli şeyleri terketmek), yalnız kendini bu hâle ehil kılanlara (farzları yapıp, haramlardan sakınan ve Allahü teâlâ’nın rızasını isteyenlere) gelir.”

“İşlerin en hayırlısı orta yolda olmaktır”

Mutarrif bin Abdillah hazretleri bir gün Resûlullahın sünnetinden bahsederken, kendisine; “Bize yalnız Kur’ân-ı kerîm’den bahsediniz” denildi. Cevâbında “Vallahi biz Kur’ân-ı kerîm’in bir benzeri, bir mukâbili olduğunu söylemiyoruz. Fakat Kur’ân-ı kerîm’i bizden iyi bilen kendisine vahiy gelen, murâd-ı ilâhîye tam vâkıf bir zâtın (Hz. Peygamberin) bulunduğunu söylüyoruz. Kur’ân-ı kerim ona geldi. Muhatap o idi. Bunun için bizim değil onun anladığı önemli.” buyurdu.

Arafat’taki duâsında “Allah’ım benim yüzümden buradakilerin duâsını, reddetme, kabul eyle” diye yalvarırdı. Halbuki halk onu vesile ederek duâ eder duâlır kabûl olurdu. Basra’da duâsının hemen kabul edilmesi ile tanınırdı. Herkesin kendi aybını görmesini isterdi. Eğer insan kendi ayıblarıyla meşgul olursa; başkalarının ayıplarını görecektir ve onlarla uğraşacak zaman bulamayacağını beyan eder ve “İnsanların pek çoğu hatâ içindedir. Bu halleriyle hatalarını unutup, başkalarının hatalarını anlatan ve onlarla uğraşan da yine kendileridir.” buyurdu.

“Dâima şerefli olmalısın. İnsanlara ihtiyaç arzetmedikçe şerefini ve iyiliğini muhafaza etmiş olursun.”

“Sıddıkların kalbine gaflet gelmeseydi kendilerine Allahü teâlâ’dan gelen tecellilere dayanamaz, can verirlerdi.” Herkese acır, günah işleyenlere de ıslah olmaları için duâ eder, herkesin de duâ etmesini isterdi.

“Günahkârlara karış nefsinde merhamet duyamayan kimse, hiç olmazsa onların lehine (onlar için) tevbe ve istiğfâr ile duâ etsin. Zirâ yeryüzündekilere Allahü teâlâ’dan mağfiret dilemek meleklerin ahlâkındandır.

Kendisi çok az yer ve şehvetlerden kaçınırdı. Herkese de böyle yapmasını buyururdu. Hatta kendisi hiçbir şey yemiyor denecek kadar az yerd. “Şehvetlerini ve yemek içmeyi terkeden kimse kerâmet sahibi olur” buyurmuşlardır. Her işinde orta yolda idi. “İşlerin en hayırlısı vasat (orta) yolda olmaktır” buyurmuştur.

İlme amelden çok ehemmiyet verir, âlimi abidden (çok ibadet eden) üstün tutar ve "İlim bana göre ibadetten daha faziletlidir. Dinimizde en hayırlı amel vera'dır (şüpheli şeylerden kaçınmak)tır" buyurmuştur.

O fitne ve fesattan son derece kaçınır, fitneye bulaşmaktan korkardı. Hz. Hasen'in fitneden kaçmasını selden boğulmamak için kaçan bir insana benzetmiş, "Fitne insana hidayet etmek için gelmez. Fakat nefsiyle çarpışanın nesin arzularını terk etmesi için gelir" demiştir.

Yanına gelen huzur bulurdu

İnsanlar **Mutarrif bin Abdillah** hazretlerinin yanına gittiği zaman rahatlar, huzûr bulurdu. Çünkü o hep âhiretten bahseden ve âhireti talep eden (isteyen) bir zât idi. İnsanlardan uzak şehir dışında yaşardı. Cuma günü olunca hayvanına biner şehre Cuma namazı için gelir, kabirleri ziyaret eder, o sırada hafifçe uyuklar, uykusunda kabristanda yatanların hepsinin hâlini görürdü. Yine bir Cuma günü Cum'a namazı için gelmişti. "Cuma gününü tanıyabilir musunuz, bu gün kuşların söylediklerini anlıyor musunuz" diye sordu. Basra ahâlisini "Ne söyler" diye sordular. "Selâm olsun, selâm olsun sâlih (duâların kabul edildiği, tevbelerin kabul olduğu mübârek) bir güne" derler buyurdu.

Mutarrif hazretlerini bir kimse bir meseleden dolayı yalancılıkla suçladı. O da ellerini kaldırdı "Yâ Rabbi eğer bu kimse sözünde yalancı ise onu helâk et" diye duâ etti. Bu kimse orada cemâatin içinde can verdi. Askerler Mutarrif hazretlerini kadıya götürdüler. Kadı "Sen adam öldürmüşsün" dedi. Mutarrif hazretleri "Hayır ben sadece duâ ettim ve duâm o kimse hakkında kabul olundu" diye cevap verdi. Bunun üzerine durum anlaşıldı ve müslümanların Mutarrif hazretlerine sevgi ve muhabbetleri bir kat daha arttı.

Yezîd bin Abdillah'a soruldu: "Müslümanlar arasında fitne çıktığı zaman ne yapalım?" Şöyle cevap verdi. "Evinize kapanın ve hiçbir tarafa yaklaşmayın. Ortalık açılıp fitne ortadan kalkmadıkça kimse ile görüşmeyin.

"Sihhatte olup şükretmeyi, belâ gelip de sabretmekten daha çok severim" buyurmuştur. "Beni medheden kimse ancak beni ve nefsimi kaçultmuş olur"

"Sâlih kalb; salih amel ile elde edilir. Salih amel de ancak niyyetin salih (doğru olmasıyla) ele geçer."

Buyurmuştur ki: "Keramet sahibi bir zâtı yalancılıkla itham eden; en büyük yalancıdır."

Haccâc habs etmişti. Mutarrif hazretleri Geylân bin Cerir'e dedi ki: "Gel Allahü teâlâ'ya Mevrûk'ü zindandan kurtarması için duâ edelim." Mutarrif hazretleri Mevrûk'un kurtulması için duâ etti, yalvardı. Biraz sonra Mevrûk kurtuldu. Haccâc yatsı vakti dışarı çıktı ve insanların içerisine karıştı. Bir de ne görsün Mevrûk'a çok benzeyen bir kimse, bu zâtı Mevrûk'un babası zan etti. Halbuki gördüğü Mevrûk'un kendisi idi. Hemen muhafızını çağırdı: "Hemen zindana git ve şu ihtiyarın oğlunu serbest bırak da babasına gönder" diye emir verdi. Halbuki Mevrûk daha önce kurtulmuş idi.

Kimseye bedduâ etmezdi

Rebî bin Heysem hazretleri, kimseye bedduâ etmezdi. O, herşeyi Rabbi'nden bilir, O'ndan gelen herşeye sabır eder, tevekkülünü bozmadı. Bir gün namaz kılarken, yirmi bin dirhem değerindeki atının çalındığını gördü. Fakat ne namazı bozdu ve ne de üzüldü. Yanında bulunanlar: "Nasıl oldu bu iş, yazık oldu atına!" diye kendisini teselli ediyorlardı.

O ise, "Atın yularını çözerken çalan adamı görmüştüm" dedi. Onların "O halde niçin mâni olmadınız?" demeleri üzerine, "Atımdan daha sevimli olan bir şey ile, yani namaz kılmakla meşguldüm. Onu kaçıramazdım, onun için" dedi. Adamlar hırsıza bedduâ etmeye başlayınca, Rebî onlara dedi ki: "Hayır, bedduâ etmeyin. Ben atımı ona hediye ettim. Sadakam olsun" dedi.

Rebî bin Heysem, gözünü haramlardan o derece korur ve etrafına bakılmazdı ki, bazıları onu kör zannetmişlerdir. Yirmi sene Abdullah ibn-i Mes'ud ile beraber bulundu. Hatta ibn-i Mes'ud'un cariyesi onu görünce "A'mâ dostun geliyor" derdi.

İbn-i Mes'ud hazretleri de onun bu sözüne gülerdi. Çünkü onu içeri almak için kapıyı açtığı zaman gözlerini kapamış ve başını yere eğmiş görürdü. İbn-i Mes'ud ona bakınca; Hac sûresinin 34'ncü "**Tevazu ile yalvaranları müjdele!**" âyetini okur. "Vallahi Peygamber efendimiz seni görseydi sevinirdi" buyurdu.

Birgün İbn-i Mes'ud ile demirciler çarşısına gitti. Orada körüklerini üfürülüp ateşlerin alevlendiğini görünce, Cehennem ateşini hatırlayarak düşüp bayıldı. İbn-i Mes'ud, namaz vaktine kadar başı ucunda beklediyse de, ayılmadığını görünce, onu arkasına alarak evine getirdi ve tam

24 saat baygın kaldı. Bu sebepten beş vakit namazını kılamadı. İbn-i Mes'ud **“İşte Allah'tan böyle korkulur”** demiştir.

Kimseyle münakaşa etmez, kimseye kötü söylemezdi. Birgün kendisine biri kötü sözler söyleyince Ona, “Söylediklerini Allahü teâlâ duyuyor. Şayet ben, Cennet ile aramdaki güçlükleri aşıp Cennete girersem, senin sözlerinin bana zararı yoktur. Sırat köprüsünden geçemezsem, anlarımkî; söylediklerinden de kötü bir insanım” buyurdu.

Rebî bin Heysem, bir mecburiyet olmadıkça evinden dışarı çıkmazdı. Bir gün hava almak için kapının önüne çıkmıştı. Bu sırada atılan bir taş alnına gelip alnını kanattı. O, bir taraftan kanı silerken, bir taraftan da kendi kendine: “Ey Rebî! Bu taş sana ders olsun. Bir daha kapıya çıkma!” deyip içeriye girdi ve ölünceye kadar bir daha zaruretsiz dışarı çıkmadı.

“İnsan nasıl yaşarsa öyle ölür!”

Rebî bin Heysem hazretleri, Allahü teâlâ'nın verdiği nimetlerden şükrünü ifâ edebilmek ve ömür sermayesini kullanarak âhiret için dünyadan azık toplamak lâzım olduğunu bilir ve bu yollardan, Rabbini tanıyıp ona kavuşmaya çalışırdı. Hatta evinde bir mezar kazdı. O mezarda yatar uyurdu ve Mü'înün sûresi 99.ncu **“Ey Rabbim! Beni dünyaya gönder de, iyi amelde bulunayım”** âyetini okur, sonra kalkar ve kendi kendine “Ey Rebî! İsteddiğin reddedilip geri dönemiyeceğin gün gelmeden, fırsatı ganîmet bilerek Rabbine ibâdet eyle” derdi.

Rebî bin Heysem'e “Nasıl sabahladın?” diye sorulduğunda, “Zayıf ve günahkâr olduğumuz halde sabahladık. Rızkımızı yiyor ve ecelimizi bekliyoruz” derdi.

Hikmetli sözleri çoktur. Kalblere tesir eden sözlerinden bazıları şunlardır:

“Bir âlim, nasıl olur da ilmîne riyâ karıştırabilir? Çünkü o bilir ki, Allah'ın rızası olmaksızın elde edilen ilim, başından bozuktur. O halde bozuk, bâtil olan bir şeyle insanlara nasıl gösterişte bulunabilir?”

Bir bayram günü kurbanını kestiği zaman, “Ey Allahım, senin rızânı kazanmanın, kendi nefsimi kurban etmekte olduğunu bilsem, izzet ve celâlin hakkı için söylüyorum ki, onu kurban ederdim!”

“İnsan ölüm zamanından önce nasıl yaşarsa, ruhunu o hâl üzere teslim eder. Ben mala, paraya karşı çok ihtiraslı ve insanları çok çekiştiren bir adamı hastalandığında ziyaret etmiştim. Son anlarını yaşıyordu. Yanında otururken, onun duyup okuması için **“İlâ ilâhe illallah”** kelime-i tevhidini okuyordum. O ise, her defasında para saymakla meşgul oluyordu.”

“Bazan kendi kendine şöyle derdi: “Ey Rebî! Dağlar ve yeryüzü müthiş bir sarsıntı ile sarsılıp parça parça dağılarak kıyâmet koptuğu zaman, senin halin nice olur?”

“Dünyada bir kimsenin hüznü, müslümanın hüznünden daha fazla olamaz. Çünkü mü'min, hayatta lâzım olacak nafakasını kazanmak hususunda, dünya ehlinin çektiği hüznü ve meşakatlara katlanmaktadır. Bir de onun, dünya ehlinde fazla olarak âhiretini kazanmak hüznü ve kederi vardır.”

“İnsanın beklediklerinde, ölümden daha hayırlısı yoktur.”

“Bir mezarlığa uğrayıp da oradakilere duâ etmeyen ve kendini düşünmeyen kimse, hem kendine ve hem de kabirdekilere ihanet etmiş sayılır.”

=====

Sa'd bin Muaz

Eshab-ı kirâmın meşhurlarından olan Sa'd bin Muaz hazretlerinin savaşta aldığı yara ağırlaşınca Peygamber efendimiz yanına gelip onu kucakladı ve **“Allahım; Sa'd, senin rızan için senin yolunda cihad etti. Resûlünü de tasdik etti. Ona kolaylık ihsan eyle...”** buyurarak duâ etti.

Sa'd bin muaz Peygamberimizin bu sözlerini duyunca gözlerini açıp şöyle fısıldadı. “Yâ Resûlallah! Sana selâm ve hürmetler ederim. Senin, Allahü teâlânın peygamberi olduğuna şehâdet ederim.”

Bundan sonra Sa'd bin Muaz'ın yakınları onu kaldığı çadırdan Abd'ül-Eşhel oğullarının evine götürdüler. O gece durumu çok ağırlaşmıştı. Cebrael alehisselâm Peygamber efendimize gelip “Yâ Resûlallah! Bu gece senin ümmetinden vefât edip de vefâtı melekler arasında müjdelenen kimdir?” dedi.

Bunun üzerine Peygamberimiz hemen Sa'd bin Muaz'ın halini sordu. Evine götürüldüğünü söylediler. Peygamberimiz yanında Eshâb-ı kirâmdan bazıları olduğu halde süratle Sa'd bin Muaz'ın yanına gitti. Yolda süratli gitmeleri sebebiyle Eshâb-ı kirâm yorulduk Yâ Resûlallah dediler. Melekler Hanzala'nın cenazesinde bizden önce buldukları gibi Sa'd'ın da cenazesinde bizden önce bulunacaklar. Biz önce yetişemeyeceğiz, buyurarak hızlı gitmelerinin sebebinin açıkladı.

Peygamberimiz Sa'd bin muaz'ın yanına gelince Onu vefât etmiş olarak buldu. Baş ucuna durup; as'd bin muaz'ın künyesini söyleyerek **“Ey Ebû Amr! Sen reislerin en iyisi idin. Allah**

sana seâdet, bereket ve en hayırlı mükâfatı versin. Allaha verdiği sözünü yerine getirdin. Allah da sana vadettiğini verecektir.” buyurdu. Bu sırada Sa’d bin Muaz’ın annesi ağlayarak şu beyti okudu: “Nasıl dayanabilir vah yazık annesine, Tahammül ister, ağlarım başıma gelene...”

Eslem bin Haris şöyle anlatmıştır: Resûlullah Sa’d bin Muaz’ın evine geldi. Biz kapıda bekliyorduk. Resûl-i Ekrem içeri girdi. Biz de peşinden yürüdük. İçerde Sa’d bin Muaz’ın cenazesi vardı. Başka kimse yoktu. Resûlullah adımlarını gayet geniş açarak yürüyordu. Bu durumu görünce yavaşladım. Durmamı işaret edince de durdum. Sonra da geriye döndüm. Resûlullah içerde bir müddet durdu. Sonra dışarı çıktı. Çıkınca Yâ Resûlallah niçin adımlarınız geniş yürüdünüz dedim. **“Böylesine kalabalık bir mecliste bulunmadım, (Melekler dolmuştu) Meleğin biri beni kanadı üzerine aldı da ancak öyle oturabildim,”** buyurdu. Sonra: Sa’d bin Muaz’ın lâkabını söyleyerek, **“Sana âfiyet olsun Yâ Ebâ Amr! Sana âfiyet olsun Yâ Ebâ Amr! Sana âfiyet olsun Yâ Ebâ Amr”** buyurdu.

Sa’d bin Muaz’ın vefâtı Resûlullah ve Eshâb-ı kirâm’ı çok üzmüştü. Gözyaşı döküp ağladılar. Cenazesinde bütün Eshâb-ı kirâm toplandı. Peygamberimiz cenaze namazını kıldırды, cenazesini taşıdı.

Eshâb-ı kirâm Sa’d bin Muaz’ın cenazesini taşıırken, Yâ Resûlallah biz böyle kolay taşınan cenaze görmedik dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz melekler indi onu taşıyorlar buyurdu. Cenazesi giderken münafıklar da kötölemek için ne kadar da hafif dediklerinde, Peygamberimiz Sa’d’ın cenazesine yetmişbin melek indi. Şimdiye kadar yeryüzüne bu kadar kalabalıklık alde inmemişlerdi, buyurdu.

Ebû Said’il Hudri dedesinin şöyle dediğini nakletmiştir: “Sa’id bin Muaz’ın kabrini kazılardan biri de bendim. Ona kabir kazmaya başlayınca biz kazdıkça etrafa kabirden misk kokusu yayıldı.”

Sa’d bin Muaz defnedilirken birisi kabirden bir avuç toprak almıştı. Sonra onu evine götürünce o toprak misk oldu. Cenazesi kabir indirilirken Peygamberimiz kabri başında oturup, mübârek gözleri yaşardı ve mübârek sakalını eliyle tutup çok üzüldü. Hadîs-i şerifte **“Sa’d İbn-i Muaz’ın ölümünden dolayı arş titredi.”** Buyuruldu

Bir defasında Peygamberimize çok kıymetli bir elbise hediye edilmişti. Eshâb-ı kirâm ne kadar güzel dediklerinde **“Sa’d bin Muaz’ın Cennetteki mendilleri bundan daha güzeldir.”** buyurdu.

Sa’d bin Muaz’ın şehid olması mühim bir hâdise idi. O daha ilk müslüman olduğu sırada onun vasıtasıyla emiri bulunduğu Medine’deki Evs kabilesi tamamen müslüman olmuştu. Bütün güçleriyle İslâma hizmet ettiler.

Sa’d bin Muaz ancak beş sene kadar Resûlullah (s.a.v) ile beraber bulundu, daima cihad etti. Seâdetle yaşadı. 37 yaşında olduğu halde genç olarak şehid oldu ve rahmete kavuştu. Hz. Âişe validemiz, Sa’d bin Muaz’ın (r.a) vefâtı Eshâb-ı kirâm’ı çok üzdü. Odamda olduğum halde Hz. Ebû Bekir’in ve Hz. Ömer’in O’nun için ağladıklarını işittim, buyurmuştur.

Sa’d bin Muaz hazretleri, buyurdu ki: “Müslüman olduğum günden beri namaz kılarken hatırıma hiçbir şey getirmedim. Resûl-i ekrem’in her söylediğinin hak olduğuna inandım, kabul ettim.”

“Ben üç şeyde kuvvetli olduğum kadar, hiçbir şeyde kuvvetli olmadım. Birincisi namazdır. Müslüman olduğumdan beri başladığım hiçbir namazda, bir an önce bitirsem diye hatırıma bir şey gelmedi. İkincisi; bir cenazeye yardıma çıktığımda cenaze defin edilinceye kadar, ölümden başka hatırımdan hiçbir şey geçmezdi. Üçüncüsü; Resûlullah’ın her buyurduğunu kabul ettim, bunda hiç tereddüt etmedim.”